

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KEÇECİ BABA OCAĞI ÜZERİNE NİTEL ARAŞTIRMA

Melike TEPECİK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Erdal AKSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALEVİ BEKTAŞI KÜLTÜRÜ ANABİLİM DALI

TEMMUZ - 2019

KEÇECİ BABA OCAĞI ÜZERİNE NİTEL ARAŞTIRMA

Melike TEPECİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALEVİ BEKTAŞI KÜLTÜRÜ ANABİLİM DALI

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2019

MELİKE Tepecik tarafından hazırlanan “Keçeci Baba Ocağı Üzerine Nitel Araştırmalar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Alevi Bektaşî Kültürü Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan) : Prof. Dr. Serdar Sağlam

Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye: Doç. Dr. Erdal Aksoy

Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye: Doç. Dr. Erkan Göksu

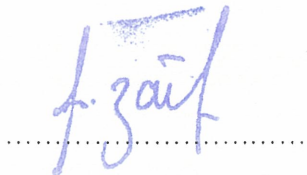
Tarih Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Tez Savunma Tarihi:11/07/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZALF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Melike TEPECİK

11/07/2019

KEÇECİ BABA OCAĞI ÜZERİNE NİTEL ARAŞTIRMALAR
(Yüksek Lisans Tezi)

Melike TEPECİK

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2019

ÖZET

Alevi inanç sisteminin tarihi süreci, sistem ve pratikleri üzerine kuramsal çerçevede yapılan araştırmalar Alevi toplumunun ve geleneğinin kültür ve inanç dünyasını yansıtmakta eksik kalmıştır. Ülkemizde Alevi Bektaşî kültürü üzerine yapılan gözlem ve mülakata dayalı sosyolojik nitelikli araştırmaların sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Anadolu Aleviliğinin kökleri Tarihsel olarak, Türklerin İslâm ile tanışmaya başladıkları dönemlere kadar uzanır. Belli siyasi, tarihi, coğrafi, içtimai, iktisadi ve kültürel şartların tedricen oluşturduğu bir İslami inanç ve kültür olgusu olan Alevilik, İslâm'a bakış açısı, İslâm'ı anlayış, yorumlayış ve yaşayış tarzı itibarıyla kendine özgü bazı özellikler taşımaktadır. Alevi inanç sistemi kutsallarının merkezinde Ocak kavramı bulunur. Alevi Bektaşî Kültürü araştırmacılarına göre Anadolu'da değişik yörelerde bulunan ocakları kapsayan alan araştırmalarının yapılması özellikle dede ailelerinde var olan her türlü yazılı ve sözlü verilerin toplanarak yazıya geçirilmesi alanı zenginleştirecektir. Bu bağlamda çalışmamızın konusunu; 13. Yüzyıl da Anadolu'ya Horasan'dan gelen ve Ahiliğin son temsilcilerinden olan Keçeci Baba (Ahi Mahmud Veli) ve onun oluşturduğu kökleri Orta Asya'ya dayanan ocak etrafında şekillenen kültür dünyası teşkil etmektedir. Çalışmada günümüze kadar varlığını devam ettiren Tokat ili Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyünde meskûn Keçeci Baba Ocağı Üzerinde yapılan nitel araştırmalar ortaya konulmuştur. Keçeci Baba hakkında şimdiye değin bazı derleme ve akademik çalışmalar yapılmışsa da Alevi inanç sistemi içerisinde "Ocak" merkezli olarak ele alınarak hazırlanmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. . Derleme çalışmalar daha çok sözlü kültür öğelerini temel alırken, akademik çalışmalar derleme çalışmalara ek olarak birtakım arşiv belgelerine dayanmıştır. Bu çalışmada, ilk olarak, Ocak merkezli sözlü tanıklara yer vererek Keçeci Baba'yı ve onun izinden giderek yüzyıllardır inanç sistemini muhafaza edenleri merkezinden gözlemlemeyi amaç edinmiştir. İkinci olarak, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki belgeleri kullanarak Keçeci Baba, zaviyesi ve köyü hakkında mevcut bilgilere yeni bilgiler kazandırmaya gayret edilmiştir. Bu Araştırmada yüzyıllardır sözlü olarak varlığını devam ettirmiş olan Keçeci Babanın menkıbevi hayatını, Ocağın tarihsel gelişimini, Geleneksel Aleviliğe dair Ocak merkezinde yürütülen Cem Erkânı ve gerçekleştirilen ritüelleri yazıya geçirmeye çalışmıştır.

Bilim Kodu : 31001
Anahtar Kelimeler : Tokat, Erbaa Alevilik, Keçeci Baba, Keçeci Baba Ocağı
Sayfa Adedi : 182
Tez Danışmanı : Doç.Dr. Erdal AKSOY

QUALITATIVE STUDIES ON THE HEARTH (OCAK) OF KEÇECİ BABA

(M. Sc. Thesis)

Melike TEPECİK

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

July 2019

ABSTRACT

The studies carried out on the historical process, systems, and practices of the Alevi belief system in the theoretical framework have remained inadequate in terms of reflecting culture and faith world of the Alevi community and tradition. In our country, the number of sociological studies based on observation and interview on Alevi Bektashi culture is thin on the ground. The roots of Anatolian Alevism, on the other hand, date back to the times when Turks were introduced to Islam for the first time. Alevism, an Islamic belief and culture phenomenon which is formed gradually by certain political, historical, geographical, social, economic and cultural conditions, has some special features in terms of its perspective on Islam, the way it understands, interprets and lives Islam. The concept of ocak (hearth) is found in the center of the Alevi belief system. According to the researchers of Alevi Bektashi Culture, carrying out field surveys covering the hearths in different regions of Anatolia, gathering and recording of all kinds of written and oral data especially in the dede (religious leader) families will further enrich its scope. In this context, Keçeci Baba (Ahi Mahmud Veli), one of the last representatives of Akhism, who came to Anatolia from Khorasan in the 13th century, and the cultural world shaped around his hearth that originated in Central Asia constitute the subject of our study. This study features the qualitative studies conducted on the Hearth of Keçeci Baba in Keçeci village of Erbaa district of Tokat province, which have been pursued up until today. Although some compilations and academic studies have been carried out on Keçeci Baba so far, no study prepared centering on "ocak"(hearth) was found in the Alevi belief system. While the review studies were mainly based on the elements of oral culture, academic studies were based on some archival documents in addition to the compilation studies. In this study, through the inclusion of Hearth-centered oral witnesses, the initial aim was to observe Keçeci Baba and those who have kept the belief system for centuries by following his footsteps. Secondly, by using the documents of Prime Ministry Ottoman Archive, and the Archives of General Directorate of Land Registry and the General Directorate of Foundations, it was intended to bring new information in the existing data about Keçeci Baba, his zawiya and village. In this study, there was also an effort to put down on paper the legendary life of Keçibaba, who has maintained his existence in oral history for centuries, the historical development of the Hearth, as well as the Cem Conventions (Erkan) and the rituals carried out in the Hearth in relation to the Traditional Alevism.

Science Code : 1119
Key Words : Tokat, Erbaa, Alevism, Keçeci Baba, The Hearth (Ocak) of Keçeci Baba
Page Number : 182
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Erdal AKSOY

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca tez konumun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar her aşamada değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım, her zaman güler yüze sakinliği ile bana akademinin ötesinde hayata dair çok şey öğreten danışmanım Sayın Doç. Dr. Erdal Aksoy'a, saha araştırmaları konusunda beni teşvik ederek yüreklendiren hocam Doç. Dr. Erkan Göksu'ya bilgi ve tecrübelerinden yararlanarak alana yönelik yeni bilgiler öğrendiğim bölüm hocalarım: Prof. Dr. İbrahim Dilek, Prof. Dr. Pakize Aytaç, Prof. Dr. Mustafa Alkan, Prof. Dr. Mehmet Zeki İbrahimgil Doç. Dr. Pervin Ergun, Doç. Dr. Serdar Sağlam' Dr. Ögt. Üyesi Murat Karabulut, Dr. Ögt. Üyesi Murat Hanılçe'ye, Dr. Ögt. Üyesi Muhammed Avşar'a, Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli Araştırma Merkezi çalışanları Hasan Bey ve Gamze Hanım'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez çalışmam boyunca yazdığım ve kayda geçirdiğim her bilgiye muhalif olarak antitez üretmesine karşılık alan araştırmalarımın tamamında işinden ve yaşamından feragat ederek yanımda olan babam Yusuf Tepecik'e teşekkür ederim. Çalışmam boyunca; maddi manevi desteklerini esirgemeyen dedem, babaannem Ali,- Nezihe Tepecik'e, Halam ve Eniştem Hülya- Hüseyin Altuncu'ya, desteğini her zaman yanımda hissettiğim abim Abdullah Reha, kardeşlerim Sümeyra, Merve, Muhammed Ali Tepecik'e bu süreçte beni sabırla dinleyen kıymetli dostlarım Harun Erciyas, Mustafa Kılıç, Nurgül Kızıllarslan'a, araştırmanın yürütülmesi için Keçeci köyünde yaptığımız alan araştırmalarında bizleri evinde ağırlayan değerli dede, talip ve Ocakzadeler'e Keçeci Baba ocağının günümüzde ki dedesi Salih Arslan'a ve araştırmanın tamamlanmasına katkı sunan tüm katılımcılara yürekten teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE KAPSAMI	3
2.1. Konu	3
2.2. Amaç	3
2.3. Kapsam ve Sınırlıklar.....	4
2.4. Önem	4
2.5. Veri Toplama Tekniği	5
2.6. Araştırma Örneklemenin Seçimi	8
3. ALEVİLİK İNANÇ SİSTEMİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	9
3.1. Alevilik Kavramı	9
3.2. Bektaşilik Kavramı	10
3.3. Kızılbaşlık Kavramı	13
3.4. Alevilikte Ocak Sistemi	13
3.4.1. Lugavî Anlam	13
3.4.2. Istılahî (Özel) Anlam	14
3.5. Alevilikte Dedelik Kurumu	16
4. KEÇECİ BABA VE KEÇECİ KÖYÜ	19
4.1. Keçeci Köyü	19
4.2. Osmanlı Arşiv Kayıtlarında Keçeci Köyü	20

	Sayfa
4.3. Keçeci Baba ve Menkıbevi Hayatı	28
4.4. Keçeci Baba'nın Anadolu'ya Gelişi	32
5. KEÇECİ BABA OCAĞINDA İBADET VE DİNÎ HAYAT	39
5.1. Cem İbadeti	40
5.2. Cem Çeşitleri	42
5.2.1. Kırklar Cemi	43
5.2.1.1. Cem'in birinci faslı (birinci rekâtı)	43
5.2.1.2. Cem'in ikinci faslı (ikinci rekâtı)	48
5.2.1.3. Cem'de edilen dualar	59
5.2.1.3.1. Akşam duası	59
5.2.1.3.2. Sofra duası	59
5.2.1.3.3. İbrikçiye dua	60
5.2.1.3.4. Süpürgeciye dua	60
5.2.1.3.5. Meydancıya dua	60
5.2.1.3.6. Gözcüye dua	60
5.2.1.3.7. Kapıcıya dua	60
5.2.1.3.8. Çerağcıya dua	60
5.2.1.3.9. Zakir'e dua	60
5.2.1.3.10. Sakacıya dua	61
5.2.1.3.11. Semahcı (semazene) dua	61
5.2.1.3.12. Kurban tığlayan'a dua	61
5.2.1.3.13. Kurbancıya yapılan dua	61
5.2.1.3.14. Darda duranlara dua (kamet)	61
5.2.1.3.15. Tecella duası (ruki)	61
5.2.2. Musahip Cemi	61
5.2.2.1. Musahip cem'inin ilk faslı	62

	Sayfa
5.2.2.2. Musahipliğin ikinci faslı	67
5.2.3. Görgü Cem'i	68
5.2.4. Düşkünüktten Kaldırma Cem'i	71
5.2.5. Abdal Musa Cem'i	72
5.3. Keçeci Baba Ocağında Oruç	73
5.3.1. Muharrem Orucu	74
5.3.2. Hızır Orucu	75
5.4. Keçeci Baba Ocağı'nda Cenaze Erkânı	76
6. KEÇECİ BABA OCAĞINDA HALK İNANÇLARI VE SAĞALTIM YÖNTEMLERİ	79
6.1. Keçeci Babanın Nazarlamaları	82
6.1.1. Yediler Baba	82
6.1.2. Delikli Kaya	83
6.1.3. Satılmış Kaya	83
6.1.4. Poyrazlık	84
6.1.5. Dede Pınarı-Çıban Tekkesi	84
6.1.6. Cöherlik	84
6.1.7. Kızlar Ziyareti	84
6.1.8. Cibali	85
6.1.9. Höyük Tepesi	85
6.1.10. Ayakbastı	85
6.2. Keçeci'de Devam Eden Eski Türk İnanışlarının Günümüzdeki İzleri	86
6.2.1. Ağaç Kültü	86
6.2.2. Taş Kültü	87
6.2.3. Su Kültü	88
7. SONUÇ	91

	Sayfa
KAYNAKÇA	93
EKLER	97
EK-1. Kaynak Kişi (KK) Dizini	98
EK-2. Keseğen Baba Türbesi yakınlarındaki mezar taşı ve okunuğu	99
EK-3. Keçeci Baba Nazarlamaları ile ilgili fotoğraflar	100
EK-4. Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar	102
EK-5. Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları	110
EK-6. Keçeci Köyü Temettuat kayıtları	130
EK 7. Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar	166
ÖZGEÇMİŞ	182

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Evkaf-ı Hümayun Hazinesinden mazbut Keçeci Baba Mescid Vakfının 91 senesinden 300 senesi gayetine kadarki ve bu seneki tahsisatı hesabı .	25
Çizelge 4.2. (12)83-(12)87 hesabı	27
Çizelge 4.3. Senelik tahsis edilen	27
Çizelge 4.4. 94 senesinden 313 senesi sonuna kadar vakfın matlubu	28

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Bk.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C	Cilt
Çev.	Çeviren
Haz.	Hazırlayan
K	Kaynak Kişi
TKA.	Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi
TMT	Temettuat
Vb.	ve benzeri
VGMA	Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakfiyeler Arşivi
Yay.	Yayınları
Yy.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

Alevi öğretinin tarihi süreci, sistem ve pratikleri üzerine kuramsal çerçevede yapılan araştırmalar Alevi toplumunun ve geleneğinin kültür ve inanç dünyasını yansıtmakta eksik kalmıştır. Türkiyede Alevi Bektaşî kültürü üzerine yapılan gözlem ve mülakata dayalı sosyolojik nitelikli araştırmaların sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Prof .Dr. Orhan Türkdoğan’a göre Alevi Bektaşî inanç sistemi kendi içinde oldukça önemli farklılaşmaları yansıtmaktadır. Bunları ayrıntı ile tespit etmek ancak araştırmaya katılan aktörlerin kognisyonlarını dikkatli bir biçimde yorumlamakla mümkündür (Türkdoğan,1995:47). Son yıllarda alan araştırmalarına dayalı çalışmalar Alevi inanç sisteminin “Ocak merkezli” bir yapıda teşekkül ettiğini göstermiştir. Ocaklar üzerine yapılan araştırmaların önemli bir kısmında metodolojik bir yaklaşımla ocak sistemini ve bu ocak etrafında oluşan inançsal hinterlandı bir bütün olarak görme ve problemlere çözüm bulma gayretlerinin yeterli olmadığını hatta saha üzerinde yeterince bilgi birikimi oluşmadığı için yorumların daha da kafa karıştırıcı bir hal aldığı görülmektedir (Ersal:2016:37).

Alevi inanç sistemi kutsallarının merkezinde bulunan Ocak kavramı Alevi Bektaşî gelenekte oldukça çeşitli ve geniş manalar kazanmıştır. Ocak kelimesi; gerçek anlam, yan anlam, mecaz anlam, terim anlam, atasözü ve deyimlerde kullanım ve özellikle de bir sosyal grupta taşıdığı özel anlamla büyük bir kavram alanı oluşturmaktadır (Deniz, 2012). Ocak “ateş yakılan yer” anlamının yanında soyut anlamda “soy”, “hanedan” ve “silsile” kavramlarına da göndermeler içermektedir (Ersal, 2016:36). Ali Yaman, Alevilikte ocak kavramı “dede, seyyid, pîr, mürşid, rehber” gibi adlarla anılan dinsel hizmetleri gören kişilerin ailelerini nitelemek üzere kullanılan bir kavramdır. Bu ailelerden gelenlerin bir dede ocağından geldiklerini ifade etmek için de “ocakzâde” kavramı kullanılmaktadır (Yaman:2011)demektedir. Değişik bölgelerde bulunan ocakların dinsel törenlerindeki uygulamalarında ve izledikleri esaslarda farklılıklar bulunmaktadır (Yaman:2011). Dede ocakları aracılığıyla sözlü bir kültür halinde yayılma alanı bulan Alevi Bektaşî öğretisinde, ocaklara bağlı inanç uygulamalarını karşılaştırmalı olarak ele alacak çalışmalar yapılmalı değişimler tespit edilmeli ve sözlü kültür kayıt altına alınmalıdır (Erdem:2013). Bu önemli konunun tamamıyla aydınlığa kavuşabilmesi için. Anadolu’da değişik yörelerde bulunan ocakları kapsayan alan araştırmalarının ve özellikle dede ailelerinde var olan her türlü yazılı ve sözlü verilerin toplanması gerekmektedir (Yaman:2011).

Çalışmada Tokat ili Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyünde meskûn Keçeci Baba Ocağını incelemiş olup, bütün yönleriyle Keçeci Baba'yı (Ahi Mahmut Veli), köyünü, ocaklıları sözlü ve yazılı kaynaklar eşliğinde aydınlatmayı amaç edinmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE KAPSAMI

2.1. Konu

Anadolu, 13. yüzyılda adına *Türk Rönesans'ı* denebilecek bir fikri devrim yaşamıştır. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde yer aldığı biçimiyle Geyikli Baba(Bursa), İlyas Baba(Amasya), Sarı Saltık(Rumeli), Hacı Bektaşî Veli(Anadolu) İslam'ı tebliğ için Anadolu ve Balkanlara yayılarak, bu coğrafyada inançlarını adeta bir kilim gibi motif motif işlemişlerdir (Maden,2013). Derviş sıfatlı insanların söz konusu coğrafyalarda boş yerlere gelip yerleştikleri, orada Türk uzletgâhlarını kurdukları ve oraları yavaş yavaş bir köy, bir kültür ve tarikat merkezi halinde teşkilâtlandırıdıkları görülmektedir. Başlangıçta Türk nüfusunun sürekli bir biçimde batıya doğru akmasının doğal bir sonucu olan bu teşekküller, Anadolu içindeki yayılmanın bütün merhalelerini tespit etmeğe hizmet edecek vaziyette adım adım ilerlemişlerdir (Barkan 1942). O kadar ki bu kolonizatör Türk dervişlerine ve onların köylerde tesis ettikleri zaviyelere, Türk ilerlemesi ile birlikte çoğalan bir şekilde, bütün Anadolu'da rastlanmaktadır. Aynı muhacir akını batıya doğru taşıdıkça bu akının öncüleri olan dervişler ve onların kurdukları zaviyelerde batıya doğru ilerlemiş ve sayıları her geçen gün artmıştır. Bütün Anadolu'da tesadüf edilen bu dervişlerden birisinin türbesi de günümüzde Tokat ili Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyünde bulunan Şah Mahmud Veli'dir.

Soyu On İki İmamlar kanalıyla Ehlibeyt'e dayandığına inanılan bir karizmatik inanç önderi adına kurulan kendisine bağlı bir talip veya hiyerarşiye göre ocak topluluğu olan, silsile olarak karizmatik inanç önderinin soyundan geldiğine inanılan temsilcilerine pir, mürşid, dede adı verilen, kendi içinde ve diğer ocaklarla bir hiyerarşisi olan, bazı yörelerde rehber, pir, ve mürşid adları ile tanımlanan takip ettiği bir süreklilik ya da erkân sistemi olan inanç sistemi yapılanmasına "Ocak" denir (Ersal,2016:41). Ahi Mahmud Veli, bugün yaygın kullanılan adıyla Keçeci Baba Anadolu'nun önemli manevi önderlerinden birisidir. Çalışmanın konusunu Keçeci baba ve onun etrafında Tokat'ın Erbaa İlçesinde oluşan ve varlığını günümüze kadar devam ettiren Keçeci Baba Ocağı teşkil etmektedir.

2.2. Amaç

Çalışma Türk halk inanç sisteminde tarihsel ve sosyolojik anlamda büyük öneme sahip olan Ocak kavramı merkezinde Keçeci Baba Ocağını nitel olarak incelemeyi amaç

edinmiştir. Ocağın sosyo kontrol mekanizması gelenekleri, inanç yapısı, değerlendirilirken; sekülerleşmenin etkisi ile unutulmaya yok olmaya yüz tutan sözlü tarih ve pratiklerin yazıya geçirilerek gelecek nesillere aktarılması amacını taşımaktadır.

2.3. Kapsam ve Sınırlıklar

Araştırma Keçeci Baba Ocağının merkezi olan bugünde kendi adıyla anılan Keçeci köyü merkez alınarak yürütülecektir. Keçeci Baba Ocağı'nın merkezi olan Keçeci köyü Tokat ili Erbaa ilçesine bağlıdır. Araştırmada yapılan görüşmeler de yalnızca Tokat Keçeci Baba Ocağına bağlı Ocakzâde ve talipleri ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivleri'nde yapılacak belge taraması da Keçeci Baba, köyü ve zaviyesi ile sınırlıdır.

2.4. Önem

Keçeci Baba hakkında şimdiye değin bazı derleme ve akademik çalışmalar yapılmıştır. Derleme çalışmalar daha çok sözlü kültür öğelerini temel almıştır. Akademik çalışmalar ise derleme çalışmalara ek olarak birtakım arşiv belgelerine dayanmıştır. Bu çalışma, ilk olarak, köy merkezli sözlü tanıklara, inanç önderlerine, ocakzâde ve taliplere yer vererek Keçeci Baba'yı ve onun izinden gidenleri merkezinden gözlemlemeyi, değerlendirmeyi gaye edinmiştir. İkinci olarak, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki belgeleri kullanarak Keçeci Baba, zaviyesi ve köyü hakkında mevcut bilgilere yeni bilgiler kazandırma kaygısı taşımaktadır. Alevi Bektaşî kültürü araştırmacıları Alevi inanç sisteminin disiplinler arası verilerle incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Çalışmamız ocak merkezli olarak Alevi inanç sistemini incelerken; ocakta günümüzde devam eden ritüelleri, kültürel, geleneksel pratikleri sahasında tetkik etmeyi, tarihsel sürecini arşiv kayıtları ışığında değerlendirmeyi amaç edindiğinden Tarih, Sosyoloji, Halk Bilimi, Kültürel Psikoloji disiplinlerinden yararlanılmıştır. Çalışma tüm bu yönleriyle disiplinler arası bir saha araştırması niteliği taşıyacağından, alandaki saha araştırmalarının önemini ortaya koymak ve kendisinden sonra yapılacak araştırmalara örnek oluşturmak bakımından önem arz etmektedir.

2.5. Veri Toplama Tekniği

Alevi inanç sistemi kutsallarının merkezinde Ocak kavramı bulunur. Alevi Bektaşî Kültürü araştırmacılarına göre Anadolu'da değişik yörelerde bulunan ocakları kapsayan alan araştırmalarının ve özellikle dede ailelerinde var olan her türlü yazılı ve sözlü verilerin toplanarak yazıya geçirilmesi alanı zenginleştirecektir. Bu bağlamda çalışmanın konusunu; 13. Yüzyıl da Anadolu'ya Horasan'dan gelen ve Ahiliğin son temsilcilerinden olan Keçeci Baba (Ahi Mahmud Veli) ve onun oluşturduğu kökleri Orta Asya'ya dayanan ocak etrafında şekillenen kültür dünyası teşkil etmektedir. Günümüze kadar varlığını devam ettiren inanç sistemi yarı yapılandırılmış görüşme tekniği modelinden yararlanarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Katılımcılara Amaçlı örneklem yöntemi ile ulaşılmıştır. Çalışma Alevi inanç sisteminin kutsallarından olan Ocak sistemi üzerinden yapıldığı için ocağın merkezi olan Keçeci köyü ile sınırlandırılmış ve köyde yapılan mülakatlarda katılımcıların ziyaretçi, talip ve özellikle Alevi toplumun dini önderi kabul edilen dedelerden olmasına özen gösterilmiştir. Sahada bu özellikleri taşıyan 15 katılımcıya ulaşılmıştır.

Alevilik bir takım yazılı kaynakları olmakla beraber yüzyıllardır varlığını sözlü kültür üzerinden korumayı başarmıştır. Bu bakımdan günümüzde "Geleneksel Alevîliđi" yaşayan ve yaşatmaya çalışan insanların bizzat kendilerine literatür taraması sonucu oluşturulan mülâkat soruları yöneltilerek bilgiler derlenmeye çalışılmıştır Bunun yanı sıra zaman zaman türbe etrafında ismini vermek istemeyen ziyaretçiler ile de çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler esnasında kişilerin önemli bir çoğunluğu isim vermek ve fotoğraf çekirmek istememiştir. Genellikle türbeye geliş amaçları şıfa aramak maksatlídır. Çalışma esnasında ocağın ibadetleri, örf ve âdetleri hakkında elde edilen bilgiler, ocağın merkezi olan Keçeci köyünde gözlemlenmeye ve bu gözlemler neticesinde bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Köyde cem ibadetinin genellikle kış aylarında tertip edildiği görülmüştür. Cemler son mahsül'ün tarladan kalkması ile başlayıp yeniden ekin ekme zamanı oluncaya kadar perşembeyi cumaya bağlayan gece yapılmaktadır. Çoğunlukla akşam saatlerinde 19:00 ve 20:00 gibi başlamakta ve gece boyu devam etmektedir. Cem'in dağılması 03:00 ve 04:00 saatlerini bulmaktadır. Yüksek rakımlı bir coğrafyada yer alan Keçeci köyü kış mevsimini çoğunlukla karlı geçirmektedir. 2019 yılının nisan ayını dahi karlı geçiren köyün nüfusunu çoğunlukla yaşı ve emekli insanlar oluşturmaktadır. Köyde emekli olanların önemli bir çoğunluğu yurt dışında inşaat işliği yapmıştır. Cem de 12 hizmetin yerine getirilmesi esnasında yaptığımız gözlem hayli

ilginçtir. Bilindiği gibi on iki hizmeti yerine getiren can'ların musahipli olması gerekmektedir. Köyde on iki hizmeti yerine getirecek musahipli kişi sayısı az olduğundan bu hizmetler dönüşümlü olarak musahipli olan diğer can'lar tarafından yapılmaktadır. Yani kişi azlığı sebebiyle süpürgeci aynı zamanda kendi işi bitince çerağcı görevini de yerine getirmektedir. Cemlere katılanların önemli bir çoğunluğunun 35 yaş üstü insanlar olduğu gözlemlenmiştir. Ocakzadeler araştırmanın ilk aylarında tedirgin tavırlar sergilemişlerdir. Ancak ısrarlı gidiş gelişlerimize kayıtsız kalamamış, elimizde ki Osmanlı belgelerine de itimat ederek altı ayın sonunda bizi cemlere konuk etmeyi kabul etmişlerdir. Cemler esnasında zaman zaman görüntü alınmasına izin verseler de zaman zaman kayıt'ın durdurulmasını talep etmişlerdir. Köyde semah dönebilen iki erkek, iki kadın dört kişi bulunmaktadır. Keçeci köyünde ailelerin tamamı ocaklıdır ve Dede sayılırlar ancak bazı aileler dedelik yapmamaktadırlar. Ocaklılar Keçeci Baba'ya büyük hürmet gösterir ve kerametlerine kayıtsız şartsız inanırlar. Türbesine, hatırasına yapılacak en küçük saygısızlığa tahammül göstermezler. Akıl ve ruh sağlığı hastalıklarının sağaltımı için ön plana çıkarak ün yapmış olan tekke Türkiye'nin dört bir yanından ziyaretçi akınına uğramaktadır. Hastaların türbe içine bağlanması ritüeli gerçekleştirildikten sonra hastalarının bağlandıkları yerden çözülmesini bekleyen yakınlarına karşı ocakzadeler çok pisafirperver davranmaktadırlar. Yemeleri içmeleri, barınmaları için derhal harekete geçerler. Evlerde sobalar genellikle odanın ortasına kuruludur. İkram edilen ve günlük tüketilen çaylar sobanın yanında duran semaverden tüketilmektedir. Dağlık olan arazide odun ve yakıt problemi yaşanmadığından odaların kapıları genellikle açık tutularak ısının bütün eve dağılması sağlanır. Cem evinin ısınmasını sağlayan sobanın tam ortaya konulması da dikkat çekmektedir. Bunun eski Türk inançlarından ateş kültü ile bağlantılı olduğu düşünülebilir. Misafir olduğunuz evlerden genellikle ayrılırken size süt, yoğurt, peynir hediye edilir. Gelen misafir eli boş gönderilmez. Ocakzadeler Keçeci Babanın hayatı tarihsel kimliği ile ilgili sorulan sorulara heyecan ve istekle yanıt verirken Alevi kimliklerine yönelik sorulan sorulara daha çekimser ve yuvarlark cevaplar vermeyi tercih etmektedirler. Köyde her yıl Ağustos ayında Keçeci Baba'yı anma kültür etkinlikleri yapılır. Büyük katılımlı olan bu etkinliğe özellikle İstanbul'da yaşayan Ocakzeler yüksek katılım sağlarken türbenin etrafında konuk edilen ses sanatçıları arasında katılımıyla karnaval havasında bir etkinlik düzenlenmektedir. Etkinliğe çoğunlukla protokolde icabet eder.

Nitel bir araştırma modeli olarak tasarlanan araştırmamız sürecinde devlet arşivleri ve şahsi arşivlerdeki belgeler toplanarak tahlil ve tasnif edilmiştir.

1. Literatürün taranmış, Keçeci Baba, köyü ve zaviyesi hakkında var olan Osmanlı Arşivleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivleri'nde yapılacak araştırmalar sonun da arşiv malzemesi toplanmıştır.
2. Ocakzâdelerin kişisel arşivlerinde bulunan belgelerin taranmıştır.
3. Keçeci Baba Ocağı'nda, sahada yapılan derleme ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılan görüşme formu.

Sahada nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile derlenmiştir. Çalışma da ağırlıklı olarak sözlü geleneğinde kayda geçirme amacı taşınmıştır. Alanda derlemeler dışında doğrudan gözlem tekniği kullanılmıştır. Katılımlı gözlem ile kapalı toplumsal birliklerin anlaşılması tahlil edilmesi kolaytırmıştır. Saha araştırması içeren çalışmamızda katılımlı gözlemle elde edilen bilgiler notlar halinde kaydedilirken mülakatlar fotoğraf, ses, video, kayıtları ile desteklenerek sözlü ve görsel malzeme toplanmıştır. Çalışma bir alan araştırması olduğundan verilerin sahadan toplanması esnasında görüşme formu tekniği kullanılmıştır. Görüşme soruları, görüşmelerden önce yapılan literatür taramaları ile elde edilen bilgiler doğrultusunda daha önce yapılmış olan nitel araştırmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Soruların anlaşılır ve genel olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme Keçeci baba Ocağı dede, ocakzade ve taliplere bireysel olarak uygulanmıştır. Görüşmenin başlangıcında bölge insanını tanımaya yönelik (eğitim durumu, çalışıp çalışmadığı, gelir durumu vb.) sorular sorulmuştur, köyleri ve ocaklarının tarihleri bölgeye ne zaman geldikleri, Aleviliği nasıl yaşayıp yaşattıkları ve ocak özelliklerinin belirlenmesi için Alevilik süreci ve ocak sisteminin nasıl olduğu konusunda sorular yöneltilmiştir. Görüşme esnasında ortaya çıkan bazı yeni konular dikkate alınarak bu durumlarda daha derinlemesine bilgi almak için ek sorular da yöneltilmiştir. Çalışma sonunda sahadan elde edilen veriler konu ile ilgili mevcut akademik literatür'ün süzgecinden geçirilerek, sözlü anlatılar elde edilen tarihsel belgeler ışığında tasnif ve tahlil edilerek temalarına göre metin haline getirilmiştir. Teorik olarak anlatılan bilgiler sahada gözlem yöntemi kullanılarak izlenmiş, Aleviler tarafından kutsal sayılan yazılı kaynakların süzgecinden geçirilerek toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Bu araştırma esnasında Keçeci köyünün Osmanlı arşiv kayıtlarını tararken köyün eski adının Ocakzadeler tarafından bilinmemesinden dolayı birtakım sorunlar yaşanmıştır. Nitekim ulaşılan belgelerde köyün adının “Fakihler” adı ile kayıtlı olduğu tespit edilmiş ve bu şekilde yapılan taramalarda Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde de bir takım belgelere ulaşılmıştır. Bölümler yazıya geçirilirken tarih, sosyoloji, halk bilimi

metodolojilerinden yararlanılarak, sahada tetkik edilen bilgiler işlenerek toplanan bilgi ve belgeler ışığında analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma esnasında sahadan alınan veriler elimizde mevcut olan belgeler ile senkronize edilmeye çalışılmıştır. Zaman zaman anlatılan menkıbeler ile tarihsel belge, bilgi ve bulgular çatışmış ve bunlar dikkatlice kayıt edilerek metne yansıtılmıştır.

2.6. Araştırma Örneklemine Seçimi

Türkiye’de Alevilik denilince akla ilk gelen yerleşmelerden birisi de Tokat yöresidir. 12.yüzyılda başlayıp 13. yüzyılda şekillenmeye başlayan Alevi inanç sisteminin temel kurumu olan ocakların yoğunlukla örgütlendiği coğrafi bölgeler vardır. Bazı coğrafyalarda çok sayıda Alevi ocağına rastlamak mümkün olmaktadır. Bunlara örnek olarak Tokat ve Sivas illeri verilebilir. Tokat’ın Erbaa ilçesine bağlı Keçeci Baba Ocağı ve merkezi olan Keçeci köyü Alevi inanç sisteminin yüzyıllardır yaşatıldığı ve diğer Alevi ocakları tarafından ziyaret edilen bir merkezdir. Keçeci Baba Ocağı Orta Karadeniz Bölgesinde talip köyleri fazlaca olan etkin bir Alevi ocağıdır. Ocağın talibi olan: Tokat İli Sınırlarında Bulunan Köy ve Kasabalar: Kargın – Depremçi – Yağlıalan – Kestene – Yenisu - Emirdolu - Kurupınar – Dazmana – Akçatarla- Erenli – Kuytul - Kızılköy – Kemalpaşa – Yağmurlu – Boğazbaşı – Soğukpınar - Acıpınar – Kurupınar – Emirören

Amasya İli Sınırlarında Bulunan Köyler: Yassıçal – Avşar – Bayat – Albayrak – Hasabdall – Fındıklı – Karadağ - Karalı - Sarılalan – Uygur – Ümitköy – Yassıçal – Ahmetkoltuğu – Karaibrahim - Karalı – Sarıalan – Uygur – Yeşildere – Çengelkayı

Samsun İli Sınırları İçerisinde Bulunan Köyler: Gillen –Arıcak şeklinde sıralanabilir.

3. ALEVİLİK İNANÇ SİSTEMİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

3.1. Alevilik Kavramı

Alevilik İslam düşünce tarihi araştırmacısı için en karmaşık ve çok yönlü incelemeye ihtiyaç duyan konulardan birisidir. Bu karmaşayı meydana getiren sebeplerden en önemlisi isim konusudur. Alevi kavramının Bektaşî kavramı ile birlikte kullanılması Alevi- Bektaşî kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Alevilik: Arapça 'da Ali'yi sevmek ve saymak, "Aleviyet", "Alevilik" kelimeleri ile ifade edilmiştir Ali'ye mensup Ali'ye ait anlamlarına gelen Alevi kelimesi, İslam tarihi ve tasavvufunda Hz. Ali'yi sevmek, saymak, her hususta ona bağlı olmak anlamlarında kullanılmıştır Eröz, 2014: 41; Fırlıklı2006:5). İlk "Alevî" adına ve tanımlanmasına 941- 42 yıllarında Türklerin arasında dolaşan gezgin Ebu Dulat'da rastlanır. Bu yazar "Alevî" sözcüğünü kavramsallaştırarak kullanır "Alevî" adı 11. yy. Karahanlı yazar Yusuf Has Hacı'ın Kutâdgu Bilig adlı kitabında da "Hz. Ali soyu ve onun bağlıları" anlamında kullanılır (Öz, 2008:174) Şemsettin Sami Kamus-ı Türki de Alevi kavramını "Hz. Ali bin Ebî Tâlip ile Fatizmetü'z-zehra binti Resûli'llah sülale-i tahiresinden olan sadat ve şürefaya vasıf olur. Hz. Ali efendimize intisap ve tarafgirlik edip ashab-ı kirâmasuver ve derecât-ı muhtelifede tercih edenlere ve turuk-ı aliyeye tebi olup hazreti müşârinileyhin intisabıyla müftehir bulunanlara vasıf olur." şeklinde açıklar. Devellioğlu'nun Osmanlıca Lûgatında "Hz. Ali'ye intisabı olan kimse, kızılbaş" bilgisine yer verilir. Süleyman Uludağ'ın Tasavvuf Terimleri Sözlüğü'nde "Aliye bağlı, Hz. Ali'nin soyundan gelen seyit, şerif Hz. Ali'ye varan tarikat silsilesi, Kızılbaş" ifadelerine yer verilir (Uludağ,2005:36).

Bugün itibarıyla Alevîliğin Anadolu coğrafyasında Alevilik üzerine araştırma yapan kişiler, Aleviler için "Kızılbaş", "Tahtacı", "Çepni", "Dersimli", "Abdal", "Sıraç", "Şebek", "Sarlı", "Kakai", "Bektaşî", "Nusayri" gibi kavramları kullanmışlardır. Bu isimlendirmelerin bir bölümü aşiret adı, bir bölümü ise Alevi olmayanların Alevileri ifade etmek için kullandıkları isimlerdir Tahtacılık bir meslek adı olmakla birlikte bu işi yapan Alevilere Tahtacı denilmiştir. Tahtacı olarak nitelendirilenler Yanyatır ve Hacı Emirli ocaklarına bağlı Alevi gruplardır. Aynı şekilde Çepni bir aşiret adı olmakla birlikte Güvenç Abdal ve Musa Kazım Ocaklarına bağlı Alevileri isimlendirmek için kullanılmaktadır. Aslen bir aşiret adı olan "Sıraç" ise Hubyar ocağına bağlı Alevileri niteler (Akyol,2017:13). Alevî olarak isimlendirilen grupların ortak özelliklerinden hareketle bir değerlendirme yapıldığında, Alevîlik isminin, genel hatlarıyla "boy-soy-aşiret sistemine"

dayalı sosyal bir hayat sürdüren ve dînî hayatlarını daha çok tasavvuf ve tarikat hayatı kalıplarında şekillendiren topluluklar için bir “üst kimlik veya bir şemsiye kavram” olarak kullanıldığı görülmektedir (Ersal2016:11). Bazı araştırmacılara göre de Alevilik; On İki İmam’ın koyduğu kurallar çerçevesinde akıl ve mantık ilkelerine bağlı, çağına uyum sağlayabilmiş, eşitlikçi, paylaşımcı, 72 millete bir gözle bakabilen insanların mensup olduğu bir anlayıştır. Alevilik; hayatı “tanrı, evren, insan” yani “Allah-Muhammet-Ali” ile bütünleştirerek yorumlayabilmek, “On İki İmam” a ve ehlibeyte ikrar verip ikrarından dönmemek, eline-diline-beline sahip olabilmektir.” (Yalçın, 2012: 167) Alevi kavramı tarihsel süreçte çeşitli anlam kaymalarına uğramış ve bu kavram ile kastedilen zümre tarihsel süreçte farklılık göstermiştir. Alevilik tarihsel anlamda Caferi mezhebi içerisinde doğmuş ve gelişmiş bir tarikat birliğidir. Bektaşilik Safevilik tarikatları olmak üzere birçok “ocak” etrafında oluşan tarikatların yani Alevi terminolojisinde “sürek” veya “görgü”lerin “yol” çatısı altında toplanması ile hayat bulan Alevilik İslam dairesi içinde teşekkül etmiştir (Özdemir,2018:17) Alevilik, esasına bakılacak ise, o zamanlar adı bu olmasa da, tarihi bir gerçeklik olarak Türklerin İslam’ı kabul etmeye başladıkları miladi 10.yüzyıla kadar uzanan bir olaydır. Bu yüzyıldan beri, belli coğrafi, siyasi, sosyal ve kültürel şartların yavaş yavaş oturduğu bir İslami inanç, sosyal yapı ve kültür olgusudur (Ocak,1990). Türklerin kitleler halinde Müslüman olmasıyla Horasan’da oluşmaya başlayan ve büyük Türkmen göçleri ile taşındığı Anadolu’da son şeklini alan Aleviliği anlamak için Bektaşilik ve Kızılbaşlık gibi terimleri izah etmek gereklidir.

3.2. Bektaşilik Kavramı

Bektaşilik Anadolu’da mistik, hümanist yönü ağır basan ve Hacı Bektaş Veli’nin adıyla anılan öğretinin genel adıdır (Gülçiçek, 2004). Anadolu’da 13. yüzyılda, Horasan erlerinden Hacı Bektaş Veli’den ilhamını alarak doğan bir düşünce, bir inanç sistemidir. Türk toplumunun İslam’a girdikten sonra yaşama biçimi, inanç şekli ve hayat görüşü değişmiştir. Türkler, göçlerle Anadolu’ya gelmişler, burada hem Orta Asya kültürü hem İslam kültürü hem de Anadolu Kültürü’nün senteziyle yeni inanç şekilleri, tarikat sistemleri oluşturmuşlardır (Bozkurt, 1993:138). Elde edilen verilere göre, Anadolu’da, 1240 yılında bastırılan Babailer isyanından sonra, intisap edecek yeni bir tarikat arayışına giren Babai mensupları için, hoşgörüsü ile büyük bir ilgi odağı haline gelmiş olan Hacı Bektaş Veli, ilk adres olmuştur. Babailerle birlikte bazı tarikatlardan gelen insanların Hacı Bektaş Veli çevresinde toplanmasıyla Bektaşiliğin ilk temelleri atılmıştır. Zamanla

Bektaşiliğin Anadolu Aleviliği ile bütünleşmesinden dolayı, Bektaşilik, Anadolu Aleviliğinin tarikat olarak kurumlaşmış hali diye de tanımlanmıştır (Yaman,2012:103). Alevilikte olduğu gibi Bektaşiliğin de pek çok tanımı yapılmıştır. Baki Öz, Bektaşiliği şöyle tanımlar: “Bektaşilik, kâmil insanı yetiştirmeyi amaçlayan bir toplum felsefesi ve inancıdır. Bektaşilik, sufiliğe tasavvufa dayalı, Bâtını özellikler taşıyan bir öğretilerdir.” (Öz, 1997: 462). Bektaşiliği, Alevilikle birlikte gören genel bir görüş vardır, bu konuda Ahmet Yaşar Ocak’ın görüşü şu şekildedir:

“Bektaşilikle Alevilik arasında inanç esasları ve bazı ritüeller bakımından fazla bir fark yoktur. Ancak Bektaşilik, Kalenderiliğin bir şubesi olan Haydariye Tarikatı’nın içinden Hacı Bektaş Veli kültü etrafında gelişmiş bir tarikat olarak kurulduğu için, biçim olarak hemen bütünüyle öteki İslam tarikatlarıyla aynı yapıyı sergiler. Tıpkı onlar gibi Bektaşiliğin de tekkeleri, bu tekkelerin başında şeyhleri ve onların etrafında da müritleri vardır. Yine öteki tarikatlarda olduğu gibi, Bektaşilikte de bir hiyerarşi söz konusudur. Her isteyen, belli şartları yerine getirmek kaydıyla Bektaşiliğe olabilir”.(Aydın, 2006: 35)

Modern çalışmalarda en önemli sorun Bektaşiliği ile Alevi kavramlarının karmaşasının giderilmemiş olmasıdır. Bu hususta genel anlamda Fuat Köprülü’ye atfedilen bir anlayış benimsenmektedir. Köprülü’ye göre Bektaşiler ile Aleviler arasında inanç ve ritüel anlamında pek bir fark yoktur. Fark yalnızca sosyal taban ve yaşam tarzından kaynaklanmaktadır. Köprülü’nün ifadesine göre Aleviler “Köy Bektaşileridir.” 20.yüzyılın başlarında Anadolu Aleviliği ve Bektaşiliği hususunda Köprülü’den daha donanımlı olduğu anlaşılan Baha Said bu iki grup arasında tarihsel oluşum ve gelişim süreçleri bakımından farklılıkların farkında olmakla beraber yer yer Köprülü’ye yaklaşmaktadır. Melikoff bu hususta Köprülü’yü takip etmektedir. Ona göre Bektaşilik ve Alevilik tarihte aynı şey olarak başlamıştır. Hacı Bektaş Veli’nin Türkmenler arasında yayılan tasavvuf mesajı çevresinde şekillenen bir Halk İslamı’ndan başka bir şey değildir. Ancak 15. yüzyılın sonlarında tarihsel bir bölünme gerçekleşmiş ve bu halk İslam hareketi iki ayrı kola ayrılmıştır. Bir kol Balkanlar ağırlıklı olarak Hacı Bektaş Veli’ye bağlılığını devam ettirirken Anadolu ağırlıklı diğer kol Safevilere bağlanıp Kızılbaş olmuştur. Melikoff, iki taraf arasında sosyal bir farklılaşmanın da ortaya çıktığını, bir taraf şehir merkezi ve tekkelerde yaşamaya başlarken diğer tarafın kırsalda göçebe ya da yarı göçebe yaşadıklarını vurgulamıştır. Melikoff’a göre tarihsel ayrışmaya rağmen Alevilik ve Bektaşiliği birbirinden ayırmak olanaksızdır Ahmet Yaşar Ocak Alevilik ile Bektaşilik arasındaki farkı daha fazla vurgulamakta ve ikisi arasında belki de en önemli farka dikkat çekmektedir. Bektaşilik tarihsel süreç içerisinde bir tarikat olarak ortaya çıkmış ve bu

tarikat özelliğini daima korumuştur. Öte yandan Alevilik mistik bir gelenek olmakla beraber bir tarikat değildir (Çakmak ve Gürtaş,2015:73,75).

Bektaşilik, Hacı Bektaş Veli'nin görüşleriyle ortaya çıkmış, Balım Sultan tarafından da kurumsallaştırılmış kültürel, sosyolojik ve tasavvufi bir tarikattır. Köklerini Türk kültürü ile “Ehl-i Beyt”, “On iki İmam”, “Nübüvvet” ve “Velayet” gibi İslami, dini öğelerden almış, Türkistan’da, Horasan’da şekillenen “Horasan-Türk tasavvuf geleneği” bir diğer deyişle “Türk Müslümanlığı” zemininde kendisini bulmuştur. (Kılıç, Kökel, 2006)

Bektaşiliğin tarihi döneme ayrılarak incelenebilir:

1. Başlangıçtan 16.yüzyıla kadar
2. 16.yüzyıl başlarından 1826’da Bektaşî Tekkelerinin kapatılmasına kadar
3. 1826’dan 1925’te tekkeler ve zaviyelerin Cumhuriyet idaresi tarafından kapatılmasına kadar
4. 1925’ten günümüze kadar süren dönem (Çakmak ve Gürtaş,2015:73,75).

“Bektâşilik, her şeyi ile ve her şeyden önce, bir Türk Tarikatıdır. Düşüncesi, duygusu, dili, kültürü, edebiyatı hülâsa her şeyi Türktür ve Türkçedir. Bununla beraber İslâmiyet ile bütün Asya dinleri ve felsefeleri başta olmak üzere Şamanlığı, Brehmenliği, Budistliği, Zerdüştlüğü, Hulül ve Tenasuhu, Yahudiliği, Hıristiyanlığı, Teslisi, Hurûfiliği, Babaîliği, Bâtınîliği, Ca’ferîliği, şiiîliği Melâmîliği. Ahîliği, Kızılbaşlığı, Kalenderiliği, Haydarîliği ve daha bir çok görüş ve düşünceleri içeren bir Syncretisme’dir. (Sunar,1975:11).

Bektaşiliğin Asıl tarikat yapısına kavuşması 15. ve 16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun nüfusuna girdiği Balım Sultan ile olmuştur (Ersal,2016:20). Bektaşiler başlıca iki kola ayrılırlar:

1. Anadolu Bektaşîleri ki bunlara (Çelebi Kolu) denir.
2. Rumeli Bektaşîleri ki bunlara da (Babagân Kolu) denir.

Çelebilerde veraset vardır. Çelebi'lik babadan evlada geçer. Sunar’a göre Bunlar, çoğunlukla cahil olup, tasavvuf ve tarikat yolunda hemen hemen hiç eserleri yoktur. Babagân kolu ise Balım Sultan tarafından Hz. Pirin ruhaniyetine müsteniden ictihad edilen ayin ve erkânın mutasarrıfı ve (Tarikat-ı Bektaşîye) diye anılan gerçek tarikatın sahibirdirler ki bu yol Balım Sultandan Cumhuriyet Türkiye’sine kadar tesellül edip gelmiştir.” (Sunar,1975:11).

3.3. Kızılbaşlık Kavramı

Anadolu Alevilerine verilen bir başka isim de Kızılbaş'tır. Kelimenin kökeni ile ilgili birçok teori vardır. İslam dünyasında kırmızı renkli sarık saran ve aynı renkte elbise giyen Bâtini zümreleri anlatmaktır (Zelyut,2015:142). 16.yüzyıldan itibaren Osmanlı kaynaklarında ve bugün bile halk arasında yanlış olarak kullanılan kelime aslında tarihimizde kırmızı börk giyen Sünnü- Alevi tüm Türkmen boyları için kullanılan bir isimdir.(Fırlıklı, 2006:8). Kızılbaş ifadesi temelde 14. ve 15. Yüzyıllar arasında İran Safevi tarikatına hükmetmiş liderlerin müritleri ile ilgilidir. Rivayete göre müritlerine 12 başlıklı kırmızı börk giyme emrini Şeyh Haydar vermiştir. Kızıl başlık kullanımı ile ortaya çıkan Kızılbaş terimi, devam eden süreçte Anadolu'da yaşayan ve içerisinde Şii izler barındıran grupların hepsini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Kızılbaş tabiri Şah İsmail'in Türk boyları arasında Şiiliği yayma faaliyetleri sonucu; dedelik kurumuyla Hz. Peygamber soyuna kendisini bağlayan, Hz. Ali ve sonrasında gelen imamlara Şiilikten farklı olarak mistik bir misyon yükleyen, Pir veya Dede/Baba gibi kimselerin önderliğinde talip mürid ilişkisi içerisinde dinî bir yaşam sürdüren, Şah İsmail taraftarı olan Müslüman Türk topluluklarının genel adı olmuştur. Kavram ile ilk olarak Osmanlı belge ve kroniklerinde 15.yüzyılda karşılaşılmaktadır (Ersal,2016:23). Osmanlı'da 19. yüzyılın sonlarında ise Alevi kelimesi Kızılbaş teriminin yerini almaya başlamıştır (Bodrogi,2017:13).

3.4. Alevilikte Ocak Sistemi

3.4.1. Lugavî Anlam

Ocak kelimesi “İçinde ateş yakılan, ısınma, yemek pişirme, ısıtma gibi amaçlarla kullanılan yer.” anlamlarına gelir. “Ev, aile, soy” kelimelerinin eş anlamlısı olarak da kullanılır. Yeni Tarama Sözlüğü ve Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü'nde; ocak ve yurt (Dilçin, 2009:171), (Kanar, 2011:525). olarak geçerken Türklerin Dili Sözlüğü'nde; erenler makamı, kutsal yer. Eski ve soylu aile. Halk hekimliğinde bir önceki kuşaktan el verme suretiyle aktarılan bilgileri kullanarak belirli bir şikâyeti veya hastalığı iyileştirdiğine inanılan aile şeklinde geçmektedir (Özbek, 2009: 378). Çağdaş Türkçe Sözlük'te; bir amaca göre örgütlendirilmiş kuruluş (Püsküllüoğlu,1996:414). Tarama Sözlüğü'nde ise; üzüm asması, kavun, karpuz, hıyar, kabak gibi bitkilerin deveği olarak karşımıza çıkmaktadır (TTK.1971: 2908). Ocak kelimesi Divanu Lügat-it-Türk'te üç

yerde geçmektedir. Bunlar, Oçak: Ocak; Oçalığ: Oçalığ ev: ocaklı ev ve köçürme ocak: bir yerden öbür yere göçürülebilir ocak şeklindedir. Dolayısıyla Türkçe bir kelime olan ocak, doğrudan doğruya Türk milletinin hayat tecrübesi ve kâinat algısına paralel olarak gelişmiş ve günümüze kadar gelmiştir.(Canbay, Tatar, Tatar, 2014: 65) Kamus-i Türkî yazarı Şemseddin Sami, bu terimi mecazen büyük aile şeklinde açıklamıştır. 11. yüzyılda tespit edilen Ebamüslimname’de geçen “ocak” kelimesinin ise “sülale” anlamında kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca ocak kültü, ateş kültü ile birlikte değerlendirilmektedir. Hatta Moğol topluluklarına da ateş kültünün Türklerden geçtiği ifade edilmektedir (Yaman, 2011). İnan’da Kırgızların düğün törenlerinde ateş ve ocağın, Altay ve Buret Şamanistlerinde olduğu gibi önemli unsur olduğunu ve Yakutların and törenlerini ateş ve ocak karşısında yaptığını belirtmektedir (İnan, 1972). Her ocağın ayrı bir sahibi ve koruyucusu olduğunu, her ailenin bir ocağının var olduğunu ifade eden Ögel, eski Türklerde aile ocağı kavramının önemini ve Anadolu’da da başka şekiller altında devam ettiğini vurgulayarak ata ocağı, baba ocağı şeklinde kullanılan sözleri eski inanışlarımızla ilintilendirmektedir. Yine eski Türk mitolojisinde ocak ile bağlantılı ocaklı deyimini bulunmaktadır. İnsanların albastı vb. kötü ruhların uzaklaştırmak için ocaklı kişilere başvurduğu görülmektedir (Akyol,2017:30).

3.4.2. Istılahî (Özel) Anlam

Türk kültüründe bir kült olarak geniş ve önemli bir yer tutan ocak kavramı, “Alevi inanç sistemi kutsallarının merkezinde bulunan Ocak kavramı Alevi Bektaşî gelenekte oldukça çeşitli ve geniş manalar kazanmıştır. Ocak kelimesi; gerçek anlam, yan anlam, mecaz anlam, terim anlam, atasözü ve deyimlerde kullanım ve özellikle de bir sosyal grupta taşıdığı özel anlamla büyük bir kavram alanı oluşturmaktadır.” (Deniz, 2012). Ocak “ateş yakılan yer” anlamının yanında soyut anlamda “soy”, “hanedan” ve “silsile” kavramlarına da göndermeler içermektedir (Ersal, 2016.36). “ Ateş, bütün insanlık tarihi boyunca sahip olduğu yer itibarıyla yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Ateşin bütün insan topluluklarında önemli ve/veya kutsal bir yeri olmakla birlikte farklı coğrafyalarda farklı insan topluluklarının onunla ilgili farklılıklar içeren bakış açılarına sahip oldukları ve yaşamlarında farklı rol ve işlevler yükledikleri söylenebilir. İnsanlık tarihi bakımından önemli bir gelişme olan ateşin bulunması ile birlikte ocağın da tarih sahnesine çıktığı söylenebilir. Eski Türklerde de ateş ve onunla ilintili ocak kavramların da geçmişten bugüne hayatın çeşitli alanlarında çok yaygın bir

kullanım kazandığı görülmektedir.”(Yaman,2011). Türklerde ocak, öteden beri mukaddes ve saygı duyulan bir unsur olarak görülmüştür. Aile ocağı ataların devamı olarak görüldüğü için büyük atanın ve büyük ananın ruhları aile ocağında daima hazır bulunur; Alevilikte ocak kavramı “dede, seyyid, pir, mürşid, rehber” gibi adlarla anılan dinsel hizmetleri gören kişilerin ailelerini nitelemek üzere kullanılmıştır. Bu ailelerden gelenlerin bir dede ocağından geldiklerini ifade etmek için de “ocakzâde” kavramı kullanılır. Değişik bölgelerde bulunan ocakların dinsel törenlerindeki uygulamalarında ve izledikleri esaslarda farklılıklar bulunmaktadır (Yaman,2011). Alevi inanç sistemi içerisinde özgün bir anlam ve kavramsal çerçeveye sahiptir. Alevi inancının tarihî süreç içerisinde “ocak sistemi” adı verilen yapılanma ve teşkilatlanma üzerine kurulduğu ve inanç mensubu olan dede ve talip topluluklarının sosyal, kültürel, dinî, hukukî ve ekonomik bakımdan bu sistem çerçevesinde organize oldukları son yıllarda yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Akın,2017). Prof. Dr. Hüseyin Bal Cem Vakfı arşivinde kayıtlı olan Alevi ocakların listesini ise şu şekilde sıralamıştır:

“1. Ağuiçen Ocağı 2. Ağlarca İbrahim Ocağı 3. Ali Abbas Ocağı 4. Ali Seydilli Sultan Ocağı 5. Aslan Baba Ocağı 6. Baba Mansûr Ocağı 7. Bedrettin Ocağı 8. Beyazıt Bestami Ocağı 9. Bost 115 25. Döreçamı Ocağı 26. Emir Şih Yakub Ocağı 27. Emiroğulları Ocağı 28. Eraslan Ocağı 29. Erdebil Ocağı 30. Garip Mansur 31. Garip Musa Ocağı 32. Gözü Kızıl Ocağı 33. Güvenç Abdal Ocağı 34. Hacı Bektaş-ı Veli Ocağı 35. Hacı Murad-ı Veli Ocağı 36. Hacı Turabi Ocağı 37. Hacım Sultan Ocağı 38. Hak Halili Hüseyin Kolu Ocağı 39. Hamza Baba Ocağı 40. Hasan Dede Ocağı 41. Hıdır Abdal Ocağı 42. Himmetçi Ali Baba (Yağmur) Ocağı 43. Hubyar Sultan Ocağı 44. Hüseyin Abdal Ocağı 45. Hüseyin Gazi Ocağı 46. İbrahim Sani Ocağı 47. İmam Bakır Ocağı 48. İmam Cafer Ocağı 49. İmam Rıza Ocağı 50. Kahveci/Şeyh Şahat Ocağı 51. Kalender Çelebi Ocağı 52. Kalender Veli Ocağı 53. Kara Yağmurlu Ocağı 54. Karadonlu Can Baba Ocağı 55. Keçeci Baba Ocağı 56. Kızıldeli (Seyit Ali) Sultan Ocağı 116 57. Koca Leşker Ocağı 58. Koca Seyit Ocağı 59. Koçu Baba Ocağı 60. Köse Süleyman Ocağı 61. Kul Himmet 62. Kureyşan (Seyyid Mahmut Hayrani) Ocağı 63. Kurtoğlu Ocağı 64. Kuzu Kıran Ocağı 65. Mazlum Abdal Ocağı 66. Mir Seyit Ocağı 67. Musa-i Kâzım Ocağı 68. Mürsel Bali Ocağı 69. Nur Baki Ocağı 70. Nur Cemal Ocağı 71. Nurdede Ocağı 72. Otman Baba Ocağı 73. Öksüz Ali Baba Ocağı 74. Pir Hamza Ocağı 75. Pir Sultan Abdal Ocağı 76. Resul Bali Ocağı 77. Sarı İsmail Ocağı 78. Sarı Mecnun Ocağı 79. Sarı Saltuk Ocağı 80. Sarıbal Ocağı 81. Seyit Abdullah-i Horasani Ocağı 82. Seyit Ahmet Kebir Ocağı 83. Seyit Battalgazi Ocağı 84. Seyit Cemal Ocağı 85. Seyit Kerim Ocağı 86. Seyit Nebioğlu Ocağı 87. Seyit Nizamoğlu Ocağı 88. Seyit Sabur Ocağı 117 89. Seyit Selahattin Ocağı 90. Seyit Seyfi Ocağı 91. Seyit Ahmed El-Mir Ocağı 92. Sinemilli Ocağı 93. Sultan Munzur Ocağı 94. Sultan Samut Ocağı 95. Sultan Söylemez Ocağı 96. Sultan Yalınca Ocağı 97. Sücaattin Veli Ocağı 98. Şah Ahmet Dede Ocağı 99. Şah Ahmet Yesevi Ocağı 100. Şah İbrahim Veli Ocağı 101. Şeyh Hasan Ocağı 102. Şeyh Hasan Onar Ocağı 103. Şeyh Süleyman Ocağı 104. Şeyh Şazeli Ocağı 105. Şeyh Turhani Ocağı 106. Şih Çoban Ocağı 107. Şih Deli Behrican Ocağı 108. Şih Hasan Ocağı 109. Şih Memedi Ocağı 110. Teslim Abdal Ocağı 111.

Üyan Hızır Ocağı 112. Veli Baba Ocağı 113. Veysel Karani Ocağı 114. Yağmuroğlu Ocağı 115. Yanyatır Ocağı 116. İmam Zeynel Abidin Ocağı” (Bal, 2004:89-90)

Ocak, bir sembol olarak ailenin, soyun devamını ifade eder.

Türk toplumunda ailenin en temel ve kutsal değerlerinden biri olması, ocak kültürünün mahiyetini daha bir önemli hale getirmektedir. Ocak, hem eve hem de aileye işaret eder. Ocak, sözcüğü eski metinlerde ve daha sonraları “soy ve sülale” anlamında da kullanılmıştır (İnan 1987:638). Ocak, “hem soy hem nesil hem tarikat liderlerinin adı hem de belli hastalıkları tedavi gücüne sahip insanlara verilen bir addır.” (Beydili 2005: 436). Soyu On İki İmamlar kanalıyla Ehlibeyt’e dayanan bir karizmatik inanç önderi adına kurulan, kendisine bağlı bir talip ve hiyerarşiye göre ocak topluluğu olan, silsile olarak karizmatik inanç önderinin soyundan gelen temsilcileri pir ve mürşid adları ile tanımlanan, takip ettiği bir süreklilik ya da erkan sistemi olan inanç sistemi yapılanmasına *ocak* ya da *dede ocağı* denir (Ersal,2016:41).

Hamza Aksüt, Alevi ocaklarını anlattığı eserinde ocak olmanın şartını “ rehber, pir ve mürşid ” sistemine sahip olma kistası ile belirlemiştir. Bu bağlamda 6 mürşid ocağı ve 48 pir ocağı tespit etmiştir (Ersal, 2016: 41 vd.). Aksüt, çalışmanın konusunu teşkil eden Keçeci Baba Ocağı’nı konumu belli olmayan ocaklar arasında göstermiştir. Yaptığımız saha araştırmalarında ocakzadelerin kendilerini doğrudan Hacı Bektaş Veli Ocağı’na bağladıklarına şahit olduk. Ayrıca, ocaklılar Keçeci Baba’nın Hacı Bektaş’ın amcası olduğuna dair menkıbeler anlatmaktadırlar. Delikli Kaya ile ilgili nazarlamadaki anlatıya göre, Hacı Bektaş bölgeyi ziyaret etmiştir. Bu ziyareti sırasında bugünkü türbenin girişinde bulunan kül rengi taşı amcasına nişane olarak getirmiştir. Ocak Dedelerinin ve Ocakzadelerin Aksüt’ün sınıflandırmasına katılmadıklarını ısrarla dile getirmeleri ve bölgede varlıklarının Hubyar Sultan Ocağından daha geriye gittiğini belirtmeleri dikkat çekmiştir.

3.5. Alevilikte Dedelik Kurumu

Dedelik, Aleviliğin biçimlenmesi ve sistemleşmesinde en etkili kurumdur. Aleviliğin toplumsal ve inançsal oluşumunda dedelik temel rolü üstlenmektedir. Yusuf Ziya Yörükân Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm başlıklı eserinde, Alevi dedelerinin kökenini Türk devlet geleneğinde oymak beyine dayandırmaktadır. Yörükân, Türklerin İslamiyet’i kabul etmesinden sonra kam’lık kurumunun ortadan kalktığını, söz

konusu kurumun görevini yerine getiren yeni bir kurumun oluştuğunu ve bu kurumun da dedelik olduğunu ileri sürmektedir (Yörük,2017:98).

Dede, talip topluluklarının üzerinde; hem toplumsal önder, hem dinsel önder, hem de bilgeliği kişiliğinde toplayan çok yönlü, yol gösterici, kişidir. Dedenin eşine (karısına) “Ana” denir. Analar da dedeler gibi saygın olmalı, eşine ve temsil ettiği konuma layık olmalıdır. Alevilik; özellikle son 500 yılda yani 16. yüzyıldan sonra inanç sisteminin yaşadığı bir takım handikaplar sonucu yazılı kaynaklardan çok sözlü kültüre dayanmıştır. Dilden dile aktararak bugünlere kadar getirilen Alevi inancı ve bu inanç sistemi içerisindeki ritüeller; Dedeler tarafından “Dilden dile”, âşıklar tarafından “Telden tele” aktararak yüzyıllardan günümüze taşınmıştır (Dedekargınoğlu,2010:194). Alevilikte ocak ve dedelik kurumu Alevi inanç örgütlenmesinin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Alevi inanç sistemi bu iki kurumun etrafında oluşturulmuş halkalar şeklindeki yapılar sayesinde varlığını ve devamını sağlamaktadır. Alevi inanç örgütlenmesinde hiyerarşinin en üstünde yer alan ocak kurumu, dedelik kurumu ile varlığını sürdürmekte, dede-talip, dede-cem ritüeli bu sistemin ilkeleri etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda karizmatik şahsiyetler etrafında teşekkül eden ve tarihsel ve zihinsel süreç içinde kurum özelliği gösteren Alevi ocakları, Dedelik kurumuyla; Dedelik kurumu ise hem kendi içerisinde oluşturduğu taliplik yapısıyla hem de cem ritüelleriyle meşruiyetini somutlaştırmaktadır (Çeribaş ve Köse,2018:13).

Dedeliğin bir okulu yoktur. Dedeler bağlı olduğu ocaklar vasıtasıyla atadan ve dedelerinden aldıkları bilgileri nesilden nesle aktarırlar. Dedeler yetkilerini bağlı oldukları Dede ocaklarından alırlar. Alevi topluluklar cemaat oluşumu bakımından dede ocaklarına bağlıdır. Her dede, mensubu olduğu ocağın adıyla anılır. Dedeler, Alevi toplumundaki sosyal hiyerarşinin en üst noktasında bulunan kişilerdir. İster mürşit olsun, ister pir olsun her ikisi de ocakzadedir. İkisi de erdir, erendir. Aralarındaki ilişkiyi ast-üst olarak görmemek gerekir. Aleviler bu görüşü en iyi “Eri erden seçen kördür” ifadesiyle anlatmaktadır (Yaman,2004:80). Dedeler; posta oturarak cemleri yönetir. Taliplerin görgü-sorgu işlemlerini yapar, küskünleri barıştırır, musahip olacakların işlemlerini yol-erkân gereğince yerine getirir. Alevilikte dedelik soy sürer. Dede olan birisinin oğlu da dede olacak diye bir zorunluluk yoktur. Aynı ocak/soydan olan herkes dede olabilir. Yani bir kişinin dedeyim diyebilmesi için ilk şart, ocakzade (seyyid) olması gerekir. Dede ocakları, geleneksel olarak soy ağaçlarını; İmam Musa-i Kâzım, İmam Cafer-i Sadık, İmam Bâkır,

Zeynel Abidin ve İmam Hüseyin yolu ile Hz. Ali'ye yani Ehlibeyt'e ulaştırırlar (Dedekargınoğlu,2010:194,204).

Dedelerinin soylarına başka grupların (seyyid olmayanların) soyunun karışmaması için bazı kurallar konmuştur. Bir talip, piri ya da mürşidi konumunda olan aileden birisiyle evlilik yapamaz, musahip olamaz. Ancak kendisi gibi talip olanlarla evlilik yapabilir ve musahip olabilir. Ocakzade, yani pir ya da mürşit ocağı mensubu olanlar ise birbirleriyle evlilik yapabilir ve musahiplik olabilirler. Ocakzade olanların aynı ocak mensubu olması şart değildir. Farklı ocaklara da mensup olabilirler. Çünkü bunların hepsi seyyiddir. Bir ocakta birden fazla dede olabilir. Ama bunların içinde cem yürütme konusunda birikimi olan, o makamın gerektirdiği bilgi birikime sahip olan ocak oğulları dede olarak posta oturabilir (Dedekargınoğlu,2010:194,204).

Alevi Ocaklarında Dedelik Kurumu üçlü bir hiyerarşiye dayanır: 1-Mürşid, 2-Pir, 3-Rehber. Kimi yörelerde bu hiyerarşi Pir ve Mürşid'in yer değiştirmesi şeklinde uygulanmaktadır. Yani şu şekildedir: 1-Pir, 2-Mürşid, 3-Rehber Şüphesiz bu üçü de dedesoylu olan kişi için varolan bu sıralama işlevseldir. Birbirlerini tamamlarlar, bir olmaksızın diğeri anlamsızlaşır (Yaman,2004:80). Dedelik Alevi inanç sisteminin yapı taşını oluştururken, kültürün aktarılmasında önemli rol oynayan bir kurumdur.

4. KEÇECİ BABA VE KEÇECİ KÖYÜ

4.1. Keçeci Köyü

Keçeci Köyü Tokat ilinde yer almakta olup, Kozlu semtinde bulunan Keçeci Köyü Erbaa ilçesine bağlıdır. Keçeci Köyü haritası konumu ise 40° 32' 10.0932" Kuzey ve 36° 25' 52.4244" Doğu gps koordinatlarıdır. Keçeci Köyü bağlı olduğu Erbaa ilçe merkezine 19 kilometre mesafe uzaklıktadır. Keçeci Köyü Tokat şehir merkezine mesafesi ise yaklaşık 26 kilometredir. Ahi Mahmud Veli, bugün yaygın kullanılan adıyla Keçeci Baba Anadolu'nun önemli manevi önderlerinden birisidir. 13. yüzyılda Anadolu'ya Horasan'dan gelen ve Ahiliğinson temsilcilerinden olan Ahi Mahmud, ilk dönemlerde Kazabad'a bağlı Fakihler adıyla bilinen ve 19. yüzyılda Keçeci Baba adıyla anılan köyde bir zaviye kurmuştur. Bu zaviye Osmanlılar döneminde uzun süre varlığını sürdürmüştür. Zamanla bu zaviye ve çevresinde onun oluşturduğu ocak etrafında kökleri Orta Asya'ya dayanan bir kültür dünyası şekillenmiş ve bazı eklemelerle günümüze kadar gelmiştir.(Hanılçe ve Tepecik,2012). Adını Keçeci Baba'dan alan köy; Erbaa ovasına yüksek bir konumda yaklaşık 1000 m. rakımda bulunmaktadır. İlçeden köye ulaşımı sağlayan yolun, Osman köye kadar olan kısmı oldukça dönemeçli ve rampadır. Yolun iki tarafı ormanlık arazi olup Osman köyden sonra sağ tarafa ayrılan düz bir yoldan köye ulaşılmaktadır. Köyün yolu oldukça dar ve yer yer bozulmuş asfalt bir yoldur. 2017 yılının sonlarına doğru köye giden yol yenilenmiştir. Köye giden yolun sol tarafında akan küçük bir dere yatağı bulunmaktadır. Bu dere yatağının üzerinde tek bir aracın geçişine imkân sağlayan bir köprü aracılığıyla köye giriş yapılır. Derenin su miktarı mevsimlere göre değişiklik gösterir. Girişteki dere, köyün tam ortasından geçerek köyü ikiye ayıran; baş tarafına *Kendirlik* ismi verilen dereye karışır. İki derenin birleştiği yerde köyün bu tarihlerde dedesi olan Salih Arslan'ın evi bulunur. Köydeki derenin ıslahı çalışmalarına da 2017 yılı itibarı ile başlanmış bugün temiz ve güzel bir görünüme kavuşturulmuştur. Köyü ikiye bölen bu dere aynı zamanda aşağıda Osmanlı belgelerinde bahsi geçen Keçeci Baba Vakfına ait olan değirmeni döndüren deredir. Dere, yaz mevsiminde kurur. Keçeci Baba'nın evi ile türbe arasında köyün mezarlığı bulunmaktadır. Keçeci Baba'nın evi türbesinin kible tarafındadır. Köyde bir ilkokul da vardır. Günümüzde öğrenci sayısının azlığı nedeni ile taşınmalı eğitim sistemine geçilmiş, mevcut Muhtarlık yönetimi okulu misafirhaneye çevrilmek için çeşitli adımlar atmıştır. *Çalca Yamacı* adı verilen mevkiye 2004 yılında bir Jandarma karakolu kurulmuştur. Köyde küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ancak eskiden

sayısı fazla olan keçi sürüleri azaltılmış; köyde günümüzde yalnız bir keçi sürüsü kalmıştır. Tarım arazilerinde eskiden mısır ve nohut yetiştiriciliği yapılmaktayken artık sadece buğday ve çavdar üretilmektedir. Köyde eski Türklerce de kutsal kabul edilen çam, meşe (köyde pelit), kayın (köyde gürgen) ağaçlarına sıklıkla rastlanmaktadır.

4.2. Osmanlı Arşiv Kayıtlarında Keçeci Köyü

“Osmanlı Devleti’nde Ahi Mahmud’a ilişkin ilk bilgiler 1485 tarihli tahrir defterinde yer almaktadır. Bu tarihte Kazabad (bugün Tokat-Turhal arası bölge)’a bağlı *Karaltan* köyünde genel nüfusun altında *Ahi Mahmud* adında bir zaviyedarın adı geçmektedir. Üzerinde bir çift arazi kayıtlı olan bu zaviyedarın padişah emriyle muaf olduğu bilgisine de yer verilmektedir.(BOA Td 19: 52) Bu bilgi adı geçen tarihte Ahi Mahmud zaviyesinin zaviyedarının bu köyde oturma ihtimali olduğunu göstermektedir. Zira aynı tarihli Kazabad köylerinden *Fakihler* köyü kayıtlarında timarların divani gelir sahiplerinin belirtildiği kısımda, adı geçen köyün divani gelirinin tamamının *kadimlik* olmak üzere *Şeyh AhiMahmud*’a ait olduğu, şehzade tarafından beratla verildiği yazılmıştır. Bu tarihte beş nim, altı caba toplam 11 hane ve üç mücerred erkek nüfusun yaşadığı köyde en başta *İmam Hasan Fakih*’in ismi yazılıydı.(BOA Td 19: 73) Bu bilgilere göre, Keçeci köyünün adı Osmanlıların ilk kayıtlarında *Fakihler*’di. Keçeci Baba Zaviyesi’nin Karaltan köyüyle bir bağı da söz konusuydu.” (Hanılçe ve Tepecik,2012)

“1519 tarihli tahrir kayıtlarında Karaltan köyünde gene Ahi Mahmud ile ilgili bilgi mevcuttur. Kayıtlardan anlaşıldığı üzere köyde Ahi Mahmud zaviyesine ait hasılı 200 akçe olan dört çift büyüklüğünde bir arazi kayıtlıydı .(BOA Td 79: 132-33)Aynı tarihte ayrıntılı nüfus kayıtlarında Ahi Mahmud’la ilgili herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Fakihler köyünde dört nim, üç çift toplam yedi hane ve ikimücerred erkek nüfus kaydedilmiştir.”(Hanılçe ve Tepecik, 2012).

“1554 tarihli tahrir defterlerinde üç nim altı caba ve iki çift olmak üzere 11 hane ve birmücerred nüfusun yaşadığı Fakihler köyünde bu nüfustan ayrı olarak *Ahi Mahmud Evladı* başlığında dördü de caba statüsünde dört kişi kayıt altına alınmıştı. Bu dört kişiden üçü kardeşti. Babalarının adı Ahmed olan bu üç kişi Hüseyin, Kadri ve Seydi isimlerini taşımaktaydı. Sonuncusu Kadri oğlu Mahmud’du. Bu kişilerin tasarrufunda altı ay çalışan 10 kile/45 akçe geliri olan bir değirmen vardı” (Hanılçe ve Tepecik,2012).

“1575 senesine ait tahrir kayıtlarında gerek *Karaltan* ve gerekse *Fakihler* köyünde *Ahi Mahmud Zaviyesi*’yle ilgili verilere ulaşılması mümkündür. Bu tarihte toplam 77 nefer vergi nüfusunun yaşadığı Fakihler köyünün altında eski defterlerde kayıtlı olduğu belirtilen Ahi Mahmud Zaviyesi’ne ait dört çiftlik büyüklükte arazi ve 200 akçe hasılatı varlığını korumuştur. Aynı senenin Fakihler köyüne ait kayıtlarında adı geçen köyün beş nim, dokuz caba ve bir bennak olmak üzere 15 hane ve 20 mücerred nüfus barındırdığına şahit olunmaktadır. Köyde buğday, arpa, keten gibi tarımsal ürünler üretilmekteydi. Köyde koyun ve arı yetiştiriciliği de vardı. Köyün divani vergi hasılı 2000 akçe tutarındaydı. *Karaltan* köyünün 9650 akçelik vergi ödemesinin yanında bu oldukça küçük bir rakamdı. Köyde bu nüfusa ek olarak *Ahi Mahmud Evladı* olarak 16 nefer nüfus yazılmıştır. Altı ay çalışan ve toplam 45 akçe gelire sahip bir değirmenin gelirine sahip bu kişilerin ikisi nim, ikisi bennak ve altısı caba statüsündeydi. Beşi ise mücerreddi. Bu tarihte *Ahi Mahmud Evladı* şunlardı”.(Hanılçe ve Tepecik,2012;TKA Td 14: 297a).

Hüseyin veled-i Ahi (caba)

Emir Ali veled-i o (mütevelli)

Kalender veled-i o (caba)

Bali birader-i o(mücerred)

Aydın birader-i o (nim)-beca-yıpedereşma‘abiraderş

Süleyman veled-i Kadri (nim)-beca-yıpedereş

Osman veled-i o (mücerred)

Mehmed birader-i o (caba)

Fazlı veled-i o (mücerred)

Hüseyin veled-i Mahmud (caba)

Sadi veled-i Ali (bennak)

Hoca Ali veled-i o (caba)

Pirihan birader-i o (caba)

Osman veled-i Hoca Ali (mücerred)

İbrahim veled-i Cafer (bennak)

Şerefeddinveled-i o (mücerred)

“18. yüzyılda Fakihler köyünün bir zeametın çekirdek köyü olduğu ve *müteferrikalıkgediği* olarak talep edildiği 24 Cemaziye’l-ahir 1142/14 Ocak 1730 tarihli bir belgeden anlaşılmaktadır. Tahminen 37 yaşında olan ve 28283 akçe zeamete mutasarıf olan Abdullah Han diye birisi daha önceden tasarruf etmekte olduğu bu zeameti yeniden

tasarruf etme hakkını elde etmiştir (BOA. AE. SAMD. III-00185-17995: 1 ve 2, Hanilçe ve Tepecik,2012).

“19.yüzyılda Temettuat defterinde (ML.VRD.TMT.d.13890, 1-14) köyün adı Keçeci olarak geçmiştir. Köy halen Kazabad kazasına bağlıdır. Köyün temettuat kayıtları Çerdiğin köyüyle birlikte tutulmuştur. Temettuat defterlerindeki kayıtlara bakıldığında köyde 27 hane reisi bulunmaktaydı. Köy halkının temel geçim kaynağını tarımsal ürünler oluşturmaktaydı. Köyde üretilen tarım ürünleri arasında buğday ve arpa ön sırada yer almaktaydı. Buğday ve arpaya ek olarak sarımsak, fiğ, burçak ve kendir ekimi de vardı. Köyde, tarımsal üretime ek olarak hayvancılık da yaygın bir uğraştı. Köyde arıcılık, küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği önemliydi. Büyükbaş hayvanlar içerisinde sağılır inek ve manda; koşu mandası, camusu ve öküzü yaygındı. Bundan başka kısır inekler de bulunmaktaydı. Büyükbaş hayvan yavruları içerisinde bir yaşına erişmiş yaşar tabir edilen camus, tosun ve düğre ile erkek ve dişi buzağılar kaydedilmişti. Küçükbaş hayvanlar içerisinde koyun, koç, keçi, teke, oğlak, kuzu dişi ve erkekleriyle sıralanmaktaydı. Köyde at yetiştiriciliği, at kiracılığı ve ticareti de yaygındı. Hemen her hane at ticareti ya da kiracılığından ek gelir elde etmekteydi. Atların kirası ya da satışından haneler senelik 200-250 gurusu arasında değişen kazançlar sağlamaktaydı. Köylülerin at kiralaması ya da satması tarım ve hayvancılıktan elde ettikleri gelirin kendilerine yeterli gelmediğini ortaya koyması bakımından oldukça dikkat çekicidir. Köylüler at kiralamak dışında mazmancılık, amelelik ve tekneçilik gibi ek işlerde de çalışmaktaydı. Mazmancıların yıllık kazancı 200-300 gurusu arasında bir katma değer oluşturmaktaydı. Köyün 16213 gurusluk vergisinin 4985 gurusunun başka köylere nakl olanlardan gelmesi köyün başka yerlere göç verdiğini de ortaya koymaktadır (Bk. BOA, ML. VRD. TMT. D. 13890: 1-9; Hanilçe ve Tepecik,2012)

2267 numaralı Kazabad nüfus defterinde Keçeci köyünde 55 erkek nüfus kaydedilmişti. Bu rakam köyde bu tarihlerde yaklaşık olarak 110 kişinin yaşadığını göstermektedir (BOA, Nfs. D. 2267: 267-268). Köyde Tozanlı nahiyesi Hisarcık köyünden bir ve Komanat nahiyesi Ohtab köyünden iki erkek misafir nüfus yer almaktaydı (BOA. Nfs. D. 2287: 30; Hanilçe ve Tepecik,2012)

“1858-1859 senesinden itibaren vakıf üzerinde vakıf evladından geldiği belirtilen *Şeyh Haydar oğlu Kasım Pehlivan*’ın hak iddia ettiği anlaşılmaktadır. Seyyid Kasım Pehlivan’ın mahkemeden aldırıldığı karara göre, şeyhliği talep etmesinde, kendisi dışında, Ahi Mahmud’un erkek neslinden gelenlerin tükenmesi gerekçe gösterilmiş ve böylece

Kasım Pehlivan vakıf yönetimini alma konusunda bir girişimde bulunmuştur. Mazbut ve mülhak vakıfların görev tevcihlerinin özetinin verildiği (1)275/1858-1859 senesine ait defterde Kazabad kazası Fakihler köyünde bulunan *Ahi Mahmud Vakfı*'na da rastlanmıştır. Defterde 9118 numarayla kaydedilen yazıda Ahi Mahmud'un köyde bulunan bir çiftlik zemininin malikâne gelirinin tamamı ve değirmeni vakıflarının vakıf şartları gereği vâkıf evladından Seyyid Haydar, Seyyîd İbrahim, Seyyîd Zeynel Abidin, Seyyîd Yakub, Seyyid Hasan, Ahmed, diğer Seyyîd Hasan, Seyyîd Veli, diğer Seyyîd Ahmed, Seyyîd İsmail, Seyyid Mustafa, Seyyid Abdülkadir, Seyyîd Ali, diğer Seyyîd Mustafa, Seyyîd Mustafa Osman, Seyyîd Halil, diğer Seyyid Ali, diğer Seyyîd Abdülkadir, diğer Seyyîd Mustafa, Seyyîd Hüseyin, Seyyîd Mehmed, Seyyîd Halil, diğer Seyyîd Mehmed, diğer Seyyîd Mehmed ve diğer Seyyîd Hasan'ın belgenin kaleme alındığı tarihte müştereken uhdelinde olduğu yazılıdır. Belge üzerinde yazılan der-kenarda bu kişilerin erkek evlat bırakmadan ölmeleri nedeniyle vâkıfın erkek soyundan olan Seyyîd Kasım Pehlivan'a evlatlık ve vakıf şartları gereği vakıf görevlerinin verilmesi konusunda mahkemeden alınan ilamın gereğinin yapılması istenmektedir.” (VGM. Defter. 00877.00051; Hanılçe ve Tepecik, 2012)

“Seyyid Kasım Pehlivan'ın 12 Cemaziye'l-evvel 1290/8 Temmuz 1873 tarihinde vakfın mütevelliliğini aldığına dair bir de berat bulunmaktadır. Bu berat, aynı zamanda, yukarıdaki *istilama* cevap niteliği taşımaktadır. Beratta aktarıldığına göre, vakıf tevliyeti konusunda Evkaf Teftiş Mahkemesi tarafından gönderilen ilam gereğince yukarıdaki belgede zikr edilen isimlerin arkalarında erkek evlat bırakmadan ölmeleri ve vakıf kurucusunun evladından kimse kalmadığının bildirilmesi üzerine ilk sırada zikredilen Seyyid Haydar'ın öz oğlu Keçeci Seyyid Kasım Pehlivan'a kaldığının doğruluğu anlaşılınca söz konusu vakfın mütevellisi olarak Evkaf-ı Hümayun Nezaretî'nin de uygun görmesiyle Seyyid Kasım Pehlivan'a berat verilmiştir (BOA. EV. MKT. 00917.00183) Evkaf Nezaretine 3 Ramazan 1294/11 Eylül 1877'de yazılan yazıdan anlaşıldığı kadarıyla, Kasım Pehlivan'ın oğulları köyün ikinci hanesinde nüfusa birinci, sekizinci ve dokuzuncu numaralarda kayıtlıydı. Bununla birlikte ilgili yazıda vakfın muhasebesinin görülmesi gerektiğine dair 29 Cemaziye'l-evvel 1295/31 Mayıs 1878 tarihli bir der-kenara yer verilmişti (BOA.EV.MKT.00917.00179.1).

1878 senesine ait bir arızada Seyyid Kasım Pehlivan'ın oğullarından Emin'in köyün ikinci hanesinde yedinci sırada ve 30 yaşında; Hüseyin'in sekizinci sırada 22 yaşında; Mehmed'in dokuzuncu sırada 22 yaşında ve Ali'nin 11. Sırada ve dokuz yaşında

olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (BOA.EV.MKT.00917.00181). Aynı belge vakıf mutasarrıflığının Seyyid Kasım'ın ölümünden sonra adı geçen kardeşlere müştereken kaldığını içeren yerel bir mahkeme kararı olduğuna da işaret etmektedir.” (Hanılçe ve Tepecik,2012)

“9 Receb 1295/9 Temmuz 1878’de altında Ahmed İzzet imzası bulunan bir belge (BOA. EV. MH. 01946.00008). ve 9 Şaban (12)95/8 Ağustos 1878 tarihine ait olan ve yazıldığı makamın açık olmadığı ancak Evkaf Nezareti Cihat kalemi tarafından kaleme alınma ihtimaliolan belge Seyyid Kasım Pehlivan’ın ölümü üzerine hazırlanmıştır. Sivas Vilayeti ve Evkaf Muhasebeciliği kalemlerine hitaben yazılan belgede Kazabad kazası Fakihler köyünde bulunan *Ahi Mahmud Zaviyesi* vakfına ait bir çiftlik ve zeminin malikânesinin tamamı ve değirmenin meşruiyet üzere vâkıf evladından Seyyid Kasım Pehlivan’ın ölümü üzerine mahkeme kararına istinaden öz oğulları Emin, Hüseyin, Mehmed ve küçük yaştaki Ali’ye kaldığının beyanıyla bu yazının hazırlandığı belirtilmektedir. Yazıda mahkeme kararında, ayrıca, küçük Ali yetişkin yaşa gelinceye kadar onun haklarının ağabeyi Emin tarafından gözetileceği de belirtilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ve Sivas Vilayet Meclisi’nin 3 Ramazan (1)294/11 Eylül 1877 tarihli ve 46 numaralı mazbatası ile bu karar her ne kadar ortaya çıksa da merkezde vakfa ait vakfiye kaydı bulunamadığından dolayı konunun daha sonra icabına bakılmak üzere ilk olarak vakfın senelik hasılatının ne kadar olduğu, zaviyenin bugün var olup olmadığı, içerisinde çeşitli hizmetlerin görülüp görülmediği, vakıf hasılatından mutasarrıflarının kaç kuruş hissesi bulunduğu, bu tarihe kadar muhasebesinin neden görülmediğinin mahalli meclis tarafından araştırılması ile muhasebesinin oluşturulup koçanlı defterinin gönderilmesi talep edilmiştir”(BOA. EV. MKT. 00917. 00189; Hanılçe ve Tepecik,2012).

“Yukarıdaki talebe istinaden hazırlanan 1878 tarihli muhasebe defterinde Ahi Mahmud için *Ahi Baba* adı kullanılmıştır. Defterde Tokat kazasına bağlı Kazabad nahiyesinde bulunan Keçeci Baba köyünde Ahi Baba vakfının (12)80/1863-64 senesinden (12)92/1875-76 senesi sonuna kadarki muhasebesi ile ilgili bilgilerin üzerinde vakfın mütevellisi olarak Mehmed oğlu Pehlivan Mahmud belirtilmiştir. Vakfın başlıca geliri olarak Keçeci Baba köyünde bulunan Tekkeyeri olarak anılan mezranın tamam malikâne hasılatı gösterilmiştir. Ayrıca bu hasılat köyde bulunan değirmenin kira getirisi de eklenmiştir . Bu muhasebe kaydında toplam buğday, arpa ve değirmen vergisinin nakde dönüştürülmesiyle oluşan tutar 17823 kuruştur. Elde edilen bu gelirin 2823 kuruşu köyde bulunan caminin tamiri için yapılan masrafa, 3000 kuruş değirmenin 13 senelik

masraflarına, 5000 kuruş 13 senedir köyde imam-hatiplik yapan Mehmed Emin Efendi'nin vazifesine, 1750 kuruş vergilere, 5250 kuruş ise vâkıf evladından Mehmed, Mehmed Emin, Ali ve Hüseyin'e terk edilmişti (VGM. Defter. 03039.00038). Bu belgede geçen Tekkeyeri adı verilen arazi büyük olasılıkla Osmanlı tahrir kayıtlarında geçen Karaltan köyü olmalıdır.” (Hanılçe ve Tepecik,2012)

Keçeci Baba vakfının gelirlerine dair bir belge de 1303/1885-86 tarihlerine aittir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki muhasebe defterinde Keçeci Baba Vakfı için bu sefer *Keçeci Baba Mescid Vakfı* başlığı atılmıştır. Vakfın 1291-1300 gelirlerinin yazıldığı olduğu defterde 1303 senesine kadarki gelirlerine yer verilmiştir. Bu defterde vakfın hazineye ödemesi gereken miktar belirtilmiştir. (Bk. Tablo; VGM.Defter.03724.00104)

Hazineye		(Sene)91	Tarih	Aslı		Sene
Kuruş	Para			Kuruş	Para	
		91		190	20	91
		92				92
		93				93
		94				94
		95		171	20	95
		96		152		96
		97		152		97
		98		152		98
		99		152		99
76	8	300	3 Kanun-ı Sani 300	152		300
76	8	301	7 Kanun-ı Evvel 301	152		301
76	8	301	9 Şubat 301			301
76	8	302	1 Mart 303	152		302
38	4	303	2 Kanun-ı evvel (30)			303

Çizelge 4.1. Evkaf-ı Hümayun Hazinesinden mazbut Keçeci Baba Mescid Vakfının 91 senesinden 300 senesi gayetine kadarki ve bu seneki tahsisatı hesabı

11 Cemaziye'l-evvel (1)314/18 Ekim 1896 tarihinde Maliye Nezareti tarafından Ahi Mahmud Vakfı ile ilgili tekrar araştırma istendiği görülmektedir. Bu araştırma talebinin bir gereği olarak 12 Cemaziye'l-evvel (1)314/19 Ekim 1896 tarihli Evkaf Nezareti Cihat Kalemi'nden çıkan ve Maliye Nezareti'ne iletilen yazı bu tarihe

gelindiğinde vakfın yönetiminin 24 Z(ilhicce) (1)290/28 Ocak 1874'te beratla Seyyid Haydar oğlu Seyyid Kasım'a tevcih edildiğini, vakfiyesinin olmadığına nezarete bildirildiğini söylemektedir (BOA.EV.MKT.02230.00171; Hanılçe ve Tepecik,2012)

“22 Mayıs (1)313/3 Haziran 1897 tarihli Keçeci Baba Vakfı hakkındaki Evkaf Komisyonu der-kenarında vakfın bu tarihteki durumuna ilişkin ipuçlarına rastlamak mümkündür. Der-kenarda belirtildiğine göre, bu yazı vakfa ilişkin sorulan bir soru üzerine kaleme alınmıştır. Bu belgede Keçeci Baba vakfı için *Ahi Baba Türbesi Vakfı* tabiri kullanılmıştır. Vakfın diğer adının kuyud-ı hakanide *Ahi Mahmud Zaviyesi* şeklinde görüldüğüne işaret edilmiştir. Buna rağmen artık zaviyenin ortada bulunmadığı ve Keçeci Baba köyünde bir cami ve türbe bulunduğu vurgulanmıştır. Cami ve türbe ile bir değirmenin rakabesi (bakım masrafı) çıktıktan sonra kalan kısmın imamlık ve türbede tekke-nişin olarak evlatlık ve tevliyet cihetlerine şart olduğu belirtilmiştir. Köyde bulunan ve *Tekkeyeri* adıyla bilinen bir çiftlik miktarı arazinin tamam malikânesi (yani aşarın yarı divani hissesi düşüldükten sonra kalan diğer hisse), bir değirmenin icarı (kirası) vakfa ait olup vakfın başka bir hayrat ve varidatı yoktu. Cami mevcut ve mamur olup türbe yanmıştı. Belgede belirtildiğine göre türbe evlat ve mütevelliler tarafından büyük emekler sonucu yeniden inşa edilmişti. Söz konusu vakıf mallarının tevsi-i intikal ciheti bulunmadığı da belgede açıklanmıştı. Vakıf gelirlerinin hesaplanarak (1283) senesinden şimdiye kadarki muhasebesinin çıkarılması istenmekteydi” (VGM. Defter.03040.00025; Hanılçe ve Tepecik,2012)

“Sivas Vilayeti Evkaf Muhasebeciliği'nden yazılan 54 numaralı belge zaviyenin akıbeti konusunda bazı ipuçları içermesi bakımından önemlidir. Yazı aynı zamanda daha önceki yazılarda zaviyenin var olup olmadığı sorusuna karşı da tahkikatın bir cevabı niteliğindedir. Yazı 15 Teşrin-i Evvel (1)313/27 Ekim 1897 tarih ve 399 numaralı Tokat Sancağı İdare Meclisi mazbatasının Evkaf İdaresi'ne havale edilmesiyle ilgilidir. Yazıdan anlaşıldığı kadarıyla Ahi Mahmud Zaviyesi o dönemde tamire muhtaç bir vaziyettedir. Tamirin emanet ya da ihale yollarından hangisiyle yapılması gerektiğini sormakta, yapılacak işlemlerle ilgili keşif defteri ve menafi pusulasının gönderilmesini istemektedir. Ayrıca vakfın gelirleri tamire yetmediği takdirde ahalinin yardım yapıp yapamayacağı da sorulmaktadır. Yazının hemen altında Tokat Sancağı Evkaf Müdürlüğüne yazılan bilgi notunda 7 Cemaziye'l-evvel (1)316/23 Eylül 1898 tarihli ve 170 numaralı Nezaretten gelen tahrirata göre işlem yapılması kayda geçirilmiştir (VGM. Defter.04446.00130). Aynı

hususla ilgili MektubîKalemi'nin bir müsveddesi de bulunmaktadır” (BOA.EV.MKT.02421.00025; Hanılçe ve Tepecik,2012)

“Sivas Valisi tarafından yazılan 5 Rebiü'l-evvel (1)316/24 Temmuz 1898 tarihli yazı Varidat Kalemi tarafından Tokat Sancağı mutasarrıflığına gönderilen Ahi Mahmud Vakfı muhasebesini içermektedir. Yazıda Tokat'a bağlı Kazabad nahiyesinde bulunan ve kuyud-ı hakanide Ahi Mahmud Zaviyesi olarak geçen *Seyyid Haydar oğlu Kasım Bahaeddin*'in malikânelik üzere mutasarrıf olduğu bir çiftlik zeminin ilk önce yazılı seneler bedelinin hâsılatının tahsis olunup (1)314 senesi Martından itibaren ortaya çıkan meblağın mikdarını içeren bir hesaba yer verilmiştir. Bu hesaptan sonra adı geçen vakıf için evkaf-ı hümayun hazinesine ve diğer bir suretle bir şey verilmediği ve adı geçen bedelin tevsi-i intikal dışı tutulduğu konusunda şerh verildiği belirtilmektedir (Krş. Tablo) Bu yazıya göre (12)94 senesinden itibaren vakıfla ilgili hesapların tutulmadığı anlaşılmaktadır. 94 senesinden 313 senesi sonuna kadar vakfın mattlubu şu şekildedir” (Hanılçe ve Tepecik,2012) (Bk. Tablo.).

Sene	Guruş	Para
83	540	
84	305	
85	606	
86	387	
87	514	
Toplam	2352	

Çizelge 4.2. (12)83-(12)87 hesabı

	Guruş	Para
	470	16
Harc kalemi	5	16
	465	16
Zammı	93	
	372	16

Çizelge 4.3. Senelik tahsis edilen

	Guruş	Para
94 sensinden 99 senesi nihayetine kadar bedelatolub üç rubu tenzil olunarak kusur bir rubu	2320	
300 senesinden 313 senesi gayetine değin	4464	
	6784	

Çizelge 4.2. 94 senesinden 313 senesi sonuna kadar vakfın matlubu

“Bütün bu hesapların açılımı şöyle yapılmıştır. Tokat’a bağlı Keçeci Baba köyündeki Ahi Baba Vakfına bağlı adı geçen köydeki Tekkeyeri’nin tamam malikane mutasarrıflığına 83 senesinden 87 senesi sonuna kadar yapılan hesaplamada mütevellisine 470 kuruş 10 para isabet etmiştir. Bunun ödenmesi için Vilayet İdare Meclisinden gelen 12 Kanun-ı Sani (1)310 tarih ve 136 numaralı mazbata üzerine hazine tarafından tetkikat yaptırılmıştır. Tetkikat sonunda *Ahi Baba Türbesi* vakfının zaviyesinin artık bulunmadığı, vakfa bağlı bir cami ve yanmış türbesi bulunduğu anlaşılmıştır. Bu türbe evlat ve mütevellileri tarafından mühim emek sarf edilerek yeniden inşa edilmiştir. Tekkeyeri denilen çiftliğin yarım divani hissesi ve bir değirmenin kirası vakfa ait olduğu belirlenmiştir. 83 senesinden itibaren mutasarrıfları aracılığıyla hâsılâtın bölüşüldüğü ancak 94 senesinden itibaren mütevellilere bir şey verilmediği görülmüştür. Yukarıda senelik tahsis edilen para yani 372 kuruş mütevellinin tahsisatını göstermektedir. 784 kuruş da daha sonraki senelerden ortaya çıkan fark olup vakfa ödenmesi gereken paradır. Maliye Nezareti tarafından 2 Haziran (1)314 tarihinde gönderilen bir pusuladan çıkarılan bu hesabın ifası konusunda Sivas Valisi Vilayet Muhasebesi ve Evkaf Muhasebeciliği’ni uyarmaktadır (VGM.Deft.03072.00012).” (Hanılçe ve Tepecik,2012)

4.3. Keçeci Baba ve Menkıbevi Hayatı

Türkiye tarihinde önemli kavşak noktaları bulunur. Bu kavşak noktalarından birini XVIII. yüzyıl temsil etmektedir. Bu yüzyıl da siyasi, sosyal, dinî ve kültürel alanda köklü değişimler yaşanmış ve bu da demokratik yapıyı etkilemiştir. XVII. yüzyıl Anadolu’sunda ki Türkleşme ve Müslümanlaşma süreci hız kazanmış, Orta Asya’dan Türkmen toplulukları Anadolu’ya gelmeye başlamıştır (Aytaş,2011:12). Bu yüzyıl Anadolu’daki kimlik değişiminin yaşandığı bir yüzyıldır. Türklerin büyük kitleler halinde Anadolu’ya yerleşmeye başladığı bu yüzyılda, siyasal, sosyal, kültürel ve inançsal değişimler yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Moğol istilasının getirdiği sosyal çöküntüler, şekillenen yeni toplum

yapısının kendi özünü bulma çabaları, bu yüzyılı diğerlerinden farklı kılmaktadır. Horasandan Anadolu'ya gelen Türkmen aşiretleri belli bir bölgeyi kendilerine yurt tutmuşlar ilerleyen dönemlerde farklı bölgelere yayılmışlardır (Aytaş,2011:12). Keçeci baba yani Ahi Mahmud Veli'nin de XIII. yüzyılda yaşadığı, Horasan'dan Anadolu'ya gelen evliyalar arasında olduğu anlatılır. Kendine özgü kuralları olan bu hareketlilik ve yerleşmede en büyük payı ocaklar üstlenmiştir (Aytaş,2011:12). Alevi inanç sisteminin temel yapı taşlarından birini ocaklar temsil etmektedir. Soyu On İki İmamlar kanalıyla Ehlibeyt'e dayanan bir karizmatik inanç önderi adına kurulan, kendisine bağlı bir talip ve hiyerarşiye göre ocak topluluğu olan, silsile olarak karizmatik inanç önderinin soyundan gelen temsilcileri pir ve mürşid adları ile tanımlanan, takip ettiği bir süreklilik ya da erkân sistemi olan inanç sistemi yapılanmasına *ocak* yada *dede ocağı* denir (Ersal, 2016: 41.).

Ocaklar etrafında inanç önderleri olan Dedeler aracılığıyla birbirine kenetlenen Aleviler, yüz yıllar boyunca tüm zorluklara karşı kimliklerini muhafaza etmişlerdir. Bu inanç önderlerinden biri olan Keçeci Babanın Horasan erenlerinden olduğu anlatılmaktadır. XIII. yüzyılda Anadolu'ya gelmiş ve Erbaa'ya bağlı kendi adıyla anılan köyde ocak kurmuştur. Türbesi ve Ocağın merkezi Tokat'ın Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyündedir (Bayram 1987: 34-37; Tokat İl Yıllığı 1967 1968: 157; Tokat İl Yıllığı 1973: 119; Açıkel 2014a-b: 126-127; Ulu 2004: 149-152; Timur 2010: 32). Asıl adı Ahi Mahmud Veli olan Keçeci Baba, aynı zamanda bir Ahilideridir. Keçecilik mesleğinin önde gelen ustalarından biri olduğu kabul edilmektedir (Yücel,2003:15). Keçeci Baba, Gül Ahi Baba, Şah Mahmud Veli gibi isimlerle anılmaktadır. Ayrıca aç doyuran anlamında Ergani Mahmud şeklinde ananlar da bulunmaktadır. Ruh sağlığı, veterinerlik, sanat ve eğitimle ilgili işlerle de meşgul olmuştur. Yazılı olmayan kaynaklara göre Horasan bölgesinde Nişabur'da dünyaya gelmiştir (Pehlivan 2001: 733). Onun kurduğu Keçeci Baba Ocağı günümüze kadar buradaki türbe mahalli ve vakıfla varlığını devam ettirmiştir. Keçeci Baba Ocağı bölgede itibar edilen canlı bir inanç merkezidir. Buraya bağlı başka ocaklar bulunduğu gibi Tokat, Amasya, Sivas, Çorum, Samsun ve Ordu bölgesindeki pek çok köy Keçeci Baba Ocağının talip köyleri arasındadır (Maden 2014: 147). Hacı Bektaş-ı Veli'nin amcası olduğu rivayet edilmektedir. Keçeci Baba'nın 1349 senesinde Anadolu'da şehit düştüğü tahmin edilmektedir. Keçeci Baba Türbesi'nde bulunan sancağın baş kısmında okuduğumuz yazı Keçeci Baba'nın Ali Haydar, Altunbıyık ve Seyyîd Mehmed isminde üç oğlu olduğunu ortaya koymaktadır. Sancağın baş kısmındaki yazıda Keçeci Baba'nın oğullarına ek olarak sancağın ustası olan kişinin adına da rastlanmaktadır. Sancak büyük olasılıkla 14. yüzyılın

ikinci yarısında yapılmış olmalıdır. Sancaktaki yazı şu şekildedir: “Keçeci Baba oğlu Ali Haydar, pâdişâhkarındâşıAltunbıyık, Seyyîd Mehmed/Doru Seyyîd Süleyman yapusu.”. Sancakla ilgili bir de; menkıbe bulunmaktadır. Ocaklıların anlattığına göre: Sancak Keçeci Baba’ya ait olup Anadolu’ya gelirken yanında bu sancak vardı. Ölümünün ardından Anadolu’daki herhangi bir savaş anında sancak türbedeki yerinden kaybolmakta ve savaş bittiğinde ait olduğu yere dönmekteydi. Bir rivayete göre, sancak geri döndüğünde ucundan kan damlamaktaydı. Keçeci Baba Ocak zadelerinin inanişına göre Keçeci Baba Anadolu’da çıkan her savaşa sancağını alıp katılmakta askere yardım etmedir. Ancak sancağın üzerinde okumuş olduğumuz yazı sancağın Keçeci Baba’nın oğluna ait olduğunu ortaya koymaktadır. Altın Bıyık, Seyyid Ahmet (Mehmet) ve Ali Haydar adında üç oğlu bulunduğu; bunlardan Ali Haydar nakledilen menkıbelere göre savaşa gitmiş Hüma ana o acı ile arkasından bir ağıt yakmıştır. Bu ağıt köyde kadınlar tarafından günümüzde söylenmektedir.

Hüma Ana’nın Oğlu Ali Haydar’a Ağıt’ı

“Horosandan kalktı sökün eyledi
Yörü körpem sağlığınan dönesin
Çekti askerini sökün eyledi
Yörü körpem sağlığınan dönesin
Şekerinen, sütlerinen besledim
Altı ayınan altın beşik belerim
Yavrum gelir diye yollar gözlerim
Yörü körpem sağlığınan dönesin
İstanbul kızı gül dikildi
Şadlık oldu top tüfekler atıldı
Benim yavrum erenlere katıldı
Yörü körpem sağlığınan gelesin
Eridi dağların karı eridi
Benim işim gücüm ahuzar idi
Ali haydarım şu dünya da bir idi
Yörü körpem sağlığınan gelesin
Kılıcım kalkanım dala asıldı
Gafil düştüm Osmanlı’ya basıldı
Bu ellerden yavrumun ekmeği kesildi
Yörü körpem sağlığınan gelesin
Huma ana eydur memem sızılar
Yavrum küçüktü gönlüm arzular
Serimize düşmüş böyle yazılar
Yörü kuzum sağlığınan gelesin
Hüma sultan der ki arttı firakım
Aşk elinden yanar benim yüreğim
Hem aslım hem neslim hem çırağım
Yörü körpem sağlığınan gelesin”

Anlatılan menkıbelere göre Ali Haydar geri dönememiş Rusya’da şehit düşmüştür. Ancak Hüma Ana’nın ağıtında “Osmanlı” adının geçmesi dikkat çekmektedir. Bu durumda 13. Yy Anadolu’sunun siyasi ve sosyal yapısı incelenerek bir kanıya varmaya çalışılabilir. Genel vaziyete şöyle bir göz atılacak olursa 1237 senesinde II. Gıyaseddin Keyhusrev babası I. Alaaddin Keykubad’ın zehirlenerek öldürülmesinin ardından Anadolu Selçuklu Devletinin tahtına geçmiştir. Babası zamanında doruk noktaya ulaşan devlet nizamı genç sultanın beceriksiz ve kötü idaresi yüzünden hızla kötüye gitmiştir. Özellikle veziri Saadettin Köpek’in kendi ikbal ve iktidarını daha da yükseltmek için işlediği siyasi cinayetler ve gayri meşru faaliyetler halkın hayatında sorunlar meydana getirmiştir. Göçebeler ve köylüler kötü yönetimden en büyük zararı görenler olmuştur. Bu genel siyasi, sosyal, ekonomik sorunlar nedeni ile 1240 yılında bir ihtilal ortaya çıkar. Orta Anadolu ve Güney Doğu Anadolu’da oluşan bu ihtilalin merkezi Amasya olmuştur (Ocak,2016:52,53). İbn-i Bibi’ye göre Kefersud taraflarında otururken Amasya’ya gelip yerleşen bir Türkmen babası kendisini Resul Peygamber ilan ederek Selçuklu yönetimine karşı ayaklandı. Bu hadise hakkında “Ebul Mehasin” tarihinde 637’ de Rum memleketinde “Baba” adlı bir Türkmen çıkarak kendisini bir peygamber gibi göstermeye çalıştı. Taraftarları “Lailahe illallah Resullullah” diye bağırıyordu. Baba etrafında birçok adamlar topladı; Selçuki hükümdarı ona karşı ordu göndererek dört defa muharebe etti ve baba bu harplerin birinde telef oldu şeklinde bir izahat vermektedir. Fuad Köprülü’nün Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar adlı eserinde de Kızılbaşlık, Bektaşilik gibi taifelerin teşekkülünde Babailer hadisesinin çok mühim etkilerinden bahsedilir. İsyanın liderinin ya da liderlerinin kimlikleri problemlili bir konu olmuştur. Kaynaklarda Baba İshak yanında Baba İlyas isminin zikredildiği görülmektedir. Ebu’l Ferec ve Elvan Çelebi Baba İshak’ın Baba İlyas’ın baş halifesi olduğunu ifade etmektedirler. Ahmet Yaşar Ocak hareketin manevi lideri olarak Baba İlyas’ı, eylemsel lideri olarak da Baba İshak’ı gösterir.1240 yılında hareketin bastırılmasından sonra Babai menşeli geniş bir derviş ve şeyhler kitlesi 14.yüzyılın ortalarına kadar yani Osmanlı’nın ilk teşekkül dönemi boyunca çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Elvan Çelebi, Baba İlyas’ın küçük oğlu olan dedesi Muhlis Paşa’nın Selçuklu Sultanından babasının intikamını almak üzere bir takım faaliyetlere giriştiğinden bahseder. Elvan Çelebi Muhlis Paşa’nın Karaman Türkmenleri ile birleşerek 1273 yılında altı ay müddetle Konya’yı ele geçirdiğini rivayet eder. Osmanlı kaynaklarında da yer alan bu rivayete Oruç Beğ ve Şikâri Tarihi’nde de rastlanır (Ocak,2016:191,192,193,194). Bu durumda Ali Haydar’ın Muhlis Paşanın bu faaliyetlerine katılmış ve bu esnada şehit düşmüş olabileceği söylenebilir.

Araştırmacı Şehri Temiz Keçeci Baba'nın 750 Hicri/1349 Miladi senesinde şehit düştüğünü söyler (Temiz ve Peynirci,1996:750). Keçeci Baba'nın Canbolat köyündeki Keseğen Baba'nın Keçeci Baba'nın kardeşi, Turhal'ın Karkın köyündeki Aziz Baba'nın da torunu olduğuna inanılmaktadır (Maden 2014: 149).

4.4. Keçeci Baba'nın Anadolu'ya Gelişi

Keçeci Baba'nın Anadolu'ya gelişi ile ilgili iki önemli rivayet anlatılmaktadır. Bunlardan ilki Keseğen Baba'yla karşılaşmasına dayanmaktadır. Rivayete göre; Keçeci Baba Anadolu'ya gelişi esnasında günümüzde türbesinin bulunduğu bölgenin yakınlarında çeşitli kerametler göstermiştir. Yolda önüne çıkan bir eşkıya Keçeci Baba'nın önünü kesmiştir. Keçeci Baba eşkıya ile insanlara fenalık etmemesi hususunda nasihatlerde bulunmuş, İslamiyet'in güzelliklerinden bahsetmiş, yaptığı davranışın yanlış olduğunu anlatmıştır. Keçeci Baba'dan etkilenen eşkıya af dileyerek duasını almak istemiştir. Keçeci Baba bunun üzerine "Bundan böyle sen burada kalasın, ağrıyı sancıyı kesen olasın." şeklinde dua'da bulunmuştur.(R.Ş.yaş: 80, ilkokul, Keçeci). Günümüzde her türlü ağrı ve sancı için ziyaret edilen türbe insan ve hayvanlardaki her türlü ağrı ve sancıyı kestiğinden dolayı Keseğen Baba olarak anılmaktadır. Sözlü kültürde bir eşkıya olarak gösterilen Keseğen Baba çeşitli akademik çalışmalarda Keçeci Baba'nın kardeşi olarak kaydedilmiştir. KeseğenBaba Canbolat köyünün Kesen yazısı adı verilen yerdeki türbesinde medfundur. Keseğen Baba türbesinin girişinin sol tarafında bir mezarlık bulunmaktadır. Bölge halkı ile yaptığımız görüşmelerde burada Arap harfleriyle yazılı, baş tarafında sarık bulunan çok sayıda mermer mezar taşlarının olduğunu öğrendik. Yaşlı ağaçların da bulunduğu mezarlıktaki bu taşlar söylenene göre defineciler tarafından kaçırılmıştır. Mezarlıkta üzerinde Arap harflerinin olduğu, doğa koşullarından yıpranmış başlarında fes ve sarık bulunan 10 tane kadar büyüklü, küçüklü beton mezar yer sarmaşıklarının üzerini bürümesiyle gözden kaybolarak kendini muhafaza etmeyi başarmış olsa da tahminimizce bu mezarları Keseğen Baba kadar eskiye tarihlendirmek mümkün değildir.Taşların tarih yazan kısımlarının toprağın altında kalması, toprağın üzerinde kalan kısımlarında doğa şartlarından olumsuz etkilenmesi ve yosun bağlaması sonucu silikleşmiş olması nedeni ile bu konuda net bir şey söyleyemiyoruz. Mezarlığın sol tarafında büyükçe bir ağacın altında çeşitli bitkilerin altında kalan baş tarafı fesli mermer bir mezar taşına da ulaştık Siyahlaşmış olması nedeniyle üzerindeki yazılar okunmayan taşı saf su ile ıslattığımız bezler yardımıyla silerek temizledik. Taşın üzerindeki yazı bu mezarlıkta

mevcut mezarların çok eski tarihlere gitmediğini göstermesi bakımından dikkat çekiciydi. Mezar, Hâcî Boz-zâde Yusuf Efendi diye birine ait olup mezarda yatan kişi 1326/1908-1909 senesinde ölmüştü. (Bk. Ek-1)

Keçeci Baba'nın Anadolu'ya gelişi sırasında yaşadıklarını anlatan ikinci bir rivayet Erbaa ilçesinin Sokutaş ve Keçeci köyleri arasında bulunan “Ayakbastı” olarak anılan mevkide geçmektedir. Rivayet edilenlere göre, Keçeci Baba yöreye geldiğinde yöre ahalisi Rumlardan oluşmaktaydı. Bir Rum kızından rivayetin bir varyantına göre abdest almak için, bir diğer varyantına göre ise içmek için su istemiştir. Kız ona su vermeyince Keçeci Baba'nın yöre sakinlerine “Birbirinizi gömmek nasip olmasın!” şeklinde beddua ettiği, aradan çok zaman geçmeden salgın bir hastalık sonucu köydeki herkesin vefat ettiği Keçeci Baba köyü sakinlerinin sözlü kültürlerinde yer almaktadır. Ocakzadelerin anlattığına göre, Keçeci Baba'nın burada üzerine bastığı taş parçasına ayaklarının izi çıkmış; taş günümüze kadar varlığını korumuştur. Yöre halkı tarafından bir türbe gibi ziyaret edilen bu yerin “Ayakbastı” adını bu taştan aldığını düşünülebilir. İnanişâ göre buraya geç yürüyen veya yürüyemeyen çocuklar getirilerek taşın üzerine tutulur, ayaklarını taşa basan çocukların yürüyeceğine inanılır. Bunun yanı sıra felçli hastaların da uğrak yeri olan Ayakbastı'dan şifa bulunacağına inanılmaktadır. Burada Keçeci Baba tarafından çıkarıldığına inanılan bir su bulunmaktadır.

Abdülhalim Durma Evliyalar Şehri Tokat-Amasya isimli eserde Keçeci Baba'nın Ayakbastı 'ya gelişini şöyle anlatmaktadır: Orada büyük bir taşına üzerine çıkıp ezan okumaya başlar. Sesi duyan Rum köylüleri “İsa indi!” deyip Keçeci Baba'nın başına toplanırlar. Baba, ezanı bitirip taşın üzerinden iner. Rumlar Baba'nın ayaklarının sanki çamura basmış gibi taşa iz bıraktığını görürler ve bunun bir keramet olduğunu anlayıp inançları artar. Baba'ya “Horasan'dan mı geliyorsun, adın nedir, kimin soyundansın?” diye sorarlar. Keçeci Baba, “Dedem Muhammed Mustafa, atam Aliyyü'l-Murtaza, gelişim Horasan Nişabur'dan. On İki İmam Musa-yı Kazım torunu Musa-yı Sani evlatlarından Şah Mahmut Veli'yim. Diyarınıza geldim ki, sizlerle muhabbet edelim, tanışalım. Gelin Allah'ın birliğine, son ahir zaman nebisi Muhammed Mustafa'nın Hak peygamberi olduğuna ve Yüce Allah'ımızın göndermiş olduğu kutsal kitabımız Kur'an'a inanın. Müslümanlığı kabul edin.” der. Bunun üzerine Rumlar, Keçeci Baba'ya köylerinin suyunun çok az olduğunu, bir keramet daha gösterip su çıkarması durumunda Müslüman olup kendisine bağlanacaklarını bildirmişlerdir. Keçeci Baba elindeki asayı yere vurmuş, vurduğu yerden bir değirmen döndürecek kadar su çıkmıştır. Bunu gören Rum köylüleri

Müslüman olmuşlardır. Baba, Rum köyünün Müslüman olmasına vesile olduktan sonra onlarla vedalaşıp “Sizi Allah’a emanet ediyorum.” deyip bugünkü Keçeci köyüne doğru yola çıkmıştır (Durma 2010: 108-109).

Durmanın Keçeci Babanın Ayakbastıya gelişi olarak aktardığı menkıbe kuvvetle muhtemel Keçeci babanın Serpin köyüne gelişi ve oradaki Rum ahaliyle gerçekleştirdiği sohbet olmalıdır. Menkıbede bahsi geçen Keçeci Babanın çıkardığı su; bugünkü adıyla Yenisu eski adıyla Serpin köyünde bulunan Göz deresi adı verilen sudur.

Aynı zamanda âşık olan dede Salih Arslan’ın dizelerinde Keçeci Babanın Anadolu’ya gelişi şöyle anlatılır:

“Attı çelik taşın düştü Urum’a
Geldi tekkesini kurdu yerine
Âlemâşık cemaline nuruna
Balgıyor nurların Gül Ahi Baba
Horasan’dan özün buraya saldı
Aradı köyünde nişanı buldu.
Meded Allah deyip asayı vurdu
Akıyor suların Gül Ahi Baba
Dağları aşıp da deryayı geçti
Padişah elinden zehri içti
Bin bir çeşit renkten keçeyi saçtı
Orada oldu namı Keçeci baba”

Menkıbeye göre, Keçeci Baba, Amasya-Niksar bağlantısını sağlayan kervan yollarından birinin geçtiği mevkide bulunan Fakihler (günümüzdeki adı Keçeci) köyünden geçen kervanlardan birini durdurmuştur. Kervancıdan bir miktar şeker istemiştir. Mühürlü yükünü bozmak istemeyen kervancı, “Yükümüz şeker değildir” demiştir. Keçeci Baba, yükün şeker olduğunu söylese de kervancı yüklerinin şap olduğunda ısrarcı olmuştur. Bunun üzerine Keçeci Baba, “Yükünüz şekerdir ama itiraz edersiniz; o halde sizin dediğiniz gibi olsun şap olsun” demiştir. Yoluna devam eden kervancı yükünü yıkmak için saraya götürüp mühür açılınca yükünün şap olduğunu görüp olanlar karşısında şaşkına dönmüştür. Hikâyeyi dinleyen Sultan, adamlarına, Keçeci Baba’nın saraya davet edilmesini emretmiştir. Emri alan süvariler, Keçeci Baba’yı almaya gitmişlerdir. Sultanın çağrısına uyan Keçeci Baba, süvariler ile yola çıkmıştır. Yolda dinlenme isteğine süvariler müsaade etmeyince Keçeci Baba“Atlarnız sancılansın!” şeklinde bir dua etmiş ve atlar sancıdan duramaz hale gelmiştir. Süvarilerin af dilemesi üzerine Keçeci Baba atlarını pelit ağacının etrafında dolandırmalarını söylemiş, atlar için dua etmiş ve atların sancısı kesilmiştir. Nihayet sultanın huzuruna varılmıştır. Sultan, Keçeci Baba’nın keramet sahibi

olup olmadığını denemek istemiş ve keramet sahibi bir kimse isen “Ağuyu (zehir) nuş (tatlı) edersin, ateşe atılsan ateşte yanmazsın.” diyerek zehirli bir kahve yapılmasını buyurmuştur. Zehirli kahveyi içen Şah Mahmud Veli zehri parmaklarından dökmüştür. Hükümdar durum karşısında şaşırmissa da ikna olmamış ve Mahmud Veli’nin yanmakta olan sıcak fırına atılmasını emretmiştir. Fırının kapağını açınca ateşin Keçeci Baba’yı yakmadığını gören Sultan, onun keramet sahibi olduğuna ikna olmuştur. Sultan, kendisine, “Senin gerçek bir evliya, eren olduğuna biz de anladık senden bir arzumuz vardır: Sarayımıza bir hediye, nişane bırak seni hatırlayıp yâd edelim” demiştir. Sultanın bu isteği karşısında Şah Mahmud Veli bir parça yün istemiştir. Yünlere okumasıyla saray binbir renkten keçe halılarla donanmıştır. Hükümdar öylesine şaşırmıştır ki “Amma da keçeci imişsin, mübarek” demiştir. Menkıbeye göre, Şah Mahmut Veli böylece keçeci namını böyle almıştır.

Keçeci Baba Zaviyesinin başlangıçta bir Ahi örgütü olarak kurulduğu ve burada Keçe üretimi yapıldığı görüşmelerimiz esnasında sıklıkla dile getirilmiştir. Ahilik yaklaşık 5.yüzyıldan itibaren Türkistan’da bilhassa Maverâünnehir’de Türkler arasında gelişip yaygınlaşmış bir sanat ticaret dayanışma ve yardımlaşma kurumudur. Yüksek ahlakın, konuk severliğin ve sanatın uyumlu bir sentezidir. Anadolu’da 13.yüzyıldan görülür. Selçuklu Devletinin yıkılmasından sonra Anadolu’daki birliğin sağlanmasında ve Osmanlı Devletinin kurulmasında Ahiler büyük rol almışlardır. Ahi teşkilatının toplum hayatında kurucu ve devleti destekleyici özelliği ile Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti’nin asli unsuru olmuştur. Ahilik teşkilatının kurucusu Ahi Evran-ı Veli (ö. 659/1261)’nin meşhur öğrencisi Ahi Nureddin Tokatlı olup Ahi teşkilâtının Tokat’ta da kurulmasına öncülük etmiştir. Turhal’da metfun bulunan Ahi Yusuf Perende ve Keçeci Ahi Baba Sultan Tokat’ta faaliyet yürüten Ahilerin önde gelenlerindendir. Asıl adı Seyyid Mahmut Veli olan, aç doyuran ve açık örten anlamlarına “Ergani Mahmud” ismiyle de anılan, etrafında oluşan ocağı günümüze kadar varlığını devam ettiren, Horasan evliyalarından biri olarak kabul edilen Seyyid Mahmud Veli’nin “Keçeci Baba” ve “Ahi Baba” adıyla anılması, onun bu esnaf teşkilatına bağlı bir derviş olduğunu ortaya koymaktadır. Kendisi, Hacı Bektaş Veli gibi Horasan erenlerinden kabul edilen ve silsilesi Lokman-ı Perende kanalıyla Ahmed Yesevi’ye bağlanan Keçeci Baba aynı zamanda bir Ahi şeyhidir(Üçer,2005:150). “Konya Şihabuddin Uzluk Kütüphanesinde henüz numaralanmamış 1121 h./1709m. İstinsah tarihli bir mecmuanın ekinde ‘Turhal Kazasında Medfun Evliya-i Kiram Hazretlerinin İsimleri’ bölümünde Keçeci babadan Keçeci Ahi Baba Sultan diye

bahsedilerek, burasının büyük, hadsız bir asitane olduğu, talebeleri olan bir alay derviş anın zaviyesinde müstefit bulundukları belirtilir. Keçeci Baba görüldüğü bir derviş olmasının ötesinde bir ‘Ahi Şeyhi’dir (Yücel;2003:45). Selçuklular zamanında Ahilerin Tokat çevresinde yaygın ve güçlü olduğu bilinmektedir. Anadolu’da yazılan ilk Ahi Fütüvvetnâmesi Mevlânâ Naziruddin tarafından Tokat’ta yazılmıştır. Mevlânâ Naziruddin, adı geçen eserini 689/1290 yılında Tokat’ta Ahilerin lideri bulunan Ahi Muhammed Bey’e sunmuştur (Özköse,2014:82).

Şeyh Mahmud-u Veli Sultan’ın yani Keçeci babanın Anadolu’ya geliş tarihini netleştirebileceğimiz yazılı bir şecere nüshasına ulaşamadığından menkıbeler ve sahada derlenmiş sözlü envanterden yola çıkılarak bazı çıkarımlarda bulunulacak olursa zaviyesinin 19.yüzyıldaki postnişinlerinden Deruni Baba’nın yetiştirdiği Amasyalı Fedai Baba Divanı’nı derleyen Sayın Abdullah Çelebi, Divan’da Deruni Baba hakkında bilgi verirken, Deruni’nin, “Şeyh Mahmud-u Veli Hazretlerinin 9. Göbekten evlatlarından Seyyit Hasan Baba’nın oğludur.” Şeklinde bir ifade kullanmıştır. Göbek, burada “soy, nesil, kuşak” anlamındadır. İki kuşak arasındaki zaman dilimi genellikle 25-30 yıl olarak kabul edilir. Deruni’yi 10. Kuşaktan sayacak olursak, Şeyh Mahmud-u Veli ile Deruni Baba arasında 250-300 yıllık bir zaman aralığı ortaya çıkmaktadır. Deruni’nin mezar kitabesinde 1315 yılında öldüğü, 81 yıl yaşadığı belirtilir. Buna göre, doğumu, milâdi olarak 1818’dir Bu tarihten 300 yıl geriye doğru gidersek Şeyh Mahmud-u Veli’nin 1518’lerde(yani 16.yüzyılın başları) Anadolu’ya geldiği ortaya çıkmaktadır (Yücel,2003:37). Ancak biliyoruz ki; Ahilik 15.yüzyıl’ın ortalarından itibaren giderek etkinliğini yitirmiş, yerini esnaf loncalarına bırakmıştır. Bu durumda Şeyh Mahmud’u Veli’nin Ahi Şeyhi olarak ün yapmasının dahası Ahi sözcüğünün şeyhin gerçek adını geri plana itecek denli öne çıkmasının ve onun Keçeci Ahi Baba olarak anılması pek mümkün görünmemektedir. Öte yandan, şeyhin Anadolu’ya gelişiyile ilgili olarak Fedai Divanı’nda Fedai’nin “Sultan Şeyh Mahmud-u Tavafe Eyledim” isimli eserinin üçüncü dördlüğünde “hicri beş yüzde kadem bastı uruma” şeklinde bir ifade geçmektedir.

“Tavafe Eyledim”

“Bin üç yüz aşere heft tarihinde
Sultan Şeyh Mahmud’u tavafe eyledim
Adil hamd okunur ismi Buyruk’ta
Sultan Şeyh Mahmud’u tavafe eyledim
Helt-Dü harf bir nokta ismi kelime
Şerh etsem vasfını gelmez kaleme
Sırr-ı Muhammed’dir Şahtır âleme

Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Horasan'dan nişan attı yürüdü
Nefesinden dağlar taşlar eridi
Buldu nişanını mescid çevirdi
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Çıkardı Zemzem'i serab eyledi
İçenlere şifa feyz âb eyledi
Merkadin mescide mehrab eyledi
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Gülşen-i vahdettir çevre otağı
Misk ü anber kokar taş ile dağı
Zahir bâtın oldur kuduz ocağı
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Delileri uslandırdı ayıldı
Yedi iklim çâr köşeye duyuldu
Her tavafi hacc-ı ekber sayıldı
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Arz'ettim görmeye geldim Dede'mi
Taşa batmış ol mübarek kademi
Evlâdları irşad eder âdemi
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Kuduretten yeşil beratı yanar
Sıdk ile varana hidayet sunar
Arştaki melekler tavafa iner
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Semaya sed çekilmiş nuru dikilir
Mü'min kullar divanına çekilir
Erir cümle günahları dökülür
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim
Der FEDAYÎ derde dermana geldim
Sığındım sıdk ile ihsana geldim
Günahım yükleyip sultana geldim
Sultan Şeyh Mahmud-u tavaf eyledim” (Yücel,2003:15)

Beyitte geçen ifadeye göre hesap yapacak olursak Şeyh Mahmud'un 1107'lerde(yani 12.yüzyıl'ın başları) Anadolu'ya gelmiş olması gerekir. Ancak Mevlana Hazırü'd Din'nin yazdığı İlk Ahi Fütüvvetnamesi 1290'larda yazılıp Tokat Ahilerinin lideri Ahi Muhammet Bey'e sunulmuştur. Bu durumda Bu iki tarih arasındaki zaman aralığı da nerdeyse iki yüzyıldır. Rivayet ve menkıbelerden yola çıkılacak olursa söz konusu tarih pek olası görünmemektedir. Anlatıldığına göre Şeyh Mahmud-u Veli Hacı Bektaş Velinin amcaoğludur. Bu durum da; Hacı Bektaş Anadolu'ya 13. Yüzyılların başında (1209-1272) Anadolu'ya gelmiş olduğuna göre, onun Hacı Bektaş'tan yüz yıl önce Anadolu'ya gelmesine olanak yoktur (Yücel, 2003:37). Araştırmacı Şehri Temiz ise bu konuda “Keçeci Ahi Baba/ Şeyh Mahmud-u Veli'nin Horasan erenlerinden olduğu 750h./1349m. senesinde burada şehit düştüğünü ifade etmektedir. Keçeci Baba ile ilgili yapılan

akademik çalışmaların genelinde bu tarih verilmiş olsada hakkında yazılı bir belgeye ve şeceresine ulaşamadığımız için Keçeci Babanın Anadolu'ya gelişi ve ölüm tarihi ile ilgili kesin bir tarih verememekteyiz. Ancak Türbede bulunan Sancak ve Keçeci Babanın oğullarına ait olduğunu tespit ettiğimiz sancak büyük olasılıkla 14. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış olmalıdır. Buna göre Keçeci Babanın 13.yüzyıl'da Anadolu'ya gelmiş ve bu tarihlerde ölmüş olması kuvvetli bir ihtimaldir.

5. KEÇECİ BABA OCAĞINDA İBADET VE DİNÎ HAYAT

Tokat, Alevi İnanç Sistemi'nin yoğun olarak yer aldığı önemli merkezlerden birisidir. Çeşitli bölgelerde bulunan ocakların dinsel törenlerindeki uygulamalarında ve izledikleri esaslarda farklılıklar bulunmaktadır (Yaman, 2011). Dede ocakları aracılığıyla sözlü bir kültür halinde yayılma alanı bulan Alevi Bektaşî öğretisinde, ocaklara bağlı inanç uygulamalarını karşılaştırmalı olarak ele alacak çalışmalar yapılmalı, değişimler tespit edilmeli ve sözlü kültür kayıt altına alınmalıdır (Erdem, 2013). Bu önemli konunun tamamıyla aydınlığa kavuşabilmesi için Anadolu'da farklı yörelerde bulunan ocakları kapsayan alan araştırmalarının ve özellikle dede ailelerinde var olan her türlü yazılı ve sözlü verilerin toplanması gerekmektedir (Yaman, 2011). Böylece, Alevi kültüründe var olan uygulamalar ve ocaklara özgü bilgilerin hem korunması hem de gelecek nesillere aktarılması sağlanıp bu kültürün içerisinde bugüne kadar ulaşan özelliklerin kaybolması önlenmiş olacaktır. Weber, sosyologun ilk görevini “sosyal davranışı açıklama” olarak tanımlar bu nedenle ona göre din sosyolojisi, dinin mahiyeti ile ilgili değil toplumsal davranışın belli bir tarzının etkileri ve şartları ile ilgilenmelidir. Bu da bireyin sübjektif yaşantı, tasavvur ve amaçlarından “anlam” olarak elde edilebilir. Durkheim'e göre din kutsal şeylere ilişkin inanç uygulamalar bütünüdür. Toplumun temel yapı unsurlarından biridir. Din hayaletlerden söz etmez, tam tersine o “gerçek içeren şeydir” din ne oranda sosyal bir fenomen ise, toplumda o derece dini bir fenomendir. Kutsal şeyler toplumun birliğinin sembolleridir. İslam dini yalnızca inanç ve ibadetten oluşan basit bir sistem değildir. O aynı zamanda günlük hayatın pratik eylemlerinde ortaya çıkan bir yaşam biçimi, dünya görüşü ve hayat tarzıdır. Türk toplumunun, siyasi, sosyal, kültürel ve edebi hayatında Alevi-Bektaşî anlayışı önemli bir yere sahiptir. Alevi-Bektaşî düşüncesi, kendine özgü bir hayat tarzı, inanç gereği ve felsefi yapısı, âdet, gelenek ve görenekleriyle büyük kitlelere nüfuz etmiştir (Melikoff, 2015:32). Şüphesiz ki, Alevîlerin ibadet hayatları sadece temel ibadet olarak kabul ettikleri cem'den ibaret değildir. Alevîler arasında ibadet hayatının unsurları denildiğinde, bunların; bir zikir ayini olan ‘cem’ ile birlikte, farklı zamanlarda tutulan oruçlar, gerek tekke ziyareti ve gerekse Hacı Bektaş ziyareti etrafında şekillendirilen ziyaretler, bazı mali ibadetler ve kurbandan müteşekkil olduğu görülmektedir (Üçer:2005).

5.1. Cem İbadeti

Cem, kelimesi Arapça "cemea" fiilinden türetilmiş topluluk, toplamak, birleşmek, bir araya gelmek, vb. Ayin ise, adet, görenek, kanun, töre, usul, erkân, ibadet tarzı gibi anlamlara gelmektedir. Ayin-i Cem, toplantı usulü, toplantı erkânı, Cem töreni/töresi demektir (Eröz:1992:97). Kelime Arapça cim, mim, ayn harfleri ile yalnızca cim ve mim harfleri ile yazılışına göre farklılıkgöstermektedir. Cim, mim ayn harfleri ile yazıldığı durumda kelime toplanma grup anlamlarına gelirken, ikinci durumda Farsça bir kelime olan Cem, İran Pişdâdi hanedanının dördüncü ve efsanevi hükümdarı Cemşid'in kısaltması olabilir. Hem şarabın icadı hem de yeni yıl kutlaması olan Nevruz geleneksel olarak Cemşid'e atfedilmektedir (Bodrogi,2017:167). Tasavvuf anlamı olarak "yaratılmışları görmeyerek Hakkı görmek" ya da kısaca "birlik" anlamlarına gelir (Üçer,2005:356). Alevi inancında cemin gerçek anlamı ibadet için toplanmaktır (Bakan,2011:52). Bilindiği üzere her Alevi köyü bir ocağa bağlı olup bu ocağın dedesi de, talibi olan bütün köyleri yılda en az bir defa ziyaret etmekte ve topluluğun dinî hizmetlerini "cem" adı verilen törenlerde yerine getirmeye çalışmaktadır. Cemler Aleviliğin temel öğretilerinin, dinî inanç ve pratiklerinin, yol ve erkânının taliplere aktarıldığı yegâne ortamlardır. Cem ibadeti Aleviliğin temel kurumlarından. Bu yönüyle Alevi inancını, "cem" olmadan açıklamak mümkün değildir. "Alevilik'te cem ibadetinin kutsal inanç kaynağı Hz. Muhammed'in Miraç olayıdır. Allah'ın buyrukları'nın ilk tebliğ edilip uygulama esaslarının belirlendiği meclisin adı 'Kırklar Meclisi'dir. Kırklar Meclisi, 17 kadın, 23 erkekten oluşmuştur ve bir nev'i danışma kuruludur. Hz. Muhammed, gelen vahiylerle tebliğle görevli bir Nebi / Resul olmasının yanında Kırklar Meclisi tarafından seçilmiş bir "Mürşid"dir. Yine bu meclisçe de Hz. Ali, "rehber" ve Resullullah'ın vekili olarak seçilir. Bu inanç ve iman kaynağı Alevi cemlerinde bu iki ulu kişinin yerini ve önemini belirtmeye yetmektedir. Kırklar Meclisi'nde mürşid ve rehber seçimi bugünkü anlamda "Dedelik kurumu"nun oluşmasına temel dayanak sağlamıştır. Bu kurumsallığa 'Pirlik Makamı'nda Hacı Bektaş-ı Veli eklenmiştir ki buna 'Horasan Postu' denmektedir"(Kenanoğlu ve Onarlı, 2003:189). Anadolu Aleviliğinde birbirinden farklı pek çok ocağın bulunması inanç ve pratiklerin sözlü yollarla dedeler tarafından taliplere aktarılması vb. sebeplerden dolayı her Alevi köyünde cemlerin birbirine tıpatıp benzer şekilde sürdürüldüğünü söylemek mümkün değildir(Coşkun, 2014). Alevi Ocakları inançsal anlamda aynı inanç sisteminin halkası olmalarına rağmen gerçekleştirilen ritüeller ve inanç pratikleri ocaktan ocağa farklılıklar göstermektedir. "yol bir sürekin bin bir" tabiri de bu durumu ifade etmektedir.(Ersal,

2016:199). Cemler dini boyutunun yanı sıra sosyal içeriğe de sahiptir. Keçeci Baba Ocağı Dedelerinden Salih Arslan Cem ibadetini tanımlarken;

“Cem: günahların yanısıra hatave suçların yargılandığı yargılananlaraadalet ve hâk ile muamele edilen toplumsal kararların alındığı yerdir. Birliğin dirliğin olduğu yerdir. Cem insana ve insanlığa hizmettir. Cem; çokluk olmak çokluğun içinde yalnız bir vücut olup vahdet âlemine yani yokluk âlemine girmektir. Ölmeden evvel ölmektir. Cem, sevginin, hoşgörünün, muhabbetin, barışın, özgürlüğün, şefkatin paylaşmanın yeridir. Helal kazancın bölüşüldüğü yerdir. Canların Canana yol aldığı yerdir. Kadın erkek ayırmadan bacı ve kardeş olarak cemalet cemale ibadettir. Cem: hamıların has olduğu eğrilerin doğruyu bulduğu çiğlerin piştiği ilim ve irfan mektebidir.”

ifadelerini kullanmıştır.

Dedelerin en önemli işlevlerinden biri de, cem törenlerinin yönetilmesi esnasında ortaya çıkar. Ocakzade dedeler, her yıl düzenli bir şekilde kendilerine bağlı köylerdeki taliplerini ziyaret ederler. Dedelerin bu ziyaretleri, hasat zamanı geçtikten sonrayapılır. Dede bir yere geldiğinde peyik (davetçi) adı verilen bir kişi ev ev dolaşarak dedenin geldiğini ve cem töreni yapılacağını canlara haber verir. Köydeki evlerden biri cem töreni için hazırlanır. Bunun için cemaatin sığabileceği büyük bir salon seçilir. Bazı köylerde bunun ayrılan belli evya damekânlar vardır. Bu cem (görgü cemi) cuma akşamı, yani perşembeyi cumaya bağlayan gece yapılır. Eğer görgü cemi olacaksa tarik ve kurban hizmeti de mutlaka vardır. Bazı ocaklarda ise tarik yerine pençe ile cem görülür. Bunlar daha çok çelebilere bağlı dede, baba veya vekillerdir(Bakan,2011:53). Cemler on iki hizmet üzerinden yürütülür. Geçmişte tekke, zaviye, dergâh, meydan odası vb. mekânlarda; günümüzde ise dernek, vakıf ve cem evlerinde bir araya gelen Alevî ve Bektaşî talipler, bekçinin önceden haber vermesiyle birlikte cem erkânı yapılacak yerde kadınlı-erkekli yüz yüze bakacak şekilde toplanırlar. “Cemlerde önemli bazı ritüeller on iki hizmet olarak, sembolik biçimde canlandırıp icra edilir. Cem ayini, on iki imamı sembolize ettiğine inanılan on iki erkân/hizmetin yerine getirilmesiyle gerçekleşir(Rençber,2012).

On iki hizmet;

- 1:Dede: Pirlık Postu
- 2:Bekçi: Cem’i Bekler
- 3:Gözcü: Cem’i Gözetler
- 4:Çerağcı: Çerağ (mum) Yakar
- 5:Zakir: Bağlama ile duaz söyler.
- 6:Ferraş: Süpürgeci
- 7:İbrikdar: El Suyu Döker
- 8:İznikçi: Meydan Hizmetine Bakar
- 9:Kurbancı: Kurban Keser

10:Sakacı: Sakka Su Dağıtır

11:Semahcı: Semah Döner

12:Lokmacı: Lokma dağıtır (Salih Arslan, Keçeci Baba Ocağı Dedesi)

On iki hizmet, cem ritüelini meydana getirdiğinden her biri kutsal olarak kabul edilir ve bu hizmetler yerine getirilmesi zorunludur. Cem ibadetinin Alevi topluluklarında işlevi ve anlamı:

1. Dinsel işlevler,
2. Sosyal-Eğitsel işlevler,
3. Hukuksal işlevler olarak sınıflandırılabilir (Bakan,2011:54).

Soyal dayanışmayı sağlamasının yanı sıra, orada gerçekleştirilen ritüel ve anlatılanlar inanca, tarihe, gündelik yaşama ilişkin bilgiler de içermektedir. Geleneksel kır yaşamında bulundukları toplum içinde nisbeten daha eğitilmiş ve okumuş olan Dedeler cemlerde sundukları bilgilerle uzun süre bu eğitsel işlevi yerine getirmişlerdir. Cem, Alevi inancını oluşturan düzenli bir ibadettir. Cemlerdeki dualar genel olarak Türkçedir. Anadili Kırmanci veya Zazaca olan Alevi topluluklarda dahi istisnalar olmakla birlikte Türkçe dualar ve Şah Hatayi, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet vb. Alevi ozanlarının Türkçe deyişleri okunmaktadır.

5.2. Cem Çeşitleri

“Yerine getirilen hizmetlerin sıralaması ve şeklinde, yöreden yöreye, ocaktan ocağa farklı uygulamaların olduğu cemlerin yapıldıkları zaman ve amaca göre çeşitleri vardır. Bunlar; İkrâr Cemi, Birlik ya da Abdal Musa Cemi, Görgü Cemi, Musâhiplik Cemi, Muharrem Cemi, Hızır Cemi, Dardan İndirme Cemi, Koldan Kopma Cemi, Düşkünlük Kaldırma Cemi vb. sıralanabilir.

1. İkrâr Cemi: Alevî gelenekte yola girecek bir şahsın intisabı için düzenlenen cemdir.
2. Birlik ya da Abdal Musa Cemi: Bereket Cemi de denilen Abdal Musa Cemi, bütün canların katılımıyla tohumlar ekilmeden önce ekilişlerin bereketli olması ya da kaza ve belalardan korunmak veya birlik beraberlik için yapılan cemdir
3. Görgü Cemi: İkrâr verip yola giren şahısların yılda bir kez sorgudan geçirilmesi esastır. Bunun için düzenlenen cemdir.
4. Musâhiplik Cemi: İki ailenin dünya ve ahiret kardeşliğinin ilanı adına düzenlenen cemdir.

5. Muharrem Cemi: Muharrem orucu sonrasında yapılan cemdir.
6. Hızır Cemi: Şubat ayının 2 haftasında tutulan (kimi Ocaklar 3, kimi ocaklar 7 gün tutmaktadır) oruçtan sonra yapılan cemdir.
7. Dardan İndirme Cemi: Ölen/Hakk'a yürüyen bir şahsın varsa musâhibi ve yakınları tarafından, onun adına borçlarını ödemek ve kalanlarla helalleştirmek için dedenin öncülüğünde düzenlenen erkândır.
8. Kırksekiz Perşembe Cemi: Perşembeyi Cuma'ya bağlayan gece yapılan cemlerdir.
9. Düşkünlük Kaldırma Cemi: Suç işlemiş kişinin, işlediği suçun cezasını çektikten sonra bir daha bu suçu işlemeyeceğine dair kanaat getirilirse, söz konusu düşkünlüğü kaldırmak için düzenlenen cemdir.
10. Koldan Kopma Cemi: Bu cem diğerleri gibi bir âyin olmaktan ziyade, gençleri toplantıya alıştırma, onlara âdâb ve erkân hususunda duygu vermek ve tarikat mefkûresini aşlamak amaçlı bir muhabbet meclisidir. Bilindiği gibi, diğer cemlere ikrâr vermemiş olanlarla bekârların girmesi yasak olduğu için gençler bu meclise ana babaları ile gelirler ve hizmetler yürütülerek gençlerin bu hizmetleri öğrenmesi ve cemin rûhî havasına iştirak etmeleri sağlanır”(Üçer,2018).

5.2.1. Kırklar Cemi

5.2.1.1. Cem'in birinci faslı (birinci rekâtı)

Bu Cem her Perşembe gecesı yapılır. Gündüz cem evi hazırlanır. Postuna secde eder. Secde Allah'adır O post bu yol kurulduktan sonra, Hz. Ali veliyullah oğlu Hz. Hüseyin'e teslim etmiştir. Postun sahibi Hz. Hüseyin'dir. Dede posta vekâleten oturur ve niyaz eder. Dede; Besmele çeker ve şöyle dua eder. “Lâfeta illa Ali la seyfe illa Zülfıkar. İlâhi Yarabbi sana hamdü senalar olsun ki ben günahkâr kulunu ceddım Hüseyin'in oturduğı yere layık gördün.”(S.A. yaş:70,ilkokul, Keçeci)

Cem evinin kapısına gelen canlar ayakkabılarını çıkarırlar. Cem evinin sağ tarafını Hz. Hüseyin'e, sol tarafını Hz. Hasan'a eşiğı de Hz. Fatıma'ya hürmeten öperler. Kapıdan içeri giren canlar sağ ayağın başparmağı sol ayağın başparmağı üzerinde sağ el kal üzerinde sol el yana salık baş öne eğik bir biçimde lokmaları ile birlikte dururlar. Buna “Dar'a” durmak denir.

Dede şu duayı okumaya başlar:

“Allah Allah durduğunuz Mansur Dar’ı Yürüdüğünüz Muhammed Ali yolu Darınızı Muhammed Ali divanına kabul ede, dileğınızı muradınızı Hak vere, durduğunuz Dardan şefaata ola, Hak şefaatinde ayırmaya gerçeğre Hüü”

Canlar eğilir iki diz üzeri yere secde eder. Dede: Secde Allah’adır der. Canlar tekrar ayağra kalkar ve Dar’a durur. Dede:

“Allah Allah naz-ı niyazınız tecellanız, temennanız’ kabul ola Allah Muhammed Ali dilediğiniz Muradı vere. Tecella’ya inen başınız ağrı, acı görmeye. Gerçeğre Hüü”

Canların tamamı toplanınca hizmete başlanır. Evvela Gözcü asası ile duaya durur ve şu gülbengi² okur:

“Gökten rahmet yerden bereket
Bize şefaata ede güzel Muhammed
Kırklar ceminde üstadımız
Gözcü Karaca Ahmet

Ber cemali Muhammed pir kemali Şah Hasan ve Şah Hüseyin cemaline salavat gerçeğre Hüü pirim.”

Dede şöyle dua eder:

“Allah Allah hizmetin kabul, muradın hasıl ola Gözcü Karaca Ahmetpirin, şefaatchin ve yardımcın ola hizmetinle Hakka yetesin. Gerçeğre Hüü.”

Sırayla Bekçiler gelir. Cem evinin güvenlikçisi duaya durur. Şu gülbengi okur:

“Allaha imanımız Muhammed’dir. Dinimiz Kırklar Ceminde imam Hasan’dır. Pirimiz Becemali Muhammed, pir Kemali Ali Hasan Hüseyini bilen Dar’a selavat”

Dede şöyle dua eder.

“Allah Allah hizmetiniz kabul ola, muradınız hâsıl ola, siz cemi beklerseniz Hak Teâlâ’da sizi bekleye. Allah emeğinizi zay etmeye piriniz imam Hasan şefaatchiniz ola. Gerçeğre Hüü”.

¹Tecella: Sözlük anlamı olarak: 1-İlâhi kudretin meydana çıkması, görünmesi, 2-Hak nurunun etkisiyle kulun kalbinde hakikatin bilinmesi. 3-Allah’ın lütfuna erme, 4-Kader, kısmet anlamlarına gelmektedir. Temenna: Saygı ile eğilmek anlamındadır. Öne doğru eğildikten sonra doğrulurken sağ el önce göğse, sonra dudaklara ve alına götürölür. Bu ifadeler, “Kalbimde yeriniz var, isminiz ağzımda (sizi hep anarım), hep aklımdasınız” anlamındadır. Tecella ve temenna teriminin Alevilikteki ifadesi şudur: Dedenin huzurunda dara duran bir talip dededen dar duasını alır, niyazını yapar. Daha sonra dede dardaki talibe veya taliplere “Tecella, temana Hakk’a yazıla, tecellanız temiz, yüzünüz ak ola. Tecella gören cehennem ateşi görmeye.” şeklinde dua eder.

² Farsçadan dilimize geçmiştir. Gül ve Benk sözcüklerinin birleşiminden meydana gelmiştir. Gül gibi sözler dizisi anlamındadır. Alevi Bektaşî yolunda yemeklerden önce, sonra, yatmadan önce, sabah kalktıktan sonra, Perşembe akşamları yapılan sohbet toplantılarında ve genelde Cem ayinlerinin açılışı, kapanışı ve yürütölmesi sırasında dedenin yada dedebabanın yaptığı dualara gülbenk denir. Gülbenk’in dili Türkçedir. Gülbenk de cümleler kısa ve birbiri ile uyumludur. Toplumsal ve kişisel yaşamın her alanında gülbenkler vardır. Gülbenkler yöreye ve gülbenk veren dedeye ya da dedebabaya göre değişiklik gösterebilir.

Dua'dan sonra ibriktar elinde havlu olan bir bacı hizmetçi ile birlikte meydana çıkar. Canların eline sıra ile Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali diyerek üçer damla su döker. Bu işlem temsili olup bir abdest değildir. Ceme gelen canlar evlerinden abdestli gelirler.

Dede şu açıklamayı yapar:

“Canlar bu bir temsili abdesttir. Anlamı temizlenmektir. Dışımız temizlensin halk için, içimiz temizlensin Hâk için.”

İbriktar ve bacı ellerindeki ibrik ve havlu ile duaya durur ve şu gülbengi okur:

“Bismişah Alllah Allah Ben gûlamı kamberiyem adilerden etmem hayfinat. Çünkü Kırklar Ceminde pirimiz Hz.Selman pak. Ber Cemali Muhammed Pir Kemali Ali Hasan ve Hüseyin aşkına salâvat Gerçeğe Hüü.”

Dede şöyle dua eder:

“Allah Hizmetiniz kabul, muradınız hasıl ola hizmetinizHâk yüzünüz ak ola. Siz bizleri pak eylediniz Hâk'da sizi pak eyleye emeğinizi zay'a vermeye. Gerçeğe Hüü.”

Duadan sonra Ferraşcı süpürgesini alır meydana gelir. Meydanın tamamını süpürür. Sonra Ya Allah, Ya Muhammed, ya Ali diyerek üç defa süpürgeyi çalar. Ve şu gülbengi okur:

“Destur ya pir Bismişah Allah Allah.

Kerbela fırakından gözlerim dolu kan ile yaştır

Sad hezeran lanet olsun Yezid'in bağı taşıtır

Ber Cemali Muhammed pir Kemali Şah Hasan ve Şah Hüseyin Ali aşkına salâvat Gerçeğe Hüü”.

Dede şöyle dua eder:

“Allah Allah meydanınız pak özünüz gönlünüz Hâk ola Piriniz Seyidi Ferraşın hizmeti yardımı size ola. Hizmetiniz ile Hâk'a ulaşasınız. Gerçeğe Hüü.”

Dede canlara şu açıklamalarda bulunarak devam eder: Canlar burada Ferraşın meydanı süpürmesi temsili olarak içimizdeki kini kibir'i her türlü nefret duygunu atmak manasını taşır.

Açıklamadan sonra meydancı meydana gelerek seccadeyi iki eli üzerinde göğsü hizasında iki ayak üzerinde duaya durarak şu gülbengi okur:

“Destur ya Pir Bismişah Allah Allah Ya Cebrail, Ya Mikail, Ya İsrail Kırklar içinde üstadım hazret pir Ber Cemali Muhammed pir Kemali Hasan ve Hüseyin Ali aşkına selavat Gerçeğe Hüü.”

Dede canlara canlara meydandaki seccadenin anlamını açıklayarak devam eder:

“Hz. Âdemaleyhisselâm’a Taç, Asa, Yüzük(peygamberlik yüzüğü) ve seccade verilmiştir. Asa Hz. Musa’ya kadar gelmiş, Musa’dan sonra sır olmuştur. Taç, yüzük ve seccade ise bizim peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa ulaşmıştır. Peygamberlik yüzüğü Resullullah’da son buldu. Hatem peygamber yüzüğü böylece sır oldu. Taç, hırka, seccade Hz.Ali veliyullah ’da kaldı. Bu emanetler Hz. Ali’nin soyundan HocaAhmet Yesevi’ye kadar ulaştı. Hoca Ahmet Yesevi bu emanetleri talebelerinden Hacı Bektaş-i Veli’ye verdi. İşte bu seccade o seccadeyi temsil etmektedir der ve dua faslına geçer.”

Dede şöyle dua eder:

“Allah Allah Muhammed Mustafa Şahı Merdan Aliyül Murtaza İmam Hasan Hulki Rıza Şah Hüseyin deşti Kerbela ibadetimizi Kabul kıla, seccadeye seçe eden başlara Ağrı, acı, elem, keder gelmeye Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaşî Veli cümlemize hayır himmet ede. Hizmetin kabul muradın yerini bula. Gerçeğe Hüü.”

Burada Ferraş süpürge çalarken Gözcü: Marifet der canlar iki diz üzerinde Dar’da oturur. Bu oturuş چراغ yakma hizmeti bitinceye kadar bozulmaz. Seccade meydana serilir ve ibadet başlar. Önce canlardan razılık alınır. Küskün varsa barıştırılır. Gözcü: Gerçeğe Hüü diyerek nizamı sağlar ortam sessizleşir. Dede ibadete başlar.

Dede şöyle dua eder:

“Bismillahirrahmanirrahim

Lâfeta illa ali la seyfe illa Zülfikar. Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali senden medet Yarabbi Yüce Allah’ım kulların sana emanet Ya pirim Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Ya cedim seyyid Mahmud Veli sizden ola dua ve himmet.

Bismillahirrahmanirrahim

Ya eyyühellezine Amentütubil Allaha tövbeten nasuha. İlâhi Yarabbi eğer bizim elimizle, belimizle, dilimizle gözümüz ve kulağımız ve cümle azamızla bilerek bilmeyerek işlemiş olduğumuz cümle kebir ve küfre tövbe ettik, pişman olduk. Tövbe hey Yarabbi. Estağfirullâh Estağfirullâh el azim el kerim elleziy la ilahe illahüvel hayyül kayyum ve ettübü ileyhi abdin zalimin li nefsihi li yemlikeli nefsihi vela hayatan vela nüşara.

Bismillahirrahmanirrahim

Nâdi Aliyyen mazharal acâibi tecidhû avnen lekefin nevêibi küllü hemmin ve ğammin ilallâhi hâcetive aleyhi muavvelî küllemâ rameytü mütegâdi fillâhiyedullâhi veliyyullâhi lî ed-ûke külle hemmin ve ğammin seyencelî bi azametike Ya Alllah, Ya Alllah, Ya Alllah. Ya Muhammed, Ya Muhammed, Ya Muhammed. Ya Ali, Ya Ali, Ya Ali. Ya Aleyna Muhavveli. Edirikni, Edirikni, Edirikni. Ağısnı Ağısnı, Ağısnı hürmetine yetiş seyyidin saadetine Ya Şahı evliya Ali, Ya Hasan, Ya Hüseyin Lâ feta illa âli la seyfe illa Zülfikar. Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar. Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar.”

“Nâdi Ali duası olarak adlandırılan bu duadan sonra dede duaz imam okur.

Medet Mürvet şu âlemi var eden
Mürvete günahımız bağışla bizim
İns’ü cin’ü melekleri yaradan
Mürvet günahımı bağışla beni
Muhammet Mustafa şefaati kani
Şahım Ali evliyalar sultanı
Cennet seyyidesi Fatıma ana
Mürvet günahımızı bağışla bizim
Şah Hasan Hüseyin canların canı
İmam Zeynel gönüllerin sultanı
Bakırın Cafer’in yörür erkânı
Mürvet günahımız bağışla bizim
Musayı Kasım Şahı Horasan Rıza
Kıyamet gününde çektiyme ceza
Taki ile naki elam size
Mürvet günahımız bağışla bizim
Hasan Ali Askeri dertler dermanı
Belli yakın kıyametin zamanı
Seversen mehdiyi sahip zamanı
Mürvet günahımız bağışla bizim
Yetiş Allah Ya Muhammed Ya Ali
Pirim Hünkâr Hacı Bektaşî Veli
Çok günahkâr derviş Çilekeş Sali
Mürvet günahımız bağışla bizim” (Keçeci Baba Ocağı dedesi Salih Arslan)

Dede duaz imam’ın akabinde durmadan devam eder:

“Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar. Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali Ya Hünkârı evliya ceddin seyyid Şah Mahmud Veli hürmetine İlâhi Yarabbi ismi ile zikir olan On İki İmamların On dört Masum-u Pakların, erenlerin, evliyaların yüzü suyu hürmetine sen gelmiş, gelecek, görünür, görünmez kazadan beladan afatından tufandan kuru af eyle def eyle ey yüce Allah’ım vaktimizin niyetine imanımızın ikrarımızın varlığına gönüllerimizin birliğine on iki imam kuvvetine özümüzün birliği ile diyelim.”

“Allah Allah cemimiz cem ola. Allah Muhammed Ali dileğimizi muradımızı ver. Allah vakitlerimiz hayr ola, şerler def ola müminler şad, münkirler mat ola, Allah cümlemizi görünür görünmez kazadan beladan saklaya. Dertlerimize deva hastalarımıza şifa ihsan ede. Şeytan şerrinden düşman şerrinden saklaya bekleye. Rabbim nefsimizin zulmüne uğratmaya, devletimizi milletimizi zevale uğratmaya. Dirliğimizi birliğimizi daim eyleye Cumhuriyetimizi zevale uğratmaya. Rabbim bizleri on iki imamın yolundan katar-ı didarından ayırmaya Nur-u Nebi Kerem-i Ali pirimiz Hacı Bektaşî Veli, ceddimiz Keçeci Babanın himmetini kerametini bize nasip eyleye. Gerçeğe Hüü.”

Bu dua bittikten sonra Cem birleşmiş olur. Artık Cemin başlangıç kısmı tamamlanmıştır. Artık sıra Zakir’e gelmiştir. Cemde zakir tek kişi ise üç ayrı duaz söyler,

üç kişi ise her biri birer duaz söyler. Keçeci Baba Ocağında yapılan cemlerde genellikle iki zakir bulunur.

Dede zakirlere şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah zikirleriniz hizmetiniz hak didarına yazıla hizmetiniz kabul ola piriniz Abdül samed yardımcınız imam Cafer Sadık ilminizi artır. Gerçeğē hüü.”

Zakirler duaz söylerken bacılar ayağā kalkar elleri göğsüne bağlar, erkekler sağ el kal üzeri göğsünde Dar’a durur. Zakirin duası bitince Dede Dar’a duranlara şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah Dar çeken didar göre. Dar’ı mansu-u pir ve Dar-ı Fatıma Ana şefaatçi ve yardımcı ola gerçeğē hüü.”

Canlar sukuta varır. Meydancı seccadeyi sererken okuduğū gülbeng ile seccadeyi toplar. İki ayağın birler ve gülbengi bitirir.

Dede meydancıya şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul, muradın hâsıl ola seccaden temiz derecen yüce ola. Pir Hacı Bektaş Veli yardımcın ola. Gerçeğē Hüü.”

Dede duasını bitirince Zakir üç deyiş ve bir duaz söyler. Dede Zakirlere duasını yapar ve muhabbet faslına geçer. Zakir nasıl bir deyiş okumuş ise dede o deyiş veya nefesin menkıbesine göre bir konuşma yapar. Örneğın deyiş de Hz. Ali’den bahsediliyorsa Hz. Ali’nin menkıbelerini anlatır. Keçeci babadan bahseden bir deyiş okunmuşsa onun menkıbeleri anlatılır. Bu birinci fasıldır. Zakirler sırası ile ikinci ve üçüncü fasıl’ı tamamlarlar. Zakir’in her faslının sonunda dede Zakir’i dualar. Üçüncü fasıl’ın ardından Dede gözcüye işaret verir. Gözcü destur çekerek, dışarı çıkmayı, ihtiyaç gidermeyi serbest kılar. Cem’in birinci bölümü Salih Dede’nin deyimi ile birinci rekâtı böylece tamam olur. Canların geri gelmesi ile ikinci bölüme geçilir.

5.2.1.2. Cem’in ikinci faslı (ikinci rekâtı)

Başlangıçta olduğū gibi Dede canlara yine razılık sorar. Canlar başlangıçta burada olamayan, cem birlemeye geç gelen yahut ola ki mola esnasında laf ve söz olarak birbirini incitmiş olabilirsiniz. şimdi ibadetimizin ikinci kısmına başlayacağız. řirk ile ibadet riya ile itaat kabul olmaz. Hak Hakkı sever Hak pakı sever. İçinizde kırgın dargın var ise barışsın. Bu yola ancak doğru olanlar girer. Dede kırgın var ise barıştırır. Dede Canlar birbirinizden razı mısınız der. Canlar Eyvallah der ve razı olduklarını tasdik etmiş olurlar.

Dede, Razi olduğunuza dair Arife mana, dervişe nişan gerek der. Canlar birbirleri ile niyazlaşır, görüşür. Meydancı seccade kucağında gelir. Aynı gülbengi okur:

“Destur ya Pir Bismişah Allah Allah Ya Cebrail, Ya Mikail, Ya İsrafil Kırklar içinde üstadım hazret pir Ber Cemali Muhammed pir Kemali Hasan ve Hüseyin Ali aşkına selavat Gerçeğe Hüü.”

Dedenin dua etmesi ile seccade serilir. Seccade serildikten sonra Çerağcı gelir. Şu gülbengi okur:

“Zuhur etti Muhammed Mustafa velayetin nuru HaydarKırklar Cem’inde pirimdir. Hz. Cabir-ü Ensar Ber Cemali Muhammed, pir Kemali Hasan ve Hüseyin Ali aşkına Muhammed’e salâvat”

Dede şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah meydanımız nur ola, gönüllerimiz huzur bula, Allah’ın nuru gönüllerimizden eksik olmaya Cabir Ensar hazretin ışığı, himmeti yardımı ışığı bizimle ola. Gerçeğe hüü.”

Çerağcı şu Ayeti Kerimeyi okur:

“(A)llâhu nûru-ssemâvâti vel-ard(i) meşelu nûrihi kemişkâtin fihâ misbâh(un) elmisbâhu fî zucâce(tin)ezzucâcetu keennehâ kevkebun durriyyun yûkadu min şeceratin mubâraкетин zeytûnetin lâ şarkıyyetin velâ ğarbiyyetin yekâdu zeytuhâ yudî-u velev lem temses-hu nâr(un) nûrun ‘alâ nûr(in) yehdi(A)llâhu linûrihi men yeşâ/(u) veyadribu(A)llâhu-l-emşâle linnâs(i)va(A)llâhu bikulli şey-in ‘alîm(un)”

Meali:

“Allah ışıktır göklerin ve yeryüzünün. Işığının örneği, kandil konan bir yere benzer, orada bir kandil var, kandil, bir sırça içinde, sırça da parıl parıl parlayan bir yıldız sanki doğuda da olmayan, batıda da olmayan kutlu zeytin ağacından yakılmış; ateş dokunmadan da yağı, hemen ışık verecek; nur üstüne nur. Allah, doğru yolu gösterir nuruyla dilediğine ve Allah, örnekler getirir insanlara ve Allah, her şeyi bilir.”

“Fî buyûtin ezîna(A)llâhu en turfe’a veyuzkera fihâ-smuhu yusebbihû lehu fihâ bilgüduvvi vel-âsâl”

Meali:

“Bu ışık, o evlerdedir ki Allah, oralarda adının yüceltilmesine ve anılmasına izin vermiştir ve oralarda, sabah akşam onu tenzih edenler vardır.”

Bu ayet biter bitmez hazır bulunan çerağcı salâvat vererek çerağı yakar:

“Selamullah Âlâ nuru Muhammed Mustafa
Selamullah Âlâ nuru Aliyel Murtaza
Selamullah Âlâ nuru Hatice Kübra Fatımatüz Zehra

Selamullah Âlâ nuru Ahmedî Cemalettin nuru velayettin Feyzullah bin veliyedini eliya

Ber cemali Muhammed Kemali Hasan Hüseyin Ali Muhammedin nuruna salâvat”

Çerağ böylece yanar. Çerağcı şu gülbengi okur:

“Bismişah Allah Allah Ruşan oldu çerağı kanunu evliya ehli Fahr oldu delili delili burhan rahnuma verelim candan salâvat En deruni biriya Ahmedî Muhtar Muhammed Mustafa pirimiz Hünkâr Hacı Bektaşî Veli kudbül evliya Ber Cemali Muhammed Kemali Şah Hasan Şah Hüseyin’in aşkına salâvat”

“Çerağcı iki diz üzere Dar’a oturur.

ZakirHataî’den şu duaz imamı okur:

Hata ettim Hûda yaktı delili.
Muhammed Mustafa yaktı delili.
Ol Âl-i abâ’dan Haydar-ı Kerrar
Aliyyü’l Murtaza yaktı delili
Hatice’tül Kübra Fatıma Zehra
Ol Hayrî’n nisâ yaktı delili
İmâm Hasen aşkına girdim meydana
Hüseyin’i Kerbelâ yaktı delili
İmâm Zeynel, İmâm Bakır-ü Ca’fer
Kâzım Mûsa Rızâ yaktı delili
Muhammed Takî’den hem Ali Nakî
Hasanü’l Askerî yaktı delili
Muhammed Mehdî ol sahib zaman
Eşiğinde âyet yaktı delili
Bilirim günahım hadden aşubdur
Hünkâr-ı Evliya yaktı delili
On iki İmâmdandır bu nur Hatâyî
Şîr-i Yezdân Ali yaktı delili”

Çerağcı ayağa kalkar sağ el göğsünde sol eli yanda ayağını birler şu duaz imamı okur:

“Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar.

Bismişah Allah Allah!

Çün çerağı fahri uyandırdık, Huda'nın aşkına
Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına
Saki-i Kevser Ali'yyel Murtaza'nın aşkına
Hem Hatice Fatıma, Hayrünissanın aşkına
Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyin Kerbelâ
Ol imam-ı etkiya Zeynel Abanın aşkına
Hem Muhammed Bakir ol kim nesli Paki Murteza
Cafer -üs Sadık İmamı Rehmümanın aşkına
Musai Kazım İmamı Serfirazı ehli Hak
Hem Ali Musa Rızayı Sabiranın aşkına

Şah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri
Ol Muhammed Mehdi Sahip Livanın aşkına
Pirimiz üstadımız Bektaş Velinin aşkına
Haşre dek yanan yakılan aşıkının aşkına
Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek kılavuzumuz olsun!
Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Veli Aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin, dirliğimizin aşkına!
Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı ola.
Gerçeğe Hü"

Bütün canlar Muhammed'e salâvat verir. Sıra Sakka suyuna gelir. Saki suyu
Dedenin önüne getirir.

Dede Enbiya Suresi 30. Ayet'i okur:

Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar

"Eve lem yerâ-lleżîne keferû enne-ssemâvâti vel-arda kânetâ ratkan
fefetaknâhumâ vece'alnâ mine-lmâ-i kulle şey-in hayy(in)efelâ yu/minûn(e)"

Meali:

Kâfir olanlar görmezler mi ki gerçekten de göklerle yer birdi de biz onları ayırdık ve
her şeyi, sudan yarattık, hala mı inanmazlar?

Dede duaya şöyle devam eder:

Bismillahirrahmanirrahim

"Lâ feta illa âli la seyfe illa Zülfikar. Selamullah Âlâ nuru Muhammet Mustafa
selamullah Âlâ nuru Aliyül Murtaza selemullah Âlâ nuru Haticetül Kübra ya Fatima-
ı Zehra selamullah Âlâ nuru imam Hasan Şah Hüseyini kerbela ve On iki imam ismi
zikir edilir."

Saki şu mersiyei okur:

"Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar.
Selamullah Âlâ nuru imam Hüseyin ve Âlâ Ali imam Hüseyin
Lütfuna muhtacız eyle ihsan yâ Hüseyin.
Derdimize senden derman eyle derman yâ Hüseyin.
Gayri'ye muhtaç eyleme sevenleri el-aman.
Sen Medet kıl bizlere her vakit yâ Hüseyin.
Sed hezaren lânet olsun ol güruhu dalâle.
Ahd-i bozup şehit kıldılar, onlar seni yâ Hüseyin.
İsmi pakın aşkı için zikredeni koyma zulmette hergiz.
Bermurad et dide-i giryan ile ağlayanı yâ Hüseyin.
İznin ile su tapşırdım aşkına vermek için.

Aşkınla içenlere kıl ab-i hayat yâ Hüseyin.

Ber Cemal-i Muhammed,

Ber Kemal-i İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali'yi pir bilip verelim Muhammed"

Mustafa'ya ve Ehlibeyt'ine salâvat.

"Allahümme Salli Âlâ Muhammed Ve Ala Ali Muhammed ."der ve önceDede'ye suyu içirir ve sıra ile bütün canlar içerler. Canlar Hazreti Hüseyin hakkında ağıt, mersiye söylerler hepsi içip tamamı olunca. Saki sorar Hüü Erenler neredeyiz?

Cümle canlar: bir ağızdan "gönüller evinde" derler ve Saki; "gönül'e giren gözden çıkmaz" diyerek şu duaz imamı okur:

"Ver muradımız ilahi Mustafa'nın aşkına sakiyi Kevser Aliyel Murtaza'nın aşkına geç hatamızdan medet af et kusurumuzu hem Hatice Fatima Hayru Nisa aşkına."

"Defteri isyanımız yırt desti affınla el aman İmam Hasan Şah Hüseyin Kerbela'nın aşkına

Bize gösterme azabının azabın tuzağının el aman ol imamı Abidin Bakır bakanın aşkına

Haşr kıl mahşerde Ali Ahmet ile bizleri Cafer, Kazım Ali Musa Şah Rızanın aşkına Çaresiz koyma bizi darında lütfuna mazhar et Şahtaki hem bana kir pür sefanın aşkına

Nefsimizi mağlup kıl Zümre-i Naci'den et Askeri hem mehdi sahip zamanın aşkına

Ya ilahi ya ilahi kılma mahrum bizi şah gönlümüzü bir eyleyen Ali Abanın aşkına

Pirimiz üstadımız Hacı Bektaşî Veli kutbu alam hatmi enbiya piri piran aşkına

Ber Cemali Muhammet pir Kemali Şah Hasan Şah Hüseyin Ali aşkına Muhammed'e salâvat"

Cümle canlar salâvat getirir Dede dua eder.

Saki İsra suresi 111. Ayeti okur:

Bismillahirrahmanirrahim

"Vekuli-lhamdu li(A)llâhi-lleżî lem yettehiż veleden velem yekûn lehu şerîkun fî-l mulki velem yekun lehu veliyyun mine-żżull(i)vekebbirhu tekbîrâ(n)"

Meali:

"Ve de ki: Hamd Allah'a ki oğul edinmemiştir kendisine ve saltanatta, tasarrufta ortağı yoktur ve aciz olmadığından yardımcıya da ihtiyacı yoktur ve pek büyük bil, onu, büyüklüğünü de bildir."

Canlar hep bir ağızdan Teşrik tekberi getirir:

"Allahü Ekber Allahü Ekber La ilahe illallahü vallahü Ekber Allahü Ekber ve lillahlilhamd"

Bu tekbir üç defa alınır.

Dede şöyle dua eder:

“Allah Allah nur ola sır ola sakiyi Kevser aliyel Murtaza’nın elinden cümlemize nasip ola. Gökyüzünden Rahmetimizi eksik etmeye gerçeğe Hüü...”

Duadan sonra saki bu suyu azar azar canların avucuna döker. Saki su tükenince şöyle seslenir:

“Yerden göğe nur direk Tarık’a tercüman gerek.”

Rızalık lokması olarak canlar cebinde getirdiği elma lokması olmayan da özünden ne koparsa az çok para verir.

Toplandıktan sonra dede lokma duasını eder. Lokmacılar lokmaları pay eder. Toplanan tercüman parası cem evinin ihtiyacına verilir.

“Lokma Duası

Bismişah Allah Allah
Lokmalarınız kabul ola yiyeclere şife ola karinize kazancınıza Allahu Teâlâ Halil İbrahim bereketi vere kazancınız bol ola gerçeğe Hüü...”

Sıra Miraçlama ve kırlar semahına gelir. Keçeci Baba ocağında Semah’a 2 kadın 2 erkek hazırlanır. Bukişilerin musahipli olması lazımdır. Hazırlandıktan sonra

Gözcü: Marifete der kadınlar ayakta erkekler iki diz üzeri dar olurlar.

Zakir: Bir duaz imamla başlar. On iki imamı zikreder sonra Dede şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah ibadetler dualar kabul ola ismi okunan on iki imamın himmeti yardımı cümlemize dokuna naz-ı niyazımızı Allah kabul ede gerçeğe Hüü...”

Zakir Miraçlama çalmaya başlar:

Miraçlama

Habibullaha salâvat
Kün dedi, karar eyledi
Yerin göğün Arşullahı
Çar anasırdan yarattı
Âdemi Safiyullahı

Evvel Âdem halikı bildi
Melekler secdeye indi
İblis melun lâ dedi
Takındı lanetullahı

Âdemden zürriyet geldi
Hak emretti dört guruh oldu
Dördüne dört kitap verdi
Zikrettiler ol Allah'ı

Bir meniden izhar oldu
Âdemden nur Şite indi
Ehli dinle hak bildi
Ol Şit Nebiyullahı

Açıldı Haşim ırkı
Mustafa Murtaza narkı
Yüz on dört bin nebi geldi
İbrahim Halilullahı

Halil'in evladı olup
Abdülmuhtalip Ebu Talip
Ol zaman nur iki olup
İnanlar bildi vallahi

Abdullah'tan nebi zuhur
Bu cihana geldi fahir
Ebu Talip'ten etti zuhur
Aliyen veliyullahı

Bu cihanın güneşi Ahmet
Vahiy geldi âlemi işşat
Münkirler bilmedi fakat
Çü'n ol sırrı sırrullahı

Hak emretti Cebrail'e
Habibim miraca gele
Önünde delili bile
Cebrail eminullahı

Dostun selamını alıp
Gönüllerin yarı kılıp
Cebrail rehberi olup
Arz eyledi ol Allah'ı

Sidretül muntaha varıp
Orada Cebrail durup
Burdan öte sana deyip
Sen göresin ol Allah'ı

Nailinin çıkarmak ister
Hafiften nida ya dost der
Nailinin habibullahın

Arşı muazzama girdi
Orda çok haller gördü
Orada bir nişan verdi
Hatemin nebiyullahı

Yetmiş iki perde geçti
Hak emreyledi ve açtı
Birinci perdeye ulaştı
Göründü hikmetullahı

Uçmak nimetleri geldi
Destur ver habibim dedi
Utanırım ya Rabbi dedi
Uzatmazsan yedullahı

Cenabı hak el uzattı
Nuru âlemi bezetti
İki cihanın Fährı gözettı
Göründü hatemi vallahi

Kudret lokmasını verdi
Süt, elma, baldan aldı
Cümle nasibini aldı
Yediler nimetullahı

Birinci perdeye girdi
Habib maksuduna erdi
Doksan bin kelam sordu
Danıştı kelimullahı

Otuz bini şeriattan
Otuz bini tarikattan
Otuz bini hakikatten
Bilenler bildi billahi

Bilenleri bilir bilen
Hakikate âşık olan
Gördü ki bir civan oğlan
Habib bildi şirullahı

Kudret hazinesin alıp
Özüne ikişer kılıp
Engürü hediye kılım
Selman tuttu keşkürullahı

Kırkların yolun göz edip
Varıp kırkları şaz edip
Oturuben niyaz edip
Secde kıldılar Allah'ı

Semaha çıkanlar meydana gelir. Dört köşeye ve ön ortada, her köşede ve ön ortada ellerini göğsüne koyarak dönerler 3 tur dönünce dara dururlar Zakir duaz imam söyler Semahcılar secdeye iner ve ayaküzeri dara durur. Dede, Dua eder. Zakir, Ağır lama çalar söyler. Ağır lama bitince hızlanma ve 3 tur hızlı dönülür yine dara durulur. Dede dua eder. Zakir tekrar üçüncü defa başlar. Semaha burda başlarlar.

Miraçlama Devamı

(Bu dörtlükte semaha hızlı dönülür.)

“Selman anda bir üzüm verdi
Yar yâri ol demde bildi
Cümlesi pervaza döndü
Tuttular Aşkullahı

Kırklar meydan olup
Esrarı hak galip olup
Fahri âlem evine gelip
Verdi şaha emrullahı

(Bu kısımda Dar’a durma duaz imamı okunur)

Ali anda niyaz eyler
Fatima temenna söyler
Doksan bin kelamı söyler
Danıştı kelimullahı

Car âlemin Fahri gelip
Bu ilmi Ali’ye verip
Ahir sahibi var deyip
Bektaş kardeş Allah’ı

Şah Hasan, Hüseyin gelip
İmam Zeynel parelenip
İmam Bakır şehit olup
Rızaya bağlandı billahi

İmam Cafer din rehberi
Musa-i Kazım serveri
Olahım Rızaya çakeri
Verelim canı billahi

Şah taki naki şah askeri
Onlar birbirinin yâri
Mehdi müminler serveri
Yete gele zamanullahı

Kutb’ül âleme hünkâr gelip
Emanet sahibin bulup

Cümle erler nasip olup
Rızaya bağlandı billahi

Bendesin alıp araya
Varınca babı saraya
Bu hasreti bi çareyi
Şefa'at eder inşallah

Dede: dua eder. Zakir: ağırlama söyler:

Gelin canlar gelin birlik olalım
Semah dönek on iki imam aşkına
Birlikte duralım Ali darına
Semah dönek on iki imam aşkına

Erenler bir olup kuralım cemi
Atalım gönülden kibiri kini
Ekelim âleme sevgi tohumu
Semah dönek on iki imam aşkına”

Hızlanma

Uyansın kandiller çerağlar yansın
Rızalık toplansın lokmalar yensin
Kalksın cümle canlar semaha dönsün
Semah dönek on iki imam aşkına

Çilekeş Salih'im canların canı
Erenler yolunda harç edek canı
Daima yürüye Ali erkânı
Semah dönek on iki imam aşkına
Zakir doğaz ima okur dede dua eder

İkinci Ağırlama başlar

Allah Allah dedik girdik semaha
Dönelim gaziler Ali aşkına
Canı başı on iki imam yoluna
Verelim gaziler Ali aşkına

Budala serseri deli hak için
Kırlarda içilen dolu hak için
Hünkâr hacı Bektaş Veli hak için
Dönelim gaziler Ali aşkına

Yanar çilekeşim aşkın narı
Ali'nin sevdası düştü serim
Gelin canlar on iki imadan
Duralım gaziler Ali aşkına

Hızlanma ve dara duaya

Evren döne yıldız döner ay döne
Aşkın dolusunu içenler kanar
Cümle canlar canlar çıkmış sema
On iki imam şahı merdan aşkına

Hak aşkına kabul ola sema
Yalvaralım bağışlana günah
Mevce gelir coşar akar ırmağa
On iki imam şahı merdan aşkına

Biçare çilekeş hakka niyazım
Meded murvet yali bağışla bizi
Sema dönenler erenler gazi
On iki imam şahı merdan aşkına

Semah biter dede semah dönen canlara dua eder. Canlar marifet darındadır. Bacılar ayakta erkekler iki diz üzere durur. Meydancı bacı önce çerağı getirir. Dede dua eder sonra su ile duaya durur. Dede dua eder sonra ibrik ile duasını alır. Sonra zakir ile duasın alır. Daha sonra gözcü ile duasın alır. Sonra gözcü cem birliğini eder. Dede cem birleme münacat duası eder. Gözcü ve semah dönen canlar birlikte seccadeyi baş hizana ve dede duasını okur. Cem erenleri dardadır, dede oturmaları için destur duası verir. Canlar yere otur ve sukut eder. Cem erkânı bitmiştir. Sıra lokmaya gelmiştir.

Bakara suresi 58. Ayet okunur: “Ve-iz kulne-dhulû hâzihi-lkaryete fekulû minhâ hayşu şî/tum rağaden vedhulu-lbâbe succeden vekûlû hittatun nağfir lekum hatâyâkumvesenezîdu-lmuhsinîn”

Meali

“Bir vakit şu şehre girin, nimetlerinden, nerede dilerseniz orada bol bol yiyin, kapısından secde ederek girin, burası yurttur deyin, yargılanma dileyin de suçlarınızı örtelim; iyilikte bulunanların sevabını daha da arttıracamız demiştik.”

Ceme gelenler gelirken lokması ile gelir. Lokma kömbe, kek, katmer, yoğurt veya meyve suyu gibi şeylerdir. Lokmacı lokmayı hazırlar ve sofraya duaya durur.

Dede şöyle dua eder:

“Bismişah Allah Allah

Lokmalarınız kabul ola dileğiniz, muradınız yerine gele kazancınıza Allah Halil İbrahim bereketi vere hazırlanıp pişiren elleriniz dert görmeye Allah lokmalarınızı kabul eyleye”

Yenildikten sonra:

“Lâ feta illa ali la seyfe illa Zülfikar Allah Allah Elhamdülillah nimeti celil bereketi halilullah lokma zat ola münkir mat ola yiyene helal yedirene delil ola Muhammed Ali dergâhına kabul eyleye gerçeğe Hüü...”

Lokmalar yeni toplandıktan sonra ortalık temizlenir. Dede gitmek için dua eder bu duaya destur duası denir:

“Ya Allah ya Muhammet ya Ali senden medet ya hünkârı evliya ya ceddiniz seyit şah Mahmut veli bu mümin canlar size emanet. Bismişah Allah Allah istekler kabul muratlar hâsıl ola gelmiş gitmiş öz gönül katmış ola Muhammet hali dilde dileğini gönülde muradınız vere. Oturana durana kovsuz gıybetiz evine varana haktan Rahmetiyle yarlığa nuru nebi keremi Ali pirimiz hünkâr Hacı Bektaş Veli katarından ayırmaya gerçeğe hüü...”

Kırklar cemi burada son bulur.

5.2.1.3. Cem’de edilen dualar

5.2.1.3.1. Akşam duası

Bismişah Allah Allah akşamlar hayır ola şerler def ola münkir münafık mat ola ibadetlerimiz kabul muradımız hâsıl ola. Hak Teâlâ cümlemizin dileğini muradını vere hak Teâlâ cümlemizi kazadan beladan saklaya birliğimizi dirliğimizi bozmaya hak Muhammet Ali katarı didarından ayırmaya. On iki imam, On dört Masum-u paklar yârimiz yardımcımız ola. Yüce Rabbim devletimizi cumhuriyetimizi düşman şerrinden koruya. Nuru nebi Keremi Ali pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli katarı didarından ayırmaya gerçeğe Hüü...

5.2.1.3.2. Sofra duası

Bismişah Allah Allah Allah ulu soframız dolu ola yiyenler şifa bula dertlere deva ola Hak Teâlâ çoğunu vere dergâhına kabul eyleye gerçeğe hü.

Yedikten sonra sofraya

Bismişah Allah Allah Elhamdülillah nimeti celil bereketi halilullah şefa kıl ya Resüllullah lokmanız kabul haneniz şen ola yedirenler didar göre didardan ayrılmaya rızalık dergâhına yazıla gerçeğe hü...

5.2.1.3.3. İbrikçiye dua

Bismişah Allah Allah Hizmetiniz kabul ola muradınız yerini bula Selman-ı piri pak yardımcısı ve şefaathçi ola hizmetinle hakka ulaşasın gerçeğe hüü...

5.2.1.3.4. Süpürgeciye dua

Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul muradın hâsıl ola meydanın pak yüzün ak ola seydi Ferraş-ı pir yardımcın ve şefaathçin ola hizmetinle hakka yetesin gerçeğe hüü...

5.2.1.3.5. Meydancıya dua

Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul muradın hâsıl ola Cebrail'in, Mikail'in, İsrail'in, Azrail'in tuttuğu hazreti pirin ibadet ettiği yeşil seccade ola. Secdeye enen başlar ağrı görmeye Hazreti Pir yardımcın ola. Gerçeğe hüü...

5.2.1.3.6. Gözcüye dua

Allah Allah Muhammet Ali hizmetini kabul eyleye sen cemimizi gözlersin hak Muhammet Ali'de seni gözleye Pir'in gözcü Karaca Ahmet şefaathçin ve yardımcın ola gerçeğe hüü...

5.2.1.3.7. Kapıcıya dua

Bismişah Allah Allah Beklersiniz cemimizi Hak Teâlâ korusun sizi yardımcı kılsın İmam Hasan pirinizi hizmetiniz kabul muradınız hâsıl ola gerçeğe Hüü..

5.2.1.3.8. Çerağcıya dua

Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul muradın hâsıl ola meydanımız nur gönüllerimiz huzur bula pirin cabiri Ensar şefaathçin yardımcın ola gerçeğe Hüü..

5.2.1.3.9. Zakir'e dua

Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul nefesin gür yardımcın Hazreti Pir ola. Pirin Abdül Samet nefesini İmam Cafer ilmini artırsın gerçeğe Hüü...

5.2.1.3.10. Sakacıya dua

Bismişah Allah Allah Hizmetin kabul ola muradın yerini bula sen bizleri su verdin kevserin sahibi şah-ı Merdan Ali Hazretleri Hüseyn senden razı ola gerçeğe Hüü...

5.2.1.3.11. Semahcı (semazene) dua

Bismişah Allah Allah Semahlar saf ola. Günahlarınız af ola. Semahınız kırklar semahı ola. Pervaz eden kollarınız yarulmasın. Gerçeğe hüü..

5.2.1.3.12. Kurban tığlayan’a dua

Bismişah Allah Allah hizmetin kabul olsun. Muhammet Ali emeğini zai vermesin. Emir ümmiye şefaatchin olsun. Gerçeğe Hüü...

5.2.1.3.13. Kurbancıya yapılan dua

Bismişah Allah AllahYaptığın hizmet hak kattın da kabul ola. Ellerin dert ağrı acı görmeye çomardı kasap şefaate. Hizmetin hakka yetesin gerçeğe Hüü...

5.2.1.3.14. Darda duranlara dua (kamet)

Bismişah Allah Allah Darınız divanınız kabul ola. Hak Muhammet Ali muradınız vere darı Mansur-u Pir Hazreti Fatima şefaatchiniz ve yardımcını ola.

5.2.1.3.15. Tecella duası (ruki)

Bismişah Allah Allah Naz niyaz tecellanız temennanız kabul ola. Hak Teâlâ dileğini muradınız vere tecellaya inen başlar. Ağrı görmeye gerçeğe Hüü...

5.2.2. Musahip Cemi

Musahip Cemi, alevi inanç sistemi açısından zahirden bâtına, şeriattan tarikata geçiş olarak kabul edilmektedir. Musahiplik dönüşü olmayan bir yoldur. Musahip olabilmek için belirli bir süreç ve kurallar vardır. Musahip olabilmek için evli olmak şarttır. Musahiplik iki ailenin birlikteliği ile hem aile birliğinin devamlılığını sağlamakta hem de musahip olan

talipler inançsal ve toplumsal bir otokontrolün parçası olmaktadır. Musahip cemleri geleneğin devamının en önemli göstergesidir. Musahip olmak, inanç halkasına dahil olmaktır(Ersal,2016:380,381).

Salih Dede musahiplik kurumunu şu şekilde anlatmaktadır:

“Alevi Bektaşilikte musahip olmak insanın aşama yücelip insanlığın en yüce seviyesine ulaşmasıdır. Dört kapı kırk makamın dördüncü kapısı ola hakikat kapısıdır. Dünyadan el çekip hakka ulaşma ve hak ile olma kapısıdır. Ölmeden evvel ölüp, nefsini ıslah etme kapısıdır. Kendi sıfatında yok olup tanrı sıfatında var olma kapısıdır. Alevi Bektaşilikte musahip olma. Bir tür yardımlaşma ve dayanışma kuralıdır. Musahip olacak iki can önce bir birlerini canı gönülden sevip samimiyette birbirlerinden razı olmalıdır. Eşlerinin de razılığını alıp onlarda birbirlerini sevip biri birinden razı olması gerekir. Sevginin olmadığı yerde mutluluk beraberlik olmaz. Dünya varlığı olan her türlü eşyayı mal, para gibi şeyler aralarında hangisine lazımsa sorunsuzca paylaşırlar. İki aile münasip olma kararı alınca pirin (dedenin) huzuruna gelip ikrar verip dua alırlar. Birkaç sene sonunda Daha sonra kurban kesip musahiplik cemi görgüsü yapmaya karar verirler. Kendilerine birer aşna bulup aşna şahittir. Onlara yardımcıdır. Aşna musahipte ayarlanınca hazırlık görülüp dedelerini getirirler ve sonra önce hısım akraba sonra bütün komşulara haber gönderip çağırılır. Çağrılanlar gelip toplandıktan sonra musahip olacak canlar birer gelenlere hoş geldin der görüşür. Ve bur da hizmetlere başlanır.”

5.2.2.1. Musahip cem'inin ilk faslı

Musahip cemi Keçeci Baba Ocağında On iki hizmet üzere yürütülür. Önce abdest için el suyu gelir ve el suyu bitince sonra carı (süpürge) çalınır. Dede bunların hizmet dualarını yapar. Dualar Kırklar Cemini anlattığımız bölümde ki şekliyle yapılır. Sonra seccade serilir; Dede gelip orda toplanan canlara razılık sorar her can birbirinden razılık alır görüşür.

Dede tekrar şu telkinde bulunur:

“Canlar, bu size komşu olan yol kardeşleriniz pir huzurunda Muhammet Ali yolunda ikrar vermiş musahip kurbanı kesip musahip olmaya karar vermişler. Sizler bunların musahip olmasını münasip görüyor musunuz diye sorar”

“Canlar, eyvallah musahip olmaları hayırlıdır.” der. İçlerinde biri davacı çıkarsa Musahip olacak canlar onları razı eder ve sorun halledilir.

Dede kalkın duanızı alın der ve dualarını eder.

Musahip kurbanı erkek koç olmalıdır. Boynuzlarına elma takılır ve musahipler eşleriyle koçları meydana getirir. Erkek eşler kurbanların sol yanına geçer. Bacılar

kurbanların uyluk tarafında sağ ayak sol ayağın başparmağı üzerinde. Erkek musahipler sağ ön ayağını kurbanın yüz seviyesine kaldırır. Kendileri tam rükû dal şeklinde eğilirler.

Dede şu gülbengi okur:

“Bismillahirrahmanirrahim
Esirgeyen bağışlayan Allah’ın adı ile
Lâfete illa Ali illa seyfe zilfükâr
Kurbanı kurban kurbanı halil fermanı celil peyiği Cebrail canı İsmail tığı Zülfikar
tekbiri bismillah azametike.
Allahu ekber Allahu ekber, La ilahe illallah. Allahu ekber Allahu ekber velillahil
hamd.
Tekbir bu şekilde tüm canlar tarafından üç defa tekrarlanır.”

Sonra Dede:

“Eselamünaleyke ya Habib Allah
Es selamın aleyke ya Resül Allah
Es selamın aleyke ya Ali yün veliyullah
Es selamın aleyke ya Fatima binti Resulullah
Ber cemali Muhammet pir kemali Şah Hasan, Şah Hüseyin ne Muhammed’e
salâvat.”

Seletü selamdan sonra Dede şu duayı okur:

“Bismişah Allah Allah Kurbanlar kabul ola, muradınız hâsıl ola, dünyada kurban
ahirette Burak ola, hak Teâlâ İsmail’e inene kurbanın def derince kayıt ede. Tüyünün
sayısı kadar günahınızı bağışlaya, gerçeğe Hüü...”

Sonra; Zakir kurban üzerine bir duaz imam okur. Dede, zakir’e dua eder. Kurbanlar hazırlanıp pişinceye kadar canlar cem hizmetine başlar. Kurbanları kesip, yüzüp, pişirenler daha önce musahip olmuş ve Musahip kurbanını kesmiş kişiler olmalıdır. Kurban sade tırnakları alınır. Kafası yüzülür, boğazı koparılmaz. Kalbi ve ciğerleri iskeletin içinde kalır. Diğer organları çıkarılır ve öylece hazırlanır. Kalbini ve boynundaki elma dörde bölünür ve musahiple onu ölünceye dek birliklerin bozulmaması niyeti ile meydana dördü pay eder, yerler. Kurban hazır oluncaya kadar ceme başlarlar.

Kurbanın dolaştığı meydana carı (süpürge) çalınır ve dede duasını yapar. Çerağcı çerağı getirir. İki diz üzeri oturur Besmele ile nur suresini okur. 35. ve 36. Sesi güzelse Arapça kıraat ile okur. Yoksa Türkçe mealini okur:

“Bismillahirrahmanirraim
Selamullah Alanuru Muhammet Mustafa
Selamullah Alanuru Ayül Murtaza
Selamullah Alanuru Haticei Kübra Fatimay Zehra
Selamullah Alanuru veliyeddini Bini feyzullahı katbir evliya.”

Bunları okuyarak çerağ yakılır. Ve çerağ duaz imamını okur. Duaz imamdan sonra şu gül bengi okur:

“Allah Allah Rüşan oldu, ereğı kanuni evliya ehli fahr oldu delili nuru Mustafa verelim candan salâvat en deruni bir ya Ahmet’i Mürsel Muhammet Mustafa Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli kutbül evliya Ber Cemali Muhammet Pir Kemali Aliyi Şah Hasan, Şah Hüseyin’i bilenlere salavat.”

Salâvattan sonra, musahip canlar bellerine kemer bağlanıp hazırlanırlar. Önlerine bu erkânı bilen bir rehber geçer ve kapıdan rehber önlerinde girerler. Rehber Hüü pirim deyip kıyamı gösterir, dar olurlar.

Dede:

“Nereden gelirsiniz nereye gidiyorsunuz?” diye sorar.

Rehber cevap verir:

“Şeriat kapısından geliriz tarikat kapısına girmek ve yola talip olmak için pir önünde ikrar vermeye geldik” der.

Dede:

“Gidin tarikat erkânını öğrenip gelin.” der. Eşiğı kadar geri giderler ve tekrara gelirler. Rehber yine “Hüü... Pirim” der, yine cem erenlerini selamlar ve kıyam gösterir.

Dede:

Yine sorar:“Nerden geldiniz, nereye gidersiniz?”

“Tarikatı öğrendik, marifet erkânında ilim öğrenmek için pirden himmeti niyaz isteriz” der.

Dede:

“Gidin marifet erkânını da öğrenin”, der geri gönderir.

Musahip canlar tekrar geri eşiğı kadar gider. Rehber önlerinde yine geri gelirler.

Dede: Yine sorar: “Nerden gelirsiniz nereye gidersiniz?”

Rehber:

Önlerinde şu cevabı verir:

“Bu canlar, önce şeriat sonra tarikat daha sonra marifet erkânını öğrenip şimdi cümle varından geçip hakikat erkânında piri huzurunda ikrar verip bu yolda musahip

kardeşi yol ve ahiret yoldaşı olmak kavli ile siz cem erenleri ve pirden himmeti niyaz dilerler.”

Dede:

“Ey talipler bu bir uzun yoldur gidilmez, çelikten yaydır çekilmez, ateşten gmlektir giyilmez, demirden leblebidir yenilmez bu yola gelme gelme gelme! Dönme dönme dönme! l ikrar verme l ikrardan dönme bu yolda gelenin malı gider dnenin canı gider.”

Dede bu telkini verir musahip canlar eyvallah der ve rehber şu gülbengi okur:

“Bismişah Allah: Canı dilden bel bağladık evliya erkânına hamdülillah yine pirimizin divanına canımızı kurban malımızı tercüman verdik. Bu yolun erkânına Allah eyvallah pirim.”

Dede:

“Ey talipler geldiğiniz Ali yolu durduğunuz Mansur Darı gördüğünüz hakkın didarı Mustafa’yı ve Murtaza’yı seven canlar aşk ola der ve musahip canlar iki diz üzeri secdeden başlarını kaldırmazlar.”

Dede:

“Ey talipler eliniz yerde yüzünüz yerde hak Muhammed Ali yolunda ne gördünüz ne işittiniz.”

Musahip canlar, talipler şu cevabı verir:

“Hakkı gördük hakkı işittik derler.”

Dede: “Allah” der.

Can musahipler “eyvallah” der.

Dede:

“Eyvallah manası ikrar edip iman vermektir. İkrarınız imanınıza yoldaş olsun çene talip dil mürşit dar gelin doğruyu söyleyin.”

Secdeden başlarını kaldırırlar ve ikiz diz üzerine dururlar.

Dede sorar. Musahip canlar “eyvallah” demekle yetinir.

Dede:

“Ey talipler hak Muhammed Ali yolunda ikrar verdiniz musahip oldunuz meydana geçtiniz. şimdi soracağım soruya doğru cevap vermelisiniz;

Burası ateş meydanıdır eğri yalan buraya sığmaz. Bu yolda şeriat, tarikat, marifet ve sırrı hakikat, Dört kapı, kırk makam,  farz, yedi sünnet hak mı? On iki gün

muharrem hak mı? Üç gün Âdemata yedi gün Hızır orucu hak mı? Kırk sekiz Perşembe oruç hak mı? Ana, baba, komşu hakkı hak mı?”

Talipler her soruya “eyvallah” dedikten sonra dede şu telkini verir.

“Allah eyvallah kapısında döktüğün var ise doldur, yıktığın var ise kaldır, ağlattığın var ise güldür. Doğru gez dost gönlünü incitme. Elinle koymadığını alma. Gözünle görmediğini gördüm deme. Gıybet etme ve gıybet dinleme, yalan söyleme, zinaya yaklaşma. Eline, beline, diline sahip ol!

Mürşidine teslimi rıza ol! Kimseye buğz etme, gazez gitme, incinirsen de incitme insan haklarına saygılı ol!

Komşunun sınırlarını bozma ekinini güdüp ona zarar verme. Aşına işine sahip ol! Ehlini başı açık, çıplak ayakla gezdirme! Söylediğin meydanın söylemediğin senindir. Sır saklayanındır.

Mürşidinin pirinin nasihatinden çıkma sabah akşam Allah’ın zikrini on iki imamın tevhidini dilinden eksik etme. Her saat La ilahe illallah Muhammed Resulullah kelimesini tevhit et.

Dede: Ey talipler size vermiş olduğum bu telkini tadarsanız hak Teâlâ yardımcınız ola. Şimdi sizden son ikrar isterim.

Erenler meydanında pir huzurunda Allah Muhammed Ali on iki imam ve ehli beyte iman ve ikrar ettin mi?

Kazaya razı olup kadere bağlandın mı? Nacilerin pişuvası imamı Caferi Sadık’ın içtihadı üzere hak dediğimize hak batıl dediğimize batıl dedin mi? Muhammed ve Ali’nin sevdiğini sevip tevella sevmediğini sevmeyip teberra ettin mi?

Sureti haktan görünüp dünya menfaati ile gözünü kamaştıracak olan münafıkların sözüne kanıp on iki imamın ve ehli beytin yolundan uzaklaşırsanız mahşer günü Cenab-ı Hakk’ın huzurunda iki cihanda yüzünüz kara olsun mu?

Talipler musahip olan canlar bu sorulara eyvallah diye cevap verir ve seccadeye niyaz(secde) ederler. Bu bir ikrar ve yemin etme şeklidir.”

Dede şu şekilde dua eder:

“Bismişah Allah Allah Allah, Muhammed, Ali, pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli ikrarınızda kaim eyleye kıyamete kadar birliğinizi dirliğinizi bozmaya. On iki imamın ve on dört masum pakların katarı didarından ayırmayı yüreğinizden Allah, Muhammed, Ali ve ehli beytin sevgisini eksik etmeye geççe Hüü...”

Böylece Musahipliğin birinci fasıllı bitmiştir. Canlar meydandan çıkarılırlar.

5.2.2.2. Musahipliğin ikinci faslı

Bundan sonra zâkirler üç duaz imam söyler. Dede dua eder. Kurban pişinceye kadar zakir üç deyiş söyler. Dede musahiplik hakkında orda cem erenlerine musahipliğin kimden kaldığını musahibe nasıl davranacağını anlatır. Zakir kırklar cemindeki gibi miraclama çalar. Musahipler dördü birden semaha hazırlanır. Musahip canların her ikisinde ocak dedesi oradadır. Miraçlamaya başlayınca dedenin biri musahip canların dördünü ve iki aşna musahibi alır. Yan odaya geçer diğer cemde kalan dede cemi yönetir. Dedenin biriside musahip canlar karşılıklı diz üzeri otururlar ve bacılar ve kardeşler sağ elin başparmağını dördü birbirine rabderler.(başlarını birleştirirler) İki aşna musahip kullanılmamış temiz bir çarşafı ayakta durarak dört musahip üzerine yüksekte gölgelik şeklinde gergin olarak tutarlar. Dört musahip altlarında seccade seccadenin üzerinde temiz kullanılmamış çarşaf vardır. Bu musahip canların pir huzurunda nefsinin arıtmış ölmeden önce ölmüş “mute kable ente muti” sıfatına bürünmüş hak ile hak olup bir can, bir ten, bir sıfat olmuş. O çarşaflar onların musahip canların kefenini temsil eder ve o çarşaflar saklanır.

Aşna musahipler çarşafı ayakta durarak yüksekte gölgelik şeklinde gergin olarak tutarlar

Dede şu ayeti ve duayı okur:

“Bismillahirrahmanirrahim
Lâ feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar ya Allah ya Muhammed ya Ali der.

Bismillahirrahmanirrahim
Allahümme salli Rabbenâ etmünn inneke entesseminun âlim vetüb aleyne inneke entettevvabür Rahim.
Allahümme salli ve sellim âlâ seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana âlâ nuru hüda.
Allahümme salli ve sellim âlâ âlâ seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana âlâ nuru Muhammed Mustafa.
Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana ala nuru şahı merdan Alliyyel Murtaza.
Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana Hatice'tül Kübra ve Fatıma ve Fatimatüz Zehra.
Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana imam Hasan Hulki rıza
Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana ya şah Hüseyini kerbela.
Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana imam Zeynel, imam Bakir, imam Cafer, Musai Kazım Rıza

Allahümme salli ve sellim ala seyyidina ve sadana ve mürşidine ve Mevlana imam
Taki Aliyyül Naki, Hasan Ali askeri Mehdi-i sahipül liva
Ber cemali Muhammed pir kemali Hasan ve Hüseyin Ali bilen dara salâvat.”

Burada Muhammed ve ehli beytine salâvat verilir. Dede tekrar dua eder. Aşnalar
çarşafı kaldırır. Kurban pişmiş hazırdır. Kurbanın kalbi ve boynuzunda olan elma dörde
bölünür ve dört eşli musahibe yedirilir. Böbreği aşna musahibe yedilir.

Hizmetçiler süt ve bal getirir. Musahiplere verilir, onla bacı bacı ile kardeş kardeş ile
devşirir. Dede destur duası eder ve içmelerine izin verilir, içerler.

Dede şöyle dua okur:

“Bismişah Allah Allah!krarınız kaim birliğiniz beraberliğiniz daim ola. Allah
ömürlerinizi uzun eyleye nasibinizi, kismetinizi bol eyleye. Birliğiniz, beraberliğiniz
ömür boyu bitmeye. Sevgi ve muhabbetiniz Muhammed Mustafa ve Ali’yül
Murtaza’nın ki devam etsin. Aileniz, çocuğunuz çocuğunuz kazadan, beladan,
şeytanların şer’inden, fesatların fesadından, düşmanın şer’inden Allah cümlelerinizi
koruya, gerçeğe Hüü...”

Şimdi dört musahip kırklara girip semah dönerler.

Zakir Miraçlama da:

“Selman kırklara üzüm verdi.
Yar yarı orda dost bildi
Cülesi semaha girdi
Tuttular Aşkkullahı”

Kırklar semahı ile Musahiplikerkânı bitmiş olur.

5.2.3. Görgü Cem’i

Alevi Bektaşilik de yılda bir sefer birlik yani görgü cemi yapılır. Şahıs olarak iki
musahip bir araya gelerek dedelerini çağırıp görgü cemi yaparlar. Önce köye peyik
çıkartılır. Peyik, köyün her hanesini gezer, haber verir. Akşam bir tamam köyün hepsi gelir.
Halk toplanır. Dede, hizmet sahipleri hizmetine başlasın der. Önce gözcü gelir, duasını alır.
Arkadan bekçiler gelir. Dede dualarını yapar sıra ibriktar gelir, bir bacı havlu elinde
ibrikçinin yanında durur ve ibriktar ellerine abdest suyu döker. Bacı havlu ile ellerini siler.
Meydancı seccadeyi serer. Dede önce halka razılık sorar. Halktan razılık aldıktan sonra
dede akşam duası yapar, münacat bittikten sonra dede, görgüye gelecek canları meydana
çağırır. Dede değerli canlar bu kardeşiniz meydana geldi. Koç, kuzu kurbanları ile
Muhammed Ali yolunda kırklar meydanında siz cem erenlerinin karşısında pir huzurunda

döktüğümüz varsa dolduracağız, yıktığımız varsa yapacağız, ağlattığımız varsa güldüreceğiz. Hakkı olan varsa istesin vereceğiz, deyip meydana gelirler. Siz canlardan herhangi birinizin alacağı vereceği varsa hakkını talep etsin der. Eğer bu canlardan herhangi bir davası, alacağı olan varsa meydana gelir, diz çöker ve sorununu dile getirir. Halk mahkemesi kurulur, orda kimse yalan söyleyemez o meydanda yemin edemez. Hakkı varsa alır hakkına razı olur. Dava hallolur. Eğer razılaşılmaz ise haksız olan cem 'den çıkarılır. Görülecek canlar haksızsa ya o kişiyi razı eder yoksa görülemez. Dede kurbanlarını kestirmez. Dava güzel bir şekilde hallolursa kurbanlar meydana gelir. Musahip canlar kurbanın sol yanına ayağını birleyip durur. Kurbanın sağ ayağını kurbanın kendi yüz hizasına kaldırır.

Dede kurbanı şu şekilde tekbirler:

“Lâ fete illa Ali illa seyfe illa zilfûkar. Bismillahirrahmanirrahim. Kurbanı Halil fermanı Celil canı İsmail peyiği Cebrail tığı Zülfikar tekbiri bismillah. Allahu ekber Allahu ekber La ilahe illallah Allahu ekber Allahu ekber Velillahilhamd”

Bu tekbir üç defa halkla beraber tekrarlanır okunur. Sonra Dede:

“Esselamu Aleyke ya Habib Allah Esselamu Aleyke ya resûlallah Esselamu Aleyke ye seyidel evveli velahirin. Ber Cemali Muhammed, pir Kemali, Şah Hasan, Şah Hüseyin, Ali'yi bilenlere salâvat.”

Dede, salavatı bitirir ve zâkir kurban üzerine bir duaz imam okur. Dede şu duayı eder:

“Bismişah Allah Allah Kurbanlarınız kabul ola haneniz şen ola dileğiniz muradınız yerini bula kurbanınızı hak Teâlâ İsmail' e eren koç kurbanın defterine yaza, gerçeğe Hüü...”

Görgü için meydana gelen canların önüne rehber geçer ve Hüü erenler deyip sağ elleri göğüs üzerine sol elleri yana salık iki ayaklarını birleyip dara dururlar.

Rehber Araf suresi 23. ayeti okur.

“Bismillahirrahmanirrahim

Kâlâ rabbenâ zalemnâ enfusenâ ve in lem tagfirlenâ ve terhamnâ le nekûnenne minel hâsirîn(hâsirîne).”

Rehber:

“Canı dilden bel bağladık evliya erkânına hamdülillah. Durduk yine pirimizin divanına canımız kurban mallımız tercüman verdik bu yola erkânına Ber Cemali Muhammed, pir kemali Hasan ve Hüseyin, Ali'yi bilenlere salâvat.”

Dede:

“Gördüğünüz hakkın didarı
Geldiğiniz Ali yolu
Durduğunuz mansur darı
Mustafa’yı ve Murtaza’yı seven canlar aşk ola
Talipler iki diz üzere secdeye kapanır yüzünü yerden kaldırmaz secdede kalır.”

Dede sorar:

“Eliniz yerde yüzünüz yerde hak Muhammed Ali meydanında ne gördüğünüz ne eşittiniz.”

Talipler cevap verir:

“Hak gördük, hak eşittik. Piri gördük meydana geçtik”, derler.

Dede: “Allah Allah” der.

Talipler: “Eyvallah” der.

Dede: “Eyvallah manası ikrar imamdır. İkrarınız imanınız size yoldaş olsun” der.

Dede: “Ceme talip mürşit dar gelin doğru söyleyin” der. Talipler secdeden kalkar, iki diz üzeri oturur.

Dede şu telkine başlar ve sorar:

Ey talipler! Evvel kapı şeriat, 2. Kapı tarikat, 3. Kapı marifet, 4. Kapı Sır-ı hakikat

Dört kapı üç sünnet yedi farz bunları öğrenmek size farz ana, ata hakkı, komşu, akraba hakkı musahip aşna hakkı size hak mı hak 48 Perşembe 12 gün muharrem hak.

Dedenin bu sorularına talipler, Eyvallah diye cevap vermiş, olurlar. Dedenin buyruğunu kabullenmiş olurlar.

Dede:

“Ey talipler eyvallah kapısında döktüğünün var ise doldur, ağlattın varsa kaldır, yıktığın var ise kaldır, doğru gez dost gönlünü incitme. Eline, beline, diline sahip ol. Elinle koymadığını alma. Gözünle görmediğine inanma. Nefsine sahip ol zinadan uzak dur. Yalan söyleme, yalan gıybet eyleme. Kimseye zulüm etme. Alçak gönüllü ol, sana ağır gelenisen başkasına yapma. İncinirsen de incitme, kimseye kin tutma. Mürşit’ine teslim rızalı ol. Gelme gelme! Dönmedönme! Gelenin malı gider, dönenincanı. Öl ikrarverme, öl ikrarından dönme dönersen hak talanın huzurunda yüzü kara olur. Ey talipler sabah, akşam hakkın zikrini dilinden düşürme şirkten uzak ol, şirk ile ibadet riya ile itaat kabul olmaz. Söylediğin meydanın, söylemediğin senin sır saklı yanındır. Ey talipler, size bu anlattığım nasihati tutarsanız insanlığın yüce mertebesinde, insan gibi huzurlu yaşarsınız. Ey talipler;

Erenler meydanında pir divanında hak Muhammed Ali yolunda pire teslimi rıza oldun mu?

Allah Muhammed Ali Ehl-i Beyt ve on iki imama ikrar verip iman ettin mi?

Kazaya razı olup kadere bağlandın mı?

Nacilerin pişuvası imam Caferi Sadık hazretinin erkânı be içtihadı üzere hak dediğimiz hak batıl dediğimizi batıl bil din mi?

Muhammed Ali ve ehli beytinin sevdiğini sevip tevellâ sevmediğini sevmeyip teberra etti mi?

Ey talipler, sureti haktan görünüp dün menfaatiyle gözünüzü kamaştırarak olan münafıkların sözüne aldanıp, bu yoldan dönüp uzaklaştı mı?”

Talipler Eyvallah deyip secdeye eğilir yemin etmiş olurlar.

Dede kalkın duanızı alın der.

“Bismillah ya şah Lâ fetâ illa Ali illa seyfe illa zülfikâr. Allah Allah Allah Muhammed Ali pir Hacı Bektaş-ı Veli ikrarınız da sabit ve kadim eyleye, çektiğiniz emeği nazı, niyazınızı Hak Teâladergâh izzetine yaza yol şaşkınlığı, fikir bozgunluğu vermeye, şeytanın şer’inden, düşmanın şer’inden koruya, saklaya, bekleye. Pir, rehber, komşu yüzünden düşürmeye Muhammed Mustafa’nın şefaatine Ali Murtaza’nın himmetine nail eyleye. On iki imamlar, On dört Masum-u Paklar, Üçler Beşler, Yediler, Kırklar katından ayırmaya, gerçeğe Hüü.”
Görgü Cem’i dedenin ettiği dua ile son bulur.

5.2.4. Düşkünlükten Kaldırma Cem’i

“Aleviler, hak ve adaleti sağlamak amacıyla birtakım kurallar koymuşlardır. Bu kurallara uymayanlara, suç işleyenlere ceza verilmiş ve bu cezaya da düşkünlük denilmiştir. Pir gözünde düşkünlük ve yol düşkünlüğü olmak üzere iki tür düşkünlük vardır. Pirin “Düşkünsün.” dediği kişi toplum içinde toplumla yaşantısını sürdürür fakat ceme gelemmez. Yol düşkünlüklerinin ise, bulunduğu ortamda selam verilmez, onların selamı alınmaz, düğünde bayramda dahi topluma konulmaz, malı mala katılmaz, cenazesi olsa darı çekilmez. Dedesi gelene kadar toplumdan dışlanır. Yol düşkünlüklerine bir yıldan on iki yıla kadar topluma katılmama cezası verilir. Düşkün olan kimseler verilen cezanın yılı dolunca dedelerine giderek düşkünlükten kurtulmak için dedeye danışırlar. Dede ileri gelen canları toplar ve canlar da munasip görürlerse “düşkün cemi” düzenlenir” (Özbilgin,2011).

Keçeci baba ocağında hırsızlık, katillik, boşanma gibi suçlar düşkünlük gerektirir. Suç kapsamı ile ilgili dedeler Şeriat ’ta suç ne ise Tarikatımız da suç odur demişlerdir. Kişi 4 dört defa suç işler düşkün olursa onun bir kez daha düşkünlükten kaldırması yapılmaz.

Keçeci baba ocağında Düşkünlük Cemi için düşkünün ailesi, yedi kapı komşusu ve dede toplanır. On iki hizmet üzere yapılan bu cem Görgü Cem’inde ki usule göre ve kurban kesilerek yapılır. Meydan’a getirilen düşkünün boğazına tuz ya da sıcak su asılır. Salih dedenin anlattığına göre: eskiler dizine odun koyar, alnına da ucunda çivi olan bir sopa dayarlarmış. Düşkün Pençe-i Ali Aba’dan geçer. Fetih suresinin 10. Ayeti okunarak

mahlep ağacından yapılan değnek sırtına sürülür. Düşkünlükten kaldırma ceminde kesilen kurban Besmele ile kesilir. Bu Cem’de yenilen yemeğe “Herhane” denilmektedir. Düşkünlükten kalkan canın görgüye girmesi gerekir. Durumu iyi ise yani aynı gün görgü cemi içinde kurban kesebilecek ise hemen ardından görgüsü yapılır. Durumu yoksa dedesine görgü için bir zaman verir. Görgü ceminin de yapılması ile düşkünlükten kalkmış olur. Görgü ceminde kesilen kurban tekbirlenerek kesilmek zorundadır.

5.2.5. Abdal Musa Cem’i

Abdal Musa, Anadolu’daki Alevi örgütlenmesini geliştiren, kurumsallaştıran, yüzlerce kişiye eğitim verip irşâd eden erenlerden birisidir. Hacı Bektaş-ı Veli’nin manevî halifelerindendir. Yaşadığı dönemde ve sonraki dönemlerde Aleviler için bir gönül eri olmuştur. Onun payesi sultanlık, mertebesi Abdallık’tır. Alevilikteki on iki posttan on birincisi olan Ayakçı postu’nun diğer adı "Abdal Musa SultanPostu’dur" “Velayetnâme-i Sultan Abdal Mûsa” adlı eser, onun hayatı ve kişiliği hakkında önemli bilgiler ve ipuçları vermektedir. Velayetnâme’ye göre Abdal Mûsa, Genceli’de dünyaya gelir. Hacı Bektaş-ı Veli, “Ey erenler, Genceli’de ay gibi doğan, adını Abdal Mûsa çağırta... Beni isteyenorada bulsun” diyerek Abdal Musa daha doğmadan onun doğacağını haber vermiştir. Bununla birlikte, yine Velayetnâme’de Abdal Musa’ya ait bir şiirde; “Biz Horasan mülkündeki boydanız / Neslimiz sorarsan asıl Hoy’danız” denmektedir. Velâyetnameden edindiğimiz bilgiye göre AbdalMusa’nın Genceli’de doğduğuna fakat atalarının İran’ın Horasan bölgesinden olduğu; buradan İran’ın Hoy kasabasına gelip yerleştiği ve ardından Anadolu’ya geldikleri söylenebilir. Hayatının büyük bir bölümü bugünkü Antalya ilinin Elmalı ilçesi ve Tekke köyü civarında geçmiştir(Bakan,2011:88).

Abdal Musa cemi perşembeyi cumaya bağlayan akşam daha çok kış aylarında Keçeci Baba Ocağında On iki hizmet üzere yapılır. Belirlenmiş bir tarih olmaksızın taliplerden gelen kurban isteğini yerine getirmek, dede ya da başka bir konuk geldiğinde köy halkını bir araya toplamak, dargınlıkları ortadan kaldırmak, sorunları çözmek gibi amaçlarla yapılmaktadır. Bu cemde kurban ve diğer masrafları ceme katılanların tamamı karşılamaktadır (Coşkun,2014). Abdal Musa Cem’inde okunan dua, deyiş ve nefeslerde Abdal Musa mahlasının geçmesine önemlidir. Keçeci Baba Ocağında yapılan Abdal Musa cemigün belirlendikten sonra peyikci tarafından evler dolaşarak duyurulur. Dede kesilecek kurban için para toplar. Dede, önce dua eder, ardından lokmalar yenilir. Alevi inanişına göre Abdal Musa ceminin düzenlendiği ve kurbanının kesildiği yıl köyde elem,

keder, hastalık olmaz, mahsul bereketlenir. Doğan çocuklar anne-babasına ve büyüklerine karşı saygılı olur. Dargınlar barıştırılır Sorunlar çözüme kavuşturulur. Bu cemin bir başka özelliği musahibi olsun olmasın tüm taliplere açık olmasıdır (Coşkun,2014). Keçeci Baba Ocağında yapılan Abdal Musa cemini erkânı Kırklar Cemi ile aynıdır.

Cemlerde yerine getirilen hizmetler, dedenin verdiği dua ve nasihatler, niyazlar, saz eşliğinde okunan duaz imam ve dönülen semahlar, bir arada yenilen lokmalar Alevi inancının bir gereği olup ibadet kabul edilmektedir. Dolayısıyla ceme katılan her talip üzerine düşeni cem evinde yerine getirmekte ve burada öğrendiklerini de yaşamında uygulamaya özen göstermektedir. Bu durum Cemlerin eğitici işlevlerini ortaya koymaktadır. Cemlerin Alevi yol ve erkânının, öğretilerinin, inanışlarının tüm canlılığıyla taliplere aktarıldığı ve bu kurallara uyup uymadıkları konusunda canların kontrol edildiği yani dünya işlerinin sorgulandığı kurumlardır. Nitekim cemler, toplum içinde bir yönüyle okul niteliği, özelliği taşımaktadır yani topluluğa özgü örf ve âdetler, dinî inanışlar, dede vb. dinî liderlerle sözlü olarak kuşaktan kuşağa aktarıldığı gibi, cemler aracılığıyla bunların uygulaması yapılarak yaşatılması da sağlanmaktadır. Cemler, sadece dinî nitelikli tören değildir, aynı zamanda bireylerin ruhen yenilendiği, kendilerini temizledikleri, toplum huzurunda sorgulanarak hesap verdiği, birbirlerinden razılık aldığı meydanlardır. Bu da günlük yaşamdaki sorunların çözümünde ve dolayısıyla birlik ve beraberliğin kuvvetlendirilerek toplum uyumunun yakalanmasında oldukça etkilidir (Coşkun,2014).

5.3. Keçeci Baba Ocağında Oruç

İslam dininin temel ibadetlerinden biri olan, şekil ve süresi farklı da olsa geçmiş ümmetlere de emredilmiş bir ibadet olan oruç, hicretten bir buçuk yıl sonra Şaban ayında farz kılınmıştır. Orucun farz kılınmasının hikmeti, Allah'ın emrine boyun eğmekle kulluk zevkini tatmak; ruhu, riya ve gösteriş hastalıklarından arındırarak ihlası arttırmak ve kendisini Allah'ın korumasına teslim etmek için nefis ile mücadele etmektir.(Bozkuş,2008) "Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi, oruç size de farz kılındı. Umulur ki sakınırsınız "Bakara suresinin183. Ayetinden öğreniyoruz. Oruç bütün ümmetlere emredilmiş bir ibadettir. Oruç ibadetini diğer ibadetlerden ayıran en önemli özellik, Allah'ın onu kendi zatına nisbet etmiş olmasıdır. Bir hadiste " Âdemoğlunun bütün amelleri kendisi içindir, oruç müstesna. O benim içindir. Onun mükâfatını ben vereceğim." buyrulur (Bozkuş,2008).

Orucun hem zahiri hem de batını yönleri olan bir ibadettir.

Zahiri Oruç: Orucun zahiri boyutu, kişinin açlığın akabinde susuz kaldığında açın, susuzun halini anlaması böylece maneviyatının gelişmesidir. Yoksula, geçinemeyene yardım eli uzatılması ile toplum arasında yardımlaşma ve dayanışma gelişir.

Bâtını Oruç: Oruç yalnızca mide ile tutulmaz. Sadece açlık ile olmaz, bütün uzuvlar oruç tutar. Bütün bir beden ile oruç tutulur. Gerçek müminin orucu ömür boyudur. Hz. Muhammed buyurur ki: “Nice oruçlular vardır, tuttukları oruçtan sadece ellerinde mide açlığı kalmıştır. ” Bir kişi midesiyle oruç tutar, diliyle söver, kalp kırar, eliyle insanları ezer, zinaya gider, ayağıyla nagâh yere giderse, o ömür boyu oruçlu kalsa da manevi olarak Hak Teâlâ’dan karşılık göremez.

“Bedenen oruç şu şekildedir

Dilin orucu: Yalan söylememek, gıybet yapmamak, küfür etmemek, bu gibi hallerden uzak durmak.

Kulağın orucu: Yasaklanan şeyleri duymamak yani Şeytan’ın vesvesesine kulak vermemek.

Elin orucu: Kendinden zayıfı ezmek, cana kast etmemek.

Ayağın orucu: Nagâh yere gitmemek.

Belin orucu: Helalinden dışarı gitmemek, zina yapmamak. Zina bir yuvayı yıktığı gibi, topluma da zarar verir.

Kalbin orucu: Gönlünde kimseye karşı kin, nefret, haset, bağınazlık, fesatlık beslememek.

Beynin orucu: İnsanlığa, doğaya zarar verici düşünce üretmemek.

Nefsin orucu: Kötü nefsin isteklerine fırsat vermemek” (Akyol,2017:119,120).

5.3.1. Muharrem Orucu

Hicri takvime göre, Muharrem ayı Bektaşiler ve Aleviler için özel bir önem taşır. Muharrem ayını bu denli özel kılan, Bektaşî ve Alevî dünyası için yine çok özel olan, “Kerbela” olayının bu ay içinde meydana gelmiş olmasıdır. Her yıl “Kerbela” olayının yıl dönümüne denk gelen dönemde, özel törenler uygulanır. Türkçe karşılığı “tasa” anlamına gelen “kerb” sözcüğünden hareketle olayın gerçekleştiği yere, “Kerb-ü bela” adı

verilmiştir. Bağdat'ın 90 km kadar güneybatısındadır. Fırat'a olan uzaklığı ise 25 km'dir. Kerbela olayı sadece Bektaşî ve Alevilerce değil, tüm İslam dünyasınca bilinen, anılan ve üzüntü duyulan bir olaydır. Ancak, bu olay, Bektaşîler 'de ve Aleviler 'de çok derin izler bırakmıştır ve bir “ibret olayı” olarak yaşantılarında, günümüzde de önemli yer tutmaktadır.

Bu günlerde Keçeci Baba Ocağında doyaya yemek yemezler, şatafatlı sofralar kurulmaz, saf su içilmez, hamama gidilmez, çamaşır değiştirilmez, tırnak kesilmez, çalgı çalınmaz, kurban kesilmez, babalara da niyaz edilmez lüzumsuzşeyler görüşülmez, daima Hüseyin'in hatırası düşünülür. Bu bir yas orucudur. Matem 'in bitişi Aşure ile noktalanır

5.3.2. Hızır Orucu

Hızır motifinin İslâmiyet öncesi Eski Türk dini ve destanlarında yer almaktadır. Türk kavimleri İslâmiyet'le tanıştıktan sonra Hızır motifi İslami motiflerle süslenmiş olup günümüzde Anadolu coğrafyasında varlığını devam ettirmiştir. İslam'ın ortaya koyduğu Hızır figürünü kolaylıkla benimseyen Türkler süreç içerisinde ona bazı mitolojik özellikler de atfetmişlerdir. Genellikle anlatmalarda, aksakallı ihtiyar şeklinde adlandırma yer almaktadır. Türk inanç sisteminde erkek olarak tasavvur edilmektedir. Göz yumup açınca kadar uzak mesafeleri kat edebilir. Yardıma ihtiyaç duyulduğu zaman, aniden görünebilir ve işini bitirir bitirmez de aniden kaybolur. Havada boşlukta durabilir; su üstünde batmadan yürür, dolaşabilir (Tepecik:2018). Alevi-Bektaşî gülbanklarında (örneğin, Ya Hızır, Ya İlyas ve ismen bi-zikrillah, Bismi Şah, Cismi Şah... Hızır yoldaşın ola duası gibi) Hızır, mürşidin sembolüdür. Bektaşîlikteki on iki posttan (on iki makam) mihmandar postu, Hızır'ı temsil eder. Alevi inancında Hz. Ali-Hızır, Hz. Ali-İlyas, Hz. Ali-Hz. Muhammed hepsi de birdir ve Ali'nin tanrısallığıyla birlikte Hızır da Tanrı ile bir tutulur. Pir Sultan Abdal bu birliği bir dörtlükle özetler (Öztelli, 1971: 92):

Ali söyler Hızır yazar ayeti
“Elinde Zülfikar zehirden katı
Aşikâre Ali'nin kerameti
Birisi Muhammed birisi Ali...”

Keçeci Baba Ocağı mümessili olan dedelere Hızır'ın anlamı ve nitelikleri üzerine yönelttiğimiz soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

“Hızır, Keçeci Babalılar için bir velidir. Kuranda da geçer. Musa peygamber ile arkadaşlık etmiştir. Daha nice erenler ve evliyaların rehberliğini yapmıştır. Ab-ı hayattan içmiştir. Ölümsüzdür! “bütün ümit ve imkânların tükendiği, çarelerin

bulanamadığı durumlarda aniden ortaya çıkar ve o müşkülü giderir. Hızır ilm-i ledün'e sahiptir. 500 sene de bir vücudu yenilenir. Yaşlanmaz. Hastalanmaz. İnsanların arasında şekil değiştirerek dolaşır Nurlu bir yüzü vardır. Biz buna inanırız. Kapıdan içeri giren misafir Hızırdır bizim için batında. Büyüklerimiz anlatırdı Hızır insanları denemek içinde gelirmiş, derviş kılığında vardığı kapıdan bir şey istemiş, eğer İsteddiği şeyi ev sahibi gönlünü kırmadan verirse o evde o madde hiç tükenmezmiş. İşte "Hızır uğramak" diye bir laf söyler eskiler bu böyle olur. Hızır bolluk ve bereket armağan eder bizim inancımızda girdiği haneye bu sebeple biz kapımıza her geleni Hızır bilir, gönlünü hoş tutarız" (R.Ş. yaş: 80, ilkokul, Keçeci, S.A. yaş: 70, ilkokul, Keçeci, H.T. yaş: 71 ilkokul, Keçeci, F.T. yaş: 75 ilkokul, Keçeci, M.K. yaş: 61, ilkokul, Keçeci, Musa K. yaş: 69 ilkokul, Keçeci, C.G. yaş: 68, ilkokul, Keçeci)

Dedelerin Hızır'ın varlığını Kuranla temellendiren açıklamaları dikkat çekerken, Hızır'ın Keçeci Babalılar için bereket, bolluk getiren ilmi ledün'e sahip ve nur yüzlü olarak tasvir edildiğini görmekteyiz

Hızır kültü ile ilgili ne tür ritüel ve ibadetler gerçekleştirirsiniz şeklinde yönelttiğimiz soruya ise dedeler şu şekilde cevap vermişlerdir:

"Bizde eskiden Hızır orucu tutulurdu. Şimdi tutulmuyor. Hubyarlılar oruç tutarlar ama bizde oruç tutulmaz. Hızır Cem'i yapmayız Keçecide. Tüm taliplere 48 Perşembe oruç haktır. Hızır ile İlyas'ın buluşması 26 Mart tarihinde Hıdrellez olarak kutlanır. Hıdrellez önemlidir. Hz. Ali'nin doğumu, Hz. Fatıma ile evlenmeleri, toprağın canlanması hep bu tarihlerde gerçekleşir. Kurban alınıp kesilir ancak biz buna Hızır kurbanı demeyiz Hıdrellezkurbanıdır." (R.Ş. yaş: 80, ilkokul, Keçeci, S.A. yaş: 70, ilkokul, Keçeci, H.T. yaş: 71, ilkokul, Keçeci, F.T. yaş: 75, ilkokul, Keçeci, M.K. yaş: 61, ilkokul, Keçeci, Musa K. yaş: 69 ilkokul, Keçeci, C.G. yaş: 68, ilkokul, Keçeci).

Tokat yöresinde Hızır inancını en canlı anlatmalar ve ritüeller ile yaşatan Hubyar Sultan Ocaklılarıdır. Saha da yaptığımız araştırma neticesinde Keçeci Baba Ocağında Hızır inancının bir sekülerleşmeye uğradığı da saptanmıştır.

5.4. Keçeci Baba Ocağı'nda Cenaze Erkânı

Bir kişi vefat edip hakka yürürse evde ruhunu teslim etti ise imam çağrılır önce taharet yapılır, taharet yapıldıktan sonra abdesti verilir. Cenaze bekletilecekse morga konulur. Bekletilmezse halk toplanana kadar yatağa konulur buna rahat yatağı denir.

Cenazeyi yıkama;

Cenaze teneşire konunca imam önce taharetini verir. Sonra sağ elden başlayarak abdestini aldırır. Hazırlanan köpüklü su ile güzelce yıkanır. Yıkanma bitince yakınları sıra ile gelip su döker. Su dökme işi bitince. Tekrar sağ elden başlayıp, sol el üç defa ağza su üç

defa ve sol ayak en son sol ayaktan sonra sağ ayağı yıkanır ve abdest-i tamam olup kefenlenir. Yıkama hizmeti bitmiştir.

Hazırlanan bir masa veya bir sehpa üzerine yönü kibleye dönük şekilde konulur.

İmam şu ayeti okur: cenazenin sol yanında,

“Bismillahirrahmanirrahim

Elhamdulillahillezi kalefi kitabetül mevt sümmileyne turceun. Ellezi iza esebethum musubetin kalu innalillahi ve inna raciyn.”

İmam; açıklamasını yapar. Dua ve telkine başlar:

Esirgeyip başlayan Allah’ın adıyla değerli canlar yüce Rabbimiz kitabı keriminde şöyle diyor: Her canlı sonunda ölümü tadacaktır. Yine yüce Allah buyuruyor ki, onlar bana inanırlar ölüm musibeti gelince şöyle derler. Tabi ki biz haktan geldik yine ona döneceğiz, derler. Değerli canlar, bu can bu kardeşimiz bugün dünyadan ahirete göçen kervana katılmış. Bugün aramızdan ayrılıyor. İşte görüyorsunuz ki kendi ruhu hal dili ile bizlere şöyle sesleniyor. Tenim teneşirde, ruhun ruhaniyette, bu dünyada beşeriyet âleminde ömür sürdük, yedik içtik, konduk göçtük. Emir haktan geldi. Bir içim su ile bir lokma ekmeğin hakkı vardır. İşte hepimizin huzurundayım. Belki bilerek, belki bilmeyerek yediğim bir hakkınız varsa hakkınızı helâl eyleyin, diyor. Bu kardeşimiz hak talanın huzuruna temiz ve günahsız gitmek istiyor belki içimizden biriniz kendisinden incinmişya da birinizin alacağı kalmış olabilir. Ey Ehl-i Beyt Muhibbi olan canlar. Bu merhum (kadınsa merhume) canımız dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkıyor. Hüner doğmak ile ölmek arasında aslını Allah’ını ve suçunu bilmektir. Yaratılmışlara karşı merhametli olmak, insan haklarını tanımak, böylece bu kubbede hoş bir seda bırakarak hak Teâlâ’nın huzuruna günahsız alın akı ile çıkmaktır. Canlar yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Ey can razı et ve razı edilmiş olarak dön Rabbine diyor. Canlar bu komşunuza dünya ve ahiret haklarını helal ediyor musunuz?

Üç defa tekrarlanır. Ve Allah rızası için Muhammed Mustafa için El Fatiha. Selavat verilir. Fatiha okunur. Fatiha’dan sonra dua okunur:

“Ya Rabbi bu sana yolladığımız canımızın suçunu bağışla günahını af eyle kabrinin senin nurunla aydın et menzilini mübarek eyle mekânını cennet konaklarından eyle. Âlemlere Rahmet olan peygamberimiz Muhammed Mustafa’nın şefaatine nail eyle. Velayetin sahibi Ali’yel Murtaza’nın İmam Hasan mücdaba’nın Şah Hüseyin şehit Kerbela’nın ve bunların soyundan olan dokuz ulu azim imamların yardımına ve sevgisine dâhil eyle. Geride kalan evladı ahalisine yakınlarına ve sevenlerine sabır ver. İhsan eyle ve onlara acıya dayanma gücü ver. Acılarını bununla son eyle.

Üçlerin, beşlerin, yedilerin ve kırkların, On iki imamın, On dört Masumu Pak'ın himmetine dâhil eyle. Pirimiz Hacı Bektaş-ı Veli'nin ceddimiz Keçeci Baba'nın sevgisine mazhar eyle Gerçeğe Hüü... Allah rızası için ve bu hakka yürüyen canımız için El Fatiha Muhammed Mustafa salâvat."

Fatiha'dan sonra cenaze alınır ve kabristana götürülür. Yönü kibleye dönük olarak musallaya konulur. Dede veya imam, cenazenin tabutun sol yanında kibleye dönük olarak cemaatin hazır olmasını bekler. Cemaat toplandıktan sonra canlar önce niyet edip namaza durur. Cenaze erkekse er kişi niyetine, cenaze kadınsa hatun kişi niyetine der. Birinci tekbirde Süphaneke'yi, ikinci tekbirde Allahümme salli, üçüncü tekbir de Allahümme barik'i ve zammı dualardan okur. Dördüncü tekbirden sonra sağ elinizi yana salıp "Esselamün Aleyküm ve rahmetullah" denilir, sonra sol elinizi yana salıp "Esselamın Aleyküm ve Rahmetullah" deyip namaz tamamlanır. Cenaze namazının kaidelerini anlatır. Namazın ardından cenaze kabre kol üzere yönü kibleye dönük yatırılır ve kabir kapatılır üzeri toprak örtülür. Toprak tamamlanınca baş taraftan başlayıp su ayakucuna kadar dökülür. Toprak örtülmeden kuran okunmaz. Çünkü o hengâme de dinlenmez. Kurana saygısızlık olur. Su dökülünce imam kuran okur. Duadan sonra halk dağılır. İmam veya dede: Kabrin kible tarafına duru ve telkin okur ve böylece cenaze defin işi son bulur.

Cenaze evine yemeğe gidilir. Sıra gelmiştir hakka yürüyen can için dar duasına eğer ölen kişi musahip kavline girdi musahip oldu ise onun musahibi olan kişi abdest alıp hazır olur altı kadın altı erkek musahipli kimse on ikiye tamam değilse, bulu çağına ermemiş on yaş altı çocuklarla tamamlanır. Ölen kişi kadınsa musahipsiz ise üç erkek dört bayan yedi kişi olur. Musahipsiz erkekse dört erkek üç bayan olur. Dara duranlar mutlak musahipli olması gerekir. Musahipli kimse yoksa yine buluğa ermemiş 10 yaş altıdaki çocuklar dar hizmetine gelir mutlak abdest alınır. Dar hizmetinde aynen cemde yapılan hizmetler uygulanır. Önce orada bulunan canlar toplanır. Halk düzeni oturur ilk hizmet abdest, ikinci carı (süpürge) üçüncü seccade (kullanılmamış büyük dokuma kilimden) temiz çarşaf kafeni temsil eder. Dar münacatında duran canlar, ayakları seccade üzerindeki çarşaf üzerine basmak şartı ile sağdan en yaşlılar sola doğru bir kadın bir erkek ay şeklinde dizilirler. Yönleri dedeye (pire) dönüktür. Dede bir istiğfar duası okur. Dede kimin darına durursunuz? Diye sorar. İçlerinden dara duran bir kişi cevap verir. Ölen hakka yürüyen kimse onun ismi ile ölenin atasının ismi zikrederler. (örneğin: Ahmet'in oğlu Ali)

Dede Allah hizmetinizi ve şahitliğinizi kabul etsin der.

İmam dar duasını okumaya başlar. Bu dua dünyadan ahrete göç eden canın günahının bağıışı içindir.

6. KEÇECİ BABA OCAĞINDA HALK İNANÇLARI VE SAĞALTIM YÖNTEMLERİ

Anadolu, yüzyıllardan beri çeşitli kavimlerin yerleştiği, uygarlıkların kurulduğu ve bu nedenlerle zengin tarih, bilgi kültür ve uygarlık hazinesine sahip olan toprak parçası olmuştur. . Bu hazinenin önemli bir bölümünü de halk hekimliği ve halk ilaçları oluşturmaktadır. Halk hekimliği, uluslararası yazınlarda “folk medicine” olarak bilinirken, Türkçe yazınlarda “geleneksel tıp” ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Halk Hekimliği; hastalıklar ve sağlık hakkındaki inanç, tutum ve davranışlar şeklinde tanımlanabildiği gibi, toplumların inanç, gelenek ve değer sistemleri ile ilgili tıbbi uygulamalar olarak, bazı antropologlar tarafından da “ev tedavisi” olarak ifade edilmektedir (Türkdoğan, 1991.32).

Pertev Naili Boratav, halk hekimliğini; “Halkın, olanakları bulunmadığı için, ya da başka sebeplerle doktora gidemeyince veya gitmek istemeyince, hastalıklarını tanılama ve sağaltma amacı ile başvurduğu yöntem ve işlemlerin tümüne halk hekimliği diyoruz” şeklinde tanımlamaktadır. Hastalıklara şifa bulmak, çocuk sahibi olmak, kazancın bol olması, vücuttaki ağrı sızı, sevdiğine kavuşmak, nazar, sihir ve büyüün bozulması, gibi amaçlarla türbelere gelen ziyaretçiler, mezarı bulunan zatın kendilerine yardım edeceğine inanırlarTürbelerden şifa beklentisi olan insanlar buraları birer sağaltım merkezi olarak görmektedirler.

Büyük Türkçe sözlükte Sağaltım: Bir hastalığı iyileştirebilecek olan unsurları ve bu unsurların kullanılma yöntemlerini bularak hastanın sıkıntılarını giderme, iyileştirme, terapi anlamlarına gelmektedir. Kişinin içinde bulunduğu evrendeki diğer varlıklarla (cinler, ruhlar, albastı vb) arasında temas olduğu inancı Anadolu’da oldukça yaygındır. Hastalığın Allah’tan gelmesi, bu varlıkların insanlarla temas kurabilmesi kişilerin hastalık deneyimlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Şifa için, yine hastalıkla ilişkili olan bu unsurlarla, gerek Allah gerekse insana zarar veren diğer varlıkla iletişime geçmek için araçlara başvurulur. Bu araçlar yaşayan olağanüstü insanlar ocaklılar, muskacılar, üfürükçüler, şamanlar, cinci hocalar olabileceği gibi olağanüstü ölmüş kişiler de olabilmektedir. (Şubaşı,2018;108)

Türk fıkralarında hastalıkların sağaltılması için müracaat edilenlerin başında kutlu kişiler gelmektedir. Aslında bu kişiler eski kamlar olmalıdır. Zamanla kamların toplum içindeki vazifeleri azalmış ve sağaltma fonksiyonları gizlenmiştir. Yine de Türk fıkralarında halk, başta Bektaşî dedeleri, şeyhler, imamlar ve Nasrettin Hoca gibi toplum

tarafından sevilen, dinî kimlikleri ön plana çıkmış kişileri sağaltıcı olarak telakki etmiştir (Dağı,2013: 281).

Eski Türk inançları kapsamında ölü ile temas etme, ölünün geride kalanlara etkide bulunabileceği inancı “Atalar kültü” içinde yaygın bir inançtır. Ölü ile temas kurmanın ve onun aracılığı ile yardım, şifa beklemenin en önemli görüngülerinden biri türbe ziyaretleridir. Türbelerde medfun kişilerin yaşarken evliya, hoca, mübarek bir kişi olarak anıldığı bilgisi, öldükten sonra da şehit olduklarına duyulan inanç insanlar arasında, türbedeki kişilerin ölümlerinin bedensel bir ölüm olduğu kanısını güçlendirmektedir. Olağanüstü şahsiyetler öldüklerinde ruhları yok olmayıp insanlarla temasta bulunabilmektedir. Eski Türk inancında ata ruhları yok olup gitmedikleri gibi, olağanüstü kişiler de ölüp yok olmamaktadır (Şubaşı,2018;108). Halk zaman zaman bu tekke ve türbelere giderek dualar etmekte, adaklar adamakta, oralarda verilen bir şeyleri yemekte, sulardan içmekte, yatmakta, bazılarına ise bez bağlamaktadır. Anadolu’da bu amaçla ziyaret edilen pek çok yatır, tekke ve zaviyeler bulunmaktadır. Anadolu halkı, eskiden beri hastalıklarını çeşitli ilaçların yanı sıra cerrahi, sihri ve dini metotlarla tedavi ederken, akıl ve ruh hastalıklarının tedavisinde ise hastalığın tabiatüstü güçlerin etkisiyle meydana geldiği inancından dolayı yalnız, tekke, türbe, yatır, tütsü, muska gibi dini ve sihri yollardan medet ummuşlardır (Bayat,1989:59,82).

Anadolu’da sağaltıcı olarak karşımıza çıkana Halk hekimlerinden birside Keçeci Babadır türbesi akıl ve ruh sağlığı rahatsızlıklarının tedavi edilmesinde ülkenin dört bir yanından ziyaretçi akınına uğramaktadır. Keçeci Baba Ocağı aynı zamanda bir kuduz ocağıdır. Ocakzadeler eski sağaltım yöntemlerinden el verme usulü ile günümüze kadar kuduz hastalığının tedavisini sağlamıştır. Anlatılan menkıbelere göre Keçeci köyüne Kuduz Hastalığı giremez, girsede uzun süre barınamazmış. Öyleki Karağaç köyünden Murat Koyuncunun anlattığına göre Keçeciler köyde türbenin bahçesinde bulunan zemzem suyunu bidonlara doldurarak başka köylere “kuduza” çıkarlarmış. Çevre köy ve kasabaların ahır, köpek kulübesi gibi mekânlarına ellerinde ki küçük çalı süpürkelerini bidonlardaki suya batırarak bu mekânlara suyu serpmek sureti ile kuduzun bulaşması ya da yayılmasını engellerlermiş.

Keçeci köyünden Çiçek Arslan’ın anlattığına göre onun abisi de kuduza çıkarmış ve gerçekten Keçeci Babanın suyunun serpildiği ahırlarda ve köylerde hastalık barınamazmış. Salih dedenin verdiği bilgilere göre türbenin tam karşına düşen çalca yamacı altında ki tarlalara kuduz tarlası denilirmiş ve kuduz hastalığı taşıyan çevre köylerden gelen hastalıklı

hayvanlar bu tarlayı geçip köye giremeden ölürlermiş. Keçeci Baba'nın ünü akıl ve ruh sağlığı hastalıkları açısından öne çıkmış; birçok bölgeden ziyaretçi hastalarına şifa aramak için türbeyi ziyaret eder hale gelmiştir. Türbenin girişindeki odadan açılan üç kapı vardır. En sağda kalan odada Keçeci Baba ve ailesine mensup kimselerin sandukaları vardır. Girişte tam karşıda kalan iki odadan ilkinde duvara bağlı ipler bulunmaktadır. Halk inanışına göre akli dengesi yerinde olmayan hasta buraya götürülerek aynı şekilde bağlanır, aile tarafından Keçeci Baba türbesine bir kurban adanır, iyi olacaksa sıkıca bağlanan hasta inanışa göre Keçeci Baba tarafından çözülerek odadan çıkarılır. Şayet iyi olmayacaksa hasta bağlı kalır. Bağlanan hastanın bir bekleme süresi yoktur. Bu konuda tekkede bulunanlar: “Beş dakikada çözülen de olur, bir gece bağlı kalan da olur”demektedir. Mardin'den türbeye ikinci kez getirilen akıl ve ruh sağlığıyla ilgili problemi olan hasta bir çocuğun bağlanmasına şahit olmuştur. Hasta çocuğun ailesi ile yaptığımız görüşmede aldığımız bilgiye göre, bundan üç yıl kadar önce aile, Keçeci Baba'nın ününü duymuş ve çocuklarını aldıkları gibi köye getirmiştir. Odaya urgan ile sıkıca bağlanan çocuk kısa bir süre sonra çözülerek dışarı çıkmış, baba çocuklarının iyi olması halinde türbede kurban keseceğine dair bir adak adamıştır. Çözölmüş olan çocuklarını alıp evlerine dönen aile aynı hafta içinde çocuklarında gözle görülür bir sakinlik fark etmiş; çocukta daha önceden rastladıkları bağırma ve etrafa zarar verme gibi bozuklukların ortadan kalktığına şahit olmuştur. Ailenin anlattığına göre, baba adadığı kurbanı zaman geçtikçe unutmuş ya da ihmal etmiştir. Üç sene sonra çocukta bağırma halleri tekrar ortaya çıkınca çocuklarını alan aile ikinci defa türbeye ziyarete gelmiştir. Bu ziyaret esnasında karşılaştığımız aile çocuklarını tekrar odaya bağladılar. Çocuk kısa bir zaman sonra odadan çözülerek çıktı. Baba, köyden temin ettiği kurbanını türbenin aşevinde kesti. Keçeci köyünde oturan ve bizimle bu olaya şahit olan kişiler babanın kurban sözünü tutmamasının niyetini zedelediğini, Keçeci Baba'ya söz verilen kurbanın mutlak suretle kesilmesi gerektiğine olan inançlarını buna benzer şahit oldukları çeşitli olayları aktararak dile getirdiler. Köy ihtiyar heyetinden Hasan Temiz, ocaklıların ve köylünün burada kesilen kurbana verdiği önemi “Keçeci Baba ne ev ister ne araba ne fistan; yalnızca kurban ister” sözüyle açıklamaya çalıştı. Gerçekten de köyde kurbana ve dağıtılan lokmaya verilen önemin çok büyük olduğunu birçok kişiden dinledik. Kaynak kişilerimizden olan Hüseyin Gürbüz'ün annesi kurban kesme gücü olmayanların horoz kesebileceğini, horozdan kurban olmadığını çok iyi bildiğini ancak bundan maksadın lokma dağıtmak olduğunu; bu niyetle kesilen horozda da Cerbail adını verdiklerini belirtti (C.G. yaş:68,ilkokul,Keçeci). Keçeci babanın

bunların yanı sıra farklı hastalık ve dileklere iyi geldiğine inanılan türbesinin etrafında nazarlamalar bulunmaktadır.

6.1. Keçeci Babanın Nazarlamaları

Nazarlama, insanların sağlığında saygı duydukları, kerametini gördükleri kişilerin “Beni arayan burada bulsun” şeklinde dualarla belli yerleri tılsımlamaları, işaretlemeleridir. Bu bağlamda Keçeci köyü ve etrafında Keçeci Babanın’da nazarlamaları vardır.

6.1.1. Yediler Baba

Yediler Baba adıyla anılan bölge Keçeci Baba’nın bir nazarlamasıdır. Buraya testis, fıtık rahatsızlığı olan kimseler gider. Burada şifa bulmak için çeşitli ritüeller yerine getirilir. Yediler Baba arazisi ormanlık bir alandır. Burada bulunan genç meşe (pelit) ağaçlarının gövdesi ortadan ikiye kesilerek açılır. Açılan ağacın gövdesinden rahatsızlığı olan kimse birkaç defa geçirilir. Rakamlar çeşitli anlatılarda değişmekle beraber en çok rastladığımız rakam üçtür. Bu işlemin ardından ikiye ayrılan ağacın gövdesi çamurla sarılır. Ağaç iyi olunca rahatsızlığı olan kişinin de iyi olacağına inanılır. Bu sebepten ötürü arazideki ağaçların neredeyse tamamı yaralıdır (S.A.yaş:70,ilkokul, Keçeci; H.T. yaş:71,ilkokul, Keçeci).

Köydeki cemlerin hem aşığı hem dedesi olan Salih Arslan, Yediler Baba’dan şifa buln onlarca insan olduğunu dile getirmektedir. Dede’nin aktardıklarına göre, Amasya’nın Bayat köyünde Keçeci Baba Ocağı taliplerinden olan ve isimlerini vermek istemeyen bir ailenin 6-7 yaşlarındaki erkek çocuklarının vücudu sürekli şişmektedir. Bu şişkinliklere doktorlar çare bulamamış ve teşhis koyamamıştır. Aile, son bir umut olarak çocuğu alıp Keçeci Baba’ya getirmiştir. Salih Dede, ailesi ile birlikte çocuğu Yediler Mevkii’ne götürmüştür. Çocuğu iki pelit ağacının arasına yatırıp dua etmiştir. Çocuğun babası burada evladının şifa bulması için iki kurban adak adamıştır. Bir müddet sonra çocuk sağlığına kavuşmuş ve hastalığından bir eser kalmamıştır. Hayatta olan çocuk 2018 yılı itibariyle liseye gitmektedir. Amasya’nın Yassıçal kasabasından fıtık rahatsızlığı için burayı ziyarete gelen ismini vermek istemeyen bir katılımcımız 5 yıldır bel fıtığı hastalığı ile mücadele ettiğini ameliyatlardan bir fayda göremediğini fıtığının tekrar nüks ettiğini tavsiye üzerine türbeyi rahatsızlığı için ziyaret ettiğini ve ziyaretten sonra ağrılarının azaldığını dile

getirmiştir. Anlattığına göre şifa bulduğu için türbeye adadığı kurbanı kesmeye geldiğini belirten katılımcımız ayaklarını beli hızasında havaya kaldırabilecek kadar kendisini iyi hissettiğini söylemiştir.

6.1.2. Delikli Kaya

Bir büyük ve bir küçük deliğin olduğu bu mevkiye kayalarda bulunan deliklerden dolayı bu isim verilmiştir. Yaylak konumunda orman içi bir arazidir. Anlatıya göre Keçeçi Baba, buradaki büyük delikten geçmiştir. Hacı Bektaş Veli, amcasına dönerek marifet büyük delikten geçmekte değil küçük delikten geçmekte demiş, bunun üzerine amca Hacı Bektaş Veli küçük delikten geçmiştir. Bölge halkı burada Keçeçi Baba ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin birbirlerini denediklerine inandığı için burayı ziyaretleri sırasında deliklerden geçmeye çalışır. Günümüzde Delikli Kaya mevkisine kurban götürülüp kesilmektedir ocakzadelerin anlattığına göre çok zayıf olan insanların zaman zaman buradan geçemezken, kilolu olan insanların geçebilirlermiş. İnanişâ göre bu deliklerden geçmek kâmil olmak, iyi insan olmak ile ilgilidir.

6.1.3. Satılmış Kaya

Keçeçi köyünün güney batısında bulunan nazarlamadır. Derenin içinde bulunan bir kaya vardır. Kaya adeta güvenli bir sığınak görünümündedir. Buraya çocuk sahibi olamayan kadınlar getirilerek boyunlarına bağlanan yazma ile kayanın etrafında dolandırılmaktadır. Bu ziyaretin ardından çocuk sahibi olan kadınlar çocuklarına Satı, Satılmış gibi isimler koymaktadır. Eksel kasabasından Ayşe Kancı yedi yıl çocuk sahibi olmadıktan sonra satılmış kaya mevkii'ne kayınvalidesi tarafından getirilmiş ve aynı yıl içinde ikiz bebeklere gebe kalmıştır. Ayşe Hanım bu durumdan önce türbe ziyaretlerine batıl bulduğunu anlatırken bu gebelikten sonra kutsal mekânlara olan inancının ve bakışının değiştiğini bildirmiştir. Kız olan bebeklere Satı isminin konulup konulmadığını sorduğumuz katılımcımız ben koymadım bunun uğursuzluk olduğunu söylediler ancak şimdiye kadar bir sorun yaşamadım demiştir. Ayşe hanım'ın kızları 11 yaşlarına basmışlardır (A.K.yaş:42, ilkokul,Erbaa).

6.1.4. Poyrazlık

Satılmış Kaya'nın üzerinde bulunan bu mevkide Keçeci Baba'nın dolaştığı rivayet edilmektedir. Mevki adını çokça etkilendiği Poyraz rüzgârından almıştır. Mevkiinin havasının çeşitli rahatsızlıklara iyi geldiğine inanılmaktadır. Hüseyin Gürbüz'ün anlattığına göre ağrısı sancısı bir dileği olan insanlar tarafından ziyaret edilen bir bölgedir (H.G.yaş:52, İlkokul,Keçeci).

6.1.5. Dede Pınarı-Çıban Tekkesi

Köyün batısında kalan bu bölgeden az miktarda bir su çıkmaktadır. Çamurlu olan bu su çibana sürülür. Sonra bir soğan kesilip bırakılır, soğan kurudukça çıban yarasının kuruyacağına inanılır(Keçeci,H.T.yaş:71,ilkokul,Keçeci,F.A.yaş:75,ilkokul,Keçeci). Çevre köyler ve kaabalar tarafından ziyaret edilen bir nazarlamadır. Ziyaret edenlerin şifa bulduğuna inanılır.

6.1.6. Cöherlik

Keçeçi Baba'nın ayakucundan çıkan toprağa cöherlik denmektedir. Tadı, kokusu ve yapısıyla normal bir topraktan farklı olan bu toprağın sandukanın altından çıktığına inanılmaktadır. Bu toprak, esasında, köyün kuzeyinde bulunan Cöherlik mevkiinden getirilerek buraya bırakılmaktadır. Onlarca yıldır bu toprağın birçok rahatsızlığa şifa olduğuna inanılmaktadır. Tekkenin hizmetkârlarından olan Ümmügülsüm adında bir kadın toprağın bittiğini görünce Cöherlik denilen bu mevkiye toprak almaya gelir ve burada vefat eder. Keçeci babanın bu nazarlaması aynı zamanda bir yatır'ında olduğu nazarlamasıdır(F.A.yaş:75,ilkokul, Keçeci). Türbeye gelen ziyaretçiler buradan aldıkları toprağı evlerine götürmekte bu toprağısu ile karıştırıp içmekte ya da banyo yapmaktadırlar. Toprak karıştırılan suyun ağrıya sancıya ve cin karışmasına iyi geldiğine inanılır.

6.1.7. Kızlar Ziyareti

Köyün güneybatısında bulunan nazarlama, dergâhta bulunan hanımların bayan bayana ibadet, eğitim, yaptığı bir yerdir. Ardiç ve Pelit ağaçlarının olduğu bu arazi ve buradaki ağaçlar köylüler tarafından kutsal kabul edilir. Buradaki ağaçlar kesilmez, eve

getirilmez. Bölgede bin yıllık olduğuna inanılan Şampiyon Ağaç adı verilen bir ağaç da bulunmaktadı(A.G.yaş:85,ilkokul, Keçeci; Ç.A.yaş:66,ilkokul,Keçeci).

6.1.8. Cibali

Köyün güneydoğusunda Kızlar Ziyareti'nin 200 m. kadar üzerinde bulunan bu bölgede bir zamanlar Keçeci Baba'nın doğu bölgesi nöbetçisinin bulunduğu inanılmaktadır. Dilek ve şifa arayışı amacı ile ziyaret edilmektedir ((Keçeci,H.T.yaş:71,ilkokul,Keçeci,F.A.yaş:75,ilkokul,Keçeci).

6.1.9. Höyük Tepesi

Ayakbastı mevkiinin batısında Cibali mevkiinin doğusunda kalan bölgeninbir zamanlar gözetleme noktası olduğuna inanılmaktadır. Burası günümüzde Nevruz kutlamaları alanı olarak kullanılmaktadır.(,Musa K.yaş:69, ilkokul, Keçeci, C.G.yaş:68, ilkokul, Keçeci,D.P.yaş:70,ilkokul,Keçeci).

6.1.10. Ayakbastı

Keçeci Baba'nın bu bölgeye geldiğinde burada üzerine bastığı taş parçasına ayaklarının izi çıkmış, taş günümüze kadar da varlığını korumuştur. İnanişâ göre buraya geç yürüyen veya yürüyemeyen çocuklar getirilerek taşın üzerine tutulur. Ayaklarını taşa basan çocukların yürüyeceğine inanılır. Bunun yanı sıra felçli hastalarında Ayakbastı'dan şifa bulunacağına inanılmaktadır. Burada Keçeci Baba tarafından çıkarıldığına inanılan bir su da bulunmaktadır (R.Ş. yaş: 80, ilkokul, Keçeci, S.A. yaş: 70, ilkokul, Keçeci, H.T. yaş: 71, ilkokul, Keçeci, F.A. yaş: 75, ilkokul, Keçeci, M.K. yaş: 61, ilkokul, Keçeci, Musa K. yaş: 69 ilkokul, Keçeci, C.G. yaş: 68, ilkokul, Keçeci, A.G. yaş: 85, ilkokul, Keçeci; Ç.A. yaş: 66 ilkokul, Keçeci; D.P. yaş:70, İlkokul, Keçeci, M.K. yaş:65, ilkokul, Erbaa).

Keçeci Babanın nazarlamalarıÇilekeş mahlası ile yazan Dede Salih Arslan'ın şu dizlerinde dile getirilmiştir:

“Bir nazar eyledi kayaya baktı.
Gözderesi diye eser bıraktı.
Karataş içinde suyu akıttı.
Evliyalar Şahı Keçeci Baba.
Meşrebi Muhammed, atası Ali.
Mahlası Keçeci Şah Mahmud Veli.

Hasta şifa bulur, eyileşir deli.
Evliyalar şahı Keçeci Baba.
Karataş üsdüne ayağın bastı.
Vurdu اساسını suyu akıttı.
Çırağ uyandırdı, delili yaktı.
Evliyalar şahı Keçeci Baba.
Senden murat alan keser kurbanını.
Sevinir muhipler yapar bayramı.
Cümle alem olmuş senin hayranın.
Evliyalar şahı Keçeci Baba.
Çilekeş Salih'e bu aşkı veren
Zehiricipte fırına giren
Bütün dertlere dermanın veren
Evliyalar şahı Keçeci Baba.”

Yukarıda değindiğimiz nazarlamaların yalnızca *Cibali* ve *Cöherlik* bölgesinde bulunanlarında yatır vardır. Diğerleri Keçeci Baba'nın gezdiği, dolaştığı, dua ettiği yerlerdir. Buralara yapılan ziyaretler ve kesilen kurbanlar ile Keçeci Baba yâdedilmektedir. İnsanların önemli bir çoğunluğu bu ziyaretlerden aradıkları şifayı bulduğunu dile getirmişlerdir.

6.2. Keçeci'de Devam Eden Eski Türk İnanışlarının Günümüzdeki İzleri

Türkler; tarihleri boyunca birbirinden farklı birçok dinin veya inanç sisteminin etkisi altındakalmıştır. Türk halk kültüründe de atalar, Gök Tanrı, yer-su (dağ, ağaç, su), ateş, hayvan, ölümler kültleri vardır. Kült, Tanrı veya Tanrı olarak kabul edilen tabiatüstü güçlere sahip varlıklara saygı göstermek, onlara tapınma ve bağlılığı ifade eden söz ve hareketlerde bulunmaktır. Kült, ilkel inançlardan ilahî ve beşerî dinlere kadar bütün inanç sistemleri içinde görülür. Çeşitli tabiat unsurlarına atfedilen değerlerin bir kısmı halk inançları içinde yaşarken bir kısmı da edebî eserlerde varlığını sürdürür. Keçeci Baba Ocağında kült bağlamında değerlendirebileceğimiz bazı inanışlar vardır.

6.2.1. Ağaç Kültü

Türkler geçmişten günümüze dek ağaca ve ağaç çeşitlerine pek çok manalar yüklemişlerdir. Ağaçların ölümsüzlüğü simgelediğini düşündükleri gibi kendilerini koruyacağına, bütünlük sağlayacağına, isteklerinin yerine gelmesi için aracı olacağına, ölümlerini koruyacağına, bu ve bunun gibi pek çok inanca sahip olarak yaşamış ve gelecek nesillere de bu şekilde aktarmışlardır. Seçtikleri ağaçları ya şekillerine göre ya da adlarına

göre manalar yükleyerek hayatlarına sokmuşlardır. Pervin Ergun Ağaç Kültü kitabında Türklerin başta ağaç olmak üzere kutsal kabul edilen nesnelere tanrısallık çerçevesinde değerlendirmediklerine, hiçbir zaman tapınılan nesneler haline dönüştürmediklerinden bahseder. Türk kültüründe olduğu gibi Dünya kültürlerinde ağaç, bu dünyayla öteki dünyanın, yer altı ile yeryüzünün ve gökyüzünün, insanla Tanrının irtibatını sağlayan bir varlıktır. Kozmiktir, kutsaldır (Ergun,2017:54).Türk ağaç kültü ve bu külte bağlı olarak oluşan uygulamalar hususunda Keçeci köyünde özellikle *pelit* ağacı ile ilgili uygulamalara rastlamak mümkündür. Pervin Ergun’un kutsal ağaçlar arasına aldığı meşe ağacı Anadolu’da pelit olarak adlandırılmaktadır.(Arslan 2014: 63 vd.).

Şah Mahmud velinin keçeci namını almasıyla ilgili menkıbede yer verdiğimiz anlatının giriş kısmı da Ağaç kültü ile bağlantılıdır. Köyde kısa bir süre öncesine kadar Perşembe geceleri ardıc ağacı yakılırmış. Salih Arslan,“Dedemin üvey annesi Suzi’nin - (Ocak da yetişen divanı bulunan halk ozanı) kız kardeşi olurdu- perşembe akşamları ardıc ağacı olsa da yaksak, dediğini hatırlarım ancak artık çok bilinen bir gelenek değildir.” diyerek geleneğin günümüzde devam etmediğini belirtmektedir.

Yine Keçeci Baba’nın nazarlamalarından Yediler Mevkii’nde ağaç gövdesi yarmak, ağacın iyileşmesi halinde hastanın iyileşeceğine inanmak gerek bölge halkının gerek ziyaretçilerin ağaç kültüne inanışlarını ortaya koymaktadır. Sağaltma ritüellerinde görülen ağaç kültü bütün dünya mitolojilerinde görülür.

6.2.2. Taş Kültü

Başlangıçtan günümüze kadar toplumların dini ve kültürel yapıları içerisinde taşlarla ilgili inanışlar oldukça zengin bir tezahüre sahiptir. Taşlar sahip olduğu sabitliği, sertliği, ağırlığı ve dayanıklılığı gibi beşerüstü özelliklerden dolayı ilahi ve sihri gücün kaynağı kabul edilmiştir. Türkler dışındaki topluluklarda kutsal kabul edilen bu taşlarla ilgili inanışlar oldukça ileri safhaya ulaşmıştır. Öyleki bu taşlar ilahi ve koruyucu ruhların mekânı olarak görülmekle kalmamış, bu kutsal taşlara inanışta fetişçilik açık olarak kendini göstermiştir. Türk topluluklarında ve araştırma sahamızda kutsal taş kültünde kesinlikle taş tapınma söz konusu değildir. Zira insanlar bu mekânları kutsalın veya ilahi gücün merkezi olarak gördüklerinden ziyaret etmektedir.(Kıyak:2011) Keçeci köyünde taş kültü bağlamında değerlendirebileceğimiz inanışlara rastlamak mümkündür. Keçeci babanın türbesin önünde bulunan *çelikaşı* adı verilen taş bunlardan biridir. Taşın

Horasandan Şah Mahmud Veli'nin iskan edileceği yeri belirlemek için atılan bir nişane olduğu; Şah Mahmud Veli'nin Anadolu'ya nişanını bulmak için geldiği ve taşın bulunduğu yere zaviyesini kurduğu anlatılmaktadır. Günümüzde taşla ilgili taş kucaklayan insanların ellerinin kavuşması halinde Cennete, kavuşmaması halinde Cehenneme gideceği yönünde bir inanış vardır. *Taşı kucaklama* ritüeli gerek Alevi, gerek Sünni halk tarafından yerine getirilir. Kutsal mekân anlayışı bağlamında türbe ziyaretlerinde uygulanan bir kısım ritüellerde de kutsal taş inancını görmekteyiz. Türbelerde öngörülen yerlere dilek tutulup yapıştırılan “dilek taşları” bu kutsal taşlardandır. Şayet taş yapışırsadileğin kabul olacağına aksi takdirde olmayacağına inanılır. Yine türbelerde yer alan “şifa taşları” da taş yüklenen kutsallığın bir göstergesidir. Kutsalın sirayet özelliğinin bir sonucu olarak bu taşlar gelen ziyaretçiler tarafından vücutlarının ağrıyan kısımlarına sürülmekte ve şifa temenni edilmektedir (Kıyak:2011) Keçeci Baba Türbesinde Çelik taşı'nın üzerinde bulunan taş türbeyi ziyarete gelenler tarafından bu bağlamda ağrıyan yerlere sürülür hatta yatalak hastalar için köylere götürülüp geri getirilir. Keçeci Baba'nın evinde bulunan keramet göstermek için hamur gibi yoğurduğu siyah renkli, üzerinde yumruk izleri bulunan bir kutsal taş da mevcuttur. Keçeci Baba'nın nazar lamalarından olan Ayak Bastı'daki Keçeci Baba'nın ayaklarının izinin olduğuna inanılan taş da ziyaret edilmekte, burada yürüyemeyen çocuklar ve felçli hastalar için şifa aranmaktadır.

6.2.3. Su Kültü

Suyun hayat kaynağı olmasının etkisiyle, Türk tabiat kültürleri içerisinde son derece önemli bir yere sahip olan ‘su kültürü’, başta dinler ve inanç sistemleri olmak üzere, her kültürde ve kültüre ait sayısız yaratmada çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır (Türkan:2012). Su kültürü, çeşitli coğrafyalarda, farklı kültürlerle mensup toplumlarda görülen bir inanış olmakla beraber Türk toplulukları arasında ortak bir kült unsuru olarak kendini göstermektedir. Anadolu'daki su kültürü, İslam öncesi Türk kültüründe mevcut olan Yer-Su inanışlarının daha sonraki dönemlere yansıyan biçimleri olarak görülmektedir. Her dönemde bu inanışlar farklı toplumların dini, kültürel ve coğrafi özelliklerini kendi bünyesinde barındırmıştır. İslam öncesi Türk inanışları, İslam ile beraber Müslüman Türk toplumunun manevi hayatında etkisini devam ettirmiştir. Bazı durumlarda bu inanışlar İslami motiflerle kendisine yer aramış ve etkili olmuştur (Oymak, 2010: 53). Su kültürü, Türklerin Müslüman olmasından sonra İslami örtü altına girerek, eren kültürle birleşerek varlığını devam ettirmiştir. Su iyesi ise, İslam dininin etkisiyle su erenine

dönüştürülmüştür (Türkan:2012). Eski Türklerin dini inanışlarının esasını Gök Tanrı inanışı, atalar kültü ile birlikte tabiat kuvvetlerine inanç oluştururdu. Eski Türkler, tabiatta gizli kuvvetlerin varlığına inanırlardı. Bu inanış sisteminde tabii objelerin bir göstergesi olarak İzi / İye (yiye / eye) adını taşıyan koruyucu ruhların ayrı bir yeri vardı (Memmedov, 2002: 330) Anadolu öncesi Türklerin, dünyanın yaratılışı ile ilgili efsanelerindeki en önemli unsurun “başlangıçtaki sonsuz su” inancı olduğu, her suyun bir iyesi olduğu, Türklerin suyu kuvvet ve bereket kaynağı olarak kabul ettikleri, kahredici ve koruyucu saydıkları görülmektedir. Türkler suyu kuvvet ve bereket kaynağı olarak kabul ettikleri gibi kahredici ve koruyucu tanrı da sayarlardı. Su, onlara göre eski ve kutsal bir varlıktı (Kalafat, 1995: 53).

Keçeci Baba türbesinin avlusunda bulunan, halk tarafından zemzem suyu olduğuna inanılan su dâhil olmak üzere keçeci babanın Anadolu’ya gelişi sırasında gösterdiği kerametlerde su çıkarma motifine rastlanmaktadır. Gerek Gözderesi mevki’indeki gerekse Ayakbastıdaki suyun Keçeci Baba tarafından çıkarıldığına inanılmaktadır. Bölgede hem Sünni hem alevi halk tarafından ziyaret edilen bu yerlere büyük bir saygı gösterilmektedir. Keçeci Baba türbesinin avlusunda bulunan zemzem suyuyla alakalı anlatılan menkıbeye göre: Tokat’ın Zile ilçesinde Mehmet adlı kişi hacca gitmiş altın tasını zemzem kuyusuna düşürmüştür. Tası düşürdüğü için kederlenir. Rüyasında Hz. Peygamberi görür. Peygamber haccının kabul olduğu müjdeleyerek, tası için kederlenmemesini memleketine döndüğünde misafirliği çıkınca Keçeci Baba türbesini ziyaret ederek bir ak koç, birde kara koç kurban edip orada dağıtmasını tasını da orada bulacağını söylemiştir. Hacı Mehmet memleketine dönüp misafirliği çıkınca denileni yapar, Keçeci Baba türbesine koçları kurban eder. Kuyudan su içmek için tası daldırdığında altın tası da buradan çıkar. O zaman ya Rabbi Hac buraymış der. Bu anlatı kanıt gösterilerek burada ki su zemzem suyu sayılmaktadır.

Keçeci Baba köyünde su ile ilgili inanışlar Eski Türk inanışlarından ve İslam ananesinden izler taşıyarak günümüze kadar varlığını korumuştur. Keçeci köyünde kült’lere ek olarak yüzyıllardır devam ettirilen Tek katlı ev yapma geleneği de mevcuttur. Keçeci baba türbesi tek katlı bir yapıdır. Köy halkı türbenin yükseğine çıkacak herhangi bir yapı inşa edilmesine izin vermemektedir. Keçeci Baba’ya duydukları saygıdan dolayı köyde bütün evler, okul dâhil tek katlı yapılardır. Türbeden daha yükseğe yapılacak yapının Keçeci Baba tarafından yıkılacağına inanılmaktadır.

7. SONUÇ

Türk kültürünün ve toplumsal dinamiklerinin önemli unsurlarından birisi olan Alevilik sosyal, siyasal, kültürel zemini olan bir halk sufizmidir. Göçer olguların, eski Türk inançlarının, senkretik olarak izlerini taşıyan bu halk Müslümanlığı “ocak sistemi” adı verilen bir yapılanma üzerinden teşkilatlanmıştır. 13. yüzyılda Anadolu’ya Horasan’dan gelen ve Ahiliğin son temsilcilerinden olan Ahi Mahmud, ilk dönemlerde Kazabad’a bağlı Fakihler adıyla bilinen ve 19. yüzyılda Keçeci Baba adıyla anılan köyde bir zaviye kurmuştur. Bu zaviye Osmanlılar döneminde uzun süre varlığını sürdürmüştür. Zamanla bu zaviye ve çevresinde onun oluşturduğu ocak etrafında kökleri Orta Asya’ya dayanan bir kültür dünyası şekillenmiş ve bazı eklemelerle günümüze kadar gelmiştir. Ahi Mahmud Veli, bugün yaygın kullanılan adıyla Keçeci Baba’nın 13. yüzyılda yaşadığı, Horasan’dan Anadolu’ya gelen evliyalar arasında yer aldığı ve Hacı Bektaş-ı Veli’nin amcası olduğu rivayet edilmektedir. Keçeci Baba, Gül Ahi Baba, Şah ve Mahmud Veli gibi isimlerle anılmaktadır. Ayrıca aç doyuran anlamında Ergani Mahmud şeklinde ananlar da bulunmaktadır. Keçecilik mesleğinin önde gelen ustalarından biri olduğu kabul edilmektedir. Ruh sağlığı, veterinerlik, sanat ve eğitimle ilgili işlerle de meşgul olmuştur. Türbesi Tokat’ın Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyündedir. Yazılı olmayan kaynaklara göre Horasan bölgesinde Nişabur’da dünyaya gelmiştir. Keçeci Baba’nın 1349(miladi) senesinde Anadolu’da şehit düştüğü tahmin edilmektedir. Keçeci Baba Türbesi’nde bulunan sancağın baş kısmında okuduğumuz Osmanlıca yazı Keçeci Baba’nın Ali Haydar, Altun bıyık ve Seyyîd Mehmed isminde üç oğlu olduğunu ortaya koymaktadır. Sancağın baş kısmındaki yazıda Keçeci Baba’nın oğullarına ek olarak sancağın ustası olan kişinin adına da rastlanmaktadır. Sancak büyük olasılıkla 14. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış olmalıdır. Sancaktaki yazı şu şekildedir: “Keçeci Baba oğlu Ali Haydar, pâdîşâh karındâşı Altunbıyık, Seyyîd Mehmed/Doru Seyyîd Süleyman yapusu.” sancakla ilgili bir de menkıbe bulunmaktadır. Keçeci Baba türbesi içerisinde bulunan sancak günümüzde genelde sözlü kültürde yer alan Keçeci Baba’nın üç oğlunun adını açığa ortaya koymaktadır.

İkinci olarak köy Osmanlılar döneminde Kazabad nahiyesi ya da kazasına bağlıdır. Bu nahiye Tokat-Turhal arasındaki bölgeyi kapsamaktadır ve merkezi şimdiki Tokat ili Pazar ilçesinin bulunduğu yerdeki köydür. Köyün o dönemki adı Fakihler köyüdür. Hatta Fakihler köyünün divani vergileri ilk Osmanlı vergi kayıtlarında Ahi Mahmud Vakfı’na bırakılmıştır. Bugüne değin yapılan araştırmalarda köy ile ilgili belgelere ulaşılamıyor

olmasının nedeni muhtemelen taramalarda Fakihler yerine Keçeci isminin kullanılmasıdır. 19. yüzyıla gelindiğinde köydeki zaviyenin ortadan kalktığı, bir caminin bulunduğu ve Ahi Mahmud Vakfı'nın gelirlerinin cami ve türbe ile onun soyundan gelen vakıf mütevellilerine bırakıldığı açıkça ifade edilmektedir. Ayrıca 19. yüzyıl ortalarında vakfın tevliyetinin Seyyid Kasım Pehlivan'a ve daha sonra oğullarına geçtiği, bu sürecin biraz sıkıntılı atlatıldığı ve vakfın muhasebesinin bir müddet tutulmadığı okuduğumuz belgelerden anlaşılmaktadır Ahi Mahmud vakfına ait bir zemin (Tekkeyeri adıyla bir çiftlik) ve bir değirmen vardı. Vakıf bu çiftliğin malikâne gelirleri ve değirmenin kirasıyla ayakta duruyordu. Fakihler köyü için 19. Yüzyıldan itibaren Keçeci Baba köyü adı kullanılmaktaydı. Bununla birlikte köy Cumhuriyet döneminde Tokat ili Erbaa ilçesine bağlanmıştı.

Çalışmada aynı zamanda Anadolu'da sağaltıcı bir halk hekimi olarak karşımıza çıkan Keçeci Baba'nın kerametlerinin günümüzde de devam ettiğine inanıldığını gösteren bulgular ortaya konulmuştur. Türbesi yüzyıllardır akıl ve ruh sağlığı rahatsızlıklarının tedavi edilmesinde Anadolu'nun dört bir yanından ziyaretçi akınına uğramaktadır. Keçeci Baba aynı zamanda bir kuduz ocağı olduğu ilk kez araştırmamız sırasında ortaya çıkmıştır. Ocaklıların el verme yöntemi ile kuduz hastalığını tedavi edebildiğine inanılmaktadır.

Çalışma, Tokat ili Erbaa ilçesi Keçeci köyü ve Ocağı'nın sözlü ve yazılı kaynakları bir araya getirip sentezleyerek hem kültürel hem tarihsel verileri ortaya çıkarma çabasında olmuştur. Yerelde eski yer adlarının ortaya çıkarılmasının belge ve bilgiye ulaşılabilirliği bir hayli kolaylaştırdığı ortaya konulmuştur. Keçeci köyü ile ilgili Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakfiyeler Arşivi ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşiv'i taranarak elde edilen belgeler ve belgelerin transkriptleri ilk olarak çalışmamızda kullanılmıştır. Kültürel anlamda Anadolu'da Keçeci Baba gibi gizli kalmış onlarca eren, evliya ve hekim vardır. Anadolu kırsal alanı bu açıdan özgün kültürel değerler ihtiva etmektedir. Bilim dünyası adına bu çalışma Tokat Erbaa kırsalı özelinde Anadolu'nun diğer kırsal alanlarında yapılacak kültürel ve disiplinlerarası saha araştırmaları örnek olarak alınabilir. Alevi Bektaşî Kültürü araştırmacılarına göre Anadolu'da değişik yörelerde bulunan ocakları kapsayan alan araştırmalarının ve özellikle dede ailelerinde var olan her türlü yazılı ve sözlü verilerin toplanarak yazıya geçirilmesi alanı zenginleştirecektir. Bu bağlamda çalışmamız Keçeci Baba Ocağında dini ibadetleri ve kültürel hayatı yazıya geçirme gayreti içerisinde olmuştur.

KAYNAKÇA

- Akyol, C. (2017). *Ardahan Damal Yöresinde Gözükızıl Ocağı Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Aytaş, G. (2011). *Belgeler Işığında Şah İbrahim Veli Ocağı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi.
- Bakan, D. (2011). *Alevi Bektaşî Geleneğinde Hubyar Sultan*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Bal, H. (2004). *Alevi Yolu İslam Yolu*. İstanbul: Cem Vakfı Yayınları.
- Barkan, Ö. (1942). İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeleri. *Vakıflar Dergisi*, 2(5), 279-304.
- Bayat, A. (1989). Türk folklorunda akıl hastalıkları. *Türk Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri* Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Folklor, 59-82.
- Bodrogi, K. K. (2017). *Kızılbaşlar Aleviler* (2. Baskı). (Çev. O. Değirmenci, & B. Aybudak) İdea Ayrıntı Yayınları.
- Bozkurt, G. (1993). *Türk Kimliği Kültür Tarihinin Kaynakları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bozkuş, M. (2008). Aşure Günü, Muharrem Matemi/Orucu Ve Sivas'ta Aşure. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 33-61.
- Coşkun, N. Ç. (2014). Anadolu Alevilerinde Cemler ve bu Cemlerin Sosyo Kültürel Hayattaki İşlevleri. *Folklor Edebiyat*, 20(78), 9-28.
- Çakmak, Y., ve Gürtaş, İ. (2015). *Kızılbaşlık, Alevilik, Bektaşılık Tarih-Kimlik- İnanç-Ritüel*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çeribaş, M., ve Köse, S. (2018). Alevi İnanç Sisteminde Dedelik Kurumunun Menşei Meselesi ve Dedelik Kurumuna Dair Yeni Değerlendirmeler. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 11(22), 13-17.
- Dağı, F. (2013). *Türk Halk Anlatılarında Halk Hekimliği Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Dedekargınoğlu, H. (2010). Dedelik Kurumu ve Sürek Anlayışı. *II.Uluslararası Tarihden Bugüne Alevilik Sempozyumu* Ankara: Cem Vakfı Yayınları, 194-205.
- Deniz, K. (2012). Dil Sosyolojisi Açısından Ocak Kavramı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (64), 219-232.
- Erdem, C. (2013). Sözlü Tarih ve Kültür Açısından İmam Rıza Ocağı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (66), 257-278.

- Eröz, M. (1992). *Eski Türk Dini (Gök Tanrı İnancı) ve Alevilik Bektaşilik*. İstanbul: TDAV Yayınları.
- Eröz, M. (2014). *Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ersal, M. (2016). *Alevilik Kavramlar Ve Ocak Sistemi Çubuk Havzası Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi.
- Fırlı, E. R. (2006). *Türkiye'de Alevilik Bektaşilik*. İzmir : İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Gülçiçek, A. D. (2002). Alevi Bektaş Edebiyatında Doğa Sevgisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (22), 20-27.
- Gülçiçek, A. D. (2004). *Alevilik (Bektaşilik, Kızılbaşlık) ve Onlara Yakın İnançlar* (Cilt 1). Köln: Anadolu Etnoğrafya ve Kültür Merkezi Yayınları.
- Gülçiçek, A. D. (2004). *Alevilik(Bektaşilik, Kızılbaşlık) ve Onlara Yakın İnançlar* (Cilt 2). Köln: Anadolu Etnoğrafya ve Kültür Merkezi Yayınları.
- Hanılçe, M., ve Tepecik, M. (2016). Anadolu'nun Manevi Önderlerinden Bir Eren: Ahi Mahmud Veli (Keçeci Baba). *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, (12), 141-170.
- Kalafat, Y. (1995). *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Kenanoğlu, A., ve Onarlı, İ. (2003). *Hubyar Sultan Ocağı Ve Beydili Sıraç Türkmenleri*. İstanbul: Hubyar Sultan Kültür Ve Tanıtma Derneği Yayınları.
- Kılıç, F., ve Kökel, C. (2006). Bektaşilik Üzerine Değerlendirmeler ve Çalçakır Köyü Örneğinde Bektaş Kültürü. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 40.
- Kıyak, A. (2011). Eski Türk Kültüründe Taş- Kaya Kültürünün Elazığ'daki Yansımaları. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 129-144.
- Maden, F. (2013). Evliya Çelebi Seyhatnamesinde Bektaş Tekke ve Türbeleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (68), 89-128.
- Maden, F. (2014). Keçeci Baba Ocağı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (71), 149-169.
- Melikoff, I. (2015). *Uyur İdik Uyardılar*. İstanbul: Demos.
- Memedov, C. B. (2002). *Eski Türklerde Gizli Tabiat Kuvvetlerine İnanma (İye İnancı)* (Cilt 3). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Ocak, A. Y. (1990). Türkiye'de Alevilik Meselesi. *Türk Yurdu*, 10(36), 4-7.
- Oymak, İ. (2010). Anadolu'da Su Kültürünün İzleri. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20-31.
- Öz, B. (1997). *Bektaşilik Nedir?* İstanbul: Der Yayınları.
- Öz, B. (2008). *Alevilik Nedir?* İstanbul: Der Yayınları.

- Özbilgin, Z. (2011). Alevilikte Düşkünlük. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (60), 411-414.
- Özdemir, A. R. (2018). *A'dan Z'ye Alevilik Başlangıç Kitabı*. (3. Baskı). Ankara: Kripto Yayınları.
- Özdemir, A. R. (2019). *Hünkâr Hacı Bektaş Veli*. Ankara: Kripto Yayınevi.
- Özköse, K. (2014). Tokat'ta Tasavvuf Kültürü. *Tokat Tarihi Ve Kültürü Sempozyumu*, Tokat, 79-102.
- Pehlivan, M. (2001). Anadolu Gizli Kalmış Bir Er (Bektaş Ahi Babası) Ahi Mahmut Veli Keçeci Baba. *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Önderleri Kongresi*, Ankara, 733-753.
- Rençber, F. (2012). Alevi Geleneğinde "Cem Evinin" Tarihsel Kökeni. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 12(3), 73-86.
- Subaşı, Z. (2018). *Kültürel Psikoloji Bağlamında Yerel Sağıltım Yöntemleri (Karacahmet Türbesi ve Keçeci Baba Türbesi Örnekleri)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Sunar, C. (1975). *Melamilik Bektaşilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Temiz, Ş., ve Peynirci, Ş. (1996). *Erbaa Tarih, Coğrafya, EKonomi,Kültür*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Basım Evi.
- Timur, D. (2010). Keçeci Baba (Horasan Erenei Ahi Mahmut Veli). *Kümbet Altında* , 32-39.
- Tokat İl Yıllığı. (1967).
- Tokat İl Yıllığı. (1973).
- Türkan, K. (2012). Türk Dünyası Masallarında Su Kültü. *Milli Folklor*, 135-148.
- Türkdoğan, O. (1991). *Kültür ve Sağlık-Hastalık Sistemi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Türkdoğan, O. (1995). *Alevi Bektaş Kimliği Sosyo-Antropolojik Araştırma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Üçer, C. (2005). *Tokat Yöresinde Geleneksel Alevilik*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Üçer, C. (2005). Geleneksel Alevilikte İbadet Hayatı ve Alevilerin Temel İslami İbadetlere Yaklaşımları. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5(2), 161-189.
- Üçer, C. (2018). Cemevi: Âdâp ve Erkânın İcrâ Edildiği Mekân. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (88), 59-84.
- Yalçın, H. (2012). *Alevilik Tarihi Öncesi Dünü Bugünü*. Adana: Karahan Kitapevi.

- Yaman, A. (2004). *Alevilik'te Dedelik Ve Ocaklar*. İstanbul: Karaca Ahmet Sultan Deneği Yayınları.
- Yaman, A. (2011). Alevilikte Ocak Kavramı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 43-64.
- Yaman, A. (2012). *Alevilik Kızılbaşlık Tarihi*. İstanbul: Nokta Kitap Yayınevi.
- Yörükan, Y. Z. (2017). *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yücel, S. (2003). *Keçeci Ahi Baba ve Zaviyesinde Yetişen Ünlü Kişiler*. İstanbul: Can Yayınları.
- Zelyut, R. (2015). *Hünkar Hacı Bektaş-i Veli Alinin Sırrı*. Ankara: Kripto Yayınları.

EK-1. Kaynak Kişi (KK) Dizini

Sıra	Adı Soyadı	İşi /ocakla ilgisi	Öğrenim Durumu	Yaşı
K1	Rıza Şahin	Ocak Dedesi	İlkokul	80
K2	Salih Arslan	Ocak Dedesi	İlkokul	70
K3	Hasan Temiz	Ocakzade	İlkokul	71
K4	Fevzi Erarslan	Ocakzade	İlkokul	75
K5	Mahmut Koç	Ocakzade –Dede	İlkokul	61
K6	Musa Koç	Ocakzade – Zakir	İlkokul	69
K7	Cemal Gürbüz	Ocakzade –Dede	İlkokul	68
K8	Ayşe Gürbüz	Ocakzade	İlkokul	85
K9	Çiçek Arslan	Ocakzade	İlkokul	66
K10	Durmuş Pelit	Ocakzade-Düşkün	İlkokul	70
K11	Hüseyin Gürbüz	Ocakzade	İlkokul	52
K12	Murat Koyuncu	Türbe ziyaretçisi	İlkokul	65
K13	Ayşe Kancı	Türbe ziyaretçisi	Lise	42
K14	Emine Koyuncu	Türbe Ziyaretçisi	İlkokul	63
K15	Alican Arslan	Ocakzade	Lisans	20

EK-2. Keseğen Baba Türbesi yakınlarındaki mezar taşı ve okunuşu

Mezar Taşının İlk Hali	Mezar Taşının Temizlenmiş Hali
	
Mezar Taşındaki Yazının Okunuşu	
Mağfîret kıl beni YâRabb-i Zeydân Bi-Hakk-ı ‘Arş-ı ‘Azam-ı Nûr-ı Kurân Gelüb kabrim ziyâret iden ihvân İde ruhuma bir Fâtihaihsân Hâcî Boz-zâde Yûsuf Efendi’nin rûhuçün El-Fâtiha fî sene 1326 (1908-1909)	

EK-3. Keçeci Baba Nazarlamaları ile ilgili fotoğraflar

Ayakbastı

Ayakbastı'da Keçeci Baba'nın ayak izlerinin olduğu taş

Delikli Kaya, Keçeci Baba'nın geçtiği delik

Delikli Kaya Hacı Bektaş Veli'nin geçtiği yer

EK-3. (devam) Keçeci Baba Nazarlamaları ile ilgili fotoğraflar

Satılmış Kaya

Satılmış Kaya

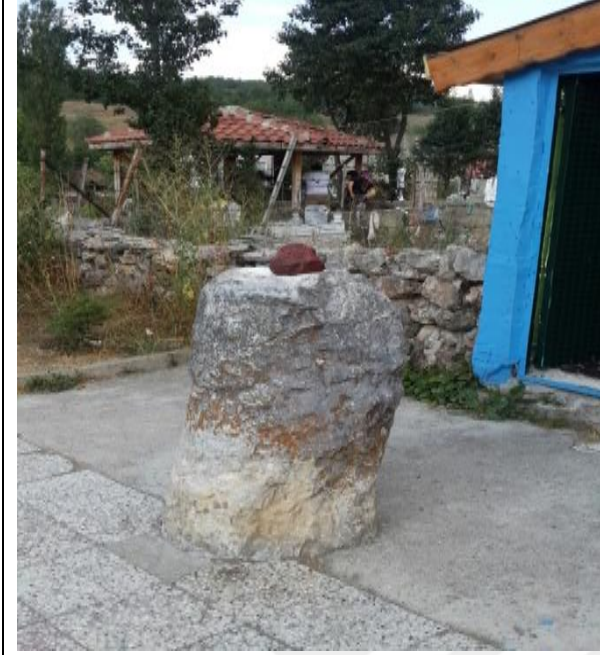
Çıban Tekkesi ve Çevresi

Çıban Tekkesi

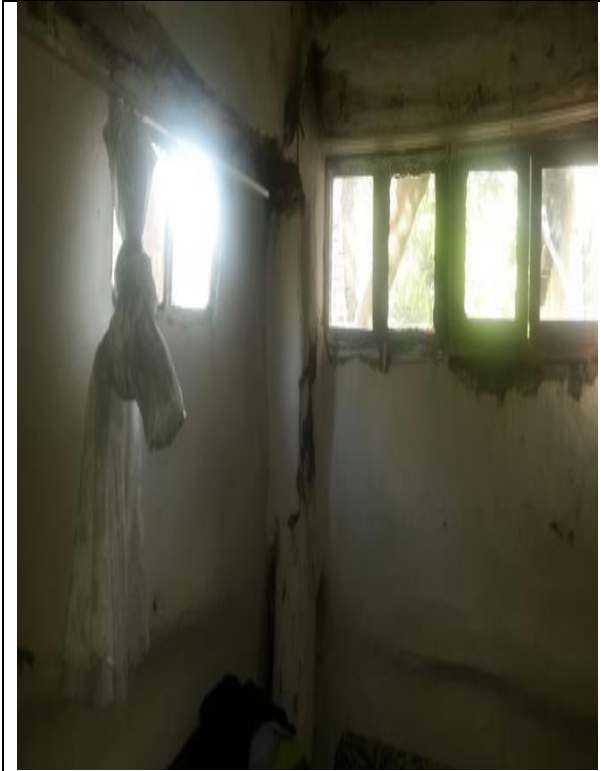
EK-4. Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Çelik Taşı

Keçeci Baba'nın yoğurduğu taş

Keçeci Baba'nın evi içinden bir görünüm

Türbede bulunan sancak

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Sancak

Sancak

Sancağın alt kısmı

Sancağın alt kısmı

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Keçeci Baba Türbesi

Keçeci Baba' Kabri

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Keçeci Baba'nın Nişanesi Olan Çelik Taşı

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Çelik Taşı Kucaklama Ritüeli

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Keçeci Baba Ziyaretçileri

Keçeci Baba Türbesinin Bahçesinde bulunan Zemzem Olduğuna İnanılan Su

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Keçeci Baba Türbesinde Medfun Aile Bireyleri

Sancak

EK-4. (devam) Keçeci Baba'nın Evi, Türbesi, Türbede bulunan sancak ve taşlar ile ilgili fotoğraflar

Kasım Pehlivan Kabri

Ocak Dedesi Salih Dede ve Eşi

[illegible]**Resim 1. BEO.001133.084948.001.001**

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

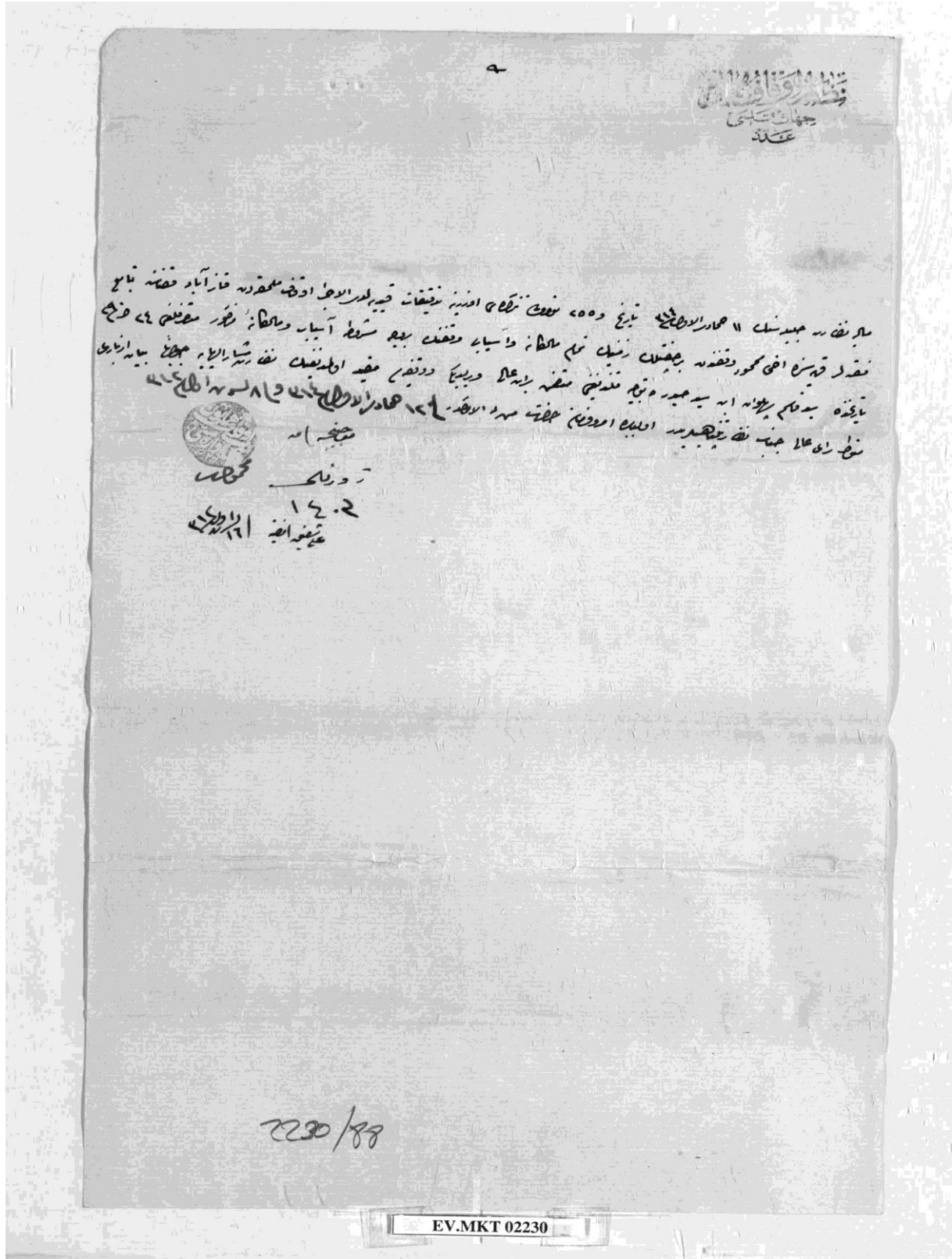
Resim 1'deki Belgenin Okunuşu

Sadâret

Mektûbî Kalemî

Numru 592	Târîh-i müsevvdî 7	Târîh-i mübeyyizi 8 Muharrem sene 316 17 Mayıs sene 314	Maliye Nezâretine Buyuruldu				
			Ber-mûceb-i mazbata Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin icrâ-yı icabına himmet buyuruldu. Şûrâ-yı Devlet Maliyye Dâ'iresinin 592 numaralı mazbtasının suretidir. Maliye Nezâretinin bi't-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 14 Zi'l-kade sene 315 târîhli ve 194 numaralı tezkire Maliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu. Me'alinde Tokad'a tâbî' Keçeci Baba karyesinde medfûn Ahi Baba Vakfı'na merbut zaviye-i mezkûrede vâki' Tekkeyeri'nin tamâm mâlikâne mutasarrıflığının 83 senesinden 87 senesi nihâyetine kadar müddet-i hasılâtı birleştirilerek bi't-tahmîn senevîsine 470 gurus 10 para isâbet eylediği beyanıyla hazinece ifâ-yı muktezası hakkında Sivas Vilayeti Meclis-i İdaresi'nden bâ-mazbata vâki' olan iş'âr üzerine hazinece icrâ kılınan tedkikât mezkûr Keçeci Baba karyesi Nefs-i Tokad Kazası'nın Kazabad Nahiyesi dâhilinde bulunduğu ve Sa3lifü'z-zıkr Ahi Baba Türbesi vakfının nâm-ı diğeri Ahi Mahmud olup Kuyûd-ı Hâkânî'de Ahi Mahmud Zaviyesi nâmıyla mukayyed ise de zâviyesi bulunamayub karye-i mezkûrede câmi'i şerîfiyle türbesi bulunduğu ve câmi'-i şerîf mevcûd ve ma'mûr olarak muhterik bulunan türbesi evlâd ve mütevellileri tarafından mehmâ-emken inşâ idildiği ve karye-i mezkûrede Tekyeyeri nâmıyla bir çiftlik mahall â'sârının nisf-i divânî hissesi olarak bi't-tenzîl nisf-ı diğeri ve bir bâb değirmenin icârı vakf-ı mezbûre 'â'id idüğü ve bedelât-ı mezkûre meyânında tevsi'-i intikâl hissesi bulunduğu ve 83 senesinden 92 senesi gâyetine kadar mutasarrıfları ma'rifetiyle ta'sîr idilerek 94 senesinden şimdiye kadar mütevellilerine bir şey virilmediği anlaşılmasına ve ezkûr seneler bedelâtının tahmîsinden mütehassıl mebâliğden tezîlât-ı nizâmiye bi'l-icrâ kusûr vakf-ı mezbûr için bedel takdiri icâb iden mebâliğin mikdârı 372 gurusdan 'ibâret kalmasına mebnî meblağ-ı mezbûrun 314 senesi Mart'ından 'itibâren bedel-i takdiriyle sene-be-sene vakıf tarafına i'tâsı ve mezkûr 94 senesi bedelinden İlgâ-yı Kavâ'im Kararnamesi'ne ve 95 senesinden 99 senesine kadar bedelâtından dahi tasfiye-i düyûn hakkında âhiren ittihâz buyurulan karar-ı 'âliye tevfikân üç rub'u bâ-tenzîl mütebakisiyle 300 senesinden 313 senesi nihâyetine değin vakf-ı mezbûrun 6784 gurus müterâkim matlûbunun usûl ve kâ'idesi vechle nakden tevdisi istizân olunmuş ve sûret-i muharrereye nazarân tervîc-i ifâya mihnet görünmüş olduğundan ol-vechle icrâ-yı icabının nezâret-i müşâr-ün-ileyhimâya sorulması tzekkür kılını. Ol-bâbda emr ü fermâ hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 2 Muharrem sene 216 ve fî 11 Mayıs sene 314				

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 2. BOA.EV.MKT.02230.00171

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 2'deki belgenin okunuşu:

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn

Cihât Kalemi

‘Aded

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin 11 Cemâziye'l-evvel sene [1]314 tarih ve 255 numrulu tezkiresi üzerine tedkîkât-ı kaydiye lede'l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Kazabad Kazası'na tâbi‘ Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbı vakfının ber-vech-i meşrûta âsyâb ve mâlikâne-i mezkûr mutasarrıflığı 24 Z[ilhicce] sene [1]290 târîhinde Seyyid Kasım Pehlivan ibn-i Seyyid Haydar'a tevcîh kılındığını mutazammın berât-ı ‘alî verildiği ve vakfiyesi mukayyed olmadığına Nezâret-i müşarü'n-ileyhimâyâ cevâben beyân-ı izbârı menût rey-i ‘alî-yi cenâb-ı nezâret-penâhîleridir. Olbâbda emr ü fermân hezret-i menlehü'l-emrindir. Fi 12 Cemaziye'l-evvel sene [1]314 ve fi 8 Teşrîn-i evvel sene [1]312.

[Mühür]

[İmza]

Mûcebince fi minhi

Jûrnâli

1403

Ali Şefik Efendi'ye fi 16 Teşrîn-i Evvel sene [1]312

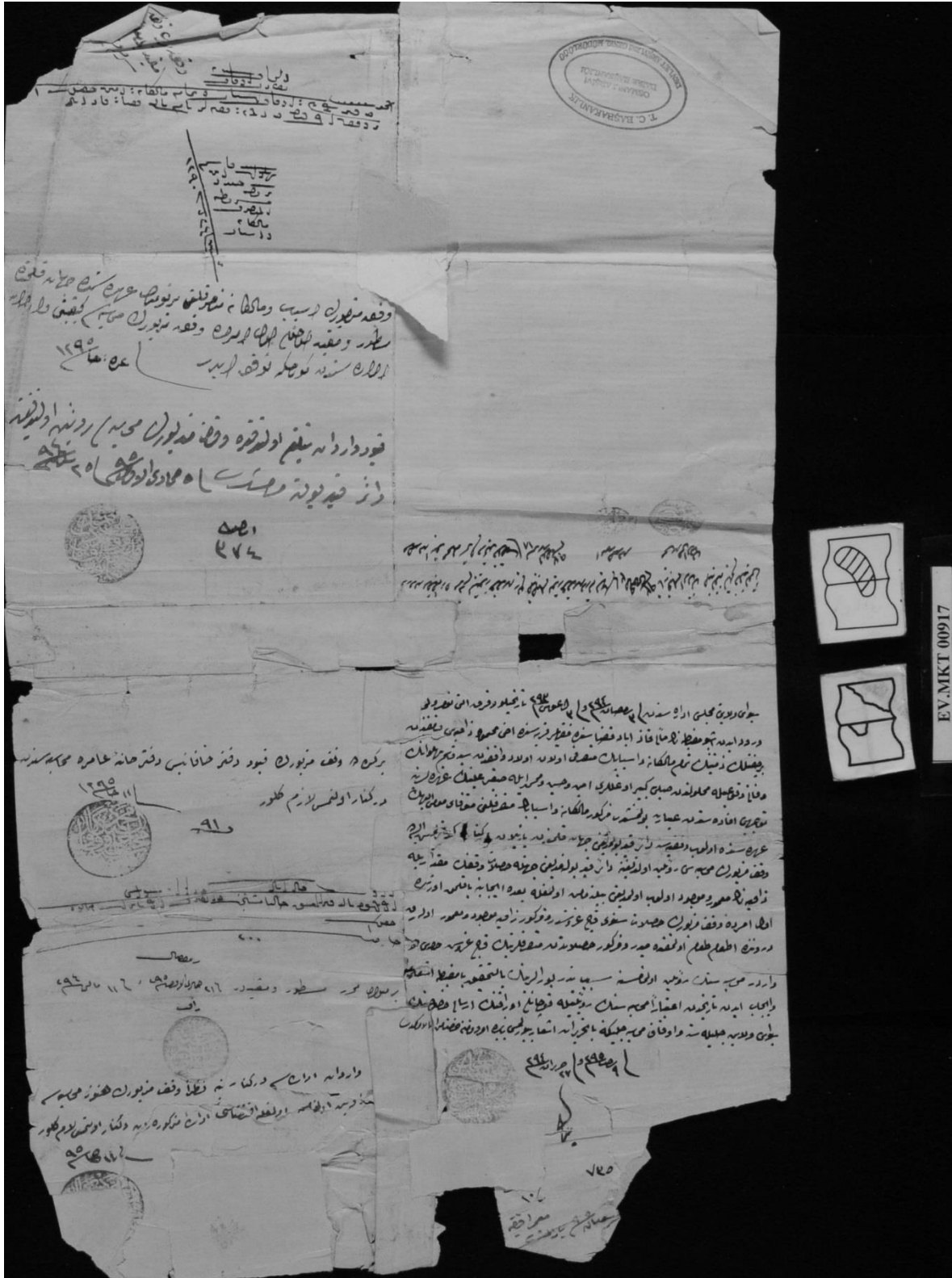
Resim 3. BOA.EV.MKT.00648.00205

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 3'deki belgenin okunuşu

Varaka numrusu	İcrâ-yı Cem'iyeti Riyâset-i Behiyesi'ne Müzekkere Re'sen Cevâb
144	
	Kazabad'da Keçeci Câmî'-i Şerîfî'nin Kasım Pehlivan 'uhdesinde bulunan imâmet ve hitâbet cihetlerinin oğulları İbrahim ve Mehmed Emin'e tevcihi muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olduğu hâlde henüz berâtlarını âhz idememiş olduğundan sür'aten icrâ-yı icâbı 10 Şa'bân sene 89 târîhiyle şeref-vârid olan tezkire-i 'aliye-i kerîmânelerinde iş'âr buyurulmuş ve hazinece tedkîkât-ı lâzıme lede'l-icrâ bu bâbda irâde-i seniye kaydına dâ'ir bir güne işâret görülememiş ve mûmâ-ileyh Kasım Pehlivan'ın bile mezkûr cihetleri 'uhdelerine tasdîr etmek istediği mahdumları mûmâ-ileyhimânın sagîr oldukları bundan beş sene evvel mahallinden yedine virilüb bu kere ibrâz eylediği muharrerât me'âllerinden anlaşılmış ve mahlûlden veyâhûd tasrîdden sigâra cihet olunması memnû' idüğü nizâm-nâmede mûnderic olub müteveffâ-uı merkûm Pehlivan'ı husûl-ı emniyesi arzu olunarak sagîrân-ı mûmâ-ileyhimânın şimdiye kadar hadd-i rüşde vâsıl olmuşlar ise mezkûr cihetlerin hidemâtını bi'z-zât ifâya ehil olub olmadıklarının bir iki gün zarfında iş'ârı zımnında Sivas Vilâyet-i Celîlesi'ne bâ-telgrâf-nâme keşide kılınmış ve eğerçi mûmâ-ileyhimânın şimdi kebîr olarak zikr olunan cihetlerin hidemâtını ifâya muktedir oldukda cevâbı alındığı alınur ise cihet-i mezkûreteynin tevcihi icabına bakılacağı derkâr [bunun] idüğünden beyân-ı keyfiyetine ibtidâr kılındı. Ol-bâbda emr ve irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fi 11 Şa'bân sene 89 Fi 13 Şa'bân sene 89

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 4. BOA.EV.MKT.00917.00180

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 4'deki belgenin Okunuşu

[Sağ Sütûn]

Derûn-ı mazbatada murakkam beş yüz guruş rub'ı hesabıyla yüz guruş varaka bahâsı fî 3 Ağustos sene 93 târihiyle Evkâf Sandığı'na teslim kılındığı musaddak işbu işbu mahalle şerh ve temhîr kılındı. Fî 18 Teşrîn-i Evvel sene 93.

Emîn-i Sandık

Mühür

Muhasebeci-i Evkâf

Mühür

Sivas Vilayeti Meclis-i İdâresinden fî 3 Ramazan sene 294 ve 3 Ağustos sene 293 târihlî ve 46 numrulu vürûd iden işbu mazbatanın me'âli Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfî'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbın mutasarrıfı olan evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Kasım Pehlivan'ın vefâtı vukû'uyla mahlûlünden sulbî kebîr oğulları Emin ve Hüseyin ve Mehmed ile sagîr Ali'nin 'uhdelerine tevcihi ifâdesinden 'ibâret bulunmuştur. Mezkûr mâlikâne ve âsyâbın mutasarrıflığı müteveffâ-yı mûmâ ileyhın 'uhdesinde olub vakfiyesine dâ'ir kayd bulunmadığı Cihât Kalemi'nden yazılan der-kenârda gösterilmiş ise de vakf-ı mezbûrun muhasebesi rû'yet olduğuna dâ'ir kayd bulunmadığı cihetle hasılât-ı vakfın mikdarıyla zaviyenin ma'mûr ve mevcûd olub olmadığı bilinmemiş olmağla ba'dehu icâbına bakılmak üzere evvel emirde vakf-ı mezbûrun hasılât-ı senevî kaç guruştur ve mezkûr zaviye mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda it'âm-ı ta'âm olunmakda mıdır ve mezkûr hasılâtdan mutasarrıflarının kaç guruş hissesi vardır muhâsebesinin rû'yet olunmamasına sebep nedir buralarının bi't-tahkîk bâ-mazbata iş'ârı ve icâb iden târihden 'itibâren muhasebesinin rû'yetiyle koçanlı evrâkının irsâli husûsunun Sivas Vilayet-i Celîlesi'ne ve Evkâf Muhasebeciliğine bâ-tahrîrât iş'ârı buyurulması bâbında emr ve fermân hazret-i men-lehü'l emrindir.

Fî 9 Receb sene 295 ve fî 27 Haziran sene 294

[Sol Sütûn]

İlhâk sâye-i Nezâret-i Evkâf

Çiftlik

Defter-i Hazine-i Evkâf âsyâb ve tamâm mâlikâne-i Emîn-i çiftlik ber-vakf-ı Ahi Mahmud der-karye-i Fakihler nâm tâbi 'kaza-i Kazabad

Seyyid Kasım Pehlivan ibn-i Seyyid Haydar ber- vech-i meşrûta el-mutasarrıf-ı mâlikâne ve âsyâb

Sene fî 24 Z. Sene 1290

Vakf-ı mezbûrun âsyâb ve mâlikâne mutasarrıflığı mezbûrun 'uhdesinde Cihât Kalemi'nde mestûr ve mukayyed olmağla evvel emirde vakf-ı mezbûrun muhasebesi keyfiyeti vâridât idâresinden görölmeğe tevakkuf ider Fî Gurre-i CA sene 1295

Kuyud-ı vâridât tebellüğ olundukda vakf-ı mezbûrun muhâsebesi rû'yet olduğuna dâ'ir kayd bulunamamıştır. Fî 5 Cemâziye'l-Evvel sene 95. Fî 25 Nisan sene 94

Bir kere de vakf-ı mezbûrun kuyûd-ı defter-i hâkânîsi defterhâne-i 'âmire muhâsebesinden der-kenâr olunması lâzım gelür.

Fî 11 CA sene 1295

Derûn-ı Kazabad der-livâ-i Sivas

Ahi Mahmud bi'd-defteri'l-mu'ayyen hâliyâ meşihât der tasarruf-ı Ahi bâ-berât-ı hümâyûn

Çiftlik 1

Hasılât 200

Ber-muceb-i muharrer ve mestûr ve ta'sirdir. Fî 21 Cemâziye'l-evvel sene 295. Fî 11 Mayıs sene 294

Vâridât İdâresi der-kenârına nazaran vakf-ı mezbûrun henüz muhasebesi rû'yet olunmamış olmağla iktizâsı idâre-i mezkûreden der-kenâr olunması lâzım gelür. Fî 14 CA sene 95

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

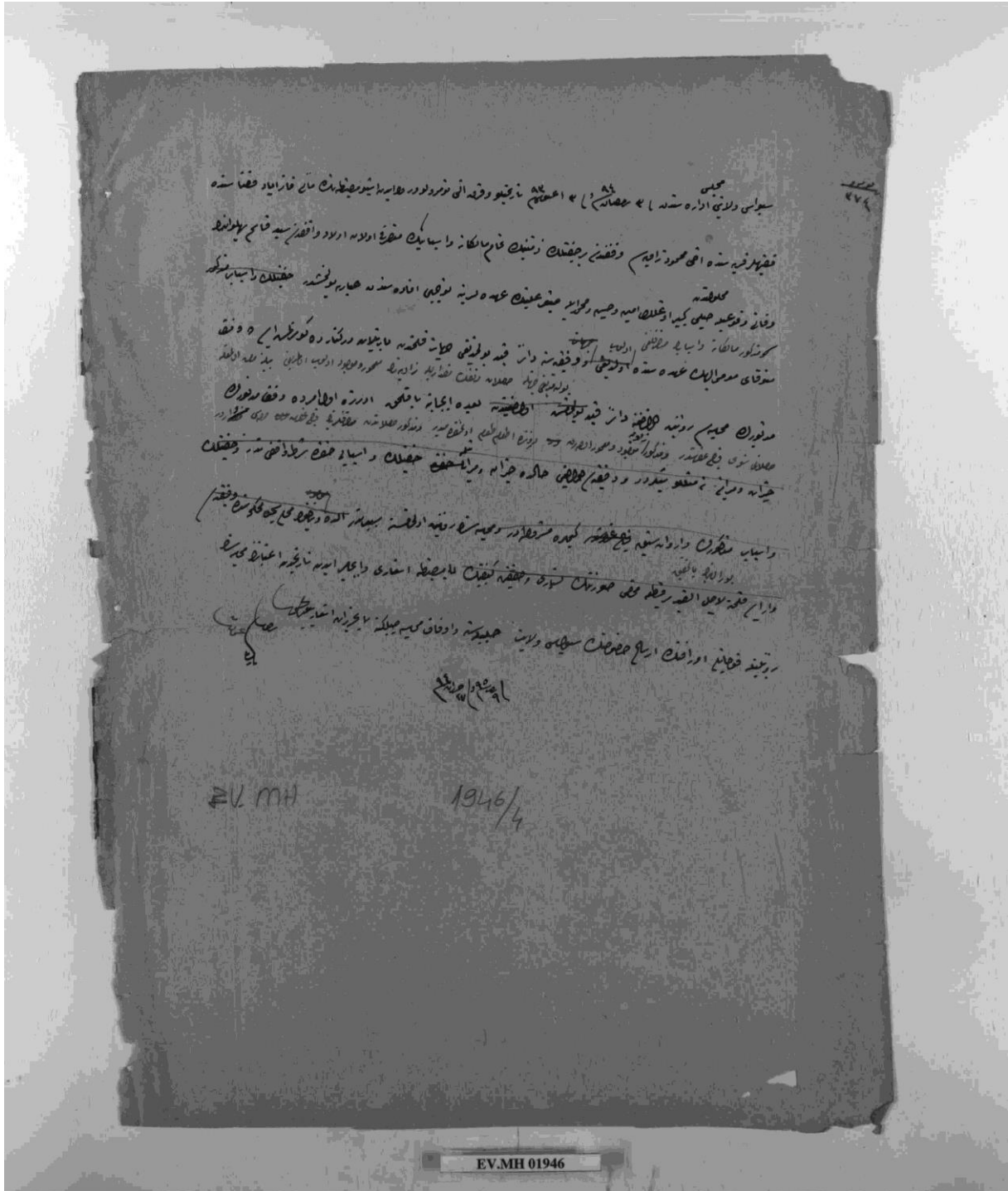
Resim 5'deki belgenin okunuşu:

Sivas Vilayet-i Celîlesi'ne ve Evkâf Muhabesiciliği'ne

Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik ve zemînin tamam mâlikânesiyle âsyâbın meşrûtiyet üzere bâ-berât-ı 'âlî mutasarrıfı olan evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Kasım Pehlivan'ın vukû'-ı vefâtına mebnî sulbî kebîr oğulları Emin ve Hüseyin ve Mehmed ile sagîr oğlu Ali'yi terk iderek vefât eylediği beyânıyla mezkûr mâlikâne ve âsyâb mutasarrıflığının mûmâ-ileyhimden Emin ve Hüseyin ve Mehmed bi'n-nefs ve sagîr Ali dahi edâ-yı hidmete iktidâr kesb idinceye değin tarafından birâderi mûmâ-ileyh Emin ifâ-yı hizmet itmek üzerine mûmâ-ileyhime tevcihine dâ'ir kıbel-i şer'-i şerîfden tanzîm olunan i'lâm-ı şer'î vilayet-i celîleleri meclis-i idaresinden 3 Ramazan sene 94 târîhlü ve 46 numrulu mazbata ile tisyâr ve icâbının icrâsı iş'âr olunmasına mebnî tedkîkât-ı kaydiye lede'l-icrâ zıkr olunan mâlikâne ve âsyâbın mutasarrıflığı müteveffâ-yı mûmâ-lieyhın el-yevm 'uhdesinde olduğu tebeyyün itmiş ise de vakf-ı mezbûrun vakfiyesine ve muhabesinin rû'yet olunduğuna dâ'ir kayd bulunamadığı cihetle hâsılâtının mikdarıyla zaviyenin mevcûd ve ma'mûr olup olmadığı bilinmemiş olduğundan ba'dehu icâbına bakılmak üzere evvel emirde vakf-ı mezbûrun hasılât-ı seneviyesi kaç guruşdur ve zaviye-i mezkûre el-yevm mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda ta'âm it'âm olunmakda mıdır ve hasılât-ı vakıfdan mutasarrıflarının kaç guruş hissesi vardır ve şimdiye kadar muhasebesinin görülmemesine sebep nedir şuralarının mahallî meclis-i idaresi ma'rifetiyle tahkîk ve tedkîkiyle keyfiyetin bâ-mazbata iş'âr ve vakf-ı mezkûrun icâb iden târîhden i'tibâren usûl ve nizâmına tevfiikan muhasebesinin rû'yetiyle koçanlı evrâkının bi'l-implâ tisyâr olunması lüzûmu vâridât idâresinden yazılan der-kenârı gösterilerek sûret-i hâl evkâf muhasebeciliğine dahi bildirilmiş olmağla muktezâsının ifâ ve inhâsı hususûna himem-i 'aliye-i vilayet-penâhiîleri derkâr buyurulmak bâbında

Fİ 9 Nisan sene 95

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 6. BOA.EV.MH.01946.00008

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 6'daki belgenin okunuşu:

Numru

374

Sivas Vilayeti Meclis-i İdâresinden fi 3 Ramazan sene 94 ve fi 3 Ağustos ene 93 târîhlü ve 46 numrulu vürûd iden işbu mazbatanın me'âlî Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbın mutasarrıfı olan evlâd-ı vâkıfdan Seyyîd Kasım Pehlivan'ın vefâtı vukû'uyla mahlûlünden sulbî kebîr oğulları Emin ve Hüseyin ve Mehmed ile sagîr Ali'nin 'uhdelerine tevcihi ifâdesinden 'ibâret bulunmuştur. Mezkûr mâlikâne ve âsyâbın mutasarrıflığı müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin 'uhdesinde olub vakfiyesine dâ'ir kayd bulunmadığı Cihât Kalemi'nden yazılan der-kenârda görülmüş ise de vakf-ı mezbûrun muhasebesi rü'yet olunduğuna dâ'ir kayd bulunmadığı cihetle hasılât-ı vakfın miktarıyla ma'mûr ve mevcûd olub olmadığı bilinememiş olmağla ba'dehu icâbına bakılmak üzere evvel emşrde vakf-ı mezbûrun hasılâtı senevî kaç guruştur ve mezkûr zaviye mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda it'âm-ı ta'âm olunmakda mıdır ve mezkûr hasılâtdan mutasarrıflarının kaç guruş hissesi vardır ve muhasebesinin rü'yet olunmamasına sebep nedir buralarının bâ-tahkîk bâ-mazbata iş'ârı ve icâb iden târîhden i'tibâren muhasebesinin rü'yetiyle koçanlı evrakının irsâli husûsunun Sivas Vilayet-i Celîlesi'ne ve Evkâf Muhasebeciliği'ne bâ-tahrîrât iş'ârı buyuruldu.

Fi 9 Receb sene 95 ve 27 Haziran sene 94.

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 7'deki belgnin okunuşu:

Evkâf-ı Hümâyun Nezâret-i Celilesine

Evkâf-ı mülhakadan Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbının meşrûtiyet üzere bâ-berât-ı 'âlî mutasarrıf olan evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Kasım Pehlivan'ın karye-i merkûmenin ikinci hânesinin birinci ve sekizinci ve dokuzuncu ve on birinci numrularında mukayyed sulbî kebîr oğulları Emin ve Hüseyin ve Mehmed ile sagîr Alî halifeleri terkle vefâtı vukû'[y]la vakf-ı mezbûr evkâf-ı kadîmeden olarak der-dest ve sicillâtda vakfiyesi kaydı olmayub ancak bir çiftlik zemîn-i mâlikâne ve âsyâb-ı mezkûru evlâd-ı vâkıfdan olanların meşrûtiyet üzere tasarrufları zikr olunan berât-ı şerîf müfâd 'âlîsinden ve te'âmül-i kadîmi iktizâsından olduğuna ve mûmâ ileyhim evlâd-ı vâkıfdan olarak ber-mûceb-i te'âmül-i kadîm mâlikâne ve âsyâb-ı mezkûrun müştereken meşrût-un-lehi bulundukları gibi cihet-i mezkûreyi idâreye ehl ve erbâb olduklarına mebnî cihet-i mezkûrenin merkûmûndan Emin ve Hüseyin ve Mehmed bi'n-nefs ve sagîr-i merkûm Alî dahi hadd-i bülûğunu tecâvüzle bi'z-zât îfâ-yı hidmete kesb-i iktidâr idinceye kadar merkûm Emin bi'n-niyâbe edâ-yı hizmet etmek üzere babaları müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden vazife-i mersûmesiyle merkûmûn 'uhdelerine tevcîhini müsted'î tezbîr olunan i'lâm-ı şer'î leffen takdîm ve berât-ı mezkûrun mahzî sûreti birlikde tesyîr kılınmış ve cihetîn-i mezkûrenin rub'-ı harcıyla 100 guruş varaka bahâsının Sivas Evkâf Sandığı'na teslim kılındığı muhasebeciliğinden musaddak bulunmuş olmağla icra-yı îcâbı babında emr ve fermân hazret-i men-lehü'l emrindir.

fî 3 Ramazan sene 94 ve fî 3 Ağustos 93

â'za Muhasebeci-i evkâf â'za â'za [murahhas-ı Ermeni?]murahhas mektûbî
[okunamadı] Vali-i Vilayet-i Sivas

Tahsilât ve cihâta fî 8 CA sene 94

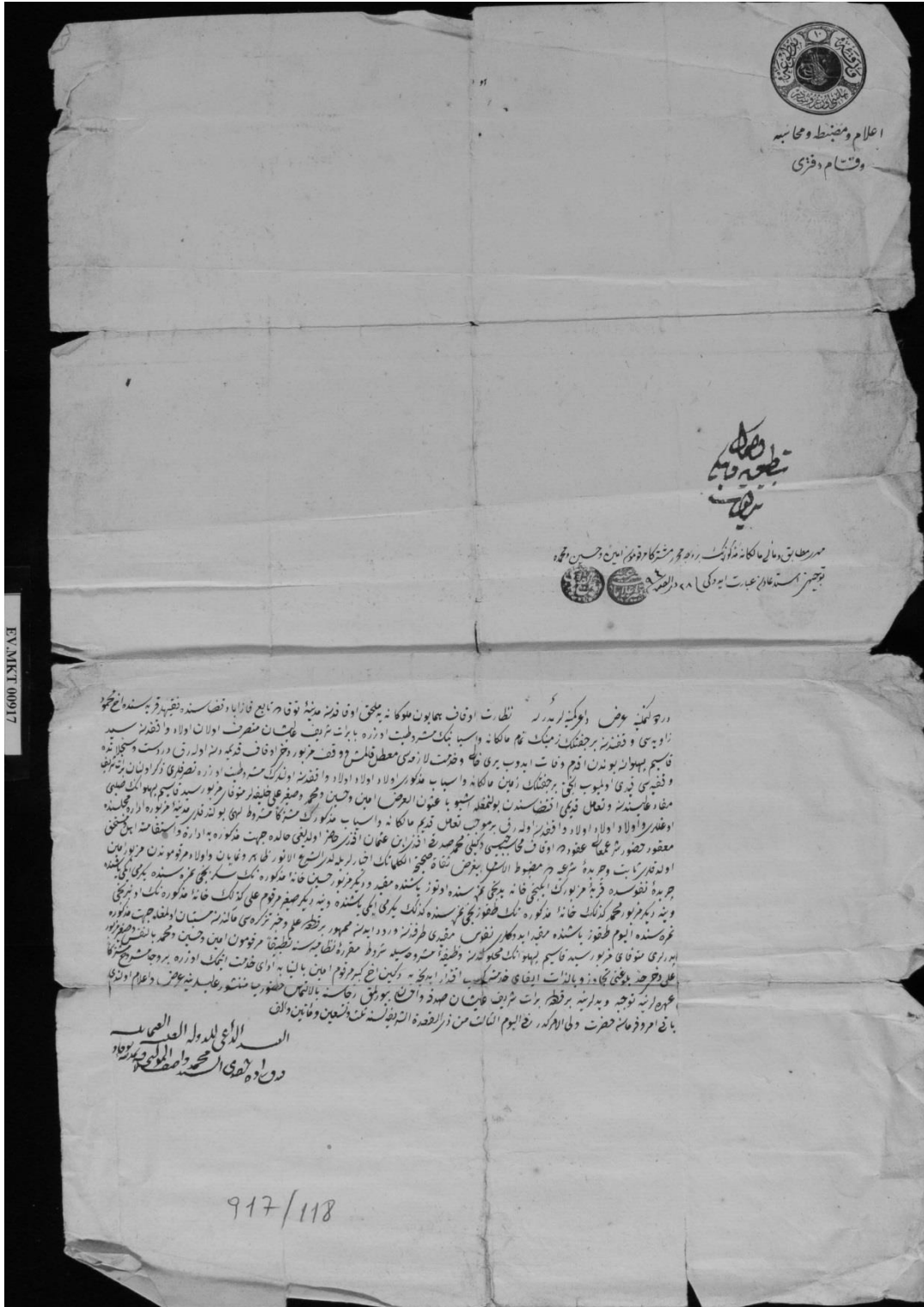
Anadolu 374

Derûn-ı mazbatada muharrer rub'-ı harc ile varaka bahâsı tahsîlâta kayd olunmuşdur. fî 15 Muharrem sene 295.

Bir kere de vârid olan der-kenarında vakf-ı mezkûrun muhâsebesi rü'yet olunduğuna dâ'ir kayd bulunamadığı gösterilmesine nazaran iktizâsı tekrar idâre-i mezkûreden görülmekle tevakkuf ider.

Fî 29 CA sene 95.

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 8. BOA.EV.MKT.00917.00181

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

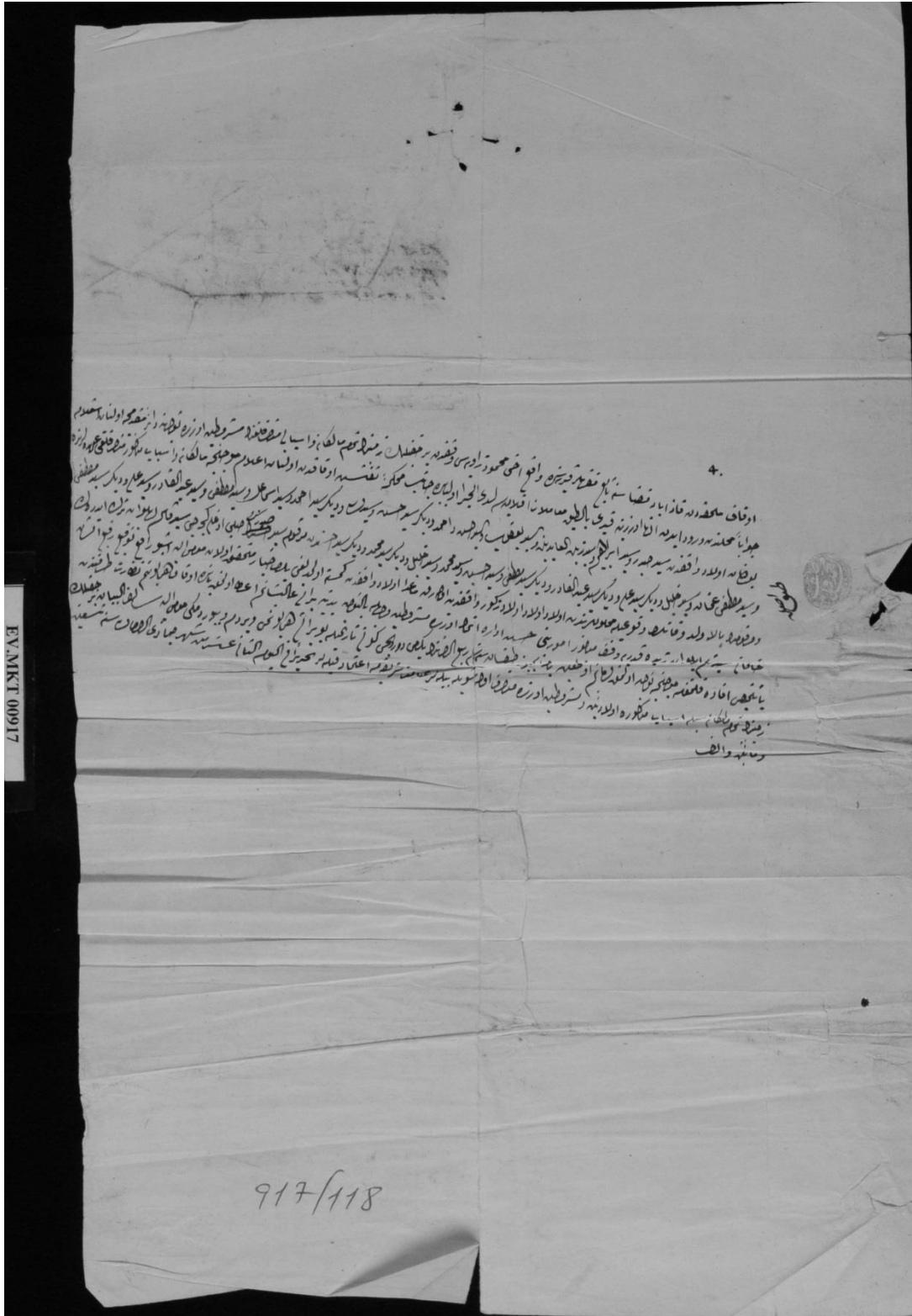
Resim 8'deki belgenin okunuşu:

Muharrer-i mutâbık ve meâl-i mülûkâne-i mezkûrenin ber-vech-i muharrer müştereken merkûmûn Emin ve Hüseyin ve Mehmed'e tevcîhin istid'âdan 'ibâret idüğü fi 28 Zi'l-kade sene [12]94 Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'i-i kemîneleridir ki Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı mülûkâneye mülhak evkâfdan medine-i Tokad'a tâbi' Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbının meşrûtiyet üzere bâ-berât-ı şerîf-i 'âlîşân mutasarrıf olan evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Kasım Pehlivan bundan âkdem vefât idüb yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mu'attal kalmış ve vakf-ı mezbûr dahi evkâf-ı kadîmeden olarak der-dest ve sicillâtta vakfiyesi kaydı olmayub ancak bir çiftlik zemîn-i mâlikâne ve âsyâb-ı mezkûru evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı vâkıfdan olanların meşrûtiyet üzere tasarrufları zikr olunan berât-ı şerîf müfâd-ı 'âlisinden ve te'âmül-i kadîmi iktizâsından bulunmağla işbu bâ'isûnû'l-'arz Emin ve Hüseyin ve Mehmed ve sagîr Ali halifeler müteveffâ-yı mezbûr Seyyid Kasım Pehlivan'ın sulbî oğulları ve evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı vâkıfdan olarak ber-müceb-i te'âmül-i kadîm malikâne ve âsyâb-ı mezkûrun müştereken meşrût-un lehi bulundukları medine-i mezbûre idâre meclisinde ma'kûd huzur-ı şer'-i ma'âlî 'ukûdda evkâf muhâsebecisi vekîli Mehmed Sıdkı Efendi ibn-i Osman Efendi hâzır olduğu hâlde cihet-i mezkûreye idâre[ye] ve istikâmete ehl ve müstehak oldukları sâbit ve cerîde-i şer'iyede mazbûtü'l-sâmî bî-garez sikât-ı sahîhetü'l-kelimâtın ahabârlarıyla lede'sş-şer'ü'l-enver zâhir ve nümâyân ve evlâd-ı merkûmûndan mezbûr Emin cerîde-i nüfûsda karye-i mezbûrun ikinci hâne yedinci numrasında otuz yaşında mukayyed ve diğer mezbûr Hüseyin hâne-i mezkûrenin sekizinci numrasında yirmi iki yaşında ve yine diğer mezbûr Mehmed keزالik hâne-i mezkûrenin dokuzuncu numrasında keزالik yirmi iki yaşında ve yine diğer sagîr merkûm Ali keزالik hâne-i mezkûrenin on birinci numrasında el-yevm dokuz yaşında mukayyed idükleri nüfûs mukayyidi tarafından vürûd edene memhûr bir kıt'a 'ilm ü haber tezkiresi me'âlinden müstebân olmağla cihet-i mezkûre pederleri müteveffâ-yı mezbûr Seyyid Kasım Pehlivan'ın mahlûlünden vazîfe-i meşrûhasıyla şurût-ı mukarrere-i nizâmiyesine tatbîken merkûmûn Emin ve Hüseyin ve Mehmed bi'n-nefs ve sagîr-i mezbûr Ali dahi hadd-i bülûğunu tecâvüz ve bi'z-zât ifâ-yı hidmete kesb-i iktidâr edinceye değin ah(i)-i kebîr merkûm Emin bi'n-niyâbe edâ-yı hidmet etmek üzere ber-vech-i meşrûh müştereken 'uhdelerine tevcîh ve yedlerine bir kıt'a berât-ı şerîf-i alîşân sadaka ve ihsân buyurulmak ricasına bi'l-iltimâs huzûr-ı bâ-menşûr-ı 'alîlerine 'arz ve i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir. Fi'l-yevmü's-sâlis min Zi'l-ka'idetü'sş-şerîfe li-sene sülûs ve tisin ve mieteyn ve elf.

El-'abdu'l-dâ'î li'd-devleti'l-'âliyeti'l Osmaniye

Fındık-zâde hafîdi es-seyyîd Mehmed Vâsîf el-Mevlâ hilafeti bi-medîne-i Tokad

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 9. BOA.EV.MKT.00917.00183

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları

Resim 9'daki belgenin okunuşu :

Evkâf-ı mülhakadan Kazabad Kazası'na tâbî Fakihler Karyesi'nde vâki Ahi Mahmud Zaviyesi vakfından bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbı mutasarrıflığının meşrûtiyet üzere tevcîhine dâ'ir mukaddemce olunan isti'lâma cevâben mahallinden vürûd iden inhâ üzerine kaydı bi't-tatbik mu'âmelât-ı âklamiyesi lede'l-icrâ ol-bâbda cânib-i mahkeme-i teftiş-i evkâfdan olunan i'lâm mücebince mâlikâne ve âsyâb-ı mezkûr mutasarrıflığı 'uhdelerinde bulunan evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Haydar ve Seyyid İbrahim ve Seyyid Zeynelabidin ve Seyyid Yakub ve Seyyid Hasan ve Ahmed ve diğer Seyyid Hasan ve Seyyid Veli ve diğer Seyyid Ahmed ve Seyyid İsmail ve Seyyid Mustafa ve Seyyid Abdülkadir ve Seyyid Ali ve diğer Seyyid Mustafa ve Seyyid Mustafa Osman ve Seyyid Halil ve diğer Seyyid Ali ve diğer Seyyid Abdülkadir ve diğer Seyyid Mustafa ve Seyyid Hüseyin ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Halil ve diğer Seyyid Mehmed ve diğer Seyyid Hasan'dan merkûm Seyyid Haydar'ın sulbî oğlu Keçeci Seyyid Kasım Pehlivan'a terk iderek ve merkûmun bilâ-veled vefâtları vukû'uyla mahlûllerinden evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûr-ı vâkıfdan olarak mâ'ada evlâd-ı vâkıfdan kimesne olmadığı bi'l-ihbâr mütehakkık olan mûmâ-ileyh işbu râfi'-i tevkî'-i refi'ü's-şân-ı hâkânî Seyyid Kasım Pehlivan [okunamadı] vakf-ı mezbûr umûrunu hüsn-i idâre itmek üzere meşrûtiyet vechle bi't-tevcîh yedine berât-ı 'âlîşânım i'tâ olunmak bâbında evkâf-ı hümayûnum nezâreti tarafından bi't-telhîs-ifâde kılınmağla mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın 1290 senesi Rebiü'l-âhîrinin 24. günü târîhiyle bu berât-ı hümayûnumu virdim ve buyurdum ki mûmâ-ileyh salifü'l-beyân bir çiftlik zemînin tamam mâlikânesiyle âsyâb-ı mezkûre evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere mutasarrıf ola. Şöyle bileler. 'Alâmet- i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâni 'aşer min şehr-i Cemaziye'l-evvel li-sene tis'în ve mi'eteyn ve elf.

EK-5. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Osmanlı Arşiv Vesikaları**Resim 10'daki belgenin okunuşu**

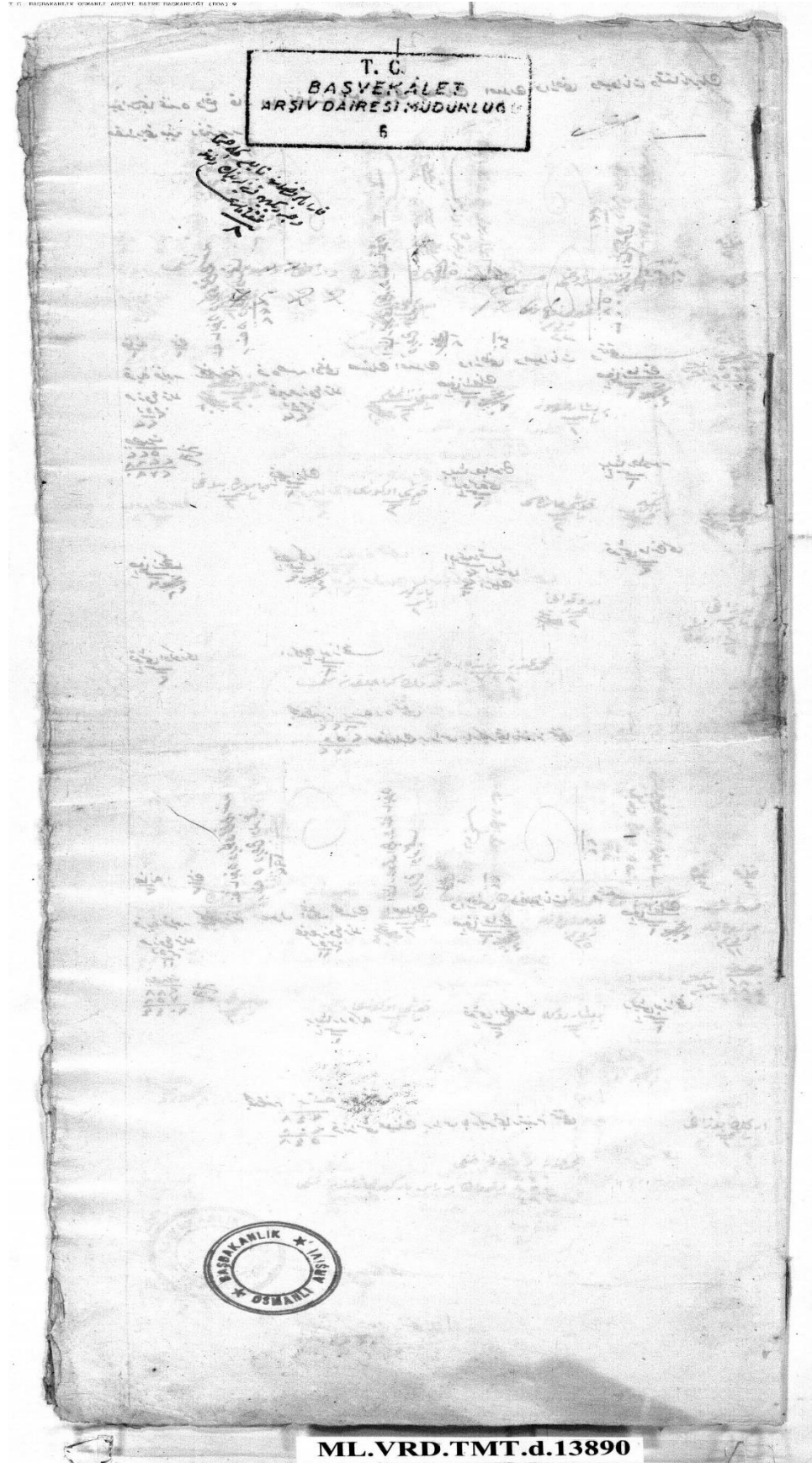
Evrâk numrusu	Müşveddî İsmi	Tesvidî târîhi	Tebyîzî târîhi	Mülâhazât
2627		28 Eylül Sene 314	7 C. sene 316 11 Teşrin-i Evvel sene 314	Sivâs Vilâyet-i Celîlesi'ne Evkâf Muhasebeciliğine
				Evkâf-ı mülhakadan Tokad Sancağı'na mülhak Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde vâki' Ahi Mahmud Zaviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamam mâlikâne ve âsyâbı mutasarrıflığının zaviye-i mezkûrenin mukaddemâ harikzede olub el-yevm muhtâc-ı ta'mîr bulunmasına binâen vakfın hasılatıyla inşâ olunmak üzere Emin ve Mehmed ve Hüseyin ve Ali'ye tevcihi hakkında vârid olan 15 Teşrin-i Evvel sene 313 târîh ve 399 numrulu Tokad Sancağı Meclis-i İdâre mazbatası Meclis-i İdâre'ye lede'l-havâle zâviye-i mezkûre fi'l-hakîka muhtâc-ı ta'mîr olduğu hâlde keşf münakısasının icrasıyla takarrür edecek münakısa bedeliyle emâneten veyâ ihâleten icrâ-yı ta'mîrât şıklarından hangisinde menfa'at-ı hazine melhûz ise o cihetin bi't-tercîh şâyed ta'mîrâta kâfi vakfın gallesi olmadığı hâlde i'âne-i âhâlî inşâsı mümkün olub olamayacağının bi't-tahkîk keزالik izbârı iş'ârıyla berâber keşf defteriyle münakısa pusulasının dahi irsâli zımnında savb-ı 'âlîlerine vâlâ-yı âsâfaneye tebliği ifâde olmağın ol-bâbda.

EK-6. Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

TARİH : / /2008			
DEFTER BİLGİ FORMU (BDA-17-FR-10)			
KOD : ML.VRD.TMT.d	SIRA NU : 13890	ORJİNAL NU :	
TEMETTUAT DEFTERİ			
BAŞLANGIÇ TARİHİ :		BİTİŞ TARİHİ :	
ŞEKLİ : Ciltli Ciltsiz Ebrulu Ebrusuz X X		EBADI : 19 x 50	
NUMARALAMA USULÜ : Varak Sayfa X		TOPLAM SAYFA SAYISI : Numaralı : 20	
Numaralı boş sayfalar : 18-20			
Mükerrer sayfa numaraları :			
Ekler :			
Numarasız boş sayfalar (başta) : Numarasız boş sayfalar (sonda) :			
AÇIKLAMALAR :			
Çekimin Yapıldığı Kamera : Sayısal A2-1		Operatör : Osman KURT	

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

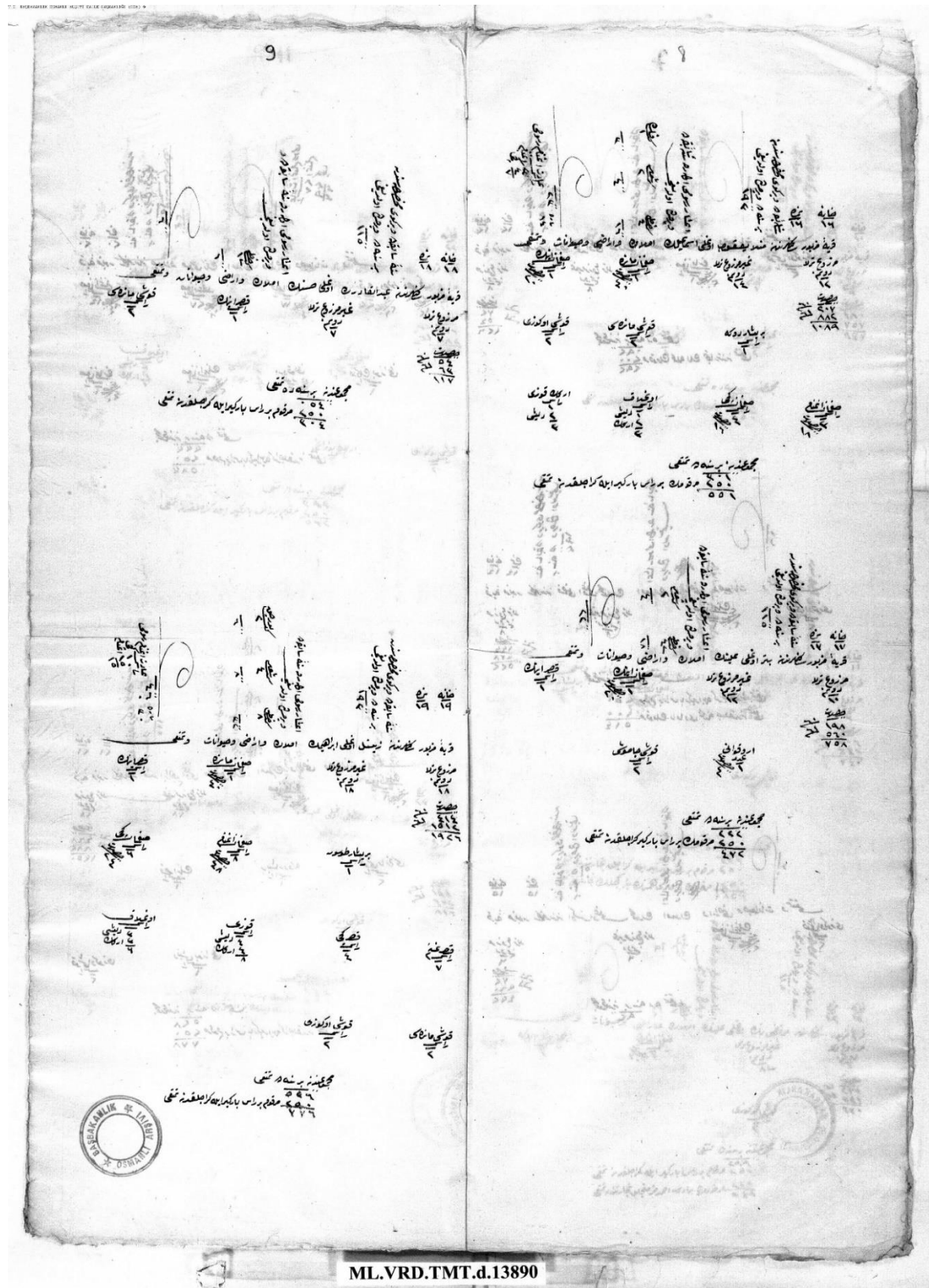
© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 361–368

7.2. BAKERSFIELD TOWNSHIP NORTH CALIF. COOPERATIVE (COA) 9

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

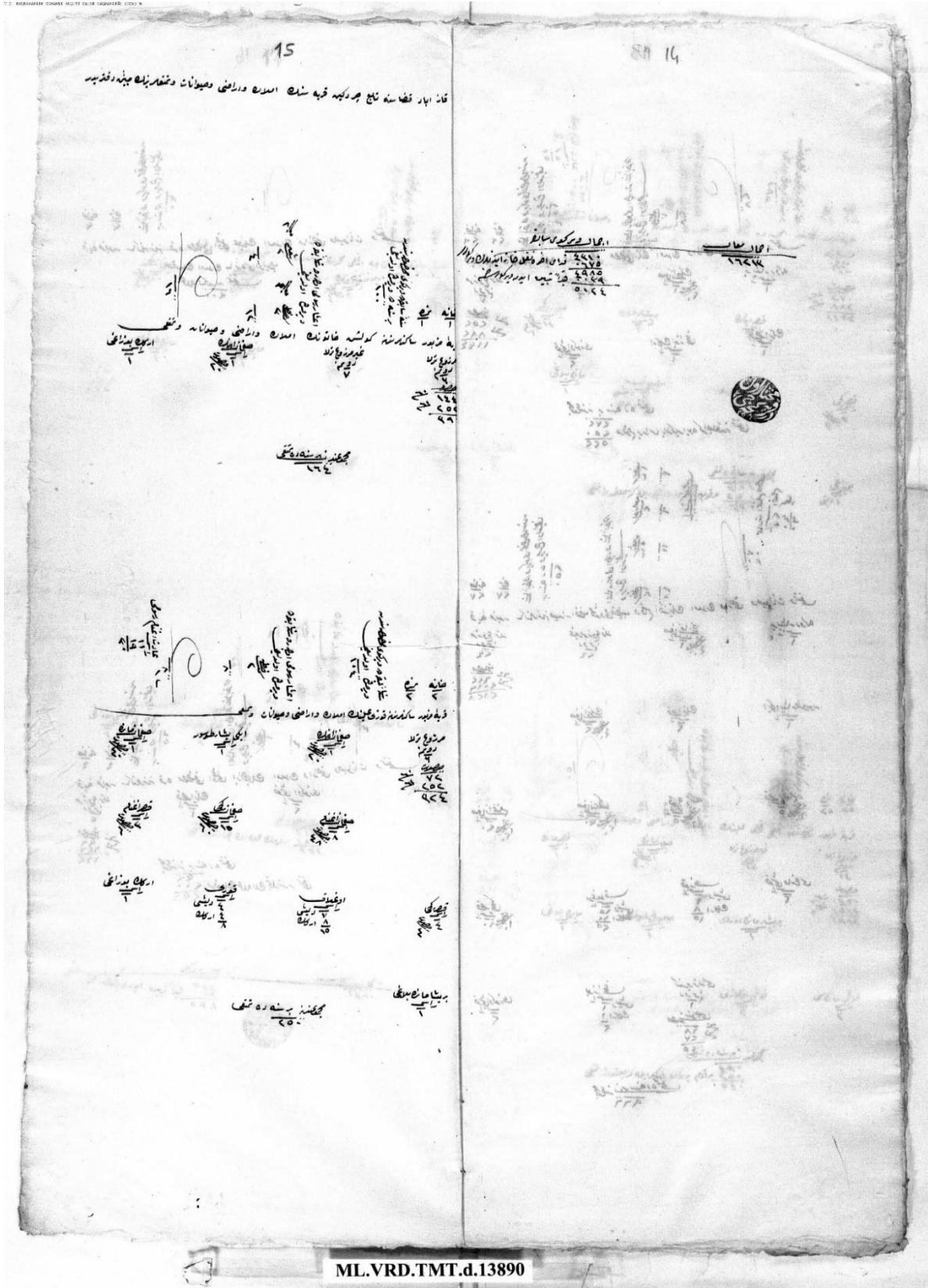
7.2. ENHANCED TONER SUPPLY DUE TO CHARGING (10%)

U.S. ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY (USEPA) 9

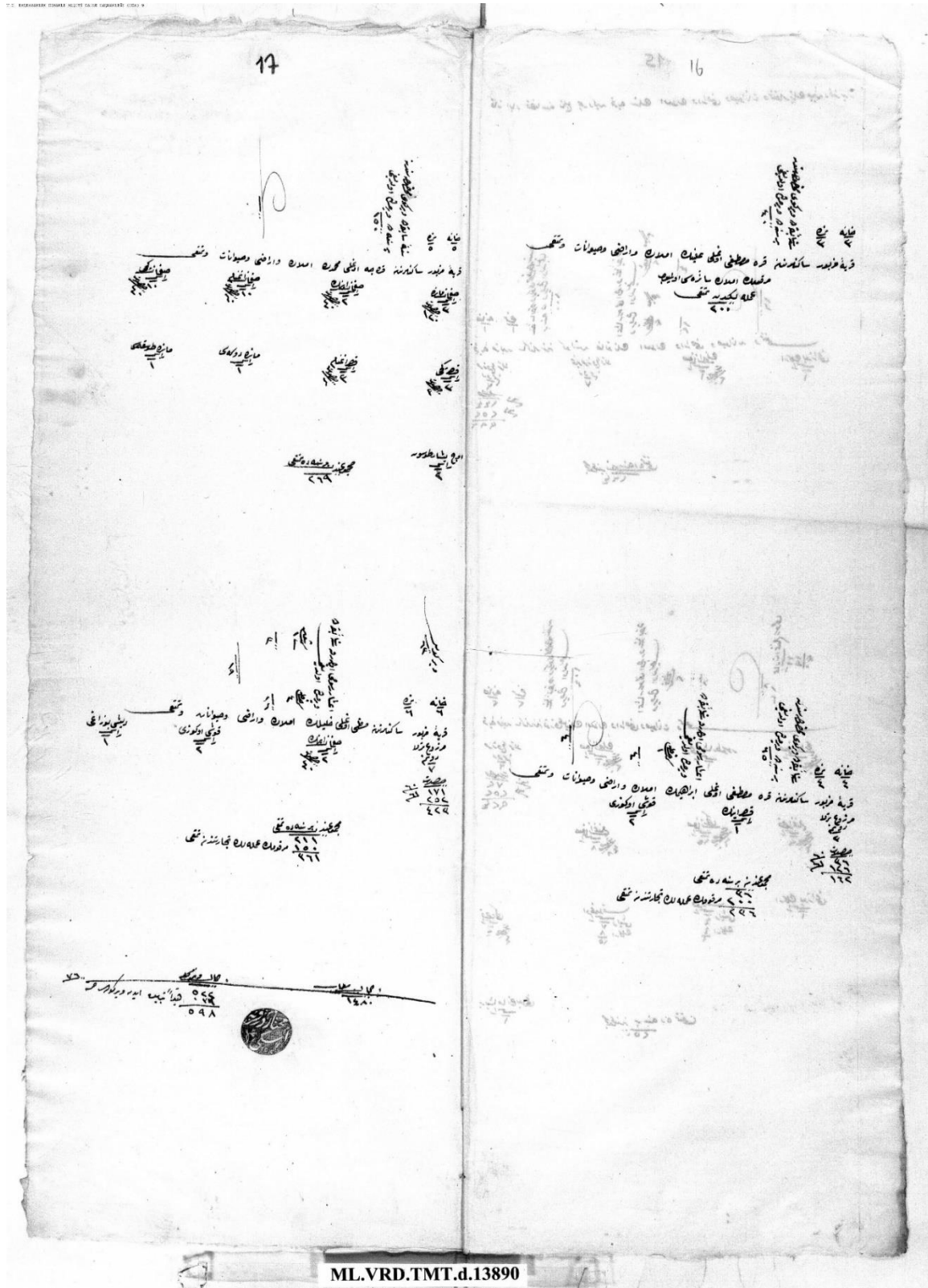

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

ML.VRD.TMT.d.13890

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

Temettuat Kayıtlarının Okunuşu:

-s. 1[Kapak]-

Kâzâbâd Kazası'na tâbi' Keçeci ve Çerdiğin karyelerinin defter-i temettü'âtlar

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları**-s.2.-**

Sivas Sancâğı'nda vâki' Kâzâbâd Kazası'na tâbi' Keçeci Karyesi'nin emlâk ve ârâzî ve hayvanât ve temettü 'âtlarının mikdârını mübeyyin defteridir.

-s. 2/Hâne 1-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		232 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	12	05	
	48 guruş	10 guruş	
Yekün		58 guruş	
'Âdet-i âğnâm rûsûmu			
Re's		6	
Keçi		4	
		10	
Hâne	1	Numru	1
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Kara Hasan oğlu Hasan 'ın emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 23 Hasılât Sene 60 522 guruş Sene 612268 guruş 2790 guruş	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 23	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş
Kısır inek Re's 1		Bir yaşar camus düğesi Re's 1	Bir yaşar tosun Re's 1
Sağman keçi Re's 6 Hasılât 36 guruş	Kısır keçi Re's 4 Hasılât 4 guruş	Oğlak Re's Dişi 3 Erkek 3 6	Koşu mandası Re's 2
Koşu öküzü Re's 2		Erkek buzağı Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 622 guruş 250 guruş Merkûmun bir re's bârgîr ticâretinden temettü'ü 872 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 2/Hâne 2

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	8		
	32 guruş		
Yekûn		32 guruş	
Hâne	2	Numru	2
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Resul oğlu Mehmed'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 11 Hasılât Sene 60 288 guruş Sene 61756 guruş 1044 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 11	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş
Bir yaşar düğge Re's 1	Koşu öküzü Re's 2		Dişi buzağı Re's 1
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 348 guruş 200 guruş Karındaşı Ali'nin bir re's bârgîr ticâretinden temettü'ü 548 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları**-s. 3-**

-s.3/Hâne 3-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		231 guruş		
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu				
	Hinta	Sir	Şa'ir	
Keyl	13	12	4	
	52 guruş	3 guruş	8 guruş	
Yekün		63 guruş		
'Âdet-i âğnâm rûsûmu				
Re's âğnâm		5		
Keçi		25		
		30		
Hâne	3	Numru	3	
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Monlâ Hasan oğlu Hüseyin 'in ve Monla Osman 'ın emlak ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü				
Mezrû' tarlâ Dönüm 21 Hasılât Sene 60 567 guruş Sene 61 1512 guruş 2079 guruş	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 23	Sağman inek Re's 3 Hasılât 60 guruş	Kısır inek Re's 1	
Bir yaşar tosun Re's 1		Sağman âğnâm Re's 2 Hasılât 12 guruş	Sağman keçi Re's 20 Hasılât 80 guruş	
Koç Re's 3 Hasılât 6 guruş	Teke Re's 5 Hasılât 5 guruş	Koşu mandası Re's 2	Koşu öküzü Re's 2	Camus balağı Re's 1
Buzağı Re's Dişi 1 Erkek 2 3		Aru kovani 'Aded 2 Hasılât 8 guruş	Bârgîr Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 738 guruş 200 guruş Merkûmun kirâcılıktan temettü'ü 938 guruş				

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.3/Hâne 4-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â‘şâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	5		
	20 guruş		
Yekûn		20 guruş	
Hâne	4	Numru	4
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Kara Ahmed oğlu Ali’nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü‘ü			
Mezrû‘ tarlâ Dönüm 11 Hasılât Sene 60 180 guruş Sene 61882 guruş 1062 guruş	Gayr-i mezbû‘ tarlâ Dönüm 15	Sağman manda Re’s 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re’s 1 Hasılât 20 guruş
Bir yaşar düğge Re’s 1		Koşu öküzü Re’s 2	Camus balağı Re’s 1
Erkek buzağı Re’s 1			
Mecmû‘undan bir senede temettü‘ü 240 guruş 250 guruş Merkûmun bir re’s bârgîr ticâretinden temettü‘ü 490 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 4.-

-s.4/Hâne 5

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		231 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Burçak	Şa'ir
Keyl	8	1	4,5
	32 guruş	3 guruş	9 guruş
Yekün		44 guruş	
Hâne	5	Numru	5
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Gani oğlu Mahmud 'un emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 15 Hasılât Sene 60 396 guruş Sene 61 <u>1512</u> guruş 1908 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 17	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş
İki yaşar manda Re's 1		Bir yaşar tosun Re's 1	Dişi buzağı Re's 1
Camus balağı Re's 1		Koşu mandası Re's 2	Koşu öküzü Re's 2
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 456 guruş <u>250</u> guruş Merkûmun bir re's bârgîr ticâretinden temettü'ü 306 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.4/Hâne 6-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		231 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hınta	Şa'ir	Sir?
Keyl	7	0	5
	28 guruş	0 guruş	10 guruş
Yekûn		38 guruş	
'Âdet-i âğnâm rûsûmu		2,5	
		Re's	
Âğnâm		12	
Keçi		38	
		50	
Hâne	6	Numru	6
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Gani oğlu Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 20 Hasılât Sene 60 342 guruş Sene 61 1512 guruş 1854 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 20	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Manda düğesi Re's 1
Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş		Bir yaşar tosun Re's 1	Erkek tay Re's 1
Sağman âğnâm Re's 12 Hasılât 72 guruş	Sağman keçi Re's 25 Hasılât 100 guruş	Kısır keçi Re's 7 Hasılât 7 guruş	Kısır âğnâm Re's 6 Hasılât 12 guruş
Oğlak Re's Dişi 7 Erkek 4 11	Kuzu Re's Dişi 7 Erkek 5 12	Manda balağı Re's 1	Erkek buzağı Re's 1
Koşu öküzü Re's 2		Koşu mandası Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 591 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.5-

-s.5/Hâne 7-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	3	1	
	12 guruş	2 guruş	
Yekün		14 guruş	
Hâne	7	Numru	7
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Deli Mehmed oğlu Hacı Mahmud 'un emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 5 Hasılât Sene 60 126 guruş Sene 61882guruş 1008 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 9	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş
Camus balağı Re's 1	Dişi buzağı Re's 1	Koşu öküzü Re's 2	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 186 guruş 250 guruş Merkûmun bir re's bârgîr ile ticâretinden temettü'ü 250 guruş Merkûmun oğlunun harmancılıkticâretinden temettü'ü 686 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.5/Hâne 8-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	8	4	
	32 guruş	8 guruş	
Yekün		40 guruş	
Hâne	8	Numru	8
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Öksüz Ahmed 'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 10 Hasılât Sene 60 360 guruş Sene 61 1134 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 13	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Bir yaşar düğ Re's 1
Koşu öküzü Re's 1		Erkek buzağı Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 380guruş 250 guruş Merkûmun bir re's bârgîr ile ticâretinden temettü'ü 250 guruş Merkûmun oğlu Hüseyin'in harmancılık ticâretinden temettü'ü 880 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.5/Hâne 9

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		25 guruş	
Hâne	9	Numru	9
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Mehter Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Merkûmun emlâk ve ârâzî ve hayvanât sâ'iresi olmayub şunun bunun i'ânesiyle idâre etmekde o[ld]uğu			

...

-s.6-

-s.6/Hâne 10-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
		Hinta	
Keyl		5	
		20 guruş	
Yekün		20 guruş	
Hâne	10	Numru	10
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Kemal oğlu İsmail 'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 6 Hasılât Sene 60 180 guruş Sene 61757 guruş 937 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 7	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Bir yaşar düğ Re's 1
Koşu öküzü Re's 2		Dişi buzağı Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 200 guruş 250 guruş Merkûmun bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 450 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.6/Hâne 11-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	7	3	
	28 guruş	6 guruş	
Yekün		34 guruş	
Hâne	11	Numru	11
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Kel Mehmed oğlu Baba Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 6 Hasılât Sene 60 306 guruş Sene 61440 guruş 747 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 5,5	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Bir yaşar düğe Re's 1
Koşu öküzü Re's 2		Erkek buzağı Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 326 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılık ticâretinden temettü'ü 250 guruş Merkûmun damadı Himmet'in mertekçilikticâretinden temettü'ü 826 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.6/Hâne 12-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Burçak	
Keyl	7	1	
	28 guruş	3 guruş	
Yekün		31 guruş	
Hâne	12	Numru	12
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Murteza oğlu Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 8 Hasılât Sene 60 279 guruş Sene 61341 guruş 620 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 8,5	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	İki yaşar düğe Re's 1
Koşu öküzü Re's 2			
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 299 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 200 guruş Merkûmun birâderi Ahmed harmancılıkticâretinden temettü'ü 749 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.7.-

-s.7/Hâne 13-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rüsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	2		
	8 guruş		
Yekün		8 guruş	
Hâne	13	Numru	13
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Deli Mehmed oğlu Mahmud 'un emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 8 Hasılât Sene 60 72 guruş Sene 6154 guruş 126 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 8	Sağman manda Re's 1 Hasılât 20 guruş	Koşu öküzü Re's 2
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 092 guruş 200 guruş Merkûmun 'amelelik ticâretinden temettü'ü 292 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.7/Hâne 14-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	4		
	16 guruş		
Yekün		16 guruş	
Hâne	14	Numru	14
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Fazlı oğlu Mahmud 'un emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 8 Hasılât Sene 60 144 guruş Sene 61378 guruş 522 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 8	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Koşu öküzü Re's 2
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 164 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 100 guruş Merkûmun damadı tekneçilikten temettü'ü 514 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 7/Hâne 15-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		50 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	2		
	8 guruş		
Yekün		8 guruş	
Hâne	15	Numru	15
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Öksüz oğlu Mehmed 'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 6 Hasılât Sene 60 72 guruş Sene 61360 guruş 432 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 6	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Koşu öküzü Re's 2
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 92 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 8-

-s. 8/Hâne 16-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â‘şâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hınta	Şa‘ir	Fiğ
Keyl	4	2	1
	16 guruş	4 guruş	3 guruş
Yekün		23 guruş 14 para	
‘Âdet-i âğnâm rûsûmu		2,5	
		Re’s	
Âğnâm		3	
Keçi		4	
		7	
Hâne	16	Numru	16
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Monla Yakub oğlu İsmail ’in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü‘ü			
Mezrû‘ tarlâ Dönüm 12 Hasılât Sene 60 207 guruş Sene 61 882 guruş 1089 guruş	Gayr-i mezrû‘ tarlâ Dönüm 14	Sağman manda Re’s 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re’s 1 Hasılât 20 guruş
Bir yaşar düğ Re’s 1		Koşu mandası Re’s 2	Koşu öküzü Re’s 2
Sağman âğnâm Re’s 3 Hasılât 18 guruş	Sağman keçi Re’s 4 Hasılât 16 guruş	Oğlak Re’s Dişi 1 Erkek 2 3	Erkek kuzu Re’s 1 Dişi 2 3
Mecmû‘undan bir senede temettü‘ü 301 guruş 250 guruş Merkûmun bir re’s bârgîr ile kiracılıktan temettü‘ü 551 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.8/Hâne 17-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	4,5	2	
	18 guruş	4 guruş	
Yekûn		22 guruş	
Hâne	17	Numru	17
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Beter oğlu Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 10 Hasılât Sene 60 198 guruş Sene 61 <u>560</u> guruş 758 guruş	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 12	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Kısır inek Re's 1
Aru kovanı 'Aded 1 Hasılât 4 guruş		Erkek buzağı Koşu camuşu Re's 2	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 222 guruş <u>250</u> guruş Merkûmun bir re's bârgîr kiracılıktan temettü'ü 472 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 9-

-s. 9/Hâne 18-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rüsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	1,5		
	6 guruş		
Yekün		6 guruş	
Hâne	18	Numru	18
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Abdülkadir'in oğlu Hasan 'ın emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 7 Hasılât Sene 60 54 guruş Sene 61 63 guruş 117 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 7	Kısır inek Re's 1	Koşu mandası Re's 2
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 054 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 304 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.9/Hâne 19-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	Burçak
Keyl	8	4	2
	32 guruş	8 guruş	6 guruş
Yekûn		46 guruş 30 para	
‘Âdet-i âğnâm rûsûmu			
		Re's	
Keçi		10	
Âğnâm		15	
		15	
Hâne	19	Numru	19
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Zeynel oğlu İbrahim 'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 18 Hasılât Sene 60 414 guruş Sene 611512 guruş 1926 guruş	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 18	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Kısır inek Re's 1
Bir yaşar tosun Re's 1		Sağman âğnâm Re's 8 Hasılât 48 guruş	Sağman keçi Re's 6 Hasılât 24 guruş
Kısır ganem Re's 7	Kısır keçi Re's 4	Kuzu Re's Dişi 4 Erkek 4 8	Oğlak Re's Dişi 3 Erkek 3 6
Koşu mandası Re's 2		Koşu öküzü Re's 2	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 526 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 776 guruş			

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları...

-s. 10-

-s. 10/Hâne 20-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş		
Yekün		3 guruş 12 para		
‘Âdet-i âğnâm rûsûmu				
		Re’s		
Âğnâm		27		
Keçi		39		
		66		
Hâne	20	Numru	20	
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Çolak Musa’nın emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü’ü				
Sağman âğnâm Re’s 14 Hasılât 84 guruş	Sağman keçi Re’s 27 Hasılât 108 guruş	Kısır âğnâm Re’s 17 Hasılât 34 guruş	Koç ve kısır koyun Re’s 13 Hasılât 26 gruş	Kısır keçi Re’s 12 Hasılât 12 guruş
Sağman manda Re’s 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re’s 1 Hasılât 20 guruş	Aru kovani ‘Aded 2 Hasılât 8 guruş	Erkek buzağı Re’s 1	
Mecmû‘undan bir senede temettü’ü 333 guruş 250 guruş Merkûm bir re’s bârgîr ile kiracılıktan temettü’ü 583 guruş				

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s.10/Hâne 21-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		115 guruş	
Â'sâr rüsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	Burçak
Keyl	10	3	2
	40 guruş	6 guruş	6 guruş
Yekûn		52 guruş	
Hâne	21	Numru	21
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Monla İbrahim oğlu Mustafa 'nın emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 18 Hasılât Sene 60 468 guruş Sene 61 882 guruş 1350 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 18	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş
Kısır inek Re's 1	Bir yaşar düğe Re's 1		Koşu mandası Re's 2
Koşu öküzü Re's 2		Dişi buzağı Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 528 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 778 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 11-

-s. 11/Hâne 22-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		120 guruş	
Â‘şâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	6		
	24 guruş		
Yekün		24 guruş	
‘Adet-i âğnâm rûsûmu			
		Re’s	
Âğnâm		8	
Keçi		7	
		15	
Hâne	22	Numru	22
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Gani oğlu Topal Ahmed ’in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü‘ü			
Mezrû‘ tarlâ Dönüm 10 Hasılât <i>Sene 60</i> 216 guruş <i>Sene 61</i> 882 guruş 1098 guruş	Gayr-i mezrû‘ tarlâ Dönüm 10	Sağman inek Re’s 1 Hasılât 20 guruş	Sağman âğnâm Re’s 8 Hasılât 48 guruş
Sağman keçi Re’s 7 Hasılât 28 guruş	Re’s Dişi 4 Erkek 4 8		Oğlak Re’s Dişi 3 Erkek 4 7
Koşu öküzü Re’s 2		Erkek buzağı Re’s 1	
Mecmû‘undan bir senede temettü‘ü 312 guruş 250 guruş Merkûm bir re’s bârgîr ile kiracılıktan temettü‘ü 562 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 11/Hâne 23

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş	
Â'sâr rüsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	4		
	16 guruş		
Yekün		16 guruş	
Hâne	23	Numru	23
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Kara Mustafa oğlu Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 6 Hasılât Sene 60 144 guruş Sene 61 <u>672</u> guruş 816 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 6	Kısır inek Re's 1	İki yaşar tosun Re's 1
Koşu öküzü Re's 2			
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 144 guruş 250 guruş Merkûmun bir re's bârgîr ticaretinden temettü'ü <u>300</u> guruş Birâderi Veli'nin harmancılık ticâretinden temettü'ü 694 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 12-

-s. 12/Hâne 24-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	
Keyl	7	1	
	28 guruş	2 guruş	
Yekün		30 guruş 30 para	
'Âdet-i âğnâm rûsûmu			
		Re's	
Keçi		15	
		15	
Hâne	24	Numru	24
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Ahmed Dede oğlu Abdülkadir 'in emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 8,5 Hasılât Sene 60 270 guruş Sene 61882 guruş 1152 guruş	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 8	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş
Kısır inek Re's 1	Bir yaşar tosun Re's 1		Sağman keçi Re's 12 Hasılât 48 guruş
Kısır keçi Re's 3 Hasılât 3 guruş	Koşu öküzü Re's 2	Oğlak Re's Dişi 6 Erkek 6 12	Manda balağı Re's 1
Buzağı Re's Dişi 1			
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 381 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 631 guruş			

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 12/Hâne 25-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		193 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta	Şa'ir	Burçak
Keyl	8,5	5	2
	34 guruş	10 guruş	6 guruş
Yekün		50 guruş	
Hâne	25	Numru	25
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Cebni oğlu Ali 'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 14 Hasılât Sene 60 450 guruş Sene 61 <u>1512</u> guruş 1962 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 15	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 guruş	Kısır manda Re's 1
Bir yaşar manda düğesi Re's 1		Camus toskası Re's 1	Manda balağı Re's 1
Koşu mandası Re's 2		Koşu öküzü Re's 2	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 490 guruş <u>250</u> guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 740 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 13-

-s. 13/Hâne 26-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu		154 guruş	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu			
	Hinta		
Keyl	7		
	28 guruş		
Yekün		28 guruş	
Hâne	26	Numru	26
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Koca Osman oğlu Mustafa 'nın emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü			
Mezrû' tarlâ Dönüm 7 Hasılât Sene 60 252 guruş Sene 61882 guruş 1134 guruş	Gayr-i mezbû' tarlâ Dönüm 8	Sağman inek Re's 1 Hasılât 20 guruş	Bir yaşar düğ Re's 1
Koşu öküzü Re's 2	Erkek buzağı Re's 1	Kısır inek Re's 1	
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 272 guruş 250 guruş Merkûm bir re's bârgîr ile kiracılıktan temettü'ü 522 guruş			

...

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 13/Hâne 27-

Sene-i sâbıkada virgü-yü mahsûsasından bir senede virmiş olduğu			250 gurus	
Â'sâr rûsûmu olarak sene-i sâbıkada virmiş olduğu				
	Hinta	Şa'ir	Burçak	Sir?
Keyl	12	5,5	2	1,5
	48	11	6	3
Bedel-i 'öşr-i kendir		2 gurus		
Yekün		70 gurus		
'Âdet-i âğnâm rûsûmu		03 gurus		
		Re's		
Âğnâm		20		
Keçi		40		
		60		
Hâne	27	Numru	27	
Karye-i mezbûr sâkinlerinden Haydar Efendi mahdumu Htib ve Kasım Efendi'nin emlâk ve ârâzî ve hayvânât ve temettü'ü				
Mezrû' tarlâ Dönüm 24 Hasılât Sene 60 612 gurus Sene 61 2016 gurus 2628 gurus	Gayr-i mezrû' tarlâ Dönüm 24	Sağman manda Re's 1 Hasılât 40 gurus	Bir yaşar düğ Re's 1	
Sağman inek Re's 2 Hasılât 40 gurus	Kısır inek Re's 2	İki yaşar toun Re's 1		
Sağman âğnâm Re's 20 Hasılât 120 gurus	Sağman keçi Re's 30 Hasılât 120 gurus	Koç ve teke Re's 5 Hasılât 6 gurus	Kısır âğnâm Re's 5 Hasılât 10 gurus	
Kısır keçi Re's 10 Hasılât 10 gurus	Oğlak Re's Dişi 15 Erkek 10 25	Kuzu Re's Dişi 7 Erkek 8 15	Koşu mandası Re's 2	
Koşu öküzü Re's 2	Buzağı Re's Dişi 1 Erkek 1 2	Kendir tarlâsı Dönüm 1 Hasılât-ı senevîsi Sene 60 18 gurus Sene 61 27 gurus 45 gurus		
Mecmû'undan bir senede temettü'ü 966 gurus				

EK-6. (devam) Keçeci Köyü Temettuat kayıtları

-s. 14-

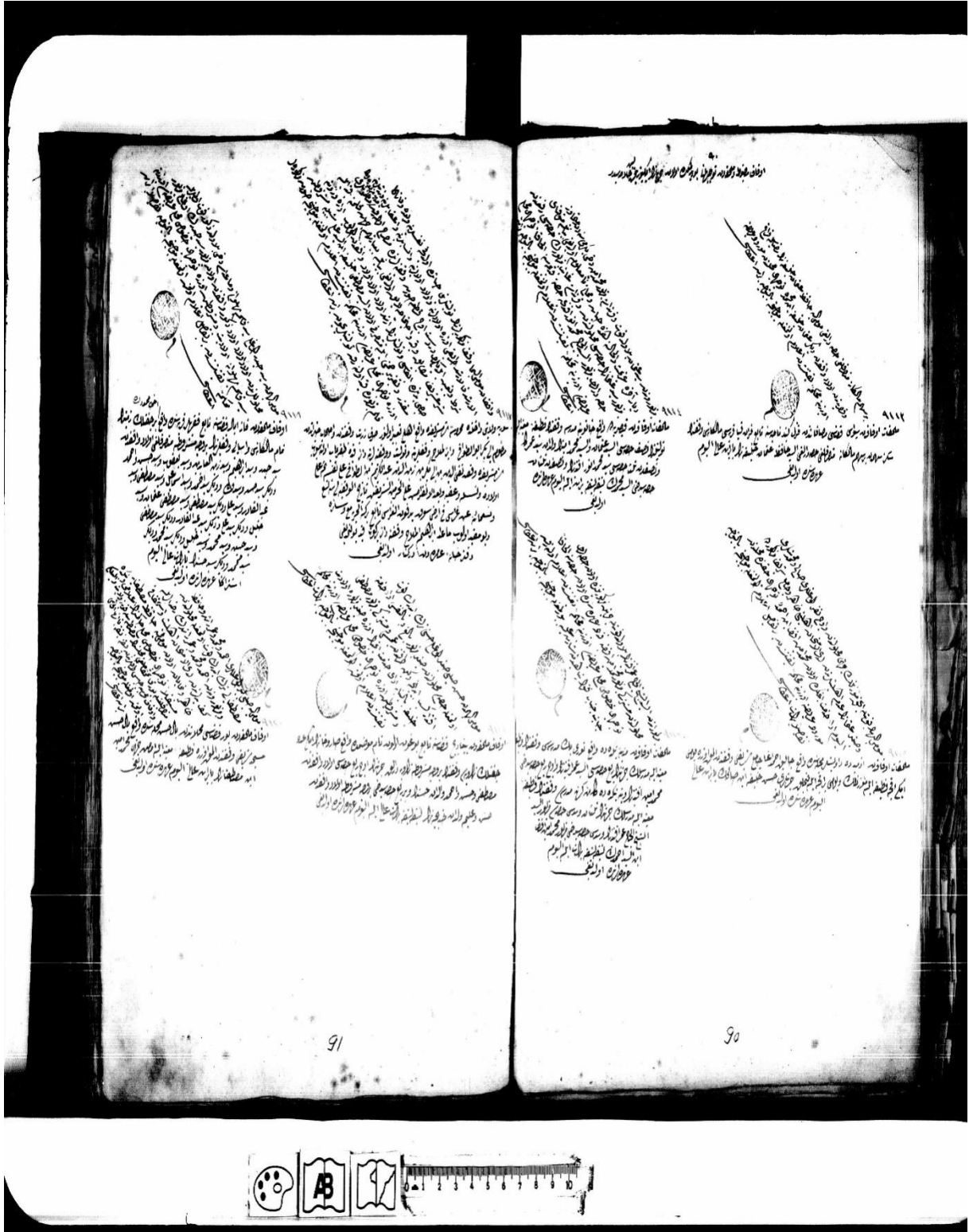
İcmâl-i mu‘âf?	İcmâl-i virgü-yi sâbıka guruş	[Açıklama]
16213 guruş	4310	
	0675	Kurrâ-yı âhere nakl-i hâne idenlerin virgüleri
	4985	
	0039	Kayden tebeyyün iden virgü resmine zamm
	5024	

...

Mühür

(Muhtâr-ı evvel der-karye-i Keçeci)

EK 7. Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 1: VGM.Defter.00877.00051

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 1'deki belgenin okunuşu:

Mûmâ-ileyhden Seyyîd Haydar oğlu Seyyîd Kasım Pehlivân ve mâ'adası dahi bilâ-veled-i zükûr fevt olmalarıyla mahlûllerinden evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûr-ı vâkıfdan olan mezbûr Seyyîd Haydar'ın oğlu mezbûr Seyyîd Kasım Pehlivan'a evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere tevcîhi husûsu mahalli 'arîzası üzerine muhâkeme-i kaziyesinden i 'lâm olunmuş olmağla mûcebince bi't-tevcîh tevliyetleriçün berât i'tâsı.

9118-Evkâf-ı mülhakadan Kazabad Kazası'na tâbi' Fakihler Karyesi'nde vâki' Ahi Mahmud'un bir çiftlik zemînin tamam mâlikânesi ve âsiyâbı vakflarının ber-vech-i meşrûta mutasarrıflığı evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Haydar ve Seyyîd İbrahim ve Seyyîd Zeynelabidin ve Seyyîd Yakub ve Seyyid Hasan ve Ahmedn ve diğer Seyyîd Hasan ve Seyyîd Veli ve diğer Seyyîd Ahmed ve Seyyîd İsmail ve Seyyid Mustafa ve Seyyid Abdü'l-kadir ve Seyyîd Ali ve diğer Seyyîd Mustafa ve Seyyîd Mustafa Osman ve Seyyîd Halil ve diğer Seyyid Ali ve diğer Seyyîd Abdülkadir ve diğer Seyyîd Mustafa ve Seyyîd Hüseyin ve Seyyîd Mehmed ve Seyyîd Halil ve diğer Seyyîd Mehmed ve diğer Seyyîd Mehmed ve diğer Seyyîd Hasan'ın bâ-berât-ı 'âlî el-yevm iştirâken uhdelerinde olduğu.

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

Resim 2. VGM.Defter.03039.00038

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 2'deki belgenin okunuşu:

Tokad Kazası'na tâbi' Kazabad Nahiyesi'nde bulunan Keçeci Baba Karyesi'nde vâki' Ahi Baba Vakfı'nın 80 senesinden 92 senesi nihâyetine değin mütevellisi Pehlivan mahdûmu Mehmed hazır olduğu hâlde rü'yet olunan muhasebesi

Tamam mâlikâne-i Mezra'a-i Tekyeyeri der-karye-i Keçecibaba nahiye-i Kazabad

HASILÂT			
Hinta (rublağı)	Şair (rublağı)	Âsyâb icâresi Hinta (rublağı)	Sene
31	11	50	80
22	15	29	81
29	11	64	82
36	9	38	83
21	4	48	84
38	14	30	85
29	00	48	86
34	9	54	87
18	5	70	88
00	00	64	89
30	10	128	90
90	00	128	(Vâcib) 91
50	12	128	(Vâcib) 92
428	104	879	Toplam

....

YEKÛN	
Hinta (Rublağı)	Şa'ir (Rublağı)
1307	104
Bahâ (guruş)	Bahâ (guruş)
16991	832
YEKÛN (guruş)	
17823	

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Minhâ'l-Masârifât	
	Kuruş
Karye-i mezbûrda kâ'in câmi'-i şerîf ta'mîrât masârifâtı sene 13	2823
Mezkûr âsyâbın 13 senelik masârifâtı	3000
Mehmed Emin Efendi'nin 13 senelik imâmet ve hitâbet vazifesi	5000
Rûsûmât	1750
Evlâd-ı Vâkıfdan Mehmed ve Mehmed Emin ve Ali ve Hüseyin'in çiftlik ve âsyâb mutasarrıflığı olup ber-mûceb-i i'lâm-ı şer'î terk olunmuştur	5250
[Toplam]	17823
Rûsûmât ibtida-i sene 80'in gaye-i sene 92	1750

...

Mütevellisi bulunduğum Kazabad Nahiyesi'nde Kaçecibaba Karyesi'nde kâ'in Ahi Baba Vakfı'nın 80 senesinden 92 senesine değin muhasebesi ma'rifetimle bi'r-rü'ye icâb iden mürettebât hazînesi ber-vech-i bâlâ 1750 guruşa bâliğ ve reşide olmuş ve işbu meblağ-ı mezbûreyi Tokad Evkâf Sandığı'na te'diye ve îkâ itmek üzere borcum olduğunu mübeyyin ve hasılât-ı mezkûr ve masârifât-ı mezkûr bundan fazla ve noksan olmadığını ve musaddak işbu mahalle şerh ve temhir kılındı. Fİ 1 Haziran sene 93.

Bende

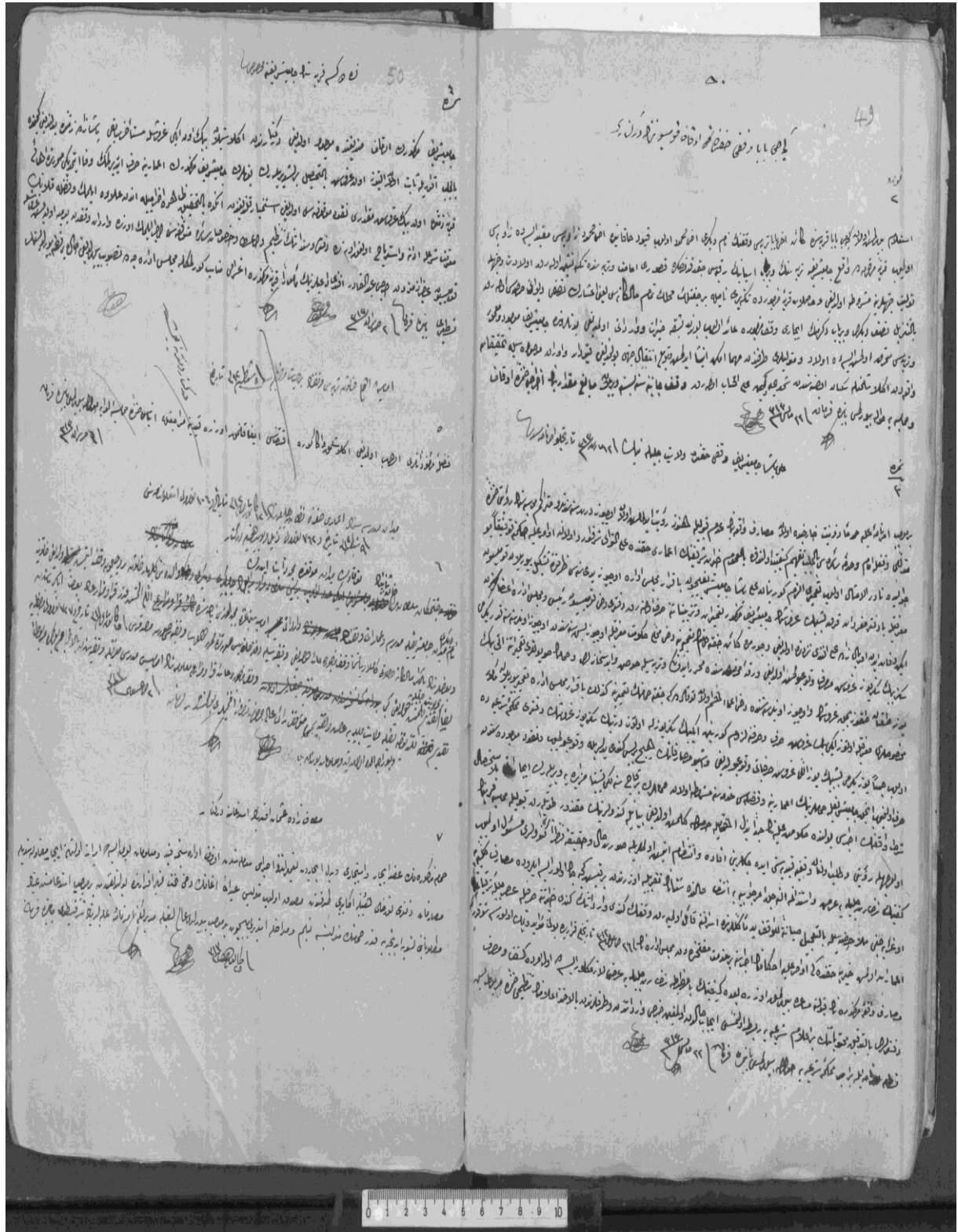
Müteveli-i vakf-ı mezbûr

Kasım Pehlivan'ın

mahdûmu Mehmed

[Mühür]

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 3: VGM.Defter.03040.00025

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 3'deki belgenin okunuşu:

Keçeci Baba Vakfı Hakkındaki Evkâf Komisyonu'nun Der-kenârı

İsti'lâm buyurulmuş olan Keçeci Baba Karyesi'nde kâ'in Ahi Baba Türbesi Vakfı'nın nâm-ı diğeri Ahi Mahmud olub Kuyûd-ı Hâkânî'de Ahi Mahmud Zaviyesi mukayyed ise de zaviyesi olmayub karye-i merkûmede vâki' câmi'-i şerîfe türbesinin ve bir bâb âsyâbın rakabesi çıkdıktan sonra kusûru imâmet ve türbesinde tekke-nişîn olarak evlâdet vechletevliyet cihetlerle meşrûta olduğu ve hasılât-ı karye-i mezbûrda Tekkeyeri nâmıyla bir çiftlik mahallin tamam mâlikânesi ya'ni â'sârın nısf-i divânî hissesi olarak bi't-tenzîl nısf-ı diğeri ve bir bâb değirmenin icârı vakf-ı mezbûra 'a'id bundan başka hayrât ve vâridâtı olmadığı bunlardan da câmi'-i şerîf mevcûd ve ma'mûr ve türbesi muhterik olmuş ise de evlâd ve mütevellileri tarafından mehmâ-emken inşâ idilmiş ve tevsî'-i intikâl ciheti bulunmadığı kuyûdât ve evrâk-ı mevcûdesiyle tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmağla 83 senesinden şimdiye değin 'ale'l-hesâb olarak vakf canibine sene-be-sene virilen mebâliğ mikdarının ihrâcı zımnında evkâf ve muhasebeye havâle buyurulması bâbında fermân fi 22 Mayıs sene 313

Resim 4: VGM.Defter.03072.00012

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 4'deki belgenin okunuşu:

Tokad'a tâbi' Kazabad Nahiyesi'nde vâki' ber-mûceb-i Kuyûd-ı Hâkânî Ahi Mahmud Zaviyesi'ne merbût ve Seyyid Kasım Pehlivan bin Seyyid Haydar'ın ber-vech-i meşrûtiyet mâlikânelik vechle mutasarrıf olduğu bir çiftlik zemînin âtîde muharrer seneler bedelâtının hâsılı tahmîs olup 314 senesi Mart'ından i'tibâren bedel-i takdîri lâzım gelen mebâliğin ve beş kûsür seneden vakfın tebeyyün iden matlûbunun mikdârı

Vakf-ı mezkûr için hibe-i mürettebe meyânında Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi'ne vesâ'ir sûretle âshâbına bir şey virilmediği kayden ve bedelât-ı merkûmenin gayr-ı ez tevsî'-i intikâl idüğü siyâk-ı iş'ârdan anlaşılmagla işbu mahalle şerh virildi.

Sene	Guruş	Para
83	540	
84	305	
85	606	
86	387	
83	514	
	2352	

Bi't-tahmîs senevî

	Guruş	Para
	470	16
Harc Kalemî	5	16
	465	
Hums	93	
	372	

94 senesinden berü birşey virilmediği ve ândan evvel mutasarrıfı tarafından ta'sîr idildiği iş'âr-ı mahallide gösterilmesi cihetle ol-vechle hesâbı terkîm kılınmıştır.

94 senesinden 313 senesi nihâyetine kadar vakfın matlûbu

	Guruş	Para
94 senesinden 97 senesi nihâyetine kadar bedelât olup üç rub'u tenzîl olunarak kûsûr bir rub'u	2320	
300 senesinden 313 senesi gâyesine değin	4464	
	6784	

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Mukâbele olundu. Âslına mutâbıktır. Fî 21 Mayıs sene 314

Vâridât Kalemî

Tokad'a tâbi' Keçeci Baba Karyesi'nde medfûn Ahi Baba Vakfı'na merbût ve karye-i mezkûrede vâki' Tekyeyeri'nin tamâm mâlikâne mutasarrıflığının 83 senesinden 87 senesi nihâyetine kadar müddet-i hasılâtı birleştirilerek bi't-tahsîs tevliyyete 470 gurus 10 para isâbet eylediği beyânıyla hazinece îfâ-yı muktezâsı hakkında Meclis-i İdâre-i Vilâyet'den vârid olan 12 Kanûn-ı Sâni sene 310 târihli ve 136 numrulu mazbata üzerine hazinece tedkîkât-ı lâzime lede'l-icrâ karye-i mezbûre Nefs-i Tokad Kazası'nın Kazabad Nahiyesi dâhilinde bulunarak Ahi Baba Türbesi Vakfı'nın nâm-ı diğeri Ahi Mahmud ve Kuyûd-ı Hâkânî'de dahi Mahmud Zaviyesi nâmıyla mukayyed ise de zaviye bulunmayub karye-i mezkûrede ma'mûr câmi-i şerîf ile muhterik türbesi olduğu ve işbu muhterik türbe evlâd ve mütevellileri tarafından mehmâ-emken inşa edildiği [s.71 b] gibi karye-i mezkûrede Tekyeyeri nâmıyla bir çiftlik mahall â'sârının nısf-ı divânî hissesi olarak bi'tenzîl nısf-ı diğeri ve bir bâb değirmenin icârı vakf-ı mezbûre 'â'id idüğü ve hasılât-ı mezkûre meyânında tevsî'-i intikâl hissesi bulunduğunu ve seksen üç senesinden doksan iki senesi gâyetine kadar mutasarrıfları ma'rifetiyle ta'sîr idilerek 94 senesinden şimdiye kadar mütevellilerine bir şey virilmediği anlaşılmasına ve mezkûr seneler bedelâtının tahmîsinden mütehassıl mebâliğden tenzîlât-ı nizâmiye bi'l-icrâ kusûr-ı vakf-ı mezbûr için bedel-i takdîri icâb iden mebâliğin mikdârı 372 gurusdan 'ibâret kalmasına mebnî meblağ-ı mezbûrun 314 senesi Mart'ından i'tibâren bedel-i takdîriyle sene-be-sene vakfı tarafına i'tâsı ve mezkûr 94 senesi bedelinden İlgâ-yı Kavâ'im Kararnâmesi'ne ve 95 senesinden 99 senesine kadar bedelâtından dahi tasfiye-i düyûn hakkında âhîren ittihâd idilen karâr-ı 'âliye tevfiikan üç rub'u bi't-tenzîl kıyâsıyla 300 senesinden 313 senesi nihâyetine değin vakf-ı mezbûrun 6784 gurus müterâkim matlûbunun nakden tesviye ve ikâsı husûsuna bi'l-istîzân Şûrâ-yı Devlet Maliye Dâ'iresi karârıyla irâde-i 'aliye şeref-müte'allik buyurularak hazinece icâbı icrâ ve muhâsebât-ı 'atika muhâsebesinden terkîm ve i'tâ olunan hesâb pûsulası leffen isrâ kılınmağla oraca da hükm-i irâde-i 'aliyeye ve mezkûr pûsula münderecâtına tevfiikan îfâ-yı muktezâsı bâbında

Tokad Sancağı Mutasarrıflığı'na

249

Sa'âdetlü Efendim

Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin sûreti bâlâda muharrer fî 2 Haziran sene 314 târih ve 68 numrulu tahrîrât-ı 'aliyesi ile meb'ûs pûsula leffen irsâl kılınmış olmağla ber-mûceb-i emr ve iş'âr icâbının îfâ-yı muhâsebe-i vilâyetle evkâf muhâsebeciliği ifâdeleriyle beyân olunur. Ol-bâbda irâde efendimindir.

Fî 5 Rebiü'l-evvel sene 316 ve fî 16 Temmuz sene 314.

Sivas Valisi

Hasan Hilmi

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

The image shows an open historical Ottoman defter (register) with two pages visible. The pages are numbered 240 and 239. The text is written in Arabic script. The left page (240) has a header that reads "فایده فی کماله و بالایه تصدیق حاله" and a table with columns for "تاریخ" (Date), "مبلغ" (Amount), and "ملاحظات" (Remarks). The right page (239) has a header that reads "فایده فی کماله و بالایه تصدیق حاله" and a table with columns for "تاریخ" (Date), "مبلغ" (Amount), and "ملاحظات" (Remarks). A ruler is placed at the bottom of the pages for scale.

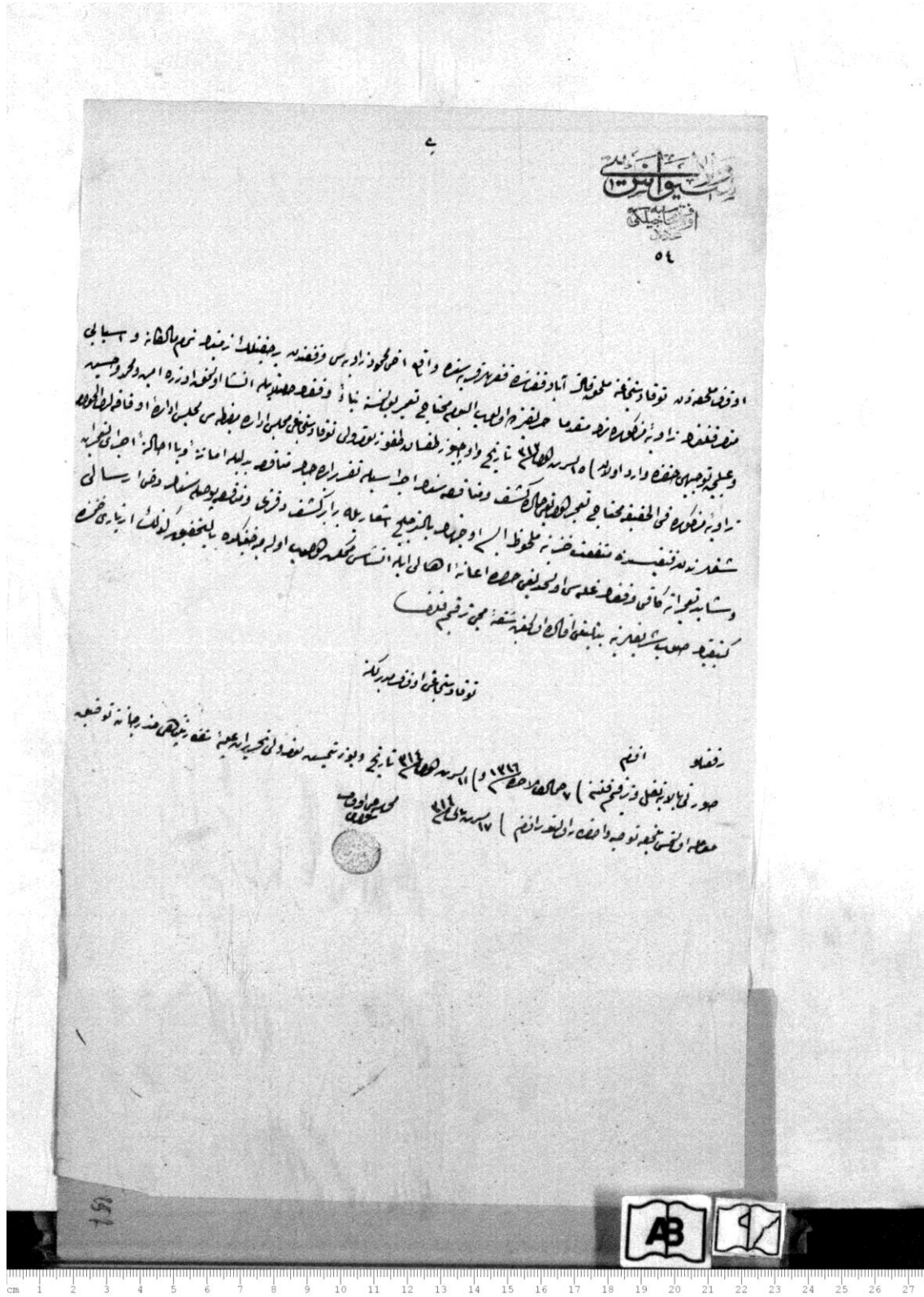
تاریخ	مبلغ	ملاحظات
۹۱	۹۶	
۹۲	۹۷	
۹۳	۹۸	
۹۴	۹۹	
۹۵	۱۰۰	
۹۶	۱۰۱	
۹۷	۱۰۲	
۹۸	۱۰۳	
۹۹	۱۰۴	
۱۰۰	۱۰۵	
۱۰۱	۱۰۶	
۱۰۲	۱۰۷	
۱۰۳	۱۰۸	
۱۰۴	۱۰۹	
۱۰۵	۱۱۰	
۱۰۶	۱۱۱	
۱۰۷	۱۱۲	
۱۰۸	۱۱۳	
۱۰۹	۱۱۴	
۱۱۰	۱۱۵	
۱۱۱	۱۱۶	
۱۱۲	۱۱۷	
۱۱۳	۱۱۸	
۱۱۴	۱۱۹	
۱۱۵	۱۲۰	
۱۱۶	۱۲۱	
۱۱۷	۱۲۲	
۱۱۸	۱۲۳	
۱۱۹	۱۲۴	
۱۲۰	۱۲۵	
۱۲۱	۱۲۶	
۱۲۲	۱۲۷	
۱۲۳	۱۲۸	
۱۲۴	۱۲۹	
۱۲۵	۱۳۰	
۱۲۶	۱۳۱	
۱۲۷	۱۳۲	
۱۲۸	۱۳۳	
۱۲۹	۱۳۴	
۱۳۰	۱۳۵	
۱۳۱	۱۳۶	
۱۳۲	۱۳۷	
۱۳۳	۱۳۸	
۱۳۴	۱۳۹	
۱۳۵	۱۴۰	
۱۳۶	۱۴۱	
۱۳۷	۱۴۲	
۱۳۸	۱۴۳	
۱۳۹	۱۴۴	
۱۴۰	۱۴۵	
۱۴۱	۱۴۶	
۱۴۲	۱۴۷	
۱۴۳	۱۴۸	
۱۴۴	۱۴۹	
۱۴۵	۱۵۰	
۱۴۶	۱۵۱	
۱۴۷	۱۵۲	
۱۴۸	۱۵۳	
۱۴۹	۱۵۴	
۱۵۰	۱۵۵	
۱۵۱	۱۵۶	
۱۵۲	۱۵۷	
۱۵۳	۱۵۸	
۱۵۴	۱۵۹	
۱۵۵	۱۶۰	
۱۵۶	۱۶۱	
۱۵۷	۱۶۲	
۱۵۸	۱۶۳	
۱۵۹	۱۶۴	
۱۶۰	۱۶۵	
۱۶۱	۱۶۶	
۱۶۲	۱۶۷	
۱۶۳	۱۶۸	
۱۶۴	۱۶۹	
۱۶۵	۱۷۰	
۱۶۶	۱۷۱	
۱۶۷	۱۷۲	
۱۶۸	۱۷۳	
۱۶۹	۱۷۴	
۱۷۰	۱۷۵	
۱۷۱	۱۷۶	
۱۷۲	۱۷۷	
۱۷۳	۱۷۸	
۱۷۴	۱۷۹	
۱۷۵	۱۸۰	
۱۷۶	۱۸۱	
۱۷۷	۱۸۲	
۱۷۸	۱۸۳	
۱۷۹	۱۸۴	
۱۸۰	۱۸۵	
۱۸۱	۱۸۶	
۱۸۲	۱۸۷	
۱۸۳	۱۸۸	
۱۸۴	۱۸۹	
۱۸۵	۱۹۰	
۱۸۶	۱۹۱	
۱۸۷	۱۹۲	
۱۸۸	۱۹۳	
۱۸۹	۱۹۴	
۱۹۰	۱۹۵	
۱۹۱	۱۹۶	
۱۹۲	۱۹۷	
۱۹۳	۱۹۸	
۱۹۴	۱۹۹	
۱۹۵	۲۰۰	
۱۹۶	۲۰۱	
۱۹۷	۲۰۲	
۱۹۸	۲۰۳	
۱۹۹	۲۰۴	
۲۰۰	۲۰۵	
۲۰۱	۲۰۶	
۲۰۲	۲۰۷	
۲۰۳	۲۰۸	
۲۰۴	۲۰۹	
۲۰۵	۲۱۰	
۲۰۶	۲۱۱	
۲۰۷	۲۱۲	
۲۰۸	۲۱۳	
۲۰۹	۲۱۴	
۲۱۰	۲۱۵	
۲۱۱	۲۱۶	
۲۱۲	۲۱۷	
۲۱۳	۲۱۸	
۲۱۴	۲۱۹	
۲۱۵	۲۲۰	
۲۱۶	۲۲۱	
۲۱۷	۲۲۲	
۲۱۸	۲۲۳	
۲۱۹	۲۲۴	
۲۲۰	۲۲۵	
۲۲۱	۲۲۶	
۲۲۲	۲۲۷	
۲۲۳	۲۲۸	
۲۲۴	۲۲۹	
۲۲۵	۲۳۰	
۲۲۶	۲۳۱	
۲۲۷	۲۳۲	
۲۲۸	۲۳۳	
۲۲۹	۲۳۴	
۲۳۰	۲۳۵	
۲۳۱	۲۳۶	
۲۳۲	۲۳۷	
۲۳۳	۲۳۸	
۲۳۴	۲۳۹	
۲۳۵	۲۴۰	
۲۳۶	۲۴۱	
۲۳۷	۲۴۲	
۲۳۸	۲۴۳	
۲۳۹	۲۴۴	
۲۴۰	۲۴۵	
۲۴۱	۲۴۶	
۲۴۲	۲۴۷	
۲۴۳	۲۴۸	
۲۴۴	۲۴۹	
۲۴۵	۲۵۰	
۲۴۶	۲۵۱	
۲۴۷	۲۵۲	
۲۴۸	۲۵۳	
۲۴۹	۲۵۴	
۲۵۰	۲۵۵	
۲۵۱	۲۵۶	
۲۵۲	۲۵۷	
۲۵۳	۲۵۸	
۲۵۴	۲۵۹	
۲۵۵	۲۶۰	
۲۵۶	۲۶۱	
۲۵۷	۲۶۲	
۲۵۸	۲۶۳	
۲۵۹	۲۶۴	
۲۶۰	۲۶۵	
۲۶۱	۲۶۶	
۲۶۲	۲۶۷	
۲۶۳	۲۶۸	
۲۶۴	۲۶۹	
۲۶۵	۲۷۰	
۲۶۶	۲۷۱	
۲۶۷	۲۷۲	
۲۶۸	۲۷۳	
۲۶۹	۲۷۴	
۲۷۰	۲۷۵	
۲۷۱	۲۷۶	
۲۷۲	۲۷۷	
۲۷۳	۲۷۸	
۲۷۴	۲۷۹	
۲۷۵	۲۸۰	
۲۷۶	۲۸۱	
۲۷۷	۲۸۲	
۲۷۸	۲۸۳	
۲۷۹	۲۸۴	
۲۸۰	۲۸۵	
۲۸۱	۲۸۶	
۲۸۲	۲۸۷	
۲۸۳	۲۸۸	
۲۸۴	۲۸۹	
۲۸۵	۲۹۰	
۲۸۶	۲۹۱	
۲۸۷	۲۹۲	
۲۸۸	۲۹۳	
۲۸۹	۲۹۴	
۲۹۰	۲۹۵	
۲۹۱	۲۹۶	
۲۹۲	۲۹۷	
۲۹۳	۲۹۸	
۲۹۴	۲۹۹	
۲۹۵	۳۰۰	
۲۹۶	۳۰۱	
۲۹۷	۳۰۲	
۲۹۸	۳۰۳	
۲۹۹	۳۰۴	
۳۰۰	۳۰۵	
۳۰۱	۳۰۶	
۳۰۲	۳۰۷	
۳۰۳	۳۰۸	
۳۰۴	۳۰۹	
۳۰۵	۳۱۰	
۳۰۶	۳۱۱	
۳۰۷	۳۱۲	
۳۰۸	۳۱۳	
۳۰۹	۳۱۴	
۳۱۰	۳۱۵	
۳۱۱	۳۱۶	
۳۱۲	۳۱۷	
۳۱۳	۳۱۸	
۳۱۴	۳۱۹	
۳۱۵	۳۲۰	
۳۱۶	۳۲۱	
۳۱۷	۳۲۲	
۳۱۸	۳۲۳	
۳۱۹	۳۲۴	
۳۲۰	۳۲۵	
۳۲۱	۳۲۶	
۳۲۲	۳۲۷	
۳۲۳	۳۲۸	
۳۲۴	۳۲۹	
۳۲۵	۳۳۰	
۳۲۶	۳۳۱	
۳۲۷	۳۳۲	
۳۲۸	۳۳۳	
۳۲۹	۳۳۴	
۳۳۰	۳۳۵	
۳۳۱	۳۳۶	
۳۳۲	۳۳۷	
۳۳۳	۳۳۸	
۳۳۴	۳۳۹	
۳۳۵	۳۴۰	
۳۳۶	۳۴۱	
۳۳۷	۳۴۲	
۳۳۸	۳۴۳	
۳۳۹	۳۴۴	
۳۴۰	۳۴۵	
۳۴۱	۳۴۶	
۳۴۲	۳۴۷	
۳۴۳	۳۴۸	
۳۴۴	۳۴۹	
۳۴۵	۳۵۰	
۳۴۶	۳۵۱	
۳۴۷	۳۵۲	
۳۴۸	۳۵۳	
۳۴۹	۳۵۴	
۳۵۰	۳۵۵	
۳۵۱	۳۵۶	
۳۵۲	۳۵۷	
۳۵۳	۳۵۸	
۳۵۴	۳۵۹	
۳۵۵	۳۶۰	
۳۵۶	۳۶۱	
۳۵۷	۳۶۲	
۳۵۸	۳۶۳	
۳۵۹	۳۶۴	
۳۶۰	۳۶۵	
۳۶۱	۳۶۶	
۳۶۲	۳۶۷	
۳۶۳	۳۶۸	
۳۶۴	۳۶۹	
۳۶۵	۳۷۰	
۳۶۶	۳۷۱	
۳۶۷	۳۷۲	
۳۶۸	۳۷۳	
۳۶۹	۳۷۴	
۳۷۰	۳۷۵	
۳۷۱	۳۷۶	
۳۷۲	۳۷۷	
۳۷۳	۳۷۸	
۳۷۴	۳۷۹	
۳۷۵	۳۸۰	
۳۷۶	۳۸۱	
۳۷۷	۳۸۲	
۳۷۸	۳۸۳	
۳۷۹	۳۸۴	
۳۸۰	۳۸۵	
۳۸۱	۳۸۶	
۳۸۲	۳۸۷	
۳۸۳	۳۸۸	
۳۸۴	۳۸۹	
۳۸۵	۳۹۰	
۳۸۶	۳۹۱	
۳۸۷	۳۹۲	
۳۸۸	۳۹۳	
۳۸۹	۳۹۴	
۳۹۰	۳۹۵	
۳۹۱	۳۹۶	
۳۹۲	۳۹۷	
۳۹۳	۳۹۸	
۳۹۴	۳۹۹	
۳۹۵	۴۰۰	
۳۹۶	۴۰۱	
۳۹۷	۴۰۲	
۳۹۸	۴۰۳	
۳۹۹	۴۰۴	
۴۰۰	۴۰۵	
۴۰۱	۴۰۶	
۴۰۲	۴۰۷	
۴۰۳	۴۰۸	
۴۰۴	۴۰۹	
۴۰۵	۴۱۰	
۴۰۶	۴۱۱	
۴۰۷	۴۱۲	
۴۰۸	۴۱۳	
۴۰۹	۴۱۴	
۴۱۰	۴۱۵	
۴۱۱	۴۱۶	
۴۱۲	۴۱۷	
۴۱۳	۴۱۸	
۴۱۴	۴۱۹	
۴۱۵	۴۲۰	
۴۱۶	۴۲۱	
۴۱۷	۴۲۲	
۴۱۸	۴۲۳	
۴۱۹	۴۲۴	
۴۲۰	۴۲۵	
۴۲۱	۴۲۶	
۴۲۲	۴۲۷	
۴۲۳	۴۲۸	
۴۲۴	۴۲۹	
۴۲۵	۴۳۰	
۴۲۶	۴۳۱	
۴۲۷	۴۳۲	
۴۲۸	۴۳۳	
۴۲۹	۴۳۴	
۴۳۰	۴۳۵	
۴۳۱	۴۳۶	
۴۳۲	۴۳۷	
۴۳۳	۴۳۸	
۴۳۴	۴۳۹	
۴۳۵	۴۴۰	
۴۳۶	۴۴۱	
۴۳۷	۴۴۲	
۴۳۸	۴۴۳	
۴۳۹	۴۴۴	
۴۴۰	۴۴۵	
۴۴۱	۴۴۶	
۴۴۲	۴۴۷	
۴۴۳	۴۴۸	
۴۴۴	۴۴۹	
۴۴۵	۴۵۰	
۴۴۶	۴۵۱	
۴۴۷	۴۵۲	
۴۴۸	۴۵۳	
۴۴۹	۴۵۴	
۴۵۰	۴۵۵	
۴۵۱	۴۵۶	
۴۵۲	۴۵۷	
۴۵۳	۴۵۸	
۴۵۴	۴۵۹	
۴۵۵	۴۶۰	
۴۵۶	۴۶۱	
۴۵۷	۴۶۲	
۴۵۸	۴۶۳	
۴۵۹	۴۶۴	
۴۶۰	۴۶۵	
۴۶۱	۴۶۶	
۴۶۲	۴۶۷	
۴۶۳	۴۶۸	
۴۶۴	۴۶۹	
۴۶۵	۴۷۰	
۴۶۶	۴۷۱	
۴۶۷	۴۷۲	
۴۶۸	۴۷۳	
۴۶۹	۴۷۴	
۴۷۰	۴۷۵	
۴۷۱	۴۷۶	
۴۷۲	۴۷۷	
۴۷۳	۴۷۸	
۴۷۴	۴۷۹	
۴۷۵	۴۸۰	
۴۷۶	۴۸۱	
۴۷۷	۴۸۲	
۴۷۸	۴۸۳	
۴۷۹	۴۸۴	
۴۸۰	۴۸۵	
۴۸۱	۴۸۶	
۴۸۲	۴۸۷	
۴۸۳	۴۸۸	
۴۸۴	۴۸۹	
۴۸۵	۴۹۰	
۴۸۶	۴۹۱	
۴۸۷	۴۹۲	
۴۸۸	۴۹۳	
۴۸۹	۴۹۴	
۴۹۰	۴۹۵	
۴۹۱	۴۹۶	
۴۹۲		

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 5'deki belgenin okunuşu:

Evkâf-ı Hümâyûn Hazinesi'nden Mazbût Keçeci Baba Mescid Vakfı'nın 91 Senesinden 300 Senesi Gâyesine Kadar Sene-i Sabıka ve Sâl-i Hâl Tahmîsâtı Hesâbı															
Te'diye Kılınan		Vakfına		Hazineye			Târîh	Numru	Te'diyesi lâzımgelen			Târîh	Aslı		
Guruş	Para	Guruş	Para	Guruş	Para				Guruş	Para			Guruş	Para	
						91							190	20	91
						92									92
						93									93
						94									94
						95							171	20	95
						96							152		96
						97							152		97
						98							152		98
						99							152		99
				76	08	300	Fi 3 Kânûn-ı Sâni sene 300	3					152		300
				76	08	301	Fi 7 Kânûn-ı Evvel sene 301	1					152		301
				76	08	301	Fi 9 Şubat sene 301	5							301
				76	08	302	Fi 1 Mart sene 303						152		302
				38	04	303	Fi 2 Kânûn-ı Evvel minhi								303

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 6: VGM.Defter.04446.00130

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 6'daki belgenin okunuşu:

Sivas Vilayeti

Evkâf Muhasebeciliği

‘Aded

54

Evkâf-ı mülhakadan Tokad Sancağı'na mülhak Kazabad Kazası'nda Fakihler Karyesi'nde vâki‘ Ahi Mahmud Zâviyesi Vakfı'ndan bir çiftlik zemînin tamâm mâlikâne ve âsyâbı mutasarrıflığının zâviye-i mezkûrenin mukaddemâ harîkzede olub el-yevm muhtâc-ı ta‘mîr bulunmasına binâen vakfın hasılâtıyla inşâ olunmak üzere Emin ve Mehmed ve Hüseyin ve Ali'ye tevcihi hakkında vârid olan fî 15 Teşrîn-i Evvel sene [1]313 târîh ve 399 numrulu Tokad Sancağı Meclis-i İdâre mazbatası Meclis-i İdâre-i Evkâf'a lede'l-havâle zâviye-i mezkûre fî'l-hakîka muhtâc-ı ta‘mîr olduğu hâlde keşf ve münâkısasının icrâsıyla takarrür idecek münâkısa bedeliyle emâneten ve ihâleten icrâ-yı ta‘mîrât şıklarından hangisinde menfa‘at-ı hazîne melhûz ise o cihetin bi't-tercîh iş‘ârıyla berâber keşf defteri ve münâkısa pusulasının dahi irsâli ve şâyed ta‘mîrâta kâfi vakfın gallesi olmadığı hâlde i‘âne-i âhâlî ile inşâsı mümkün olub olmayacağının da bi't-tahkîk kezalik izbârı zımında keyfiyetin savb-ı şerîflerine tebliği ifâde olunmağın şukka-i muhibbî terkîm kılındı.

Tokad Sancağı Evkâf Müdürlüğü'ne

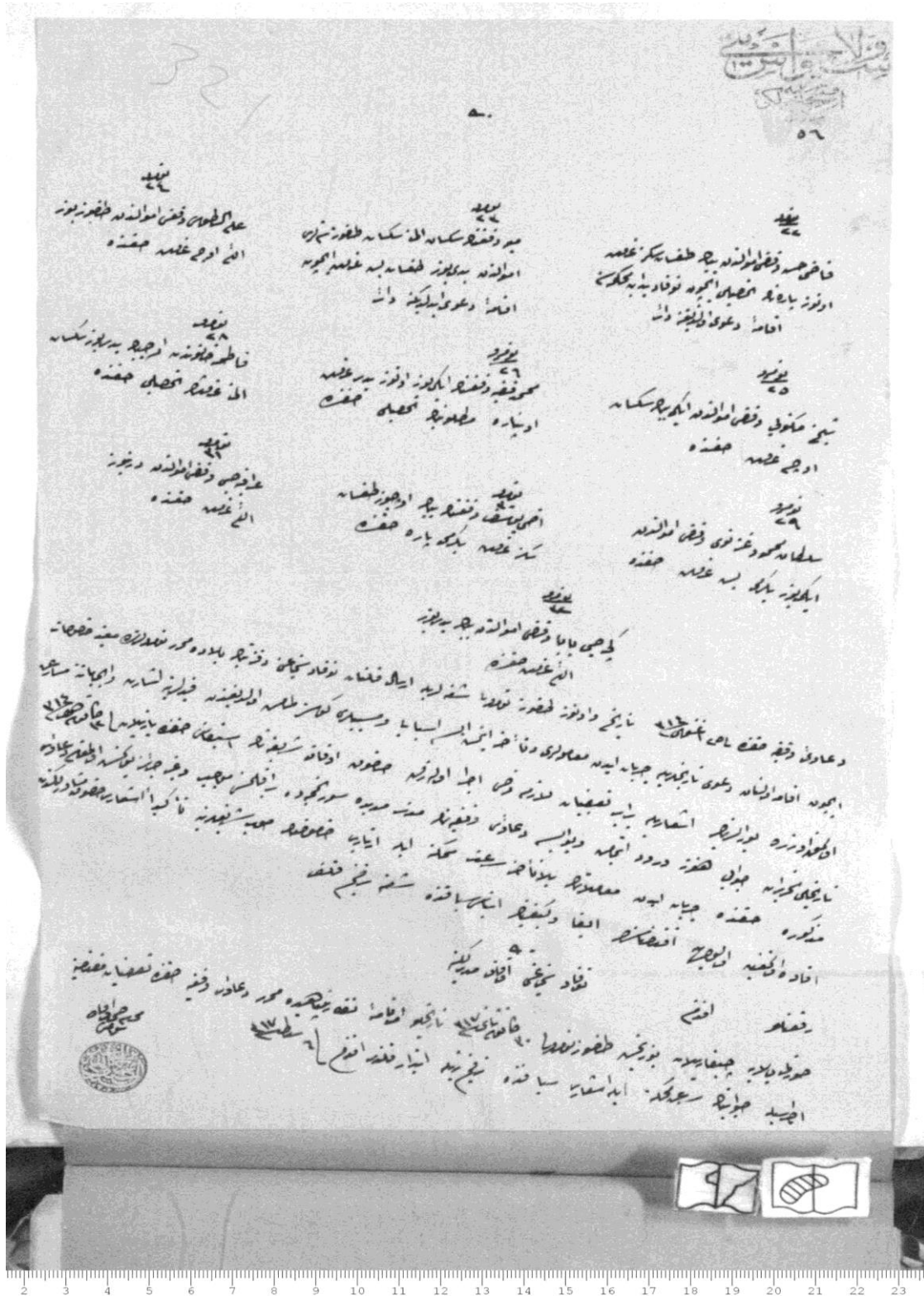
Ref‘etlü Efendim

Sûreti bâlâda nakl ve terkîm kılınan fî 7 Cemâziye'l-âhire sene 1316 ve fî 11 Teşrîn-i Evvel sene [1]314 tarih ve 170 numrulu tahrîrât-ı ‘aliye-i nezâret-penâhî münderecâtına tevfiik-i mu‘âmele olunması bi'l-hassa tevcihh ve ihzâr olunur efendim. Fî 17 Teşrîn-i Sâni sene [1]314

Muhasebeci Evkâf

[Mühür]

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Resim 7: VGM.Defter.04454.00167

EK 7. (devam) Keçeci Baba Ocağına Ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan kayıtlar

Sivas Vilâyeti

Evkâf Muhasebeciliği

‘Aded

56

Numru 22

Kadı Hasan Vakfı emvâlinden bin doksan sekiz guruş otuz paranın tahsîli için Tokad Bidâyet Mahkemesi’ne ikâme-i da’vâ olunduğuna dâ’ir.

Numru 23

Mir? Vakfının seksen ile seksen dokuz seneleri emvâlinden yedi yüz doksan beş guruş için ikâme-i da’va edildiğine dâ’ir.

Numru 24

Ali el-Tûsî Vakfı emvâlinden dokuz yüz elli üç guruş hakkında.

Numru 25

Şeyh **Meknûbî**? Vakfı emvâlinden iki bin seksen üç guruş hakkında.

Numru 26

Mehmed Fakih Vakfı’nın iki yüz otuz yedi guruş on para matlûbunun tahsîli hakkında.

Numru 28

Fatma Hatun’dan üç bin yedi yüz seksen altı guruşun tahsîli hakkında.

Numru 29

Sultan Mahmud **Gaznevî** ? Vakfı emvâlinden iki yüz yirmi beş guruş hakkında.

Numru 30

Ahi Yusuf Vakfı’nın bin üç yüz doksan sekiz guruş yirmi para hakkında.

Numru 31

Arakiyeci? Vakfı emvâlinden dört yüz elli guruş hakkında.

Numru 32

Keçeci Baba Vakfı emvâlinden bin yedi yüz elli guruş hakkında.

Deâ’vi-i vakfiye hakkında fi 25 Ağustos sene 1]314³ tarih ve otuz dokuz numrulu şukkalılarıyla irsâl kılınan Tokad Sancağı Defteri’nin bâlâda muharrer numrularının mukayyed husûsât için ikâme olunan da’vâ târîhleriyle cereyân iden mu’âmeleleri ve te’ehhür itmiş ise esbâbı ve müsebbibleri gösterilmemiş olduğundan kaydlarına işâret ve icâbâtına müsâra’a tolunmak üzere buralariniş’ârıyla berâber ta’kîbât-ı lâzîme dahi icrâ olunarak hukûk-ı evkâf-ı şerîfenin istifâsi hakkında yazılan fi 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]314 târîhli tahrîrât-ı cevâbî henüz vürûd itmemiş ve bu ise de’âvi-i vakfiyenin müddet-i medîde sürüncemede bırakılmasını müceb ve gayr-ı cür’et bulunmuşolmağla de’âvi-i mezkûre hakkında cereyân iden mu’âmelâtın bilâ-te’ehhür sür’at-ı mümkün ile izbârı husûsunun savb-ı şerîflerine te’kîden iş’ârı Hukûk Müşavirliği’nden ifâde olunmağın ol vechle iktizâsının ifâ ve keyfiyetinin inbâsı siyâkında terkîm kılındı.

Ref’etlü Ffendim Tokad Sancağı Evkâf Müdürlüğü’ne

Sûreti bâlâyâ çıkarılan yüz yetmiş dokuz numrulu 30 Kânûn-ı Sâni [1]317⁴ târîhlü emirname-i nezâret-penâhîde muharrer de’âvi-i vakfiye hakkında ta’kîbât-ı mukteziye icrasıyla cevâbının sür’at-ı mümkün ile iş’ârı siyâkında terkîm-i zeyle ibtidâr kılındı efendim. Fî 6 Şubat sene [1]317⁵

Muhasabeci-i Evkâf

³ 6 Eylül 1889

⁴ 12 Şubat 1902

⁵ 19 Şubat 1902

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : TEPECİK, Melike
Uyruğu : T.C.
Doğumtarihi ve yeri : 23./10/1994/ERBAA
Medeni hali : Bekar
Telefon : 05343067203
e-mail : tepecikmelike@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/Alevi Bektaşî Kültürü	2019
Lisans	Gaziosmanpaşa Üniversitesi/Tarih	2016
Lise	Coşkun Önder Anadolu Lisesi	2012

YabancıDil

İngilizce

Yayınlar

1. Tepecik, M. (2016). Andolu'nun Manevî Önderlerinden Bir Eren: Ahi Mahmud Veli(Keçeci Baba), *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, 12.
2. Tepecik, M. (2018, 18-20 Ekim). *Tokat Aleviliğinde Hızır İnancı*, Uluslararası Geçmişten Günümüze Tokat'ta İlmi ve Kültürel Hayat Sempozyumu, Tokat.
3. Tepecik, M. (2014, 25-26 Eylül). *Millî Mücadele Döneminde Erbaa'da Rum Çetelerinin Faliyetleri*, Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu, Tokat.

le.ahbv.edu.tr